

Станіслав Росовецький

МЕРЦІ ОРДЕНОНОСНОГО ЦУКРОЗАВОДУ

Київ - 2025

УДК 821.161.2-312.9
ББК 84(4Укр)-445
Р75

ISBN 978-617-95194-9-9

Р75 **Росовецький, Станіслав Казимирович**
Мерці орденоносного цукрозаводу. Роман. Київ: ФОП
Саломатін Сергій Миколайович, 2025. 401 с.

Автор – відомий прозаїк і драматург, переможець численних літературних конкурсів, зокрема двічі «Коронації слова». З перших же сторінок читача захоплюють страшні та смішні, трагічні, а подекуди й раблезіанськи комічні події в одному з наших занедбаних містечок у дев'яності-нульові. Попри жанрово обумовлене зловісне забарвлення оповіді (іноді з майже дюрренматтівськими мотивами), навіть есхатологія авторського світу має оптимістичний відтінок. Роботу над цим гротескним сатирично-фентезійним романом жахів було завершено 2013 року.

Жахи / Фентезі / Сатиричний роман

Дизайн обкладинки авторства С. К. Росовецького.

У виданні використано графіку С. К. Росовецького.

На авантажурі фото С. К. Росовецького авторства С. М. Саломатіна.

ISBN 978-617-95194-9-9

УДК 821.161.2-312.9
ББК 84(4Укр)-445

© Росовецький С. К., текст. 2025
© Росовецький С. К., обкладинка, графіка. 2025
© Саломатін С. М., фото. 2025
© ФОП Саломатін Сергій Миколайович. 2025

**Пролог,
у якому децю відбувається в містечку Крольчанську
на лівобережній Україні 6 липня 199... року, близько
шостої години ранку**

Колись на місцевий цукровий завод було б приємно подивитися: будували його в кінці позаминого століття не тільки з забутою тепер надійністю, але і з деякою фанаберією. Навіть вежі на кшталт замкових вивели, аб-солютно непотрібні для переробки буряка. Проте Петрові Трохимовичу було зараз не до милування своїм рідним підприємством, де двадцять років відтрубив, останнім часом на високій посаді техкерівника. Погляд його очей, червоних від безсоння, було прикуто до головних заводських воріт: там, за агентурними даними, ось-ось мала з'явитися перша вантажівка з демонтованим устаткуванням.

Те, що відбувається зараз зі славним ордена Трудового Червоного Прапора Крольчанським цукровим заводом імені Василя Боженка, неодноразовим переможцем соцзмагання в галузі, ще кілька років тому не приверзлося б його працівникам і в страшному сні. У країні дефіцит цукру, а завод має проблеми зі збутом продукції. Склади стоять затоварені, натомість каса спорожніла. Почалися затримки зарплати, промайнула чутка, що завод змінює форму власності, що його виставлено в Києві міністерством на продаж. Колек-тив знітився, потім забурлив, але саме тоді генеральний директор Гліб Олександрович чомусь пригадав, що тисячу років як не відпочивав на морі, і почав грати зі співробітниками в дитячу гру під назвою «хованки». І раптом,

як грім з чистого неба, бабахнула катастрофа: одного прекрасного сонячного ранку кожний працівник заводу знайшов у своїй поштовій скриньці повідомлення про звільнення, гарно, ніби в друкарні, видруковане на сніжно-білому фінському папері. Сталося це в суботу, і Петро Трохимович кайфував тоді на веранді над чашкою індійської розчинної кави з вершками. Горезвісне послання довелося йому прочитати в ручках у Леськи, його коханої дружини. Вона того дня сама перевірила поштову скриньку, тому що по суботах листоноша баба Стеша приносить «Огоньок», а це престижне перебудовне видання вже кілька субот до них не доходило. Леська звинувачує в цьому сусідів, ось тільки ніяк не може вирішити, кого конкретно. А тоді дружина вищала, що йому, катюзі, по заслугі, що звільнено його за моральний розклад. Доженихався, безсоромнику! Адже з усіх боків доносять, що він на заводі чіпляється до робітниць, які молодші, руки свої безсовісні куди не треба сує. Цей словесний потік Петро Трохимович зупинив, тільки привернувши увагу ревнивої дружини до тієї обставини, що підписано папір невідомою фірмою АТ «Zuckerdream».

А за кілька днів всезнаюче телеграфне агентство «Одна баба сказала» рознесло по Крольчанську сенсаційну новину: жодного акціонерного товариства насправді не існує, а належить тепер завод відомому скоробагатькові, що має на Кіпрі в банку мільйони баксів, а в кишені ізраїльський паспорт. Здавалося б, інтереси незаконно звільнених працівників мала захистити профспілка, проте гладкий голова профкому випарувався водночас з генеральним директором, чим тільки підтвердив давню здогадку Петра Трохимовича, що славні радянські профспілки – всього лише пристрої для повернення в казну частки зарплати. Можливо, і не взявся б звільнений

техкерівник за організацію протестної демонстрації, якби не підтвердилася чергова, здавалося б, стовідсотково безглузда новина. Новий господар і справді вважив за краще, не морочити собі голову виробництвом цукру-рафінаду й вивезти з території заводу все залізо, яке вдалося розібрати й зняти, для здачі в металолом. Ось тоді Петро Трохимович відчув, що його тяжко й несправедливо образили. Він же не про себе дбає. Ще й сороковник не розміняв та, хай і не отримав вищої освіти, натомість самотужки зробився технарем-практиком – і ще яким! Кращим у Крольчанську фахівцем з парових котлів, от що люди кажуть. Хто-хто, а він знайде собі місце в обіцяному їм усім капіталістичному раї, і не обов'язково в рідному місті. Та було в ставленні нового господаря до людей і механізмів щось підле, щось глибоко вороже самій натурі Петра Трохимовича, таке, чого звільнений техкерівник не міг і не хотів пробачити.

Ось чому стояв тепер Петро Трохимович під саморобним гаслом, накваціям на червоному полотнищі косими білими буквами: «Не дамо знищити наш червонопрапорний завод!». Пліч-о-пліч зі співробітниками й приятелями стояв. Ліве древнокумачевого плаката тримав похмурий Дерев'янка, колишній майстер цеху дефекації, а праве – п'яненко екс-снабженець Левчук.

На заводському дворі, за головними воротами, уже почали прогрівати мотори, і під солідний гуркіт різномасних движків дещо розкуйовджені думки Петра Трохимовича неквапом крутилися навколо того факту, що загальна ситуація кардинально змінилася. Взяти хоч того ж Левчука, який варнякає собі під ніс незрозуміле. Тверезому Левчукові ціни немає, недаремно ж начитаний головбух Млинський присвоїв йому почесне прізвисько «лейб-пройдисвіт», переінакшене заводським

народом у «Лейбу-пройдисвіта»: проходить же, добуваючи потрібний заводу дефіцит, у будь-які двері. Але коли трохи вип'є, ні бєльмєса не тямить... А ось тепер уже один хрін, п'яний наш розумник чи ні... Подальші події показали, що саме цей висновок колишнього техкерівника виявився помилковим.

До речі, мав Петро Трохимович можливість запобігти прикрому стану Левчука: це якщо б заборонив йому не в чергу прикладатися до пляшки, коли вони вчотирьох, у компанії ще з Дерев'янком і Млинським, пересиджували цю ніч за преферансом. Вікна їдальні головбуха, котрий отримав квартиру у двоповерхівці, побудованій для керівництва заводу, виходять якраз на ворота й головну прохідну. Залишалася можливість, що устаткування спробують вивезти вночі, ось і вирішено було почергувати. О шостій ранку похерили, не догравши, останню «пульку» й вийшли з плакатом на шосе, де вже зібралися інші заводчани-активісти. Прямо скажемо, небагато прийшло народу з міста й заводського селища. Хто й виїхати встиг до обласного центру або аж до Києва, нову роботу шукати, хто ще розраховує, являючи невідбутну рабську натуру, що нові господарі візьмуть хоч в охоронці, а хто й просто рукою махнув. Людина кмітлива, а була й така думка в народі, що перший розумник Крольчанська, Петро Трохимович давно вже просік безглуздість протесту, проте не міг він просто так змиритися з поразкою, та що там – з життєвою катастрофою більшості заводчан...

Нарешті! Перше авто, прямо за воротами, газонуло, і над їхніми стулками піднявся стовп чорного диму. Дизельний движок! Танк там мають, чи що? Донеслося бурчання електродвигунів, що розтягали в сторони стулки, і Петро Трохимович на пару секунд відволікся

спогадом про останній, 1989-ого, здається, року, ремонт цього механізму, але тут Дерев'янку пропищав:

– Господи мій Боже і цариця німецька!

Від хвилювання у техкерівника запотіли стекла окулярів, а внутрішніми очима побачив він, що з воріт виповзає приземкуватий і широкий танк Т-55, ось тільки башту повернув стволом назад, ніби крізь сарай або хату проламуватися зібрався. Коли ж протер Петро Трохимович окуляри (а свіжий носовичок у кишені завжди напхвату), виявилось, що демонстрантів атакує мирний дорожній коток. Як же їм вдалося непомітно завести махину на заводську територію? Через задні ворота? На трейлері? Невже своїм ходом? Відразу ж ці припущення вилетіли з голови Петра Трохимовича, тому що коток не пригальмував, а продовжував неблаганно накатуватися на натовп. Техкерівник отямився.

– Усі на узбіччя! – розмахуючи руками, прохрипів він. І відкашлявшись, гаркнув. – Пропускайте техніку!

І сам відскочив у придорожній бур'ян. Але двійця з плакатом залишилася на місці, при цьому малорослий Дерев'янку немовби пританцьовував і намагався вирвати плакат у Левчука, а той застиг у тяжкому заціпенінні. Петру Трохимовичу нагадало це сцену з кінокартини «Кавказька полонянка», де Никулін, Віцин і Бувалий, взявшись за руки, намагаються зупинити таратайку з Ніною за кермом. Кого ж із них він сам щойно...? Але не довелося йому додумати це. Бо Дерев'янку випустив древку й, вискнувши, відскочив на узбіччя, де вчепився Петрові Трохимовичу в лацкани. Тим самим знерухомив, і техкерівнику залишалось тільки спостерігати, як широкий передній валець котка підминає під себе голову Левчука, і слухати тріск. І сподіватися, що це розколюються під важкою сталлю всього лише древка фатального плаката.

Очевидно, водій катка не бачив, що відбувається, бо спокійно повів його далі шосейкою. На запорошеному асфальті залишився сплюснутий капелюх Дерев'янка, а в метрі від нього, впереміш з трісками, щось плоске, напівприкрите кумачевою ганчіркою, те, що раніше було «Лейбою-пройдисвітом». Петро Трохимович відвів очі й побачив за цим неподобством міліцейський «газик». Дверці тачки клацали, розчиняючись. Тим часом Дерев'янку, продовжуючи висіти на ньому, раптово зробився гарячим, захрипів, почервонів лисиною, а під їхніми ногами, швидко вбираючись у сухий ґрунт, натекла темна калюжа.

Тут чиясь рішуча рука відірвала Дерев'янка від техкерівника, і хрипун м'яко улігся просто на мокрий бур'ян. А перед Петром Трохимовичем з'явився напівзнайомий міліцейський сержант, сьогодні чомусь у дорогущих екстра-модних темних окулярах. Лихого слова не сказавши, мент розмахнувся й врізав Петру Трохимовичу в скроню.

Розділ 1,

уже про наші дні. Знову літо, знову 6 липня. Пополудні. На трасі між Києвом і Крольчанськом

Тарас Хомчук, досить відомий кінорежисер, рулював своєю старенькою «Ладою» й відчував повне задоволення життям. Відомий він завдяки тій обставині, що колись забудим уже кінокритиком був зопапу названий «надією українського кінематографа» та й тепер, через півтора десятиріччя після того багатообіцяльного дебюту, усе ще числиться в перспективних молодих. А задоволення життям... Чому ні? Його майже вже сорокалітнє повне тіло пашіло здоров'ям: геморой відступив, переможений чудодійним тайським зіллям. І ще дві обставини не менш ефективно підіймали настрій. Перша: три роки фактичного простою завершилися пропозицією попрацювати над справжнім, повнометражним ігровим фільмом, і тепер він їхав на місце зйомок, до якогось Крольчанська, на чолі цілого обозу тачок, що вміщали знімальну групу. Друга: праворуч від нього перед спільним виїздом від метро «Лісова» нахабно всілася... Як її там? Наталі, Євеліна, Лакі? Загалом, гьорла, яка в цій поїздці неодмінно впаде йому до рук, немов яблуко з гілки восени. Так, пригадав... Стася вона. Старлетка, хоч трохи вже не того віку для першої серйозної ролі.

– Але ж Фімусик обіцяв мені головну роль, – раптом протягнула капризно ота Стася.

Настрій Тараса понизився відразу на кілька градусів. Виникла можливість, що гьорла якщо й не вміє читати думки, то й не така типова блондинка, якою виглядає.

А воно треба? А головне – прозвучало ім'я Фіми, при цьому у формі фамільярній, навіть запанібрата, що насторожує. Юхим Валентинович – той самий меценат, який вклав гроші у фільм, а режисером запросив Тараса. Ось йому й обмежитись би двома цими благими діяннями, та де там... Неждано-негадано цей нестерпно енергійний тридцятилітній ділоць, за душею маючи хіба що підліткове захоплення «Різаниною бензопилою в Техасі» й фільмами Джорджа Ромера, сам призначив себе продюсером, особисто здійснив кастинг, надав для зйомок якийсь покинутий завод і навіть пообіцяв особисто навідуватися до Крольчанська, щоб безпосередньо керувати кіновиробництвом. Тарас визнає, що товстощокій спонсор зовні справляє враження порядної та щирої людини. Проте, коли він такий порядний, як тоді зумів у кризу піднятися, та ще й на рекламі? А кастинг у його виконанні, так це ж взагалі...

– Ти чому ж відмовчуєшся, Тарасику? Ти, що, встиг пообіцяти головну роль кому-небудь ще?

Ну що за нахабство! Ніби слинявий поцілунок у під'їзді дає право тикати режисеру? Ну й генерація! Була, правда, і невдала спроба продовження. Проте треба ж пояснити...

– Будь ласкава, звертайся до мене на «ви». Знімати ми будемо фільм жахів. Тут, як правило, всього дві жіночі ролі, точніше, саме для дівчини. Одна дівчина дурненька така, вона ще на початку фільму трахкається зі своїм хлопцем, а маніяк їх першими вбиває. І ще одна дівчина, дещо більш порядна, чи як... Не те щоб інтелектуалка якась, ні, але вона єдина залишається живою до кінця фільму. Ще ця дівчина в перших кадрах обов'язково біжить з висками диким лісом. Можна сказати, що це головна жіноча роль. Тобі грати саме її.

– Нічого собі!

– Роль сучки, яка виживе, – уточнив з приємним почуттям.

– А мене Фімусик попереджав, що доведеться зніматися в постільній сцені... – пронила Стася.

– Це під час вашої з ним постільної сцени попереджав?

– Фімочка не такий, він сім'янин і... як це? Внецерковний християнин, от ніби так воно правильно називається. Щоб раз і назавжди покінчити з подібними нетактовними запитаннями, уже краще я відразу відкрию свою жахливу таємницю. Так от, роль у фільмі мені випросила Ліза, дружина Фімусика. Ми з нею подруги.

– Однокласниці, мабуть? – усміхнувся Тарас.

– Ні, в тренажерному залі познайомилися.

Тарас промовчав. Ось такий, значиться, кастинг... Але, якщо спеціально не чіплятися, у цілому відбір Фімусика вже тому можна визнати вдалим, що економічний, а на виході з погляду ефективності може виявитися не гіршим за будь-який інший. Крім того, на випадок невдачі завжди залишається можливість умовити рецензента вставити серед лайки й плюсове зауваження: знімалися, мовляв, виключно непрофесійні актори, такі, в усякому разі, що не встигли набриднути глядачам своїми фізіономіями. Так, Фіма похвалявся, що найняв мало не цілу групу студентів спеціалізації... Якось тепер у них мутно... Акторської, загалом, спеціалізації – і для театру, і для кіно, і для серіалів. Але в нинішніх умовах, коли після випуску кожний сам за себе, це зовсім не обов'язково, що всі вони засвітяться на драматичній сцені або в якомусь фільмі, так що рецензент надто вже нахабно не збреше. Ну гаразд, зі студентами він як-небудь впорається. А от оператор – це вже проблема. Бо особистість, он як.

Той оператор, з яким Тарас знімав свій перший стартовий і, напевно, найбільш вдалий фільм, талановитий Коля Семенковський, під час їхньої останньої, випадкової зустрічі зробив вигляд, що не впізнав, обминув його, немов тумбу для афіш. Коля тепер у Голівуді підробляє й не став би знімати такий копійчаний хорор та ще за копійки. Але образила ця його зневага. Чистоплюй чортів! Ну, узяв він, Тарас Хомчук, долари в Співдружності дітей бійців УПА, зробив нашвидкуруч документальний фільм про Степана Бандеру – так що, тепер усіякі політкоректні напіваамериканці не стануть йому руки подавати? І цей другий чистоплюй, грошовий мішок Фіма, дивився в бік, коли Тарас згадав той свій фільм. Якщо був на світі такий Степан Бандера (а ось це навряд чи хто-небудь посміє заперечувати), то повинен же хтось знімати про нього фільми? А якщо вийшло хвалебно й навіть, говорять, апологетично, то таке вже воно мистецтво, українське документальне кіно: брехало воно безбожно при комуняках і зараз бреше, і серед брехні своєї ніби само собою починає оспівувати оцих героїв, тут уже нічого не вдієш. У такій ситуації навіть бездушна камера примудряється прогинатися й падлючити. Тільки хіба ж вона бездушна, якщо...?

– Ти чому мовчиш, Тарасику? Вважаєш, що не маєш про що зі мною розмовляти?

Він вилаявся про себе. Ось і ця вже починає претензії висувати. Долічив до п'яти й повторив вдумливо:

– Я ж просив звертатися до мене на «ви», дорогенька. А щодо поговорити, то я думаю зараз над фільмом.

– Тоді тобі корисно знати, що від Фімусика є тут ще одна людина. Та кумедна старушенція. Це двоюрідна бабуся Лізи, Фімоччиної дружини.

– Загалом і в цілому втаємничений. А докладніше не можеш?

– Ну, Алевтина Францівна танцювала в Оперному, потім викладала, танці теж, здається, в Інституті культури, а потім вийшла остаточно на пенсію й занудьгувала. Чоловік давно помер. Тепер вона старійшина в родині Лізи, але їй цього замало. Вкінець докучає своїми повчаннями родичам.

– Тобто?

– Перекладаю, мій солодкий: триндить нескінченно. Тож Фімусик збув її з рук хоч на час зйомок.

– Ось за цю інформацію тобі спасибі. Е-е-е...

– Знову забув? Стася я, Стася.

– Та я згадував, як по-батькові... Спасибі, кажу. Я розумію, Стасю, що хтось із вас двох, а то й обидві, наввипередки, докладатимете своєму дорогоцінному Фімусику про все, що відбувається на зйомках. Я на ці ваші доноси клав... Сама знаєш і навіть, якщо не помиляюся, бачила, що клав, тому можете не стримувати себе.

– Як ти міг таке про мене подумати? Про що ж я тоді, як повернуся, буду з Лізкою тріпатися? Я ж про інше, Тарасику, хотіла сказати. Даремно ти її, Фіміну родичку, не посадив до своєї таратайки. Ось я про що. Вона водить, але так далеко з Києва сама ще не виїжджала.

У відповідь він тільки замуликав і, не відриваючи очей від дороги, немов порядний, безвольним своїм підборіддям, замаскованим чорною бородою, смикнув убік. У такий спосіб хотів привернути увагу супутниці до заднього сидіння, де, скорчившись у позі зародка й обіймаючи при цьому камеру в потертому футлярі, хропло найцінніше придбання Фімусика – самозваний оператор Славик.

Дівчина кивнула, а Тарас зітхнув. Що тут скажеш, йому поталанило, що Славик, як виявилось, давній знайомець і навіть приятель Фіми. А до того ж, вільний у липні, не додумався забити собі відпустку. Дивно,

звичайно, вийшло: сам він зі Славиком знайомий багато років, з бурхливого свого студентства, а ось з Фімою не пересікався раніше. Або, навпаки, не дивно якраз – у Славика з позацерковним віруючим (це ж треба!) Фімою були в минулому спільні духовні захоплення, а цим, за всієї своєї романтичності, Тарас ніколи не грішив. Славик же проживає своє життя з такою екзальтацією, що можна припустити, ніби він хоче зіптити з нього колись сценарій сенсаційного біографічного фільму.

Основні фази бурхливої біографії Славика Тарас пригадував з мало зрозумілим йому самому задоволенням. Зеленим провінціалом Славик зумів вступити на відділення теоретичної фізики московського Фізтеху, потім, явно недооцінивши здійснене ним чудо, кинув пудрити собі мізки нікому тоді вже не потрібною вищою математикою й захопився якоюсь екзотичною релігійною фігнуєю – східною, але не йогою, це точно. Розчарувавшись і в духовних подвигах, скинув Славик з себе фіолетове лахміття – і раптом вигулькнув у Києві, на першому курсі акторського факультету Театрального інституту. Сам він потім розповідав, що хотів бути ближче до тодішнього свого божевільного кохання, проте, як тільки красуня остаточно його послала, влаштував в общазі майбутніх старлеток дотепер пам'ятний сексуальний безпредел. Розмаху Славикової гульні нехило посприяла квартира на території Кіностудії імені Довженка, залишена йому відомим у ті роки режисером, котрий виїхав за контрактом до Польщі. О, Тарас чудово пам'ятав, як сказано всі знайомі заздрили тоді Славикові! Тепер інша річ, звичайно... Пенсіонерів-сторожів, хіба, схилити там до пікантних зв'язків? Потім Славик встиг ще помандрувати країною в чи не останній сімейці хіпі, і про дивака почали вже потихеньку забувати, як раптом серед його знайомих промайнула чутка, що Славика, який

вічно не вилазив зі светра й рваних джинсів, бачили в поблискуючому, як у президента Кравчука, костюмі та при краватці! З'ясувалося, що він володіє фірмою, яка допомагає реєструватися новим підприємствам. Кажали, що процвітає. Зате ніхто не здивувався, коли якісь квадратні хлопці змусили Славіка віддати їм справу й виперли з офісу. Проте Славік, всупереч очікуванням, не посипав собі голову попелом, не начепив рубище чи гуньку кабацьку, а в тому ж буржуйському прикиді став обходити друзів, що пописували, замовляючи їм кіносценарії, а Тараса запросивши робити фільм. Він, мовляв, фірму просто ліквідував, а зараз продюсер... Кинув усіх, нікому копійки не заплативши та нічого, зрозуміло, не знявши. Тарас, так само як, утім, і невдахи-сценаристи, на Славіка не дуже образився: такі фінти відповідали духу тієї непевної доби.

А Славік раптом взявся поставляти музичні кліпи для приватних телеканалів, у перші роки навдивовижу вбогих. Тодішнє телебачення Тарас взагалі не визнавав, але якщо, підкоряючись раптовій примсі, вмикав зомбоящик і потрапляв на продукований Славіком кліп, негайно вирубав звук. Відеоряд, проте, здавався його досвідченому оку частіше цікавим. І забавним, якщо в кадрі виникав сам Славік. Пам'ятається, Тараса від душі розважила його поява, поряд з офіційною артистичною фавориткою тодішнього президента, у кліпі, стилізованому під 40-і роки. Голова хіпаря, що з роками все більше змахує на Полуніна в гримі Асіся, над мундиром полковника НКВС мала просто балдьожний вигляд. Проте невдовзі Славік примудрився пересваритися з усіма «зірками», і його кинуло в грандіозний, на кілька років, запій.

Знову виник у навколокіношній тусовці вже тверезим як скельце, пив тільки мінералку, та й ту тільки без

газу й лише зі скляної пляшки. Виринув він тепер уже оператором, до того ж, що називається, від Бога. Як виявилось, очі йому дано такі, що будь-яку життєву картинку негайно укладає в єдино можливий геніальний кадр; міг би й сварку старушок на лавочці біля під'їзду зняти так, що премію на фестивалі документальних короткометражок забезпечено! Ось тут-то Тарас позаздрих Славику тією ж чорною заздрістю, що накривала його, коли чув імена Довженка або Ейзенштейна. Ті обидва, будучи геніальними графіками, перед зйомкою створювали, на папері або в уяві, готові розкадровки кожної сцени майбутнього фільму. Тарасу ж тільки й залишалося сподіватися, що він, як Фелліні або Данелія, бере роботою з акторами й неповторною індивідуальністю синтетичного видовища. Ось, пам'ятає ж – і зумів подумки повторити без запинки!

– Як же він знімати буде, цей до нестями п'яний нахаба? – запитала дівчина.

– Та Славик зовсім не п'є, – пояснив Тарас. Сам відчув непереконливість сказаного, повернув до заднього сидіння свій товстий ніс і принюхався. – В усякому разі, від нього не тхне.

– Хіба обов'язково має пахнути? Та чи мало чим може людина задвинутися... Але про що це я? Ми ж обговорювали мою участь у постільній сцені.

– Угу.

– Так от. В одязі я можу здатися худорлявою, але роздягнена виглядаю... Скажімо так, я досить повненька. Ти як режисер повинен мати це на увазі. Хоча... Мабуть, дехто сьогодні ще роздивиться в натурі, як я виглядатиму в постільній сцені.

Тарас знову зітхнув, але не зволив відповісти. Подорож добігала кінця, а разом з нею й ця дорожня балаканина, яка скоріше напружувала його, ніж розважала. На го-

ризонті праворуч від шосе вже стирчав типовий силует автозаправки, останньої перед Крольчанськом. Не завадить і заправитися про всяк випадок, і придивитися до споруди: адже їй доведеться стати декорацією в одній зі сцен фільму.

Придивлялася тоді до автозаправки й чупакабра, що обережно висунула з придорожньої канави свою облізлу голову. Зовсім не до таких житлових нір двоногих звикла вона на милій батьківщині своїй, в Аргентині, і тут їй бракувало тамтешніх плоских дахів, білих глухих стін і білих же колон, розтиканих, де треба й де не треба. З гидотно слизькою, немов жаб'ячою шкірою, схожа на обідраний трупик такси, туго обтягнутий мокрою лайковою рукавичкою, зовнішністю своєю непоправно потворна чупакабра, але не сказати, щоб така вже й добра внутрішньо. Характер, в усякому разі, у тваринки препоганий.

Пирхнула чупакабра, стурбована незвичайним скупченням на шосе смердючих залізних возів. Ні, вона, загалом, нічого не має проти возів і величезних птахів білого металу – без них як би дісталася до цих спокійних країв з Аргентини, де місцеві чорноволосі й чорновусі двоногі влаштовували на неї облави? От якби хура з курми зупинилася на заправці... Тут вона занурилася у свої чупакабрські роздуми про порівняльні смакові якості курей аргентинських і місцевих, для нас з тобою, читачу, мало зрозумілі і, правду кажучи, навряд чи й цікаві.

Розділ 2

Тоді ж. У Крільчанськy, на непоказній вулиці Першого травня, у половині будиночка, що належить Петрові Трохимовичу

Петро Трохимович з огидою розліпив ліве око. Чуда не відбулося: погляд уперся в усе той же рваний килимок на стіні, остогидлий гірше гіркою редьки. А от у вуха вдарив стукіт, гучний і різкий, ніби біля дверей уривався вже терпець у можновладця. Повторний уже стукіт. Перший розбудив Петра Трохимовича, повернув до дійсності, яка зовсім його не радує.

Він розплющив і праве око, сунув ноги в тапки, зробив з десяток невпевнених зі сну, боязких кроків і відкинув гачок на дверях. Відступив мимоволі – на ганочку стовбичив тип, якого Петро Трохимович страшився більше за всіх крільчанських. Підкупний мент Толька Ханенко, той самий, що запроторив його на зону, а потім у психушку. З переляку здалося Петру Трохимовичу, що лютий ворог за двадцять років не змінився, хіба що роздався вшир.

Мент порушив солідну нерухомість чавунного монумента й вочепив:

– Чого ж це ти, Бенько, задаєш хропака до опівдня? Чому гостя до хати не запрошуєш?

Петро Трохимович просипів щось, схоже водночас і на привітання, і на вибачення, і навіть на запрошення, а подумки послав непроханого гостя куди подалі. У той же час відсунувся вбік й обома руками зобразив незграбний жест запрошення.

Проігнорувавши кухню, звідки можна було потрапити до вітальні, вона ж їдальня, мент тяжко протупав у спальню і, перевіrivши єдиний табурет на міцність, усівся. Петро Трохимович витягнувся біля розкладачки, руки по швах.

– Ну, чому ж ти, Бенько, живеш, ніби худоба, а не як пристойний громадянин? І чому це в тебе мишами смердить?

Цього разу Петро Трохимович пробурмотів уже розбірливіше, що дружина його, Леся Микитична Бенько, у дівочтві Гончарук, узяла розлучення, виїхала, і не тільки меблі, але й усю постільну білизну вивезла, ось книжки, спасибі їй, залишила. І що ці півбудиночка його приватна власність, і він перебуває тут з тим комфортом, який дозволяє йому пенсія по інвалідності. Інвалідність з діагнозом «шизофренія» визначено йому лікарською комісією в лікувальній установі, а вже в Крольчанську за довідкою про інвалідність було оформлено пенсію.

– Бач, горді ми які – говориш, хату маєш власну? Що ж ти за дурило таке вперте, що не виправила тебе ні колонія, ні психлікарня? Або чекаєш, поки я тебе виселю з Крольчанська за пожежонебезпечний стан твого домоволодіння?

Хотів було Петро Трохимович заперечити, сказати, що навряд чи можливо виселити людину ще далі вашого засцяного Крольчанська, але тут же зрозумів, що не має рації, що це можливо... І проковтнув відповідь. І не підняв очей від підлоги, покритої мишачим послідом, у згустках і клаптях пилу. І навіть зважив за краще погодитися:

– Так точно, громадянине капітане.

– Ти кому це пики корчиш, га? Як ти, Бенько, смієш підморгувати мені, капітанові міліції при виконанні?

На що відповів він, що гримасує та підморгує мимовільно, у результаті побічної дії застосованих до нього лікувальних засобів. І, зібравши в жменю всю свою волю, вимовив, майже не запинаючись:

– Та все ж... Тож якій нагоді я зобов'язаний приємності бачити вас у себе?

– Під інтелігента косиш? А про профілактику правопорушень і про роботу з телепнями, що відкинулися, ніби й не чував ніколи? Так от, я отримав телефонограму, що приїжджають люди від нового хазяїна колишнього цукрозаводу, наказано забезпечити безпеку й правопорядок, зрозумів? Ти усьок, доходяго, що якщо я тебе хоч і за кілометр від заводу спіймаю, спершу навиворіт виверну, а потім знову на нари відправлю?

Петро Трохимович кивнув. І мимовільно заразившись від непроханого гостя його способом спілкуватися, відповів запитанням на запитання:

– А чи пам'ятаєте ви, громадянине капітане, яке сьогодні число?

Мент тільки товстим пальцем біля скроні покрутив, важко підвівся й вийшов, стукнувши від душі дверима. Петро Трохимович ще якийсь час, стоячи нерухомо, корчив моторошнуваті пики та єхидно підморгував спорожнілому табурету. Сьогодні виповнилося двадцять років з дня злощасної демонстрації (а на суді з'ясувалося, що то був пікет) біля головних воріт цукрозаводу. Рівно двадцять років тому загинули Левчук і Дерев'янка, а сам він ніби потрапив до центрифуги, і навряд чи тепер те, що від нього після вичавлювання залишилося, згодиться для нормального людського життя.

Відзначаючи цей сумний, можна сказати, ювілей, Петро Трохимович і дозволив собі сьогодні перехилити чарку самогону прямо зранку. Тим самим порушив

правило, самому собі встановлене: приймати рідинне заспокійливе тільки ввечері, перед сном.

А зараз намалювалися перед Петром Трохимовичем дві можливості позбутися стресу, викликаного візитом жахливого мента. З'явився переконливий привід негайно повторити заспокійливу дозу, це раз. І можна було відволіктися, пригадавши сновидіння, перерване ментом, а там і знову, якщо поталанить, насухо зануритися в мрійливу задумливість. Це два. Як людина, що дбає про своє підірване здоров'я й не бажає давати потачку власним слабкостям, Петро Трохимович, зрозуміло, вибрав друге. Задоволений собою й навіть трішки пишаючись зробленим вибором, він повернувся на розкладачку й склепив повіки. Ех, щось не влаштувало все ж таки його в прийнятому рішенні, внутрішній опір відчувався й навіть злегка смоктало під ложечкою, але стало ясно, у чому річ, тільки коли вдалося пригадати перерваний сон. Дуроці всякі, дурниці йому увижалися, ось у чому річ...

Снилося Петру Трохимовичу, ніби лежить він ось так само, як зараз, із заплющеними очима, на своїй розкладачці, прикидається сплячим, а сам підслуховує, про що пишуть миші на підлозі. Знає він уві сні, це ж треба, мишачу мову. А там дві мишки розмовляють, міська й дальня її родичка, руденька полівка. Полівка ніби в гості прийшла, і ніяк оговтатися не може, все дивується: до чого ж, мовляв, величезні в безхвостих велетнів надземні нори!

– Ой! Не сип мені сіль на рану, сестричко! – пискнула у відповідь міська миша, усівшись на неметеній підлозі й сплеснувши передніми лапками. – Адже вся ця кам'яна гора споконвіку належала нашому племені. Їстинного тут, щоправда, не було нічого, і ми годувалися

в інших місцях, зате вся житлоплоща була наша. І ні сліду страшного звіра Кота! І навіть Собаки у дворі!

– Неймовірно! – відповіла їй полівка й кінчиком носа посовала від співчуття. – Дивуюся я, як це ви нині виживаєте й навіть діток виховуєте в такій тісноті. Я тут у вас весь час тремчу від страху, як би на мене велетень не наступив.

– Тут була в нас житлова нора, а в сусідній норі, ще більшій, ми спілкувалися по-всякому. Дітки там грали, ми, матусі, влаштували жіночий клуб, а татусі-нероби без кінця вибирали собі головного тата. А то змагалися, хто далі дотягне за хвіст дохлого щура. Вдень і вночі! Вдень і вночі! А тепер нам тільки ночі й залишилися...

– Зате тепер, коли тут велетень поселився, ви й годуетесь зараз біля нього, удома – хіба ні?

– Де там! Біля цього скнари не можна прогодуватися, сестричко. Він і не їсть майже нічого твердого, тільки рідку прозору їжу. Смердюча, жах!

– Це ж треба! Зате поживна, мабуть? Розказати своїм, сестричко, ніколи у світі не повірять!

– Може, і поживна. Один наш хоробрий татусь примудрився скуштувати, коли велетень свою рідину на дерев'яний пагорб пролив. Так той сміливець дві доби проспав як убитий. Поживна рідина, напевно. Рушаймо далі, я тобі нору покажу, де у велетнів вода в трубах дзюрчить.

Приверзеться ж таке! Довелось-таки Петрові Трохимовичу з розкладачки піднятися й хряпнути для заспокоєння нервів ще дві сотки.

Розділ 3

Того ж дня.

Біля автозаправки неподалік Крольчанська

Старий жовтий автобус «МАЗ», той уже точно встав услід за «Ладую» біля провінційної автозаправки, а чи всі тачки знімальної групи доїхали сюди, про це зараз думати ніколи – і бажання немає. Тарас вирішив, що спочатку сам заправиться, а потім по головах перелічуватиме. Та й не його це справа, директор є. Тобто через глобальну, трясця, економію директора якраз і немає, ну й хай тоді їх усіх чорти візьмуть.

Стася випурхнула з тачки ще раніше за нього й взяла курс на сортир-будку, і навіть Славик, скандально розпатланий, підняв голову над спинкою сидіння. Не дочекавшись, поки його обслужать, Тарас сам виконав необхідні маніпуляції із заправним пістолетом і, звільнивши місце біля роздачі, повернувся, щоб розрахуватися. Славик, відчайдушно позіхаючи, потопав за ним. Камеру прихопив з собою.

– Але ж ти й набрався, – зауважив Тарас.

– Ображаєш, Тарасику! – витріщив очі оператор. – Ти ж знаєш... Я вночі, може, брав участь у добродійному запливі. Бачив би ти, чиї спокусливі округлості виринали час-од-часу з темних вод Дніпра у мене перед носом. Тайка пливла на спині прямо переді мною і, здається, забула, що ми з нею навіки побили горщики.

– Здуріти можна... – недбало протягнув Тарас. Він усе вигядавав оператора АЗС, бо саме його роль притримав для себе. – Може, вона тебе просто забула.

– Мою зовнішність забути неможливо, – заявив Славик і мав у тому рацію, нічого тут не скажеш. Раптом потягнув навіщось носом і продовжив. – Фільмець робимо малобюджетний, це я засвоїв. Освітлення зараз якраз непогане й ще півгодини протримається. Ти не проти, якщо я тут потиняюся з камерою, познімаю трохи для епізоду з бензоколонкою? Продивимося матеріал на базі, і ти вирішиш, що доведеться дознімати, коли повернемося сюди.

– Краще запусти, як годиться, фотографа, він же другий асистент, – буркнув Тарас. І відразу ж пригадав, на якому він світі та який фільм знімає. І що Славик – для нього щаслива знахідка. – Взагалі ж, у всьому, що стосується образотворчих рішень, покладаюся на тебе. Художника маємо не дуже... ти же знаєш Ганночку, а я беру своє роботою з акторами. Я тут ближче до Фелліні, ніж до Ейзенштейна або Довженка.

– Фелліні ти не чіпай, – і Славик зібрав усі свої зморшки в східній посмішці. – Фелліні, друже ти мій, починав карикатуристом. Як ти сказав? «Взагалі ж»? Так от, взагалі ж я й не пригадаю знаменитого режисера, який не заглядав би ревниво до окуляра. Хоча... От, мотай собі на вус – Ларс фон Трієр!

Тарас кивнув. Фон Трієр? Добре, хай фон Трієр... Ось так усе життя: проковтуєш насмішки, викльовуєш, немов півень, зерна корисної інформації. Він озирнувся: вельмишановний Юхим Валентинович зекономив на декораторі, і за декоратора попрацював тут сам час. Пустив живописні тріщини по стіні будиночка заправки, знебарвив реклами. Під колонкою сміття, протоки бензину теж ніхто не квапиться прибрати. Але ж Славик діло говорить! Хлопнув його по костистому плечу:

– А що? Мені подобається твоя ідея! Он підвалює моя помреж, я поставлю задачу Клавці відсікти всіх наших

туристів від автозаправки, окрім тінейджерів, учасників епізоду. Грим їм не потрібен, нехай вештаються, знайомляться з місцевістю. Шкода, що я не загримований королем бензоколонки, теж знявся б. Коли вже пішли ми на зйомку з рук, чому б не зімпровізувати й нашим студентикам?

– Ти, Тарасику, і без гриму будеш суперовськи виглядати в хорорі, – посміхнувся Славик.

Необхідності зміркувати, чи комплімент прозвучав, чи підковирка, Тараса позбавив старичок у засаленому синьому комбінезоні, що нарешті виник у полі зору. Ось кому вже точно не треба гримуватися, щоб у фільмі жахів зіграти! Гримерові Наталії Денисівні довго довелося б вибудовувати такого носюру, вимальовувати кожну лілову тріщинку на обвислих щоках, а яка розкішна лисина ховається під старосвітською кепкою з ґудзичком, можна лише уявити...

– За лихої години, мужики, ви туди зібралися, – прошамкав раптом старий.

Тарас задумливо стежив за тим, як дві його кровні сотняги зникають у надрах брудного комбінезона, і відкрив було вже рота, щоб нагадати про решту, коли раптом збагнув: прозвучали саме ті слова, які за сценарієм належить сказати йому самому – перед камерою, у гримі оператора АЗС.

– А чому це за лихої? І як це ти, діду, просік, куди саме ми їдемо?

– Куди ж вам ще їхати? Шосе закінчується в Крольчанську, а ґрунтова дорога проходить ще через два села, а далі вже ліс, заповідник. Чого вам в Мар'янівці або в Козино робити? Та й помістити всю вашу ораву на мешкання можливо тільки на цукрозаводі. Тільки завернули б ви краще голоблі. І баб відвезли б від гріха подалі, мужики.

– Чому б це? – насупився Тарас.

– З вами дівки молоді та знадливі, по-літньому, у цих їхніх штанцях ще, знаєте... А тут наше крольчанське парубоцтво, хулігани з армії повернулися, якраз допивають і догулюють. А ще верховодить ними Федько Батіг, тільки два тижні як з колонії відкинувся. Сидів за це саме, за нанесення...

– ... тяжких тілесних пошкоджень, отець? – підказав Славик, не відриваючись від окуляра.

– Якось так. Тож не совалися б ви до Крольчанська, а? Чи довго до гріха? Знову ж, до цих самих, тяжких тілесних...

Тарас відчув розчарування, хоч і сам не знав, що саме волів би почути. Дідок заходився обслуговувати студійний автобус, Славик же, з камерою на плечі, уже підкрадався до студентів, що обступили засипаний торішнім листям і всяким сміттям скелет «Запорожця».

Тут намалювалася перед Тарасом задихана Клавка-помреж. Здоровенна діваха, вона тягнула сумку й портфель з усіма паперами, а під пахвою хлопавку. Товсту русяву косу виклала віночком, когось тим самим неясно нагадавши. Очища свої блідо-голубі, опуклі віддано вирячила на начальство. Склала своє добро на витоптану траву, а коли випрямилася, у правиці вже мала ручку, у лівиці – великий блокнот. Готова записувати геніальні вказівки режисера.

– Ти ось що, Клавочко, – прорік скромний геній, – як доїдемо до місця, залишок дня піде в нас на поселення. Ми з оператором поїдемо відразу в готель, а всіх інших ти везеш прямо на цукро завод.

– А якщо сценарист туди підїде, а вас не буде? Куди мені його, Тарасе Андрійовичу?

– Та до мене в готель, у номер для VIP, – відповів він не відразу й трохи поморщившись. – Рівно о восьмій збери

всіх, ми приїдемо зі Славиком... з оператором тобто, я прочитаю народу синопсис сценарію й дещо про фільм розповім.

– А де саме мені всіх збирати?

– Ось сама й знайди на заводі відповідне місце, до-
рогенька. Ти ж і за директора в нас. І ось ще. Перелічи,
будь ласка, усю шарагу, і потім тобі доведеться стежити,
чи не загубився хтось.

Розділ 4

День неначе той же. Стрілки на годиннику розповзаються, але пил на склі вікна світиться червоним. Спальня Петра Трохимовича

Вдруге сьогодні за день Петро Трохимович прокинувся не вранці, у звичний час. А зараз ще й у незвичному місці: сидючи за столом, голову опустивши на схрещені руки. Затекали руки й ноги, але чомусь і шию ломило. У забутті ввижалася якась погань, і він утримав себе від спроби пригадати, що саме. Ну, припустимо, сірі миші якісь, і серед них жовтувата така шустрячка, польова мишка, прибігла до родичок у гості. Пищали навперебій, але тепер здавалося, ніби лаяли його за те, що крихт на столі не залишає.

Петро Трохимович похитав головою. Величезна перевага перебування вдома – у тому, що немає кого тут соромитися. Тому, не стримуючи стогонів і навіть незв'язно причитаючи майже в повний голос, Петро Трохимович дошкандибав до розкладачки й вдало, з першого разу, зумів влаштуватися на ній. Давно вже відчуваючи огиду до себе, сьогодні він був готовий себе просто зненавидіти.

Це треба ж було дійти до такого маразму? Відзначати двадцятиліття загибелі товаришів-заводчан і власної життєвої катастрофи – і нічого кращого не придумати, ніж подвійну порцію самогубної випивки! Треба було, перш ніж набиратися, змикитити, що він може зробити сьогодні доброго для покійних Левчука й Дерев'янка. Але чи не пізно тепер ставити перед собою таке завдання?

Насилу зібравши похмільні думки, він зупинився на давно вже обсмоктаній і беззастережно прийнятій. Так, олії в голові в нього вистачає, горщик на плечах варить – чого вже там перед самим собою скромничати? Інакше не зумів би вибратися з психушки. Як тільки змусив себе припинити ниття, а замість того обмізкував препогану, гірше не буває, ситуацію – і знайшов шляхи виходу з неї. І переміг же! Ще раз нагадавши собі про власні дивовижні розумові здібності, Петро Трохимович не забув і про недоліки, що все життя заважають йому повноцінно скористатися своїм неабияким розумом. Крім природної нерішучості, це, на жаль, катастрофічно недостатня освіченість. Змушений ще підлітком, відразу після восьмирічки, піти працювати, подальшу свою освіту здобував він тільки уривками, усю дорогу на яких-небудь курсах без відриву від виробництва, курсах вдосконалення з відривом, згодом на платних семінарах заїжджих гуру – після роботи й у вихідні, а також, само собою, запійним і безсистемним читанням випадкових книг. Тому в розумній розмові всього від нього можна очікувати: то блисне тією, як її, ерундицією, то в чомусь покаже себе повним неуком.

Остання така вчена розмова, з Аристархом Миколайовичем, Петру Трохимовичу згадувалася тепер з гіркотою. Співбесідник у колишньому ще житті був доцентом кафедри наукового комунізму, кандидатом наук. Мова в них зайшла про можливості магії, про вірогідність у реальному житті подій, що відбуваються врозріз із законами фізики. Петро Трохимович наполягав на тому, що в давнину маги вміли творити чудеса, он Ісус Христос і мертвих оживляв, і не він один, говорять, ще Аполлоній якийсь там... Виходить, проблему було розв'язано дослідним шляхом. Не сам же він це придумав – чув на волі ще, у безхмарні, як тепер виявилось,

часи на лекції заїжджого професора магічних наук з товариства «Піраміда». Йому тоді до того сподобалося, що й наступного вечора прийшов до клубу, не покупився на квиток, і навіть хитромудрі вирази лектора, що читав із зошита, добре запам'ятав. Доводячи, що чудеса неможливі, доцент Аристарх Миколайович наводив завчені напам'ять непереконливі цитати з відмінених нині класиків марксизму-ленінізму. Оскільки ж Петро Трохимович непохитно стояв на своєму, доцент почав дерти в себе з голови рештки волосся, а потім заліз на лавку, прикручену до підлоги біля стіни, і спробував з неї на цю стіну видертися, за що заробив від санітара фінгал під оком. Зрозуміло, оцінюючи результат вченої полеміки як перемогу Петра Трохимовича, слід брати до уваги, що не такий уже був розумний доцент Аристарх Миколайович, коли опинився не у Верховній Раді, а в дурці. Проте ж і переможець там не сонячні ванни приймав...

Голова в Петра Трохимовича розколювалася, але він змусив себе повернутися до загубленої було попередньої думки. Ось, ось... Що може він зробити для нещасних співробітників, які вже двадцять років пролежали в землі? Та відвідати їх на кладовищі й пом'янути там, ось що! І залишити їм на гробках решту бухла й закусі. Тут він відчув приплив сил і заметушився по кімнаті, збираючи в дорогу портфель. Припасені пляшки він знайшов порожніми, окрім тільки однієї, початої. Чи це не мент ганебний... Як його? Тільки? Не істотно... Чи не цей непроханий, гірший за татарина, видудлив крадькома? Навряд чи, нібито Петро Трохимович не спускав з нього очей. За вікном уже майже стемніло, і добре б прихопити з собою ліхтарик. Який ще тут ліхтарик? Розмірявся... Підняв, крекнувши, з підлоги біля розкладачки й сунув у портфель свічник з недогарком свічки, ще сірники.

Пригадалося раптом, як у Гоголя бурсак читав над мертвою сотниківною псалми, і намацав, не дивлячись, на книжковій полиці пошарпану Біблію. Проте руки йому тряслися, голова раптом обважніла. От так і трапилося, що перед тим, як повалитися знову на розкладачку, Петро Трохимович поклав у свій ветхий портфель зовсім не ту книжку, на яку націлювався.

Розділ 5

6 липня 201..., чверть на дев'яту вечора, колишній зал для нарад заводууправління – нині в кемпінгу «Цукерочка»

Тарас і Славик прийшли, коли народ уже зібрався. Усілися на чолі стола на місцях, зарезервованих для них Клавочкою, і Тарас підняв зі стільниці щойно ним же кинутий рукопис у пластиковій обкладинці. Промимрив:

– Ну, ми домовлялися, що я прочитаю синопсис сценарію. Не весь сценарій, а головний зміст його як би.

Замок, втупившись у першу сторінку, уже дещо обшарпану. Куток з повним ім'ям автора, адресою, «імейлом» і телефонами чомусь відірваний. Текст, що зберігся:

«... 62 стор.

Пропоную права на час зйомки (2 роки)

© Безименський В. М., 201...»

Тарас додумався, що куток відірвав Фіма, щоб зв'язуватися зі сценаристом. Вирішив почати прямо з заголовка:

– Ось.

«Кіносценарій

КРОВ НА ЧЕРВОНОМУ ГАЛСТУКУ

Автор: Веніамін Безименський

Синопсис

Отримавши спадщину, немолоде подружжя вчителів-пенсіонерів, Дора Павлівна й Григорій Тихонович, викупило колишній піонерський табір у лісовій глушині й пристосувало його для дешевого відпочинку студентів.

На оголошення відзивається студентська гоп-компанія з найближчого обласного міста. Це брати Богдан і Мішель та їхні дівчата, Лера й Світлана. Їдучи до піонертабору на пікапчику батьків Богдана й Мішеля, вони зупиняються біля провінційної заправки. Проігнорувавши попередження старого заправника, студенти продовжують путь. І коли між заправкою й піонертабором замовкають мобільники, це їх теж не насторожує...»

– Можна запитання, Тарасе Андрійовичу?

Подивився Тарас, хто це там, немов у школі на уроці, руку піднімає. Ага, студент-качок. Вимовив люб'язно:

– Краще б наприкінці запитання, та вже гаразд... Будь ласка.

– Богдан Неділько. Хотів я запитати ось про що. Якщо мене звать Богданом, і грати мені Богдана, чи за правилами це?

Тарас гмикнув, зам'явся: а диявол його знає, чи за правилами. Виручив Славик:

– Послухай, Богдане, воно для тебе якраз кльово, якщо саме так у «братській могилі» й поставлять. Кіношний народ подумає, що роль писалася спеціально для тебе, і почнуть знавці один одного запитувати: а хто він такий, цей Богдан Неділько?

– А що воно таке, ця «братська могила»?

Це дівчинка-студентка пискнула, тому Тарас стримався, на хлопця би прикрикнув. Відповів сам:

– Так для приколу називають загальний список тих, хто бере участь у фільмі. Він виводиться на екран у самому кінці сеансу, коли народ уже виходить. Вивчайте кіномову, друзі! Ви мені дозволите продовжити? Отже... «Гостинні господарі радісно зустрічають студентів, особливо люб'язно поводить ся старий – а з дівчатами, мабуть, що й надмірно, на межі приставання. Він не

тільки проводить постояльців до лісового озера, але й сам купається з тінейджерами, старомодно лякає дівчат, підпірнаючи до них...». Що знову?

На цей раз Алевтина Францівна його перебила, руку не піднявши і з місця не зсунувшись. Повторила:

– Я кажу, у вас там літній чоловік підпірнає до дівчат. Невже таке доведеться проробляти нашому шановному Степанові Клавдійовичу?

Тарас усміхнувся й звернувся до актора, що грає галантного старпера-вожатого:

– Ви хіба проти, Степане Клавдійовичу?

– Та ні. Пірнав я ще років п'ять тому, – усміхнувся приємно. – У Болгарії. В басейні з морською водою.

– А як це – підпірнає? – це знову-таки дівчинка-студентка. Нателла, так.

Алевтина Францівна захихикала. А від дверей пролунав єхидний голос:

– Бач фря яка! У самої гола сідниця з шортиків вилазить, а з себе скромницю корчиш. Та тільки марно було б пояснювати тобі, як це хлопці чіпляються, на купанні підпірнаючи. Тому що на нашій річці, на Лубеді, нікому ніколи ні під кого не підпірнути, хіба що Буратінці під Мальвіну. Нашу Лубедь літом кури вбрід переходять!

Повернув Тарас голову до дверей і побачив високу й маслакувату старушку. Обличчя тямуще, у руці швабра. Здогадався, хто це може бути, але для порядку запитав:

– Даруйте, але у нас тут летючка знімальної групи. Не могли б ви сказати, з ким маю честь?

– З ким же ще, як не зі мною, тіткою Пашею. Мене тут, Тарасе Андрійовичу, усі знають. Сьогодні я ноги біла, прийшла сюди з міста, зустріти ваших артистів. А то хто б видав їм матраци, подушки й постільну білизну?

– Дякую за цінну інформацію. Чи ви дозволите мені продовжити?

Баба Паша кивнула, милостиво дозволяючи. Тарас продовжив:

«У той час як Мішель і Лера накривають стіл під навісом на свіжому повітрі, Богдан і Света усамітнюються в кімнаті, відведеній під спальню хлопчиків, щоб на волі нашвидку зайнятися сексом. Та доводиться одягатися: Дора Павлівна, як виявляється, має не лише тверді моральні принципи, але й ключі від усіх кімнат, а в Богдана не вистачило розуму закритися зсередини. Сунулися до тачили, проте там Светі не сподобалося, тоді хлопець-качок, не зважаючи на те, що вже сутеніло, потяг подружку до лісу. Крім комарів, парочці заважав хтось невидимий, він уціпнув Свету за дупку; Богдан мав алібі: саме тієї миті він обома руками міцно притискував дівчину до себе. Повернувшись до своїх кімнат після вечері з пивом і травкою, студенти знаходять на стінах написи нібито кров'ю: хлопці – «Повернись, я, може, ще пробачу», «Я – твоя Ніночка, зраднику!», а дівчата – «Киш, сучки, бошки повідриваю!».

Лера, як найрозумніша, починає розслідування, а невідома сила підкидає нові загадки: як стемніє, дівчатам хоч на вулицю не виходь: атакує живий мертвяк, виє, кричить і хапає за всілякі різні місця. Написи продовжують з'являтися, у своїй тарілці з борщем Лера знаходить людський палець – а це підфарбований синькою муляж із магазину шкільного навчального приладдя...». Даруйте, зараз уже я сам себе переб'ю... Ганно Вадимівно, дорогенька! Ви не забули припасти людський палець?

– Так точно! – викарбувала висока кістлява брюнетка з короткою стрижкою, подавши назад прямокутні білі плечі й узявши під козирок. – Довелося самій відлити

з пап'є-маше й розфарбувати. «З магазину шкільного навчального приладдя...» – це ж треба! Так, був такий «Учтехприлад» на площі Космонавтів десь за Нестора-Літописця. Убила цілу неділю на ваш палець. Тож полум'яний привіт від мене сценаристові!

– Дякую, Ганно Вадимівно. Веніамін Мойсейович ось-ось під'їде, так що ви вже особисто... Ага, ось. «Розслідування Лери приводить її до бетонної скульптури "Дівчина з веслом", що збереглася в зарослому чагарником парку. Вільна рука в скульптури забруднена тією ж фарбою, що й у написах. Хлопці тим часом відловляють "живого мертвяка", ним виявляється Григорій Тихонович. Отримавши по шиї від качка, той пояснює, що приколювався згідно зі старою піонерською традицією. З'ясовується, що він підробляв вожатим у цьому самому піонертаборі. Пізно ввечері Мішель, повертаючись після відвідин дощатого туалету, зупиняється подивитися на зорі...»

– Ой, знову не піде!

– Що знову не так, ба... тьотю Пашо?

– Та немає тут у нас жодної дощатої будки, ось що! – поставивши швабру до стіни, сплеснула вона руками. І з гордістю. – На нашому заводі чудова каналізація. Багато працівників навмисно терпіли від самого дому, щоб скористатися тутешніми чистенькими унітазами. А ви – «дощата будка»...

Тарас навіть розгубився. Виручив його оператор:

– Тоді там, звідки приходили ці терплячі заводчани, на тому просторі провінційного побуту ми й знайдемо підходящий дощатий нужник. Продовжуй, Тарасику.

– Ага. Так хоч би й автозаправку знову відвідаємо. «Раптово ззаду до нього (так, так, це до Мішеля) притискується тендітне жіноче тіло, а очі закривають тонкі долоньки. Камера від'їжджає, і глядачі бачать, що пальці

кістляві, чорні від бруду й крові, а обіймає хлопця труп. Мана зникає. Білий мов стіна, Мішель повертається до своєї кімнати, але Богдан туди так і не приходить.

З лісу доносяться нестямні крики й вовче завивання. Перелякана Света закривається з Мішеlem у кімнаті для хлопців. Намагаються відволіктися фліртом, але за дверима лунають важкі кроки, а в щілину під ними наполовину просовується брудний затріпаний зошит. На підлозі в коридорі Мішель знаходить великі білі сліди. Лера впускає його до кімнати дівчат, вони читають записи в зошиті. Це щоденник Григорія Тихоновича тієї ще пори, коли він працював вожатим у цьому піонертаборі й вельми заповзятливо й цинічно обходився як з вожатими-дівчатами (серед них була і юна Дора Павлівна), так і з піонерками-підлітками. Читання Лери звучить на червоному фоні флешбека з минулого господарів табору: у нинішньому своєму віці, але одягнені, як піонерські вожаті, вони тусуються з підростаючим поколінням. Ззовні доноситься гуркіт автомобільного движка, а за ним вовче завивання.

Камера панорамує по нічному лісу, поки не зупиняється на кадрі розіпнутого вниз головою на дубі Богдана, з рота якого струмить чорна кров. “Are you OK?” (перекреслено, надписано від руки: “Ну, як ти?”), – запитує його Лера...».

– Даруйте, Тарасе, але я не розумію, до чого це – «Ну, як ти?» – запитав Степан Клавдійович.

Захопившись читанням, режисер не відразу збагнув, про що це наш старпер. Тут же зміркував і пожвавився.

– Спасибі за запитання, Степане Клавдійовичу! Дуже доречне, по ділу, питаннячко. Ви всі вже звернули, напевно, увагу, що в сценарії постійно пародіюються штампи американських хорорів, фільмів жахів. Тут наш талановитий сценарист кепкує над одним із них,

коли напівживі персонажі обов'язково довідуються одне в одного: «Are you OK?».

– Дякую, – буркнув престарілий актор. – Зізнаюся, я жодного хорора до кінця так і не додивився.

– На відміну від наших майбутніх глядачів, – посмінувся Тарас. – І якщо вже про це зайшла розмова, хочу привернути вашу увагу до певних тонкощів. Пародіювати надто вже простий та опошлений нескінченними повтореннями штамп – це, як на мене, тупо. Тому в нашому фільмі студенти не будуть заздальгидь, із пустощів, лякати одне одного.

– Який же ти розумний, Тарасику! – вигукнула Стася й переможно обвела поглядом учасників летючки.

– Це вже занадто, мила Стасю... Втім, продовжимо. Ось тут, так... «Тепер ми переносимося до парку, де рука Дівчини з веслом уже вся покрита поблискуючою під місяцем кров'ю. Ми бачимо древній “Москвич”, припаркований за вигином дороги, а біля тачки студентів – нещодавнього заправника. Потягнувши ротом через шланг бензин із бензобака, він опускає свій кінець у горловину каністри, стає на карачки й знову виє. Це вовкулак...»

– Роль заправника я залишив за собою, – скромно пояснив Тарас. – Люблю я, подібно до багатьох великих, від Хічкока до Рязанова, знятися у своєму фільмі самео, анонімно і в епізодичній ролі тобто. А замість «Москвича» знімемо мою стареньку «Ладу».

– Виходить, вам доведеться вити на місяць і брати в рота бензин? – вжахнулася Алевтина Францівна.

– Ну, на місяць повити – цього мені вже точно не минути, якщо наш фільм провалиться. А замість бензину я тягнутиму через трубочку коньяк – правда, В'ячеславе Віленовичу?

– Згодиться й міцний чай, – буркнув оператор.

– Вічно ти мене – з небес та й на землю. Отже... «Вирішивши тепер триматися всім разом, Лера й Мішель ідуть у кімнату хлопців, проте спізнюються. Двері навстіж, вони бачать тільки нерухомі босі ноги Свети, яку витягують з коридора...»

– Ой!

– Що там ще, Нателло? Вас же Нателлою кличуть?

– Так, ім'я в мене сценічне... Невже мене волочитимуть по тутешніх брудних підлогах?

– Та я власноруч усі підлоги вимию! – встряла баба Паша. – Для такої справи рук своїх трудових не пожалію. А ви читайте, читайте – цікаво ж, ну просто жах!

– Із задоволенням. «Перед самим носом Мішеля двері в сіни захлопуються, скрегоче замок. У кімнаті вони застають Дору Павлівну. Вона сидить на ліжку, хитає головою й повторює: «Знову Грицько взявся за старе». Мішель розчиняє вікно, Лера й Мішель вибираються назовні. Біжать до машини, проте вона не заводиться. Вовчий вий стихає, але крізь завивання стартера пробиваються звуки від'їжджаючого авто. Тим часом тінейжери не можуть вибратися з лісу й пішки, вони раз у раз опиняються перед воротами табору. Вирішують дочекатися ранку в машині.

Прокинувшись уночі, Лера не знаходить Мішеля в салоні. Зате перед нею виникає примара піонерки, уся в крові, виманює Леру з машини й розповідає свою історію. Це дівчинка Нінка, яка свого часу в цьому піонертaborі підзалетіла від Грицька-вожатого, а вже в місті він сам же взявся й зарадити лихові, орудуючи алюмінієвою ложкою. Від втрати крові вона померла й усі ці роки шукає свого спокусника-вбивцю. Той має прикмету – татуювання «Не забуду мати родною» навколо пупка. Лера пригадує, що бачила таку наколку в Григорія Тихоновича й видає його примарі, а разом

і Дору Павлівну, що була асистенткою при операції. «Але ж він старик!» – хапається за голову кривава піонерка». Що ви хочете запитати, Алевтино Францівно?

– Хто ж гратиме цю вашу піонерку? Щось я не бачу серед присутніх даму відповідних габаритів...

– На цю роль узяли актрису-травесті. Вона обіцяла завтра підїхати. Я продовжую: «Сумно ахаючи, примара піонерки, проте, прямує до табору. Простеживши за нею поглядом, Лера з жахом переконається, що темна маса на воротах – це Дора Павлівна, вона повісилася. Поволі світає, дорогу вже видно, і Лера сподівається втекти. За деревами горить багаття, над ним, прив'язаний, ніби кабан, до жердини за руки й ноги, підсмажується Мішель. Лера з виском повертається на дорогу, але перед нею – Григорій Тихонович, що бридко посміхається, з абсолютно червоними, без білків, очима, і Дівчина з веслом, тепер уже вся повністю в крові. До весла на її плечі, немов фасції до топірця ліктора, прив'язані ремнями брюк відрубані руки й ноги Свети. Стариган у червоному галстуку, весь у крові, робить піонерський салют і придуркувато заспіває:

Зігріті сталінським щастям,
Крокують ряди жовтенят.
Дорогу маленьким звитяжцям
Великої країни Рад!

Кінець».

– Ну, що скажете, колеги?

– А фасції – це що? – агресивно запитала Нателла, натуральна блондинка, майбутня екранна Света. Вона вже запитувала про «братську могилу» й про щось там ще. Кокетуге своїм неуцтвом? Хай, хай...

– У цьому випадку якраз не важливо, що, – відрізав Тарас, отримавши мовчазну підтримку в Славіка. – Цю деталь буде вирішено зображально. Кому треба, зрозуміє, що це символ тоталітарної державності. Хто не зрозуміє, усе одно здригнеться.

– Чи вистачить нам кетчупу? – запитала Стася, обдарувавши Тараса спокусливим поглядом і переможно оглянувши можливих суперниць. – Стільки крові! Не стану приховувати, особисто мене це заводить.

– Питання не до мене. Кетчупу тут теж, у разі необхідності, можна буде прикупити.

Тут смиренно підняв руку Панченко, товстуватий брюнетик собі на умі. Грати буде Мішеля, привіз на дорогому джипі всіх студентів-акторів. На ньому тільки футболка на штуку баксів тягне. Цьому-то не приробіток треба, а розваги, молокососові. І коли Тарас йому кивнув, Панченко видав, набравши серйозного вигляду:

– По-перше, як би задовго для синопсиса слешера, коли я чогось не переплутав...

– Слешера? – щиро здивувався Тарас.

– Ясен пень, слешера, – ткнувши його ліктем у бік, солідно підтвердив оператор. – А ви щось бажали ще зауважити, юначе?

– Ну, так... І логлайн ніби не прозвучав. По-друге, де тут піонертабір і де ліс?

– А озеро? – пискнула Нателла. – І ще.... травку нам роздадуть?

Тарас усміхнувся їй, а відповів тільки юному мажору й про головне:

– Сьогодні вже навряд чи, а ось завтра до обіду до нас приєднається сценарист, він нашвидкуруч доопрацює сценарій відповідно до обстановки. На заводі вийде теж досить... ну, теж нестандартно. А діалоги й зараз гарні, я читав. Завтра зранку всі отримаєте видруки

своїх ролей, і почнемо знімати сцени в кімнатах. Де ліс? Ми проїздили старовинне кладовище, ось вам і ліс. Ще веселіше, хіба ні?

Юний товстун кивнув, потім продовжив:

– Ваш сценарист явно використовував древній садистський віршик. Усі пригадали, чи прочитати?

– Валяй, Панько! – пролунало з глибини залу. – Повесели народ!

– Завжди будь ласка. Ось:

Два піонера на грязній фанерке
Делалі вілкой аборт піонерке.
Рядом стоял віноватий вожатий...

Останній, особливо гротесковий вірш потонув у безсоромному реготі. Коли знімальну групу вдалося заспокоїти, Тарас помітив, що Алевтина Францівна бажає висловитися, і надав їй слово.

– Дозвольте, я якраз щодо веселоців, – викарбувала заслужена балерина, що сиділа на триногому табуреті, витончено схрестивши кістляві ніжки й випрямивши спинку, ніби британська герцогиня. – Кому потрібна вся ця нісенітниця аж ніяк не вишуканого смаку? У чому сіль цього, як його, гіньюоля? Так, я розумію, Тарасе Андрійовичу, що в мого дорогого зятя грошей уже свині не їдять – ні, щоб мою стареньку «Реношку» замінити... Гаразд, я не про те... Ах, так... Але ви-то всі навіщо зайнялися дурною страшилкою? І ще – якщо мене дійсно змушують висіти на воротах, я відмовляюся від ролі.

Оскільки Тарас, схоже, проковтнув язика, Славик, кахикнувши, узяв на себе ініціативу:

– Запевняю вас, мадам, що вам зовсім не загрожує така принизлива й небезпечна позиція. Я тут зніму тільки заготовки. А змонтує, як треба, вже в Києві, факхівець зі спецефектів. Це ж так, Тарасе Андрійовичу?

– Безперечно! Постановник трюків підїде пізніше... Але ми вчотирьох, ще ось з оператором-постановником, В'ячеславом Віленовичем... і з художником-постановником Ганною Вадимівною все обговорили. До речі, Ганночко, як у вас з реквізитом? І прошу вас, хоч самі ніч не спить, але підготуйте три кімнати до зйомок.

– А чого там готувати, Тарасе? – схопилася на ноги Ганна Вадимівна. – Я вже подивилася, звичайно. Голі стіни й залізні ліжка це буде саме те. Тим більше, якщо написи.

Під сорок уже, знервована, злюча, навряд чи не феміністка, але справу свою знає. Тарас кивнув.

– Спасибі, Ганночко. Ми з вами ще пройдемося по кімнатах після летючки. Ще питання є?

І тут фундаментальна Клава його здивувала. Помреж, що підрядилася також зіграти гротескову роль Дівчини з веслом, нагадала:

– Ви ж на запитання про надзавдання фільму не відповіли, Тарасе Андрійовичу. А питання ж, того, серйозне.

– Поганих жанрів не буває, є погані фільми. А надзавдання... Отам у самому кінці синопсису, де ця піонерська пісенька маніяка. Хіба вона не розкриває надзавдання? «З минулим треба розставатися, сміючись», – сказав класик. А ми розстаємося з совковим минулим, ще й жахаючись. Ось.

– Ну, знаєте, я дитиною мало не кожного літа проводила зміну, а то й дві в піонерських таборах, і ніяких там гидот, на зразок цих, не помітила, – рішуче заявила Алевтина Францівна. – А хіба краще тепер, коли діти влітку просто тиняються по вулицях або стирчать біля комп'ютера?

Молодь, яка в очі не бачила піонерського табору, хіба що в уморному фільмі Елема Клімова, поглядала на

підтягнуту старушку з зухвалим здивуванням. Помреж, дівчина добра, кашлянула й поспішно втрутилася:

– Тут ще ось яке виникає запитання. Або міркування, Тарасе Андрійовичу. Нині, коли в Україні знімається всього кілька фільмів на рік, режисер відразу прикидає, на який фестиваль ще не знятий шедевр відправляти, у Канни, до Венеції або вже відразу пропонувати на Оскара. Але коли так, фільм повинен мати в собі щось українське, щоб миттю розпізнавалося. А тут – чи є національне щось? Ви з продюсером над цим подумали? Хоч би імена взяти, а то... Дора, Света. Ще Мішель.

Славик розсміявся. Тарас почервонів, насупився. І – скривджено:

– Звідки ж взятися національному началу, Клавочко, якщо піонери були принципово наднаціональною організацією?

– Інтернаціональною, – поправила Алевтина Францівна.

– Нехай. А імена... У цьому щось є. Фільм певною мірою задуманий як... ну, це... Креативна пародія на американські фільми жахів. Іноземні імена, вони теж як би висміювалися. І є, нарешті, українське ім'я – Богдан. Давайте, якщо це справді має значення, Свету перехрестимо хоча б у Марічку.

– Якщо пародія на америкосів, чому маніяк у фіналі не оживає? – випалив качок, що пройшов кастинг на Богдана.

– А наш маніяк і без того вельми живий, – посміхнувся Тарас. – Правда, Степане Клавдійовичу?

Степан Клавдійович кивнув. Виглядав він при вечірньому освітленні на полтиник, хоч було йому вже під сімдесят. Сидів поряд з Алевтиною Францівною, але в той момент, коли звернувся до нього Тарас, обволікав на відстані своєю увагою вдоволену Стасю. Єдиний

у знімальній групі професійний кіноактор, немолодий жуїр був вибраний особисто Тарасом за зовнішню схожість з набагато більш відомим російським актором Володимиром Носковим. Саме Носкова, небезпечно-лукавого й усмішливого, бачив Тарас у цій ролі, і навіть умовив Фіму на нього розщедритися, але росіянин виявився зайнятим. А Степан Клавдійович має один тільки реальний недолік: він на двох уже знімальних майданчиках звалювався з серцевим нападом. Тарас і сподіватися не міг вибити у Фіми гроші на спеціально запрошеного медика, відтак зійшлися на тому, що шустрый старичок привезе з собою свої звичайні ліки. Степан Клавдійович не балакун, зате текст ролі вимовляє ясно й чисто, а якщо не такий уже великий розумник, то й це в кіно не біда.

Багато народу зібралося в порожньому, з обідраними стінами, колишньому залі для нарад заводууправління, і більше там було всяких технарів, підлеглих Славику й помрежу Клаві, ніж акторів і взагалі творчого народу на кшталт гримера й звукооператора. Але тільки зустрівшись поглядом зі впевненим у собі, вальяжним Степаном Клавдійовичем, Тарас раптом зрозумів, що фільм у нього вийде.

– А як щодо травки? Я ж вас про травку запитувала!

Із сльозою пропищала це білявочка Нателла, і явно не травка її хвилювала, а що отримує в цій тусовці менше уваги, ніж розраховувала. «Ну, дівчинко, це твої проблеми», – подумав Тарас. І прикрикнув:

– На час експедиції оголошується сухий закон, і марихуана, само собою, теж суворо забороняється! Для сцени вечірки Ганна Вадимівна видасть вам самокрутки зі звичайним сигаретним тютюном, який послабше.

Розділ 6

Під тією ж датою. За чверть години до опівночі. Цвинтар на околиці Крольчанська, у трьох кілометрах від цукрозаводу

Повний місяць сяяв на темному небі, і Петро Трохимович не сумнівався, що знайде поховання своїх колишніх співробітників, майстра цеху дефекації Дерев'янка й постачальника Левчука. Коли ще відвідувала чоловіка колишня дружина Леська, тобто приходила до СІЗО під заґратоване віконце камери, вона розповідала й міські новини. Пам'ятав з тих пір Петро Трохимович, де їх, нещасних Семена й Харька, поховали. Останніми перед самим шосе, а через шосе кладовище вже не перейшло, стало розширятися в інший бік, відщипуючи помалу землю від ніби нічийного тепер бурякового поля.

Він помітно підбадьорився: проспався як-не-як і не доганявся ж з обіду. Добрів по шосе до кладовища, біля огорожі зупинився відсапатися й обзирнутися. Треба ж: ніч на Івана Купала сьогодні! У минулі часи о цій годині звідси було вже видно над горизонтом у двох місцях багрові тремтячі заграви, це над селами Мар'янівкою й Козиним, від вогнищ на вигонах. Сільська молодь гуляла відчайдушно, парубки палили старі покришки, дівчата прикрашалися вінками, водили хороводи. Парубки навкулачки зустрічали міських або заводських чужаків, щоб не пустити на ігрище, до п'яних і ласкавих дівчат, а весь кінець ночі бешкетували у своїх селах, але на них, як водиться, не ображались... Ех!

Петро Трохимович не без труднощів переліз через низьку огорожу, запалив свічку у свічнику і, при-

криваючи вогник рукою, взявся обходити крайні від дороги могилки. Орієнтуючись за датами сумної події, незабаром вийшов на своїх. Над майстром стирчала стандартна бетонна стела, напівприхована полином і обвита в'юнком, а над Левчуком – тільки жерстяний щиток на чорному залізному хресті, зате могильний горбик мав доглянутий вигляд: бур'ян виполотий, напис на щитку нещодавно підновлено, а хрест поблискував свіжою фарбою.

Хотів було Петро Трохимович присісти на горбику, але завважив це вчинком непристойним і влаштувався на лавці перед найближчим багатим похованням, спиною до столу для поминальних трапез, зате обличчям до співробітників. Зітхнув з глибини сердечної, дістав із портфеля грановану склянку, поставив поряд зі свічником на лавку, потім півлітровку витягнув і плеснув грамів десь вісімдесят. Не відразу намацав у нетрях портфеля яйце. Зварено його вкруту, це точно, але вчора чи третього дня? Не без складнощів облупив, змів шкаралупу на землю, а білого круглого голища поклав на лавку зліва від себе. У правицю, що все ще тремтіла, узяв склянку, ледь не розплескавши. Ніч стояла тиха, свічку не задувало.

Небіжчики, чим вони кращі за живих? Їм можна нічого не говорити, досить тільки добре про них подумати. Петро Трохимович так і зробив, мовчки подумав добре про обох співробітників, а потім, як і раніше, мовчки здійняв руки в їхній бік, у бік їхніх могилок тобто, у правиці, як уже було сказано, тримаючи склянку. Майже відразу ж посудину потягнуло з його руки, м'яко потягнуло і, як встиг він помітити, до могилки Левчука. Не мудруючи лукаво, стиснув Петро Трохимович пальці та негайно ж гранчак спустошив. Перетерпів після судорожних ковтків неприємні відчуття й позиви, по-

тім, усе ще перекирвлений, як середа на п'ятницю, занюхав вареним яєчком й акуратно повернув його на лаву. Тут приємне тепло в грудях виникло, розтеклося по всьому тілу... І ствердився він у думці: якщо бухати з самого ранку, ще не таке приверзеться. Пригадалася йому російська народна мудрість: «Между первой і второй переривчик небольшой». Прислухався до народної мудрості.

Між другою й третьою (а якщо починати з ранку, то й порахувати непросто) пригадав Петро Трохимович про свій намір почитати над приятелями псалми. Потягнув зі схудлого портфеля Біблію – але замість неї вийнялася незнайома книжка, теж у темній цупкій палітурці! Нічого собі... Зверху ярличок наклеєно з шестизначним номером, під ним – опукло – два прапори, як раніше на стінгазетах малювали, назву витиснено теж, але нерозбірливо в напівтемряві. Розігнув на титульному аркуші, прочитав «Ленін і Сталін в творчестве народов СССР»... 1938. Виходить, не зовсім незнайома книжка, скоріш напівзабута. У Лебедяні на товчку за полтинник виторгував, відбуваючи на тамтешньому цукровому заводі стажування й не маючи чого перед сном у койці почитати. Просто на землі, пам'ятає він, лежала, а поряд потерті шкіряні рукавички. Припустимо, а зараз що з цією макулатурою робити?

Потягнув Петро Трохимович з кишені носовичка, і хоч оцінив його свіжість вельми критично, протер за відсутності кращої ганчірочки, окуляри. Підніс книжку ближче до свічки, зігнувшись на лавці, перегорнув. «Кумикська песня о Сталіне», «От місяця і зvezди роділся Ленін». Це треба ж... Залишити, хіба, просто, де сидиш? Є ж такий сучасний спосіб книгообміну. Його ще доцент Аристарх Миколайович розхвалював, аж слину пускав, ось назва тільки дуже мудрована. Ще перегорнув, тепер скоріше

закусь? Прикрив він лівою рукою яєчко, розігнувся і... Ой, людоньки! Плита на могилі майстра здибилася, сирій стовпчик покосився праворуч, а хрест над Левчуком подався ліворуч! І рухаються далі! І суха земля шурхотить. Спробував було Петро Трохимович перехреститися, навіть три пальці до лоба встиг підняти, а куди далі махати, забула рука. Та й не допомогло б уже хресне знамення. Бо з-під могильного каменя вибирався мертвий Дерев'янка, а з-під свого горбика вже підморгував, вилізши з землі до пояса, синьо-червоний обличчям і білозубий чомусь Левчук. А також одноокий. Хоча це ще питання, чи варто називати чолов'ягу однооким, якщо він і друге око має, тільки висить воно сухе на щоці?

Склепив повіки Петро Трохимович і давай молитися. Рядки «Отченаша» самі наверталися на язик. Ось коли стала в нагоді наука покійної бабусі! На словах «І не введи нас во іскушеніє» наважився розплющити очі. На жаль! Обидва мерці стоять уже поряд, рукою подати. А що їм перешкодить його ще й торкнутися?

– Амінь, – возгласив покійний майстер цеху дефекації писклявим своїм голоском. – І почому береш, товаришу техкерівнику нашого червонопрапорного заводу, опіум для народу?

Левчук, той нічого не сказав, а тільки підхопив з лавки пляшку й вилив залишки самогону собі в глотку. Ледь живий Петро Трохимович і безумовно мертвий Дерев'янка застигли, спостерігаючи, як дорогоцінна рідина стікає долу по плоскому животу розплющеного мало не в паперовий аркуш Левчука. А той – зі звичайним своїм оптимізмом:

– Фігня! Зате класно освіжився. Чого буркали вилупили? Усе каток клятий! Хоча... Адже я тепер стану

справжнім «Лейбою-пройдисвітом»! Боком тепер у будь-яку дверну щілину протиснуся.

– Отримав нову корисну властивість, – посміхнувся майстер цеху дефекації напівгнилими губами.

– Я метикую тепер, що якби й утримав самограй у собі, тоді черево тільки завширшки роздалося б, а не в товщину. У товщину я зразково худий. Во як!

– Неевклідова геометрія! – буркнув техкерівник.

– А це що? – поцікавився Дерев'янка.

– Знав би, не мудохався б з вами в крольчанському лайні... Ой!

Це Петро Трохимович зміркував, що базикає з мерцями, немов за картами перед фатальним ранком, і тремтячими долонями затиснув собі рота. Підняв очі до неба, мимоволі наслідуючи в тому темних православних предків, а там ангел летить. Крила прорвали свиту на спині, під свитою – ряса, на ногах – чоботи. Голова кучерява, нестрижена, щоки червоні, повні, під місячним сяйвом сумно кривиться ангел, та ще й пальцем свариться. Приверзеться ж таке!

Тим часом мертвий Дерев'янка заволодів яйцем. Спроба розжувати тільки й призвела до того, що жовток розмазався по залишках синіх губ небіжчика.

– А патріотично ти, Сьомо, розфарбувався, – посміхнувся Левчук. Широка вийшла посмішка.

Не відразу розкусив Петро Трохимович, у чому сіль жарту. А тому не зрозумів, що належить він до тих людей, котрим давно вже байдуже, який там над ними майорить державний прапор, хоч би й сіро-буромалиновий. Головне, перебитися б як-небудь. Це тепер. А хлопці все ще в дев'яностих живуть, ось в чому річ. Живуть? Ну-ну...

– Небезпечні в тебе жарти, – зауважив Дерев'янка та, як і раніше, коли живий ще був, не зрозуміти, прико-

люється чи серйозно каже. – Краще б, Харько, ти з себе тріски повитягав, а то колотися будуть на ходу.

І витягнув з живота в плоского снабженця досить товсту тріску. Не збрехав, отже. Петро Трохимович ще дві углядів, задіяв нігті, витягнув. Звідки б у могилі? «Скиньте, скиньте гробову дошку...». З гробової дошки, чи що? І пригадав, що Левчука розплющило разом з древком плаката.

– Господи, Петре, та що ж це з тобою скоїлося? – це Левчук, не подякувавши за медичну допомогу, сплеснув, як тюлень ластами, своїми плоскими ручищами. – До чого ж ти змиршавів, споганів як!

Скрипнув техкерівник зубами, але втримався від відповіді типу «Краще на себе подивися», пояснив, що їхні смерті продажний мент Толька Ханенко на нього повісив, знюхавшись із суддею, за них і в колонії чалитися довелось, і в психлікарні намучився. Невже вранці, як прокинеться, і всі ці теревені пригадаються йому?

– Ну, Трохимичу, будь спок! Віділлються вовкові овечі сльози! – грізно прохрипів Дерев'янка. – Спасибі тобі, звичайно, що допоміг своїми «Прокиньтеся, повстаньте!». Але ми й самі вже збиралися вибратися назовні й підняти бучу. Кат зна що у вас на поверхні коїться! Нові хазяї заводу посміли повернутися – хто б міг подумати?

Петро Трохимович наважився запитати, звідки їм відома ця найсвіжіша новина – якщо його самого тільки сьогодні вдень утаємничив у неї злий мент Толька Ханенко, та ще з попередженням, щоб сидів нижче трави, тихше води, а то знов упече? На що Дерев'янка відповів туманно:

– Слухами земля повниться.

А Левчук:

– Нічого, ми цього гада...! Хай начувається! Ти, Петре, у нас будеш типу начштабу... Ну, і ще шпигуном, Штірліцем, коли буде потрібно. За будь-якої погоди тобі не доведеться свої руки в поганій крові бруднити. Ми з Сьомою й самі впораємося. Сьогодні ж тільки обстановочку прокачаємо, прикинемо, що до чого...

Тим часом Дерев'янку впритул наблизився до Петра Трохимовича, втягуючи повітря картоплиною якоюсь з двома дірками на місці колишнього свого шнобеля. Скривився:

– Не буде з тебе розвідника, Трохимичу. Смердить від тебе на версту. Я-то, як тільки на свіжому повітрі опинився, відразу сморід учув, але переконався лише зараз.

– Та хіба це сморід? – вступився за живого товариша Левчук і, спробувавши блаженно примружитися, став схожий на фотку товстого кота, приклеєну до фанерки. – Чудовий аромат нашої фірмової бураківки! Бураківки, яку, не блюванувши, можна потримати в роті, цілому й пружному, та ще й побовтати в ній язиком, смакуючи! Бураківки, перевареної в здорових, порожніх кишках! Бураківки, що повертає природі свій аромат, крім іншого, і газами, які піднялися до горлянки! Бураківки, що пройшла через живі нирки й природний, бездоганно працюючий запірний пристрій! Ох, Трохимичу, як же я тобі заздрю, шельмо!

Дерев'янку давно вже махав на товариша кістяною рукою, і той, нарешті, заткнувся. Тепер і Петро Трохимович розчув, що кущі на кладовищі тріщать, ніби через них продирається одурілий п'яничка. Або, не дай того Боже, ведмідь! Звідки? Ведмедів у навколишніх дрібних лісах зроду не водилося. Кабан? Але від кущів уже вдарило новою хвилею жорстокого смороду, і в Петра Трохимовича зникли останні сумніви: до їхньої компанії

має намір приєднатися ще один оживий мертвяк. Ось і суцільні білки його очей неясно блиснули під осикою...

– Порфирію Ісааковичу? Ви? – просипів Дерев'янка. – Ви-то як тут опинилися?

– Як опинився, як опинився... Акі все на землі человекі, Семене Макаровичу, у такий банальний спосіб і опинився, – пробурчав головний бухгалтер цукрового заводу Млинський, бо це саме він стояв зараз біля похилого пам'ятника Дерев'янка. – У дві тисячі п'ятому гахнув мене перший інсульт, помикався-помикався ще якийсь час на інвалідності, без мови, на праву ногу ганебно кульгаючи... Останнє, що пам'ятаю, світову банківську кризу... От біда!

А це головбух з легким скрипом підніс до очей лікоть лівиці, опустив і нахилився, заскрипівши кістками вже гучніше, щоб роздивитися брюки. Пробурмотів:

– Моя мегера таки по-своєму вчинила. Темнувато тут, але я побачив... Напнула на мене для поховання повсякденний робочий костюмчик і шкіряних латок на рукавах не посоромилася. Я ж давав вказівку свій вихідний, найкращого синього бостона з лавсаном узяти! Чи даремно він двадцять років у гардеробі провисів на плічках?

– Залишила, мабуть, ваша вдова для дому, для сім'ї, – дипломатично зауважив Дерев'янка.

А головбух знову-таки зі скрипом випрямився й жовтуватими каламутними білками на місці очей обвів колишніх співробітників:

– І куди ж це ви без мене зібралися, вельмишановні мої колеги?

Дивна річ, проте зрозумів раптом Петро Трохимович, що на його змученій, але благообразній фізіономії сторонній спостерігач уледів би зараз такий самий вираз, як і на синьо-червоних (а краще не придивляти-

ся!) обличчях Дерев'янка й Левчука. А саме суміш недовір'я, збентеження й престоноародної впертості.

Тут Левчук сплеснув своїми ластами й усівся на власний могильний горбик. Виглядало це, ніби фігурно обрізаний і розмальований лист жерсті зігнули в двох місцях. Прогудів рішуче:

– Ні, Порфирію Ісааковичу, вам з нами не по дорозі. Ми з Семеном вирішили за праве діло вступитися, а Ви на нас невдачу накличете. Тепер-то ви нам ніхто, ніяке тобто не начальство, а в бутність головбухом, скільки ви наших чудових задумок знищили в зародку! І того не можна, і це заборонено, і я, мовляв, не бажаю, тобто ви не бажаєте... Чого ж це не бажали? Еге ж, зі мною разом в тюрюгу сидати! Та якби не ви, особисто я й не перебував би в такому жалюгідному становищі, ось що я вам скажу, Порфирію Ісааковичу! Дім мій був би – повна чаша, не дім – особняк, виноградом увитий, а в гаражі – «Пежо» останньої моделі. І в такому разі плювати було б мені в дев'яносто третьому, закриють чи ні наш завод, і жив би я й зараз як нормальний мужик, жив би й у вус не дув! Живий, здорової вгодованості, а не в цьому ганебному вигляді!

Почувши це звинувачення, Петро Трохимович мимовільно кивнув. Його проекти й рацпропозиції, у випадку, якщо їх схвалював генеральний директор, теж похерював саме головний бухгалтер. Єдино, що техкерівник, на відміну від Левчука, пропонуючи, наприклад, організувати з побічного продукту, з патоки, виробництво карамелі, думав про процвітання й збагачення свого підприємства, а для себе мріяв хіба що про премію. А на премію розміром навіть у місячний оклад жодного палацу з басейном не збудуєш, це вже точно... Тим часом колишній головбух почав говорити,

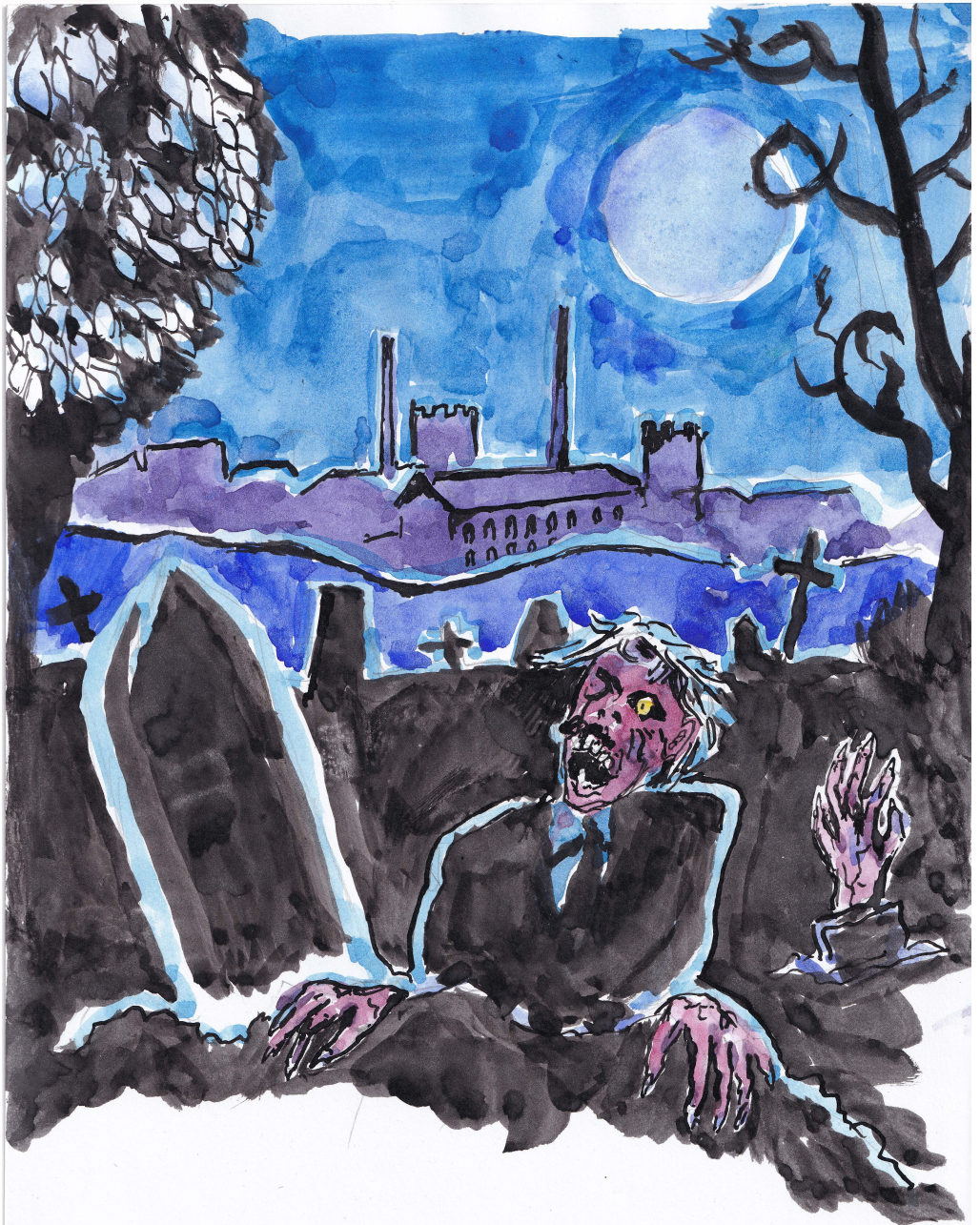
і говорити речі вражаючі, таке сказав, чому й доцент Аристарх Миколайович напевно здивувався б.

– Якщо й завинив я в чому перед вами, братці, то пробачте мені. Ви підете тепер мститися своїм кривдникам, а я маю до них свій рахунок. Наш генеральний директор Гліб Олександрович, цап смердючий, продав нас, узявши великий хабар, і мені хабар пропонували, а я відмовився. Закони державні тоді не змінилися, а ось людські змінилися – та ще як! Виявилось, що той, хто зумів придумати, як державу краще пограбувати, той і в люди вийшов, той і герой! Він не злодій тепер, а хазяїн життя, депутат, міністр і благодійник! Мене, може, від того грець і вдарив. Так, я пробачити собі не міг, що не використав свій шанс. І дружина моя, відома вам мегера, без кінця гризла, нагадувала. Не було мені спокою на землі, немає й під землею. І не буде, аж поки не підпущу нашим кривдникам червоного півня. Тому благаю вас, братці: візьміть мене з собою. А бажаєте, на коліна стану?

І не чекаючи відповіді, з жахливим скрипом, а то і з тріском якимсь, став. Ось уже не чекав Петро Трохимович, що побачить вальяжного головного бухгалтера на колінах перед такими простими мужиками, як Харько й Семен, не витримав такого жалісного видовища, розчулився, а снабженець, судячи з безгубих гримас його, готовий був і сльозу пустити. Вони переглянулися, а заговорив Петро Трохимович, від душі позіхнувши:

– Безсумнівно в мене біла гарячка, якщо я вас бачу зараз, мужики. Але коли вже сам Порфірій Ісаакович вас так зворушливо просить, доведеться взяти його з собою.

– Спасибі, звичайно, за підтримку, Петре Трохимовичу. Але не білу гарячку маєш, ти вже пробач, – бурк-

С. К. Росовецький. Ескіз обкладинки.

нув головбух. – Ти ж п'яний, а у п'яних її не буває. От постраждаєш пару днів без похмілля, тоді може наступити. У тебе лише алкогольний психоз... Проте чому ж саме психоз? Хіба ми не присутні тут? Хіба ти не бачиш нас і не чуєш?

Образився Петро Трохимович і готовий був уже заперечити, але тут Дерев'янку шикнув на всіх і не без труднощів задув свічку. І справді, з боку шосе швидко наростав рев могутнього движка. Ще декілька секунд, і поряд з кладовищенською огорожею промайнула темна, від швидкості змазана тінь високої чорної іномарки, контурами подібної до радянської «Ниви».

Розділ 7

7 липня. Чверть на першу ночі. Крольчанськ. Номер для VIP готелю «На хвилях Лубеді»

Виринувши з напівроздуму, напівдрімоти, Тарас побачив, що Стася, уже повністю одягнена, підмазує губки.

– Сподіваюся, що ти не розбудиш Алевтину Францівну, коли вона вже лягла, – промовив, щосили прагнучи не показати вигляду, як він задоволений, що білявка здогадалася злиняти.

– І я сподіваюся, що не потурбую Алевтину Францівну, пупсику, – безтурботно відповіла Стася, – просто тому що навряд чи побачу її в найближчу годину або дві. А то й до ранку, можливо. Я домовилася пересіктися з цим чарівним дідуганом, зі Степаном Клавдійовичем, погомоніти трошки. А в тебе є заперечення?

Якщо й виникли в Тараса заперечення, не зміг би він видати їх на-гора – зацікавив. Ще хвилиною раніше йому хотілося лише одного – спокійно заснути. І навіть пригадався, заспокоєному квапливим коханням і в міру хмільному, вірш батька давньогрецької поезії Архілоха: «Як солодко засинати п'яним, зігрівшись під козиною шкурою...». Дрімота злетіла остаточно, він відкинув простирадо, усівся на ліжку, знову схопився за простирадо, рвучко натягнув його на живіт. Сіпнувся-сіпнувся і, нарешті, спромігся вимовити:

– З нашим старпером вам не дуже вдасться поговорити. Степан Клавдійович відомий мовчун.

– Пхе! Ніби мені самій нічого йому сказати? І досить дивні мені твої докори, коханий, – тут вона спробувала зобразити східну жінку, блондинка ганебна. – Невже ти незадоволений мною, мій повелителю?

– Н-ну...

Стукнула дверима, зачинивши за собою. Тарас (спати відразу ж розхотілося) натягнув шорти й футболку. Сунув ноги в сандалії, не став нахилятися до липучок. Прочовгав до вікна. Опівночі, з третього поверху спостережувана, головна площа Крольчанська виглядала такою ж нудною, як і завидна. Незграбний універмаг ліворуч і потворний бетонний кінотеатр з чахлим сквериком праворуч. Є на площі дещо варте уваги, забавне для нової людини, але його звідти не можна було побачити, тому що Тарас перебував якраз усередині нього. Це триповерхова цегляна будівля без особливих затій зовні, зате начинка... Перший поверх – гастроном, другий – ресторан, а третій – готель. Як величають цей місцевий хмарочос мешканці Крольчанська? «Бермудським трикутником», «трійнею», «листяним пирогом»? Якби Тарас жив тут, називав би триповерхівку триремою, але якби він жив тут, то й не знав би, напевно, що воно таке – трирема. Роз'ятрюючи себе, уявив, ким був би та як би зараз виглядав, якби тут народився й сидів до сорока безвилазно. А вертихвісток отих, хто їх зрозуміє? Це до скількох років мужику треба дожити, щоб навчитися їх розуміти? До віку Степана Клавдійовича, хіба?

Пролунав делікатний стук у двері, і тут же вони скригнули. Ще й петлі вискнули.

– Передумала? – не обертаючись, запитав Тарас, і сам здивувався, до чого ж трагічним тоном. – І чим це я зобов'язаний такій твоїй люб'язності?

Хихикання прозвучало, знайоме, потім голос Славіка:

– Це всього лише я, Тарасику. Заповзятливий старичок виставив мене з номера, щоб прорепетирувати з нашою білявкою, а ти тут запасне ліжко маєш.

– І не одне. Заходь, звичайно, – зітхнув Тарас. – Почувайся як вдома.

– От спасибоньки! Я якраз хотів до тебе фундаментально переселитися. Цей твій Степан Клавдійович влаштував у номері формену газову атаку. Одеколон у нього ще туди-сюди, але дезодорант – прямо тобі справжній фосген. Я тобі не дуже заважатиму, Тарасику? Ти ж все одно за три ліжка заплатив.

– Я? Це багатенький Юхим Валентинович заплатить. А я планував, щоб й офіс одночасно...

– А ми влаштуємо тут штаб знімальної групи. Ще краще...

Тарас відвернувся, нарешті, від вікна й зустрівся поглядом, чого й слід було чекати, з іскрометною й щирою усмішкою Асіся, сяючою любов'ю до всього людства в цілому, а зокрема – до давнього знайомця, що опинився в безглуздому становищі. Крім усмішки, Славік приніс, куди ж він без неї, камеру. На підлозі стояв також великий баул. Мабуть, там особистий набір обладнання для зйомки й шмотки Славіка.

Ще раз зітхнув Тарас і запропонував приятелю розташовуватися, а потім перехилити ще по келишку перед тим, як спатоньки. Тут же схаменувся й вибачився.

– Та нічого, ти давай, а я пошукаю для себе мінералку в холодильнику. Знаєш, – пожвавився Славік, – я, коли серед вас, відчайдухів, що на груди прийняли, штовхаюся, теж відчуваю себе підшофе. Якась іде від вас, гедоністів-практиків, психічна зараза... А потім покажу я тобі, чого навколо бензоколонки назнімав. Відразу ж відберемо потрібне.

Поки оператор шурував у холодильник, Тарас обвів тужливим поглядом номер. Так, кращий у готелі. Оснащений ось цим самим холодильником, електропраскою, допотопним вентилятором замість ейр-кондишн, справжнім бухарським килимом на стіні, радянським чорно-білим телевізором, якимось посудом у буфеті й навіть неробочим компом з відмінно пузатим монітором. І трьома ліжками. Жіночий номер, якщо поселені VIP-дами, і чоловічий, якщо в ньому VIP-джентельмени. Решта двомісних, тримісних і чотиримісних номерів – теж суворо чоловічі або жіночі. Радянська ще турбота про мораль постояльців, не інакше. І невтямки, що така одностатева система може виявитися якраз надзвичайно зручною для геїв і лесбіянок.

Тільки встигли чокнутися склянками, як закурилав Тарасів мобільник. Дружина Лілька побажала дізнатися, чому він не спить у такий пізній час. Тарас не знайшовся, що відповісти, але виручив Славик: він забрав телефон і капітально заморочив Лільці голову своїм переглядом знятих удень кадрів. Побазарили про баб, випили, на-решті, але до перегляду діло так і не дійшло.

Тому що з вулиці донісся рев автомобільного движка, і Тарас одразу ж здогадався, що не місцеві розважаються. На площу викотився чорний джип, а з нього вискочив не хто інший, як Панченко, молодий товстенький мажор. За ним Нателла, вони покричали один на одного, помахали руками, дівчина повернулася до салону, а хлопець теж зник із виду: явно підіймається вже сходами.

– Знаєш, Славику, а я підсвідомо очікував на якусь подянку, – промовив Тарас елеґійно. – Що нашим моя заборона на горілку? Є ж залізобетонна традиція відзначати приїзд... Ось тільки чого вони там такого накоїли, коли виникла необхідність будити нас з тобою серед ночі?

– Ти давай відлипай від вікна, начальнику. Готель-то зачинено, доведеться самим з дверима возитися.

У довгому коридорі темнуватو: горить тільки лампа на столі в чергової. Чергової баби на місці немає. Вхідні двері зсередини замкнено на засув. Славик, що встиг до дверей раніше, відкидає засувку – і з темних сходів втискується до коридора Панченко. Простір негайно наповнюється огидним запахом горілих конопель, і Славик, відсахнувшись, драматичним шепотом висуває звинувачення:

– Ви обкурилися в хлам, юначе!

– А ви піддали так, що й на ногах не стоїте, – парирує молодий товстун. – У мене, втім, не до вас справа, а до режисера.

Тарас виступив з темноти.

– Ось він я. Давайте ви всі мерщій до номера, нам тут зайві розборки без потреби.

Зачинили за собою двері, розсілися в номері. Поки студент оглядався, Славик запитав:

– А дівчину навіщо в тачці забули?

– Ще чого? Це щоб я сюди вам, п'яним мужикам, піддату Натку власноруч доставив?

Тарас від душі розреготався. На Славикувому обличчі, навпаки, загасла усмішка великого людинолюбця Асіся. Заявив суворо:

– Давай, хлопче, не тягни. Що там трапалося?

– Кіно і німці, одним словом. May day!

– Справжні примари вас атакували? – усе ще посміхаючись, поцікавився Тарас. – А ви їх наступного разу попросіть, щоб почекали ось його, оператора.

– Якби ж! Місцеві в гості заявилися! Ще добре, що ми позачиняли двері й вікна, коли сіли відзначати. Коли коротко, бажають вони погуляти з нашими дівчатами. Ломляться в двері, намагалися влізти у вікна, але на

першому поверсі майже на всіх ґрати. Бігали по даху, лякали. Матюкаються на кожному слові, це само собою. Загалом, я вичекав момент, спустив Натку з вікна туалету, сам зістрибнув. І ми встигли добігти до тачки, от. Я не дивився ще, чи все гаразд із джипом, духу не вистачило! Мені треба було брати свою, третю «Мазду», а я спокусився сімейним «Черокі». Приколотися бажав, ідіот! Мої на курорті, але що я скажу татові, коли ці відморозки встигли видряпати нехороші слова?

– Я зрозумів, ви тачку свою рятували. І цей другий свій скарб, Нателму-ципу, ви привезли сюди, так... Станіслава Ковалів, білявка, вона теж за дівчину зійде. Але ж тут вона, Стася, у номері з Алевтиною Францівною. Це хто ж із дівчат там у вас залишився? – і Тарас скошлатив залишки шевелюри. – Щось не зміркую ніяк.

Славик підняв очі до стелі й почав загинати пальці.

– Так, Клавочка-помреж, раз... Ганночка-художниця, два... Ну, ще гримерка... Не маю честі пам'ятати, як по імені та по батькові, знайомство наше побіжне. Але за віком навряд чи...

– Я Наталію Денисівну багато років знаю, навіть ніяково їй в грайливому контексті обговорювати. А ти й нашу Ганнусю до дівчат зарахував? Ну-ну... Гаразд, Панченко, а поліцію ви викликали?

– Яка там поліція, коли покриття немає?

– А в сторожа хіба не стоїть стаціонарний? – здивувався Тарас. Зрозумів з міміки Панченка, що той не бачив ні сторожа, ні телефону, і прикрикнув. – А ось тут покриття є! Викликайте поліцію, а я поки зберуся.

Панченко скривився, але дістав «айфон» і почав тикати в нього нігтем. А Славик тим часом примусив Тараса витягнути з валізи й надіти на футболку піджак, а до піджака причепити бейджик. Сам прихопив, звичайно ж, камеру. Намагаючись шуміти якнайменше,

вибралися з готелю, вхідні двері тільки причинивши. Протупали по сходах й опинилися на свіжому нічному повітрі. Негайно хлопнули дверці, і вискочила з джипа юна стурбована білявочка. Покинувши світлову пляму, перетворилася на неясний силует і, спотикаючись, задріботіла до них.

– І мене візьміть із собою, не залишайте тут! – запищала, звертаючись чомусь до Славіка.

– Я ж тебе просив, Натко, постережи тачку. Можеш і покемарити на задньому сидінні, тільки каблуками шуруй акуратніше.

– А ти марно, Панько, пургу гониш! Подумаєш, підвалили сільські хлопці, хотіли познайомитися, навіть прикольно. Я з вами, мени! Можна мені? Ну, можна, а?

Запахи перегару, травки, тютюнового диму й незнайомих стійких духів з'єдналися в коктейль, від якого Тарасові захотілося чхнути. І Славіка накрило цією пахучою хвилькою, він зморщив носа, проте Тарас ткнув його ліктем у бік: до тебе тьолка адресується, тобі й вгамовувати її. Тоді Славік розташував камеру на задньому сидінні «Лади», а сам повів Нателлу до джипу. Дивлячись йому в спину, кістляву, обтягнуту вицвілою футболкою, замислився Тарас на хвилинку. Чим же все-таки настільки привабливий Славік для дівчат? Невже тільки через цю копну напівсивого волосся на голові, немов у Анжели Девіс? Тут йому спало на думку, що Нателла й Панченко, мабуть, гадки не мають, хто така Анжела Девіс, а те, що він сам про неї пам'ятає, видає його вік.

Всунувся Тарас до своєї «Лади», увімкнув світло в салоні, а поряд уже Панченко сидить. З таким виглядом озирається, ніби опинився раптом у вігвамі в індіанця.

– А травматичний у вас в бардачку?

– Тобто?

– Ствол ви прихопили з собою, питаю?

– Господи, яка нісенітниця...

– Так, мабуть, мені збігати до тачки, узяти свій? У мене «Макарич».

Прийшов Славик, усівся. Студент і в нього запитав про травматика. Славик відмахнувся від нього:

– А мені й не дали б дозволу в ментовці. Надто вже багато приводів мав. Ех, і любив же я поколобродити, коли ще не зав'язав з поганими манерами! Зате іноді навіть сам себе дивував. На жаль, немислимо таке в сірому тверезому животінні...

Вони вже виїжджали з площі. Під світлом фар будиночки на вулиці, котра, якщо вірити карті, переходить у шосе, що веде до заводу, здалися Тарасу примарними та несправжніми, ніби декорації на заднику в театрі, набули безглуздої загадковості. Ах, так...

– Ну як, Панченко, вдалося додзвонитися до поліції?

– А? Вдалося, менти ніби прийняли виклик, приїдуть. Послухайте, а ви щойно нічого не помітили на узбіччі?

Але Тарас, коли проскакували вони повз кладовище, дивився, як за кермом і належить, вперед на дорогу, а Славик, той дрімав на задньому сидінні. Тому тільки один Панченко угледів на узбіччі мерця-головбуха, що заґавився й тому не встиг сховатися в кюветі. Проте і юний мажор не повірив своїм очам: бо нема звідки тут узятися рядженому на Хелуоїн, та й до Хелуоїна ще аж три місяці.

Ворота цукрового заводу розчинено, вікна одноповерхової будівлі перед чорними корпусами світяться, а над дахом спалахує, освітлюючи убогим неоном недоладні зубці фасаду, вівіска «Кемпінг “Цукерочк...”», а якщо ближче підїхати, тоді й останню, темну букву можна розпізнати. Біля ґанку й навколо химерної будівлі темніють неясні постаті. Не встиг Тарас заґальмувати

біля низького ґанку, а тачку вже оточили парубки, а як тільки, подолавши миттєвий внутрішній опір, прочинив він дверці, у натовпі почали перегукуватися:

– Ось він, пахан! – Ні, водила! – Пахан на джипі злиняв! – Не, етот жиртрест! – Хай водила скаже!

І мат через слово, звичайно. Тарас зітхнув, вибрався назовні й признався:

– Ну, я тут головний. Я – режисер-постановник Тарас Хомчук. Що...?

Не судилося до кінця вимовити запитання. Підхопили його під білі руки й м'яко, але настирливо, не вирвешся, повели. Кудись за «кемпінг», а там врито в землю стіл і лавки навколо нього, а над столом – сяє лампочка під жерстяним ковпаком. Курилка це була, не інакше. Штовхнули Тараса на лавку. Навпроти, через стіл, сидів уже молодик старший за інших, років тридцяти, з поголеною головою. На столі темна пляшка й дві склянки. Лампочка худо-бідно освітила й натовп навколо. Одягнені й підстрижені хлопці в такий спосіб, що Тарасу здалося, ніби потрапив на зйомку реклами дешевого пива. Візаві його посміхнувся, блиснувши золотою коронкою. І де він розкопав свою сорочку – отруйно-зелену, картату й на блискавці?

– Ось тобі, Федько, головний їхній! Режисер-підстановник.

– Ну, будь здоровий! – і довелося Тарасові потиснути пiтну гарячу руку. – Так це ти пахан у практиканточок? А я відкинувся нещодавно, теперечки тут, у Крольчанську, типу смотрящого. Справи треба залагоджувати похорошому, за поняттями, типу. Я Федько Батiг, мене тут кожний знає. Я тобі ставлю пляшку, а ти дозволяєш мені та моїм хлопцям погуляти з твоїми ципами-дрипами, усе чесно-благород... Е, ні! Ми так не домовлялися!

І Федько указав коротким пальцем за спину Тараса. Той обернувся – це Славик наближається до курилки, знімаючи великою камерою, по-справжньому знімаючи: неонка горить.

– Узяли менти моду – будь-яку лабуду на відео знімати! Терпіти ненавиджу!

– Ти вируби, Славику, – попросив Тарас. – Люди протестують.

Червоний вогник погас, з-за камери показалося обличчя оператора. Славик усміхався:

– Люди протестують, тому як не бажають зніматися на шару. І правильно не бажають!

Тарас якраз силувався зміркувати, що саме підказує йому Славик. Слід прислухатися до нього, адже оператор тут єдиний, мабуть, хто зберігає голову тверезою. Йому допомогли потримати паузу: довгий очкарик у спортивному костюмі раптом кинувся до Славіка й почав гарячково нишпорити у своїх кишнях:

– Славик? Слава Полунін! Знаменитість! Асісяй! Автограф, прошу! Автограф – Христом-Богом благаю!

І сунув Славику під ніс якийсь зім'ятий папірець. Славик задумливо в нього втупився.

– Так ти до нас знаменитість привіз? – перемінив гнів на ласку Федько. – Про Асіся і я теж... Того, начувся ніби.

– Та ні! Полунін старший і лисий! До того ж у Парижі проживає, – проявив Тарас недоречне правдолюбство. І тут же виправився. – Син це! Позашлюбний, щоправда...

Останні слова вимовив він уже тихіше, очі долу опустивши під полум'яним поглядом Славіка. І тоді тільки дійшло до Тараса, на що натякав його хитромудрий оператор. І взявся розводити бодягу, що, мовляв, ніякою практикою не керує, а режисер-постановник він (тут представився знову), і що для

фільму йому будуть потрібні статисти, які зможуть не кволо за тутешніми мірками підробити. Хай шановний Федір зі своїми людьми приходить завтра. Ні, краще післязавтра приходить. І десь о десятій, треба ж буде вранці відіспатися. Тоді й домовимося.

– По руках! – на мить тільки замислившись, озвався Федько. І, почухавши п'ятірнею свій голений череп, додав. – Тільки бабки особисто мені. А я вже згідно з вашою відомістю сам хлопцям роздам. Лади?

Чом би ні? Клавочці-помрежу, вона й за бухгалтера в них, буде менше клопоту. Тарас кивнув. Що?

– А з твоїми дівчатами як вирішимо, кажу?

– Та тут немає жодних дівчат, шановний Федоре! У мене лише тітки працюють. Дві є тільки помолодше, актриси. Обидві в готелі. Одна – полюбовниця мажора, який і завод купив, і на фільм мій грошики дав, він за неї з мене голову зніме. Я, ти вже вибач, за нею змушений приглядати. Другу ви бачили – худа, білявенька, але тато в неї – ого! Тільки пальцем її зачепите, його бійці тут як тут. Весь ваш Крільчанськ на асфальт пикою вниз покладуть і почнуть розборку.

– Ти, застановнику, тільки не ліпи тут горбатого, – і короткий палець заходив туди-сюди біля Тарасового носа. – Я до тебе по-хорошому, а ти мені баки забиваєш. Нафіг нам твоя блондиніста плюгавка? Щоб у кав'ярню її по черзі водити й снікерсами відгодовувати? Тут, на заводі, у конторі, така красуня поселилася, що аж пальчики оближеш! Фігуриста, як треба, і з характером! Клавкою звуть, поки не було тебе, верховодила у вашій тусовці.

Так от які у Федька, а також, треба думати, і в усіх тутешніх парубків уявлення про дівочу красу! «Дівчину з веслом» їм подавай... Але не додумав Тарас цю думку. Тому що за спиною його різко вискнули гальма, натовп

крольчанських хуліганів миттю відринув від столу й розсмоктався в темряві, а у Федька Батога скам'яніло обличчя.

Від поблискуючої в напівтемряві червоної іномарки до столу неквапливо підходив мент років п'ятдесяти, у капітанських погонах. Проста його фізіономія зберегла нерухомий, як у пам'ятника, солідно-протекційний вираз, коли він раптом зашипів:

– Це хто ж із нас двох, я чи ти, Федюню, присягався, щоб більше не порушувати? Що ж ти заважаєш шанованим кінематографістам, що ж псуєш заслужений нічний відпочинок?

Підскочив з лавки Федько, витріщив донезмоги свої свинячі очка й ніби як відрепортував:

– Нікак нет, громадин-начальник! Не переривав я нічого. Ось домовилися ми з паном режисером-застаночником, що дасть моїй кодлі тимчасову роботу за відрядними розцінками. Та щоб мені свободи більше не видать, громадин-начальник!

Тарас велично кивнув, підтверджуючи. Мент тим часом обернувся до нього, не обличчям, а характерно отак, усією затягнутою в форму тугою фігурою, примружив очі, фіксував з півхвилини щілками, а потім поманив до себе зігнутих пальцем. Тарас зітхнув. Ех, не вдалося зобразити крутого начальника... Прикид, напевно, підвів. Довелося підняти свій зад з лавки й підійти до капітана. Той, продовжуючи мружитися, уткнувся носом у його бейджик, нічого, мабуть, не розібрав – і слава Богу, бо написано там було: «Учасник симпозіуму молодих кінематографістів “Голубий махаон”». Махнув рукою мент отак витіювато, ніби повітря лопаткою саперною копирнув. Тут же віддав честь.

– Хіба ми, пане кінематографісте, зовсім уже йолопи сільські? Хіба не можемо забезпечити порядок на

території підприємства бувшого цукрозаводства? А ви, трудівники українського безсмертного мистецтва, чи не увійдете до положення нашого районного управління? Меблі обшарпані, засоби зв'язку на ладан дихають, фундацію для підтримки потребуєчих ветеранів поліції розкра..., того, спустіла вона – ну де ви ще таке бачили? Без щонайменшого бюрократизму, внесок прийму прямо на місці – невже, пане кінематографісте, пожалкуєте якусь копійчину?

Оговтавшись трохи, Тарас відрекомендувався й так-сяк пояснив, що не розв'язує такі питання. А розв'язує їхній продюсер і він же спонсор. Тарас, звичайно ж, передасть йому прохання, але пригадує тепер, що продюсер уже обговорював цю тему з тутешнім полковником, начальником райвідділу.

На це мент помовчав багатозначно, сплюнув собі під ноги, розвернувся, не попрощавшись, і попрямував до своєї іномарки.

– Даремно це ти, Тарасику. Треба було тобі вдоволити ментовських ветеранів хоч би й зі своєї кишені. Не накликав би тепер на нашу голову неприємностей.

Кінематографіст обернувся. Федько Батіг випарувався, а на його місці сидів Славик і невесело кривив губи. Камера, уже зачохлена, лежала поряд. Тарас спробував копирснути рукою так само, як ушкварив мент. У фільмі це буде жест заправника. Обидва гівняні провінціали, мент і заправник – тож яка різниця?

– Усе норм! – промимрив. – Багатенький Фімусик приїде й розбереться. Ходімо тепер народ заспокоювати. А то в мене очі вже починають злипатися.

Наступні події показали, що рацію мав Славик.

Розділ 8

Та ж ніч, близько другої години.

Колишній цукровий завод.

Тінь від сторожки відразу за воротами

Полегшено зітхнув Петро Трохимович, коли, через кілька хвилин після іномарки страшного мента Ханенка, через ворота в сторону міста проскочила й стара «лада», на якій приїжджав чорнобородий товстун, новий господар заводу. А коли затих звук її движка на шосе, наважився він і голову підняти, подивитися, чи не розтанули в темряві повсталі з могил колишні його співробітники, а зараз, мабуть, і подільники. Та ні, нікуди вони не поділися. Підвелися вже та якраз обтрушуються. Порохнява всіяка з них сиплеться, торішне листя, пил, напівгнилі дубові горішки – і дуже захотілося Петрові Трохимовичу, щоб тільки це.

– Чого розлігся, Петре? Притомився, чи що? – поцікавився приставучий Дерев'янко, потім придивився до Левчука й витягнув у нього з шиї ще одну тріску. – Пора на розвідку, мужики. Гайда по-тихому до контори.

– Якщо мені буде дозволено висловитись, – озвався головбух, – хотів би звернути вашу увагу на те, що лампочка над входом до заводууправління не горить. А це сприяє задуманому нами заходу.

– Не горить, тому що її хлопці викрутили, а вкрутили в ліхтар над курилкою, – жовчно пояснив Дерев'янко. – Так, нам на руку. Але хріново, що новий господар, як ви самі бачили, вась-вась і з ментами, і з кодою.

Ночі безмірнії, ночі безсоннії,
Горе моє!

Це Петро Трохимович від страху продекламував. Не хотів лякати подільників, але побачений під конторою мент Ханенко, сам про те не здогадуючись, істотно позбавив його п'яного куражу. Цим жахливим ментом крольчанські матрони лякають малих дітей, адже з дорослим чоловіком, що проштрафився або просто не сподобався йому, Ханенко закривається в камері й б'є нещасного жіночою шерстяною панчохою. Нічого фривольного: у панчошу набитий мокрий річковий пісок!

– Що значить – допився мужик... – і Левчук глибоко зітхнув. – Ех, до чого ж заavidки беруть!

Сказати, що заводууправління сяяло вогнями, було б великим перебільшенням. Світилися два вікна ліворуч від входу, і тільки. Не було видно за ґратами і стеклами ні штор, ні завісок. Подільники підкралися до ґанку, і Левчук посмикав за ручку. Жодного результату.

– Замкнулися вони. А ви чого чекали? – прошипів Дерев'янку. – А ти, Харько, чи не бажаєш у щілину протиснутися й нам зсередини відчинити? Обіцяв же!

Левчук тільки руками розвів, при цьому став схожий, як здалося Петру Трохимовичу, на широку й плоску рибу з плавниками. На яку – на ляща? На камбалу? Відволікся Петро Трохимович і пропустив сказане Дерев'янком. Але оскільки мерці зосередилися на цей раз під найближчим від ґанку вікном, зміркував він, що тепер стануть шукати не закрите на шпінгалет вікно. На жаль, такого не виявилось.

– Хоч подивитись, чим прислужники товстого гада займаються в конторі, – це знову Дерев'янку запропонував. І відправив Петра Трохимовича пошукати який-небудь ящик, щоб на нього забратися. Поплентав-

ся колишній техкерівник до колишньої заводської їдальні: там, біля чорного ходу, раніше завжди височіла піраміда непотрібних ящиків. По дорозі йому раптом захотілося прокинутися. По-перше, совість треба мати: і без того ж проспав, п'яненький, мало не весь день. А по-друге, сон продовжувався якось нуднувато, й ось, дочекався – послали його за ящиком, немов хлопчика на побігеньках...

На місці купи ящиків тепер тільки сліди старого, ледь помітного багаття. Пригадав тоді Петро Трохимович, що неподалік пожежний щит, а біля нього два ящики для піску. Виявилося, що пожежний інвентар розкрадено, тільки на вищерблену сокиру ніхто не спокусився, один із червоних ящиків повний злиплого піску, а з другого задля якоїсь потреби пісок вигребли, ледве на денці залишився. Ухопився Петро Трохимович за ручку збоку, потягнув порожній ящик. На півдорозі до контори стомився, ліг животом на кришку дерев'яного короба... В очах помутніло, він їх і заплющив. Встиг ще подумати, що не по чину було Дерев'янку командувати ним, техкерівником, самому майстру треба було поклопотатися. Проте ж ящик, навіть і майже порожній, важкуватий, і в Семена запросто могла б відірватися рука. Тут перед ним закрутилися різнокольорові кільця, потім попливли перед носом дрібні хвилі на рідній річці Лубеді. З чого це надумалося йому купатися, коли воду в Лубеді отруєно? І справді, як огидно раптом засмерділо!

Прокинувся Петро Трохимович і побачив, що це Дерев'янку трясє його за плече, бурчить. Мовляв, кінчай ночувати... Це ж треба! Щоб уві сні примудритися не тільки заснути, але й прокинутися. Дотягли ящика разом, поставили під одне з освітлених вікон. Пригадалося Петру Трохимовичу, що там раніше була бухгалтерія, запропонував підсадити першим головбуха.

– Ні, спасибі, – відмовився Порфирій Ісаакович. – Щоб я знову розхвилювався? Не певен, що й до власного кабінету мені захотілося б заглянути.

А Левчук уже дряпався на червоний ящик. Учепився за віконні ґрати, обережно випрямився. Завмер.

– Чого там бачиш? – пропищав Дерев'янка.

– Два ліжка, розстелені, і на кожній по бабі.

– Голі? – Дерев'янка з надією.

– Інтересні хоч? – це вже головбух.

– Самі, блін, подивіться, – і Левчук зігнувся, спробувавши знизати плечима. – Смалять обидві й бухають по ковточку, культурненько так. Одна з фляжечки срібної, в іншій від неї ж, фляжки, стаканчик.

– Гаразд, злізай уже, – потягнув його за полу ветхого піджака Дерев'янка. – Ех, це скільки ж років ми, мужики, жодної баби не бачили!

– Ці не для тебе, Сьомо, – прошипів Левчук, зістрибуючи, і Петру Трохимовичу здалося, що подуй зараз вітер, і віднесе бідолаху до самого паркана. – Наші з тобою баби на кладовищі, лежать у могилах в повній готовності. І, головне, мовчазні такі голубоньки.

Залишилося невідомим, що відповів би Дерев'янка, якби не довелося йому терміново сідати навпочіпки, а всім іншим ховатися за ящик. Тому що у вікні з'явилася худа брюнетка років сорока п'яти, у халаті й з волоссям, накрученим на бігуді. Посмикала-посмикала вона за кватирку, а коли та відчинилася, нарешті, пролунало:

– Ну, Клавачко, ти не говори так, я цих чоловіків наскрізь бачу...

– А я бачу, що ми не в кращій формі, он у «лейб-пройдисвіта» й губи відвалилися, – зобразив головбух жахливу усмішку, тим більш жахливу, що тільки вгадувалася вона в напівтемряві. – Хай так, але наскрізь, присягаюся, ще нас не прозирнути...

З кватирки потягнуло тютюновим димом, навіть приємним серед смороду, що при кожному русі струменив від небіжчиків. Петро Трохимович хотів було вставити й своє слівце: років з двадцять, мовляв, не бачили ви баб, й ось вам тепер на оглядини стара вішалка з ногами-палицями, але сам відчув, що трохи припізнівся з цією шпилькою. А там ще й гарчання могутнього движка донеслося з шосе, заметушилися по двору білі відсвіти фар. Живі мерці посипалися на землю, а за ними й Петро Трохимович. Через відчинені ворота пролетів чорний джип, загальмував біля ґанку. Хлопнули дверці, а з освітленої кімнати донісся стукіт дверей.

Потім мимо протупали дві париніг, товстого хлопця в шортах і худенької білявки теж у шортиках, але на високих каблуках. Хлопець пробурчав:

– Але ж удень цієї купи ганчір'я тут не було... Що тільки рогулі витворяють...

Стукіт каблучків на ґанку, двері розчинилися. Та фарбована дилда з освітленої кімнати зустріла молоду парочку не вельми люб'язно, але впустила, і чути було, як замкнула за ними. Через пару хвилин за рогом контори освітлилася смужка трави мало не до корпусу цеху дефекації. Трійка мерців і живий месник презирнулися й, не змовляючись, схопили спільно ящик і підтягли під нове вікно-вітрину.

І секунди не пройшло, як мешканці цвинтаря вже стояли на ящику, при цьому головбух і снабженець з двох сторін учепилися за майстра. Червоний ящик потріскував, кришка прогнулася, проте трималася. Ось тільки Петрові Трохимовичу місця не вистачило, про що він не забарився поскаржитися свистячим шепотом. На що Дерев'янка:

– Потерпи, Петре. Он Харько тобі розкаже, що побачить.

– Уклінно дякую! Це ж мій кабінет був...

– Що було, те загуло, – це вже Левчук його обрадував. – Чотири ліжка, на двох мужики сплять, видно, розсердилися, що світло товстун увімкнув, руками на нього махають. Заспокоїлися. На підлозі всякої техніки навалом.

– А дівка там?

– Тут, нікуди не поділася. Нічого собі! Роздягаються обидва. Во блін!

Левчук замовк. І двоє інших живих мертвяків завмерли, затамували подих. «Невже знову врізали дуба», – злякався Петро Трохимович. Та ні, стоять же, не падають...

– Що бачиш? – потягнув він за полу Левчука.

– Ну... Парочка не в футбол тут грає, а я тобі не коментатор, не Коте ж Махарадзе. Та й слова про трахання не всі знаю...

– Трохимичу, ми ж з тобою ходили на порнуху до цигана у відеосалон, – просипів Дерев'яно. – Це і є те саме... Ех, і чим це я, братики, усе своє життя займався?

– Тобі твоя Тамара хрін би таке дозволила... Ого!

– Прямо тобі кабельне телебачення, – подав голос головбух.

– І де це ви в Крільчанську надибали кабельне телебачення, Порфірію Ісааковичу? – стримуючи природне єхидство, поцікавився Дерев'яно.

– А я в кіно бачив. У того ж цигана... О! Ну, цим-то вже, я вважаю, і в нашому районі нікого не здивуєш... Мати моя жінка! Тікаємо!

От витримала ж кришка червоного ящика вагу трьох мерців, що стояли на ньому, а коли вони разом зістрибнули, з гучним тріском розламалася. Петро

Трохимович зупинився передихнути, не добігши до темних воріт. А тут і мертві співробітники наздогнали. Відсапався екс-техкерівник і говорить:

– Щось не зрозумів я гумору, мужики. Чому ви їх боїтеся й від них тікаєте? Адже домовлялися ми, що покараємо негідників...

– Вірно, Трохимичу, світла ти наша голово! З чого це вам надумалося волати «Атас!», шановний Порфирію Ісааковичу? – підтримав його Дерев'янку.

– Можна подумати, що ви самі не бачили, Семене Макаровичу, як дівчина повернула голову до віконця! Побачила, шльондра білява, наші пики, роззявила ротика й тут же зомліла від жаху.

– Ручки-ніжки в неї підкосилися, вона плюхнулася черевцем на ліжку, а товстий любовник теж втратив рівновагу – і на неї зверху... Це ж треба! – і Левчук зробив спробу облизнутися. Забув бідний, що плоті на губах у нього майже не залишилося.

– А ви й раді, Харитоне Іллічу, посмакувати моральний розклад сучасної молоді! Ми не їх злякалися, а того, що опинилися в безглуздій і двозначній ситуації підглядання за парочкою студентів, що займається цим, як його, сексом. От чому ми бігли!

– Говоріть за себе, я якраз не підглядав, – з образою підкреслив Петро Трохимович. – Пропоную територію заводу не полишати. Нехай вони нас бояться, сволота. Пропоную піти до курилки, обговоримо результати сьогоднішньої розвідки.

От так вони повернулися майже до самого заводууправління, від якого ганебно ретирувалися. Рішуче й сміло, як справжнім господарям заводу й належить, розсілися в курилці на лавах, а Дерев'янку навіть бичок знайшов, кинутий кимсь із молоді кодли. Техкерівник дістав з кишені сірники й дав йому

прикурити. Не без труднощів. Адже піднявся вітерець, листя ближніх старих акацій зашуміло, суха гілка тріснула недалеко. Ліхтар над головами мерців почав розгойдуватися, примхливо освітлюючи й без того потворні обличчя, так що Петро Трохимович, ховаючи сірники, вважив за краще відвести очі. Втім, не встиг ніхто й рота розкрити, як «Лейба-пройдисвіт» виліз на стіл і викрутив лампочку.

– Нам ще знадобиться, – пояснив.

– І куди ти її в могилці підключати станеш? – посміхнувся Дерев'яноко. – Тобі ж її і в дупу вкрутити не вийде.

Левчук промовчав, а головбух прикрикнув:

– Кінчайте язики чесати, а то ще завчасно відваляться!

– Жарт! – це Дерев'яноко встряв.

Головбух блиснув на нього порожніми білками очей і продовжив:

– Давайте вже почнемо нараду, а то ще прозасідаємо до самого ранку. Тобі слово для доповіді, Петре Трохимовичу. Тільки прошу коротенько.

І тут здалося техкерівникові на мить, ніби повернулися колишні часи, і вони сидять за довгим столом для нарад у просторому й світлому директорському кабінеті. Гендиректор Гліб Олександрович покотив до Києва, у міністерство, залишивши за себе Порфирія Ісааковича. Петро Трохимович піднявся, пошарив по кишенях у пошуках робочого блокнота, махнув рукою й почав:

– Та куди вже коротше, Порфирію Ісааковичу? Я так вважаю, що до простих роботяг і студентів-практикантів ми претензій не маємо. Наша задача обмежена – покарати тільки нового господаря та ще директора-зрадника. Ось і треба вирішити, як покарати.

– Злодія і зрадника – до нігтя! А налякати всіх! – плеснув по столу рукою-ластою Левчук.

Помовчали. Потім Дерев'янку прохрипів з повною цього разу серйозністю:

– А заманити обох до мого цеху. І в барабанну буракомийку! Ось ви без кінця наді мною потішалися: «Цех дефекації, цех дефекації...». Так отримаєте справжню дефекацію: уже точно все лайно з гівнюків цих вичавить!

Двоє мертвих заводчан й один живий переглянулися без тіні усмішки. Їм самим давно вже обісіли тупі глузування неуків щодо дефекації – у виробництві цукру так називається основний технологічний процес, а саме витягання з буряка сирого соку за допомогою вапна. Колишній головний бухгалтер заявив стурбовано:

– Ох, боюся я, що ми надто вже квапимо коней, товариші. З Глібом Олександровичем... у мене язик не повертається тепер назвати його генеральним директором... з ним-то якраз усе ясно: уже точно зрадник і хабарник. Собаці, як кажуть у народі, собача й смерть. А цей буржуй, господар заводу, що він за людина? Мені він здався досить нешкідливим...

– Нічого собі нешкідливий! – обурився Дерев'янку. – Шоблу кримінальну купив на корені, поліцією командує!

– Олігарх хрінов! – це Петро Трохимович вставив розумне слівце. Аж на душі потепліло.

– А зарозумілий який, товариші, до чого ж пихатий! Возить з собою оператора, щоб той кожний його крок знімав для кінохроніки. І бачите, який він підлий лицемір: у самого грошей і кури не клюють, а їздить на старій «Ладі».

Кивнув Левчук, погоджуючись з головбухом, і зауважив гірко:

– Ось такі й стають новими господарями життя, трясця. Такий скнара складає все життя копіечку до копіечки, вчасно поміняє накопичене на зелені, а в

п'яничок наміняє ваучерів на горілку. Вичекає підхожий момент, а потім як кинеться, ніби котяра на мишу – і хап! Кращий в області цукровий завод собі відітне!

– Правильно, Харько! А прислугою все заводууправління набив. Найшкідливіших підручних теж не завадить – того, у барабан!

– Пригальмуй, Сьомо! – втрутився Петро Трохимович. – По-перше, новий господар – людина симпатична, цього в нього не віднімеш. По-друге, як ти його засунеш у буракомийку, якщо на заводі мало не всю техніку демонтовано?

– Це ти облиш – симпатичний! От усі знамениті шахраї і маніяки, вони якраз симпатичні, Петре! Та пригадай хоч би Чикатіла. А цей для чого, як ви думаєте, розумники, чорну бороду завів? Що під нею ховає?

– І що ж, Сьомо? – роззявив безгубого рота Левчук.

– Та диявольські знаки – що ж ще? Свастику ту ж!

Задоволений ефектом, відбитим на обличчях товаришів, колишній майстер цеху дефекації кашлянув і продовжив уже діловим тоном, доречним на нараді:

– А страчувати – та знайдемо ми, чим страчувати. І якщо на території заводу хоч одна центрифуга залишилася, так хіба ми з твоїми золотими руками, Трохимичу, її не запустимо?

– Головне – світло горить, підстанція, значиться, працює. На таку ораву їм доведеться ще і їдальню під'єднати до мережі, – підтримав приятеля Левчук. – А не вистачить вам, технарям, того ж кабелю – я ще не розучився діставати.

Колишні співробітники «Лейби-пройдисвіта» тільки презирнулися. І ніхто з них не стривожився, коли неподалік уже вдруге тріснула суха гілочка.

А там, у темряві, ховався освітлювач Дімон. Кількома хвилинами раніше він прокинувся на ліжку в кім-

наті «4» і, не розплющуючи ще очей, задався питанням: що його розбудило? Ніби п'яні голоси... Та й світло в кімнаті ніхто не поклопотався вимкнути. Чому він ліг спати одягненим? Огидний присмак у роті підказав, чому. Зате голова анітрохи не болить – що значить чисте, сільське повітря! Дімон відрубився відразу після того, як залив за комір грамів триста в компанії Костя-звукооператора і двох водил. Таке з ним тепер траплялося часто, і не було приводом для тривоги. Правда, він прокинувся, коли місцеві буянили під вікнами, проте не в тому був настрої, щоб махати кулаками, тому повернувся на інший бік і знову заснув, як немовля.

Пройшовся по кімнаті, лавіруючи між складеною на підлозі апаратурою. Трохи не наступив на плетений босоніжок на високому каблучку. Другий прикритий недбало скинутими коротенькими шортами. Дімон уявив собі ситуацію, у якій це відбулося, і мимоволі облизнувся. Підняв очі: на залізній спинці ліжка молодчика-мажора висіли рядком крихітна жовта маечка й шорти величезного розміру. Власниця маечки заснула на ліжку поряд з мажором Паньком, навіть не поклопотавшись прикрити свою мізерну красу ковдрою. Свиснув тихенько Дімон і прошепотів:

– У житті не бачив такого бардака!

Тут же посміхнувся: та бачив він, бачив насправді бардак ще крутіший – чого тільки не побачиш в гуртаку? Прочинив кватирку, і тут переповнений сечовий міхур могутньо заявив йому про себе. Увечері, ніби, Дімон шукав уже туалет усередині цієї цегляної коробки, але біда: абсолютно не пам'ятав, чим закінчилися пошуки. Тоді на повітря! На цілюще свіже повітря! І під колесо автобуса відлети або просто під деревом.

Уже з ґанку почув Дімон голоси й, виглядаючи з-за рогу, приготувався побачити все тих же місцевих хуліга-

нів, що волали під вікнами, але... Видовище компанії, що розсілася в курилці змусило його роззявити рота – і зовсім скам'яніти, коли в кількох кроках від нього мертвяк, плоский, немов витертий і запилений килим, забрався, згинаючись, на стіл і потягнувся за лампочкою. Лампочка потухла, і Дімон облився холодним потом. Йому здалося, що жахливі гості замислили в темряві дістатися до нього – ось навіть загасили світло! У голові в Дімона стукало, не все сказане за столом сприймалося свідомістю, але дещо він розчув-таки й зрозумів.

Отямившись, вирішив він ретируватися. Змивався навшпиньках, але зразу ж наступив на суху гілку, почув тріск і мало не помер зі страху. Мерці продовжували свою розмову, на нього не кинулися. Тільки опинившись за входними дверима й задвигнувши засув, відчув він себе у відносній безпеці. Мізерне освітлення вестибюля спочатку засліпило. Дімон опустив очі: на вицвілих добіла джинсах розпливалася, розширюючись униз, ганебна темна пляма. Ось тепер уже неодмінно треба було шукати туалет, а поряд він бачив, здається, і кран над раковиною. Трясця! Ніяк не можна йому діяти за першим спонуканням і линяти звідси, куди очі дивляться! Адже підробіток на цих зйомках – єдина можливість хоч частково розрахуватися з боргами. Прохолонувши, Дімон вирішив, у всякому разі, дочекатися, поки висохнуть випрані нашвидкуруч джинси й трусея. А вдень обов'язково поговорити з режисером.

Розділ 9

7 липня. Пізній ранок.

Центр Крільчанська. Ресторан «На хвилях Лубеді»

Тарас якраз дожовував сир і неприязно поглядав уже на склянку з кефіром, готовий якнайшвидше запити рихлу жовтувату кислятину рідиною не менш огидною, коли Славик, що поглинав напроти нього третій підряд «салат зі свіжої капусти», видав захоплений зойк, а потім спрацював за цілий циганський хор:

– Он приїхал, он приїхал, геніальний наш шлімазл!

І справді, до їхнього столика наближався, окидаючи своїм променистим поглядом зал ресторану, напівтемний цим похмурим ранком, не хто інший, як Веня Безименський, з легкої руки багатого Фіми – автор сценарію майбутнього шедевра українського кіно. Розсіяно, з недбалою усмішкою Джоконди відповівши на вітання Тараса й Славіка, він усівся за стіл, бухнув на другий вільний стілець свою наплічну сумку й тут же ненавмисно перекинув ліктем повну склянку. Кефір розлився на скатерть, і без того не відмінної свіжості.

Старі знайомці прибульця презирнулися, проте запитання, на правах начальника, поставив Тарас:

– Повідай мені, друже люб'язний, що спонукало тебе тягнути прямо зранку?

До їхнього столика вже підходила незадоволена, губи кривавим квадратиком, літ сорока, офіціанточка Катя. Боязливо на неї озирнувшись, Веня пояснив впівголоса:

– Я провів божевільну ніч, ми не спали ані хвилини. Пили після опівночі лише біле сухе. Спізнився на першу

маршрутку, вдалося піймати попутку. Мужик вирішив чомусь, що я з великого бодуна, і запропонував полікуватися. Чашка подвійної кави – і я знову людина. Чуєш, Тарасику? Знову готовий на подвиги інтелекту.

Катя стояла вже біля столу, руки з блокнотиком тримаючи за спиною і тим ніби підкреслюючи, що й не подумає міняти скатерть. Про рід людський вона виробила вельми критичну думку, столичну кінематографічну тусовку, що відзначала вчора в закладі приїзд і початок зйомок, сприймала як стадо шимпанзе, що втекло з пересувного звіринця, а ось Славіка-Асіся явно бажала обігріти й відгодувати домашньою їжею. В усякому разі, саме так Тарас зрозумів перехопленим ним мляосні погляди Катиних густо підфарбованих олов'яних очей. Ну, а Веня – це зовсім інша справа! Невідомо, як обслужили б Веню вишколені офіціанти фешенебельного лондонського «Петруса», але в Україні ресторанна прислуга з якоюсь містичною солідарністю демонструвала чітко виражену ідіосинкразію до душевного шлімазла. Сам Веня пояснював це тим, що в ресторані він, піддавши, тут же починає вештатися від столика до столика, щоб перетворити скучний кабак на милу компанію друзів-приятелів, офіціанти ж виступають як наглядачі, що тупо проводять вигідну й комфортну для них політику нудного порядку.

Катя зволила-таки явити миру блокнотик, відірвавши його від пишної своєї сідниці, запитала крізь зуби, що замовлятиме.

– Дві подвійні кави, одну зараз, другу наприкінці сніданку. Біфштекс, можна зі свинини, – відрапортував Веня.

Щодо свинини, це він на Славікова «шлімазла» відповідав. Веня – зі звичайної радянської, атеїстичної єврейської сім'ї, усі погані звички має чисто слов'янські,

але самовизначення на ідиші залишив як пам'ять про ті часи, коли він цікавився своїм етнічним корінням й обов'язково проводжав родичів і знайомих, що виїжджали до Ізраїлю, намагаючись напоїти кожного до положення риз. Самому ж емігрувати йому й на думку не спадало.

– Які там ще біфштекси зранку? Хіба що на бізнес-ланч. Беріть яєчню... Можна на салі, ось.

– Прошу вибачити, Катю, але ваша кава не зовсім кавова, – встряв Тарас. – А ти, Веню, попроси кип'ятку в чашці, цукерницю, та й змішай собі розчинної на свій смак, банка на столі. І ви записуйте все, що замовить цей пан, на спільний рахунок знімальної групи. Це наш сценарист, відомий письменник Веніамін Безименський. Можете й каву туди вписати, чого ж ні.

– Десь я чула вже ваше прізвище, – подобрила Катя.

– Якщо на казенний рахунок, тоді дві яєчні, мабуть, – це Веня прокачав ситуацію, а коли Катя, насупившись від старанності, взялася черкати в блокнотику, спробував заглянути їй під руку. Навіщо б йому? Просто звук усюди совати свій довгий шнобель.

Славик, підморгнувши Тарасові, почав провокувати:

– А ти відкрий, відкрий нам, з ким безумствував уночі.

Веня мовчки кивнув. Але тут уся трійця відволіклася. Спостерігали за складними за амплітудою рухами Катиних стегон під короткою чорною спідницею, над короткими білими гомілками. Веня розсіяно, Славик – з цим своїм радісним «Завжди готовий!», що дратувало такого розчарованого романтика, як Тарас, а сам Тарас – тільки для того, щоб не реагувати на появу в залі Степана Клавдійовича під ручку з обома дамами, праворуч зі Стасею, ліворуч з Алевтиною Францівною. Встиг, утім, угледіти, що зрадниця свіжа, як вранішня троян-

да, Степан Клавдійович виглядає втомленим, а ретельно підфарбована Алевтина Францівна в бойовому настрої.

– Чи не зсунути нам столи, як учора ввечері? – запропонував Славик. Катя вже сховалася за дверима кухні, звідки донісся сморід багато разів використаних для смаження поганих жирів.

Тарас здалека привітав новоприбулих жестом учорашнього мента. Промовив, усміхаючись:

– У нас же назріла серйозна розмова про сценарій. До того ж при дамах Веня посоромиться відзвітувати тобі про минулу ніч.

– При дамах? Посоромлюся, атож, – з підозрілою зговірливістю погодився Веня. – Ви знаєте, звичайно ж, що в Києві відкрився фестиваль лялькових театрів...

– Це «Арлекін у зашморзі»?

Веня відповів на посмішку Славика ще більш відчайдушною посмішкою. Зосередився, міркуючи, з чого почати. Тарас знав, що насправді для Вені представниця прекрасної статі ламаного гроша не варта, якщо йдеться не про актрису лялькового театру. А ось щодо лялькових актрис має пунктик. Взагалі-то Веня починав ще під кінець перебудови, коли, знехтувавши інженерною освітою, закінчив сценарні курси й розжився корочками члена спілки сценаристів, що дозволяли не ходити на службу, а вести життя вольного стрільця, теперішньою ж мовою, фрилансера. Перо має легке, строчив собі без клопотів тексти для пісень у кінофільмах (піснями «з кінофільмів» вони не ставали), сценарії, як правило, куплені студією, але залишені на полицях, ситками для телебачення, домашні завдання для КВН, дитячі ранки... І раптом знайшов свою, рідну нішу – п'єски для лялькового театру. Добре пішли! І почали провінційні лялькові театри запрошувати до себе автора – живого, доступного, з телефоном, а не якого-

небудь там Шарля Перро. Для того запрошувати, щоб допоміг у постановці свого власного творіння. Ось у цих відрядженнях і занурився Веня в чарівний і спокусливий закулісний світ, де панували артистичні й палкі жінки, наперед до нього прихильні. І почалося...

Намагаючись осмислити життєве захоплення давнього знайомця, Тарас дійшов висновку, що безтурботному вольному писаці вдалося вивільнити сексуальну енергію затворниць куліс, накопичену в їхньому незavidному творчому житті. Адже минають їхні робочі вечори в напівтемряві та безвісності: заховані від глядачів за ширмою, ці носійки акторського темпераменту вимушені годинами, з піднятими вгору руками, вимовляти дебільні репліки Мальвіни або Червоної Шапочки. Тарасу навіть здавалося, що навряд чи в провінційних лялькових театрах України знайдеться хоч одна актриса дітогородного віку, яку Веня не оцасливив би своєю любов'ю. Можна собі тільки уявити, що відбувається, коли Венін свого роду гарем з'їжджається в Київ на черговий фестиваль лялькових театрів! Будь-який нормальний мужик сховав би мобілку до вовняної шкарпетки, загорнув би шкарпетку у светр, засунув би светр на самісеньке дно рюкзака й змився б на ці дні з дому – хоч на дачу, навіть і взимку, хоч в осінній ліс без намету й навіть без спальника. Тільки не Веня! З відкритим забралом іде він назустріч коханню й ревнощам, перемагає – і дивна справа, йому навіть жодного разу не роздряпали як слід фізіономії...

– ...раптом о третій ранку її мобіла грає.

– «Позвоні мені, позвоні...»? – Славик співчутливо.

– Ні, початок «Місячної сонати». Золя – дівчина вишукана. А це чоловік додзвонився. Я рислінг по келихах

розливаю, але й мені чути, як мужик скиглить. Вирішив, ти диви, запитати, чи вдалося їй заснути: вона ж завжди погано засинає на новому місці...

Перестав Тарас вслухуватися. Пограв у гляділки з підступною Стасею, яка спеціально, мабуть, усілася до нього обличчям, відвернув від неї свій світлий лик і став чекати, поки Веня наговориться, насититься яєчною з беконом і залетється кавою. Тоді в тачку його – і разом зі Славиком на завод, щоб на місці народив свої пропозиції, адже без переробки сценарію не обійтись. А потім зразу ж зняти епізод, в якому Богдан і Марічка намагаються зайнятися сексом прямо в кемпінгу. Ах так, там й Алевтина Францівна бере участь, доведеться зачекати її теж.

Розділ 10

Того ж дня. Тоді ж.

Спальня в будиночку Петра Трохимовича

Давно прокинувся Петро Трохимович й очі давно вже розплющив, ось тільки боявся повернути голову й оглядітися в спальні: чи немає там моторошнуватої трійці колишніх співробітників, що приверзлася йому вчора? Неясно пам'яталося йому, що запрошував їх до себе переночувати... Тьху, наснитися ж таке! Ще ніби плоский Харько у відповідь задемонстрував свою гостинність, а багрово-синій головбух ввічливо відмінив це запрошення в могилку як передчасне. І пішли мерці відпочити до вечора під свої могильні горбики.

Хоробро обзирнувшись, Петро Трохимович не знайшов у спальні чужих і, звично ойкаючи, сів на ліжку. Ойкав він, як з'ясувалося, марно: голова від зміни положення не вибухнула болем. І загальне самопочуття набагато краще за вчорашнє: зовсім не хотілося їсти, тільки похмелитися. На жаль, грошей не похміляння не було. І не з'являться вони раніше третього серпня, коли на пошті почнуть видавати пенсію на літеру «Б». Петро Трохимович був щиро вдячний покійному батькові за прізвище Бенько, адже який-небудь Шапокляк, що народився під нещасливою зіркою, змушений чекати аж до двадцять дев'ятого числа. Навчений гірким життєвим досвідом, Петро Трохимович, отримавши липневу пенсію, і не подумав віддати боржки сусідкам. Відклав на спиртне мінімальну суму, а решту витратив на продовольчий запас: у найдешевшому магазинчику

навантажився десятком пакетиків вермішелі «Мівіна», кілограмовими упаковками пшона й макаронів, кількома банками «Бичків у томаті», пляшкою соняшникової олії, а на базарі в однієї старої виторгував декілька кіло картоплі та в іншої, як делікатес уже, шматок сала. Та гори вона, уся ця жалюгідна їжа, синім полум'ям! І пропади воно пропадом, приниження таких жебрацьких купівель!

Але де роздобути грошей? З домашнього начиння, яким погребувала Леська, дещо можна ще спробувати збути з рук на «блошиному ринку», але й товчок збереться тільки в суботу, а сьогодні лише понеділок. Перехопити до пенсії? У кого? Усі навколишні добросерді й легковажні бабусі перетворилися вже на його кредиторів, і можна тільки сподіватися на старечий склероз у якої-небудь, але таким родичі й грошей на руки не видають. У головбуха, може, в Порфирія Ісааковича, як у минулі часи? Бачив же його нещодавно...

І тут завмер колишній техкерівник, і бліде чоло його покритися холодним потом. Пригадалося йому, в якому вигляді спілкувався з ним Порфирій Ісаакович, і здогадався він, що зовсім не уві сні це відбувалося. Швидкою своєю міркувалкою оцінив ситуацію й дійшов висновку, що перед ним дві можливості. Перша: добровільно попроситися в обласну дурку й віддатися на милість лікарям. Плюси: доцента Аристарха Миколайовича, котрого туди перевели, можна буде поставити на місце своїм новим й унікальним містичним досвідом, це раз; лікарі допоможуть позбутися тяги до спиртного й вилікують від білої гарячки, два. Мінуси: гірко самому ж і похерити результат складної та трудомісткої комбінації, за допомогою якої звільнився з дурки, це раз; у гробу він бачив з власної доброї волі знову пірнати в те напівгольне й безправне животіння, два. І ще слід взяти до уваги, що

нікому приносити йому з волі смачну підїдку до мізерних лікарняних кашок і супчиків, купувати потрібні ліки й підмазувати персонал. Друга можливість – залишити все як є. Тут плюс, і колосальний – за сприятливої нагоди можна буде утішитися алкоголем. Адже безглуздо позбавляти себе останньої радості життя! І заради неї варто перетерпіти такий мінус, як компанія сморідних і жахливих на вигляд мертвяків. Тим більше, що ось промайнула ж щойно ідея, як з їхньою допомогою роздобути грошей на похмеляння.

Щоб активізувати розумовий процес і, зокрема, спіймати за хвіст думку, що вислизнула, Петро Трохимович улігся на ліжку, заплющив очі й витягнув руки уздовж тулуба. Таку позу він звик приймати в дурці, тоді хворі менше чіплялися. Цілком можливо, що психи вважали його мертвим, але це не має вже значення... Декілька безрезультатних спроб пригадати – і ось вона, ідея! Гарнюням-мертвякам не важко запозичити безгрошево пару пляшок справжньої горілки в магазинчику. Навряд чи бабка Фросина посміє їм відмовити. Та вона завищить і знепритомніє! А тоді можна буде й виручку в скриньці під касою переполовинити...

Сумне перебування в колонії загального режиму істотно змінило ставлення Петра Трохимовича до заповіді «Не вкради». Недобре красти у свого, у злодія, за таке крисятництво можуть жорстоко покарати. І по заслuzі. Інші ж крадіжки є перерозподілом власності. З позиції злодія він завжди справедливий, а стосовно планованого терпила слід у кожному окремому випадку поміркувати самому або перетерти з досвідченими злодіями. Та ж бабка Фросина торгує в магазинчику «У тітки Сіми», і всі старожили чудово пам'ятають, що то був кондовий радянський гастроном. Украдена, отже,

у держави торгова точка, і почистити її великого гріха немає. Тим паче, що особисто Петро Трохимович на діло не піде за жодних обставин. Але в цьому випадку... Чи варто дріб'язкувати? Адже приятелям-мерцям і банк узяти – це за іграшку!

Розплющив очі Петро Трохимович, побачив давно остогидлу стелю в брудних плямах і тріщинах, знову склепив повіки. Банк, банк... Смішно, але в маленькому й бідному Крольчанську аж п'ять відділень різних банків, яке з них брати? Говорять, що приватні банки належать бандитам, а з ними краще не зв'язуватися. Залишається «Ощадбанк», він ніби державний. А з державою проста людина має свої рахунки. Можливо, у Києві й трудиться душка-президент, добрий, як тато Карло, й у Верховній Раді депутати сидять з променистими усмішками, ночей не досипають, все придумують, благодійники, як зробити тобі й усьому народу добре, але тут, у рідному Крольчанську, держава – це суддя-«позвоночник», до того ж і продажний, і вкрай небезпечні для простолюду «безпредельщики»-менти. «Ощадбанк», ось що слід брати! Але як...?

Спробував він пригадати кінокартини, що в них грабують банки. Ну, «Бонні та Клайд»... Бонні ця, білявочка, там дуже симпатична, він тоді, у ті перебудовні роки, ще не позбавлений грайливості стосовно протилежної статі, до неї більше придивлявся. А банки двійця грабувала просто: револьвер касиру в зуби – і ходу на авто. Головне було правильно припаркуватися, щоб після пограбування спокійно поїхати геть. А тут їм ні на чому поїхати, от де заковика. Треба, отже, знайти місце, куди можна буде пішки прибігти й там пересідіти. Гаразд, це потім... Ще спливало в його пам'яті кіно, теж штатівське, де банк пограбували троє дряхлих старичків-пенсіонерів, яким набридло перебуватися з

хліба на воду. Тобто з чіпсів на розчинну (он де жах!) каву. Перед очима встала тремтяча стареча рука з пістолетом, пістолет випаляє – у стінний годинник, для острашки. А ось його подільникам пістолетів ніде взяти, хіба що йому самому вирізати, як у дитинстві, з дерева й пофарбувати тушшю. Тепер, якщо Леська-втікачка пляшку з меблевим лаком з комори не викинула, можна ще й лаком зверху... Лаком? Та лак ще тиждень липнути буде і смердіти, – це якщо за двадцять років у пляшці не скам'янів! І навіть подільникам пістолети? Чудово мужики обійдуться без пістолетів!

Ніби наживо побачив Петро Трохимович, як до прохолодного касового залу відділення «Ощадбанку», куди він нещодавно совав носа, наївно сподіваючись, що саме там будуть йому виплачувати пенсію, заскакують три фігури, з голови до ніг замотані в білі простирадла. На порозі скидають покривала. Дерев'янку з кладовищенською лопатою й головбух зі строкатою від старості господарською сумкою прямують до віконця керівника відділення й касира, а вічно білозубий Левчук – до чергового охоронця. Хтось натиснув коліном тривожну кнопку, бо забренькав дзвоник. Востаннє чув Петро Трохимович таке мерзенне брязкання, коли в Харкові ледве не потрапив під трамвай.

– Пограбування! Гроші на стіл! – це головбух командує деренчливим фальцетом і додає з докором. – Будьте люб'язні!

Тим часом Дерев'янку, брудно матюкаючись, тикає через віконце лопатою в адміністратора, не без підстав підозрюючи, що саме цей чепуристий молодчик і підняв тривогу. Керівник з виском ухиляється від леза лопати, піднімає руки й у відповідь на звинувачення починає голосно гикати.

Черговий охоронець роззявляє рота й трохи не потрапляє в нього пальцем, яким щойно колупався в носі. Тремтячою рукою намагається дістати з кобури свою пушку, але витягує півкільця кров'яної ковбаси. Це сніданок, що його носить у кобурі, згідно з мирною провінційною традицією. Вдивившись у Левчука, охоронець протягує йому ковбасу й, непритомний, падає на плитковому підлогу. Тут диво відбувається в скудному інтер'єрі касового залу, і таке диво, якого й уявити собі неможливо! Це вальяжний президент на великому портреті випещеною долонею закриває собі очі, а другою рукою махає так само, як і мент Ханенко. Відмашку дає: не зв'язуйтеся, мовляв, невже не бачите, з ким справу маєте.

Проте другий охоронець не виконав мудрої вказівки якнайвищого начальства. Тому, напевно, що портрет президента висить якраз над коміркою, з якої хлопець вискочив. Чи то короткозорий, а окуляри носити соромиться, чи то вкінцець очманів від сну в незручному положенні, але тільки вихопив він із кобури пістолет, на вигляд справжній, і, тримаючи обома руками, як в американських бойовиках, наставив його на головбуха. Вглядівшись у придуркувате обличчя хлопчини, негайно ж здогадався Петро Трохимович, що недоумок давно мріяв випалити коли-небудь у живу людину, а не в мішень, і щасливий, що ось, нарешті, трапилась нагода.

А головбух спокійно передає сумку білій, як крейда, старушці-касірці й повертається до охоронця:

– Не метушіться ви так, юначе. Собі ж на шкоду. Стережіться, як би у вас не підвищився кров'яний...

Не договорив Порфирій Ісаакович, бо відволікся. А відволікся, тому що дурний охоронець натиснув-таки на

спуск, пістолет випалив і на високому лобі колишнього головбуха, об'єднаному тепер з бузковою лисиною, як-раз між двох синьо-червонуватих зморшок з'явилася темна дірка, а за потилицею зметнувся горизонтально й обпав невеликий біло-ліловий фонтанчик. Пожував синіми губами Порфирій Ісаакович і звернувся до Дерев'янка:

– Коли вам не важко, подивіться, будь ласка, що в мене з потилицею. Бо надто сильно там зачесалося.

– А те у вас з потилицею, – з незмінною веселістю відповів майстер-небіжчик, – що доведеться вам витратитися на капелюх!

– Асигнувати на придбання нового капелюха тепер не проблема, – добродушно констатував Порфирій Ісаакович і знову обернувся до охоронця. Ще раз пожував губами, закотив свої очі, і без того білясті, але з жовтизною, як протухлий яєчний білок, і зробив навіщось кілька ковтків. Після чого, розкривши рота, висунув язик. На язичку всі побачили блискучу, ніби новеньку, кулю. Втягнув усередину язика – і раптом виплюнув кулю прямо під ноги охоронцеві. І з докором. – Якщо вже стріляти, юначе, то срібною кулею.

Обличчя йолопа в стильному чорному комбінезоні зморщилося. Він заглянув у дуло, розширив назустріч залишкам диму свої ніздрі, поставив пістолет на запобіжник, засунув у кобуру й акуратно її застебнув. Сів навпочіпки під стінкою, обхопив стрижену голову руками й заплакав, між риданнями вигукуючи:

– Немає срібних! Не видали! Начальство не видало! А Якименко в них знову винуватий!

Уже й мертві грабіжники зникли, не забувши прихопити з собою драну господарську сумку, набиту

пачками сотенних у банківській упаковці, уже касирка зуміла розшукати білий патрончик з нітрогліцерином на своєму засміченому столі й покласти таблетку під язик, уже адміністратор примусив себе гикати не так голосно, а дурний охоронець усе корчився під стіною, підвивав і ремствував.

У такому жалюгідному вигляді й застав його безстрашний капітан Ханенко, що прикотив за тривогою під жахливі, прямо тобі мороз по шкірі йде, завивання сирени. Обвів він просторе приміщення невсипуцими своїми очима й грізно запитав у касирки:

– І як це ти, бабко, примудрилася довести до такого стану чоловіка з ружжом?

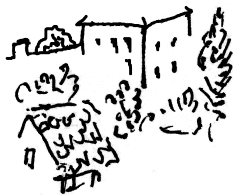
– І як це ти, Бенько, зустрічаєш мене, свого шановного гостя?

Ахнув тут Петро Трохимович, наяву почувши страхотливий голос, опам'ятався, у паніці розплющив очі – а біля його ліжка в реалі, а не в розумовій площині мрії, стоїть чавунною статуєю страшний мент Ханенко. Першою думкою Петра Трохимовича було, що в ментів з'явилися нові вдосконалені радари, де на моніторах можна зчитувати злочинні задуми громадян. Немов якоюсь хвилею змело колишнього техкерівника на підлогу – і ось уже стоїть він, витягнувшись, руки по швах, і поїдає очима капітана. Бути того не може... Усміхатися страшний мент, як це всім відомо, не вміє, але зараз із очей-щілок – дивна справа! – сочиться якась прихильність.

– І чом би мені не змінити, це, як його, гнів на ласку, га? Чом би не похерити свою колишню директиву? Хіба не втішно тобі, черв'яку ти нікчемний, пил ти табірний, попрацювати на мене сексотом? Відправити тебе на завод постежити за кінематографістами – чи не краще це

рішення для нас обох? І невже ти, Бенько, не доганяєш, що чекає на тебе, якщо не доноситимеш негайно все, про що тільки дізнаєшся?

Тут мент Ханенко дістав з нагрудної кишені шкіряний футлярчик, витягнув із нього візитку й товстим пальцем виляснув її на брудний матрац.

Розділ 11

Того ж дня. Перед полуднем. Кімната № 4 в кемпінгу «Цукерочка»

– Увага! Всім приготуватися!

– Якого біса лисого? – процідив крізь зуби Славик. – Якого пархатого диявола ми не зможемо зняти це на студії, у павільйоні?

– Ти вже запитував, – дивуючись власному терпінню, повторив Тарас. – І я тобі відповідав.

– Тоді скажи, будь ласка, ще раз. Мабуть, тоді я зрозумію.

Тарас стиснув зуби. Знайшов дурного – утрете зізнаватися своєму дорогоцінному операторові, що погодився з пропозицією Фіми заощадити на оренді павільйону, бо перебував в ейфорії (як же, зніме повнометражний!), і йому тоді, як п'яному, було й море по коліна. Так, це його провина, а Славику через хвилину слабкість режисера-постановника прийдеться важче за всіх: він змушений буде знімати в тісній кімнаті, чаклуючи виключно з оптикою. Проте ж усі інші встигли вже непогано попрацювати: Ганна Вадимівна задекорувала три стіни, що будуть у кадрі – з дверима, глуху і з вікном, Дімон, блідий, немов з перепою, худо-бідно встановив освітлення, яке влаштувало Славика й Тараса, Костя-звукооператор примудрився так поставити свої журавлі з мікрофонами, щоб не потрапляли в кадр, а перед тим усі дружно витягали зайві ліжка й тумбочки. Під ногами в кіношників весь час крутилася баба Паша. В єдиній особі поєднуючи адміністратора, сторожа й

прибиральницю кемпінгу «Цукерочка», з'явилася вона сьогодні тільки після сніданку. Не маючи жодного уявлення про специфіку кіновиробництва, спритна старушка бурхливо протестувала проти будь-яких змін в інтер'єрі «Цукерочки» й хапалася за швабру як за аргумент. Але тепер, коли все готово, актори вже на порозі, не гріх би Славику й припинити буркотіння... Ну, слава Богу, кивнув.

– Мотор!

Насуплена Клава, уже в гримі Дівчини з веслом, але ще не в гімнастичному білому купальнику й поки що не обмазана вся крейдою, висунулася під об'єktiv і клацнула своїми смугастими паличками на шарнірі. Раптом сліпуче усміхнулася:

– «Кров на червоному галстуку!»! Студія «Самограй»! Режисер Хомчук! Оператор Полиненко! Синхрон! Кадр двадцять другий! Дубль перший! Усіх – з почином!

Тарас устиг ще здивуватися, де це вона заробила на гарного стоматолога, швидко всіх і все оглядів і, в думках перехрестившись, подав останню команду:

– Почали!

І пішло, закрутилося. На жаль, білявочка Нателла в ролі Марічки й Богдан, що грає свого тезка, трималися перед камерою набагато гірше, ніж на останньому прогоні епізоду. У Тараса виникло враження, ніби він нудьгує на шкільному самодіяльному спектаклі, дивовижно, як це Богдан ухитрився не повернутися до об'єktivу спиною. І чому їх тільки вчать? Проте режисер вважив за краще зйомку не зупиняти, бо скутість персонажів глядач зможе списати на їхню ніяковість, на вагання стосовно інтиму, на який зважились. Звук записувався синхронно, керувати Тарас міг хіба що мімікою й жестами, тому здогадався схрестити руки на грудях. Ось, дерев'яними язиками відтарабанивши

репліки, почали горе-актори роздягатися: Нателла стягнула футболку, оголивши груди-прищики, а за нею й качок Богдан явив камері свій могутній торс. Тепер цілуються. Лягають. Камера підїжджає ближче. Ніби нормально...

– Ні стида, ні совісті! У Сірка очі позичили, безсоромники!

Це баба Паша висловилася в повний голос, хто ж ще? Першим зареготавши, Тарас видає неминуче:

– Стоп!

Водії виводять бабку-мораліста під руки. У другому дублі студентська парочка поводитьсь вже більш невимушено, аж поки у своєму ніби сеансі класичної боротьби партнери не переходять у партер. Тарас вдивляється в Богдана – і не вірить своїм очам: хлопець червоніє не тільки обличчям і шиєю, але й могутніми грудьми. На спочатку яскраво-червоних, а потім майже бурякового кольору щоках здоровий рум'янець, нанесений гримеркою, виділяється вже світлою плямою...

– Стоп! Усім – перерва.

Не дозволяючи одягнутися, в одних шортах і босого, Тарас витягує Богдана в коридор. Там баба Паша, притримуючи за ґудзик рудого водилу «Ліхтвагена», просвіщає його щодо грибів: у цю пору року вилазять у лісі хіба що після довгого дощу. Баба Паша змірює Богданову мускулатуру оцінюючим поглядом, і Тарас, чортихнувшись, починає штовхати двері кімнат, що виходять у коридор, аж поки не піддаються двері з чорним номером «5». Нижче номера кнопкою приколено листівку, на ній рожева орхідея.

Це явно кімната жінок знімальної групи: тут пахне духами, сигаретним димом і ще чимось невлучно дамським. Тарас зриває зі спинки стільця розправлену на

ньому квітчасту блузку, підштовхує до стільця студента, а сам плюхається на ліжку, неабияк його продавивши.

– Давай колися, що з тобою скоїлось.

– Ніяково мені, Тарасе Андрійовичу...

– Але ж це я повинен розрулити ситуацію, священника або психолога в нас тут немає й не буде. Що тебе конкретно збентежило, Богдане?

Ховаючи очі, хлопець пояснив:

– Мені соромно стало, що моя мама це побачить. От що.

– Які дурущі! Пригадай, що ти найнявся на роботу, й обжиматися не по-справжньому перед камерою входить до твоїх службових обов'язків. Це раз. І вся любов саме для блезиру, ми ж тут не порнушку знімаємо. Усі ж розуміють, що це тільки імітація... ну, справжньої пилорами.

– Пилорами? Ага, зрозумів... Я читав, що для сцен траху спеціально наймають дублерів.

Тарасові божевільно захотілося зареготати – надовго щоб, зі смаком, проте втримався. Не можна було роз'ятрювати сосунка ще більше, тому пояснив обережно:

– Наскільки мені відомо, до цього прийому вдаються, якщо знаменитість у роздязненому вигляді має тілесні косметичні проблеми, жирок, де не треба, наприклад.

– Целюліт, чи що?

– На зразок того. А в інших випадках... Дивився «Із широко заплющеними очима» Стенлі Кубрика? Хіба там хто-небудь заміняв красуню Кідман і Тома Круза? Ну?

Похитав Богдан головою й знову накрутив свою катеринку: соромно йому, що мама таке побачить. Тарас раптом пожвавився:

– Стривай, а в який кінотеатр ходить твоя мама?

– Ну, у «Київську Русь».

– Можу тебе заспокоїти. Наш фільм у «Київській Русі» ніколи не покажуть, це вже точно. Навіть у малому залі. Ти хоч би раз бачив на вашій кіношці афішу українського фільму?

Качок похитав головою. Очі він, як і раніше, відводив убік, і Тарас раптом прозрів – і відчув себе одуреним. І пригадалося йому, як був він ще молодший за цього качка, і відправили його батьки під Київ у літній молодіжний табір баптистів, тоді ще такі були в новинку. На місяць відправили, і він швидко пропив і прокурив з хлопцями взяту з собою дещицю, а тоді пішов проситися в пастора-вожатого, щоб на днинку відпустив додому – за батьками, мовляв, скупив. А пастор посміявся з нього: скінчилися в тебе гроші, так відпросися чесно, не придурюйся. Треба ж! Тепер цей молокосос ледве його самого не обдури.

Посміхнувся Тарас і заговорив, намагаючись максимально щадити почуття тонкошкірого Геркулеса:

– Послухай, не треба вішати мені локшину на вуха, не в мамі твоїй заковика. Ну, ну! Можливо, тобі й насправді перед матір'ю ніяково, але не настільки ж, щоб засоромитися, ніби панночка, якій хуліган зрозуміло що показав. Викладай, у чому твоя проблема. І кінчай виляти, через тебе одного простоює вся знімальна група.

– Гаразд, Тарасе Андрійовичу, я скажу... – і раптом знову почав червоніти. – У всьому Натка винувата. У нас з нею ніби щось серйозне накльовувалося на першому курсі. Одного разу й у мене вдома побувала, з мамою моєю познайомилася, але після цього й зійшов нанівець її інтерес до мене. Потім я різне про неї чув, та вірити не хотілося. Й ось сюди приїжджаємо, сіли за стіл, забухали, потусовалися. Відводить мене товстий Панько вбік – і що я від нього чую?

– І що ж ти від нього почув?

– Просить мене піти погуляти, поки він з Наткою розважиться. А нас там четверо мали спати в цій самій кімнаті, де зйомка сьогодні. Це ж він кожного дорослого мужика попереджав про те, що з нею робитиме – ви це собі уявляєте? А слова які вживав! І чванився як, жиртрест гамняний! Я психонував – і ходу звідти. Вже звечоріло, ну, ще й піддатий був. Пробіг по шосе далі за завод, через якісь пустирі, а там річка. Хотів скупатись – та де там... Мілко. Посидів на березі. Думав-думав і задрімав. Потім з'ясувалося, що в цей час місцеві шебуршили під цією общагою... кемпінгом тобто, а Панько з Наткою ганяли в місто за вами. Як я пошкодував, що мене не було, коли місцеві підвалили! З такою насолодою сколупнув би когось звідси, та й мені було корисно тоді отримати по морді.

– Корисно? І з синцями – на знімальний майданчик? – обурився Тарас. – А зйомки – це вам усім хрін собачий?! Ах, так... Продовжуй, будь ласка.

– Ну, я приходжу, а вони дрихнуть на його ліжку, Натка навіть не одягнулася й у свою кімнату не пішла. А зараз ця зйомка – на тому ж ліжку, на тих же затрахканих простирадлах. От у мені вся злість разом і піднялася. Ви розумієте мене, Тарасе Андрійовичу?

– Простирадла-то якраз і замінила Ганна Вадимівна, – глибокодумно помітив Тарас, насправді ж не маючи найменшого уявлення, чи міняли постільну білизну. – Та й не на простирадлах ви з Марічкою... Нателлою тобто, знімаєтеся, а на жлобському рожевому покривалі. І яке це має значення – на чому?

– І-й-іх! Це якраз і має значення! І простирадла після їхньої злучки смердючі, і що ліжко те залізне так само скрипіло сіткою, як уночі, і ці її, Натчині, дівчачі якісь,

беззахисні колінка й ліктики! Тарасе Андрійовичу, не вже ви мене зовсім не розумієте?

Дещо він тоді вже починав розуміти, ось тільки розумовий процес перервала Стася. Безпардонно вдершись до кімнати, вона округлила русалкові свої очі, склала руки в формі серця, а ноги поставила носками всередину. Зобразивши, таким чином, щирю-щиреньку юнку-емо, заторохтіла:

– Ви вже пробачте мені, недолугій, ви пробачте, Тарасе Андрійовичу, і ви, Богданчику, теж пробачте. Я підслухувала під дверима, але тільки на користь справі! І навіщо це, думаю, ви зачинилися в кімнаті дівчат? Не ходитиму навкруги, краще відразу запропоную свою пропозицію. Богдан не хоче зніматися в постільній сцені з цією дівчинкою, правда ж? Ну й добре... Тобто нічого доброго! Необхідно рятувати зйомку. Пропоную: давайте замінимо Наталку в цій сцені мною. Хіба це не найкраще рішення проблеми?

Чоловіки, режисер й актор, одночасно видали звуки, схожі і на кашель, і на гикавку. Тарас примітив, що Богдан зацікавлений і що тільки гарне виховання утримує його широко розплющені очі на пікантному личку Стасі, не дозволяючи обнишпорити допитливим поглядом її округлості. Сам же Тарас відчув себе, як проржавілий ТТ в ту хвилину, коли чорний копач заливає олією його спусковий механізм. Ось коли Стася підставилася, ось коли він відіграється на приколiстці за повною програмою!

Знову кашлянув Тарас, тепер уже спеціально:

– Богдане, вийди, будь ласка, на хвилинку, маю дещо пояснити твоїй колезі.

Ховаючи задоволену усмішку, придивився він до Стасі, – а та ніби ось-ось плесне в долоні та кинеться радісно до нього на шию. І раптом різко розхотілося

Тарасові іронізувати над нею й узагалі засмучувати та принижувати цю не зовсім чужу й не зовсім байдужу для нього дівчину. Яку ще дівчину? Незаміжню жінку першого бальзаківського віку, тридцятилітнього. Що він знає про її життя в Києві? І в будь-якому випадку безрозсудно псувати стосунки з актрисою з маху, у перший же день зйомок... Заговорив проникливо:

– Спасибі за бажанням виручити знімальну групу, Стасю, але в тебе трошки не та фактура для цієї сцени. От саме на місці будуть ці гострі ліктики, підліткові квадратні колінка Нателли, її не подолана ще містечкова вульгарність... А з хлопцем я впораюся, ти не турбуйся.

– Що ти цим хочеш сказати, Тарасику? Адже ти мав нагоду переконатися, що я не така худа насправді, як здаюся одягненою.

– Ось про те й мова. Ми тут усе ж таки не порнушку знімаємо... Ах, ти це чула вже... Можна й жахи зняти якісно, і це довів Лебедев своїм «Зміїним джерелом». До речі, ти дивилася цей фільм Лебедева?

– По-твоєму, я зобов'язана була дивитися кожний фільм, про який ти мене зможеш раптом запитати? – несподівано нащетинилася вона.

– Гаразд, хай. Якщо сюжет і пародійний, він повинен розвиватися на абсолютно достовірному побутовому фоні. Ти не ображайся, Стасю, але дівчина твого віку не поїхала б у компанії вісімнадцятилітніх оболтусів до якогось сумнівного кемпінгу. Наш гример, Наталія Денисівна, і Славик-оператор сумісними зусиллями зуміють тебе омолодити років на десять, та тільки навіть наш чарівник Славик не зможе звузити твої розкішні тілеса, якщо доведеться знімати у звичайній кімнаті. Ось коли ти з'явишся в купальнику в сцені на річці, там він зуміє зробити тебе стрункішою. І це не просто, але

я буду Славика спеціально просити. І поставлю йому пляшку йогурту, ось.

Стася ніби крижаною кіркою вся покрилася, розвернулася й вийшла, стукнувши дверима. Залишившись на самоті, Тарас тяжко зітхнув, знизав плечима, а після паузи виконав жест чавунного мента, ще раз його повторив... Зачекав трохи й висунув голову в коридор:

– Богдане, заходь.

А ось цього чутливого качка Стася, здається, перемкнула-таки на себе й заспокоїла трохи. Як тільки всівся хлопець, Тарас запитав недбало:

– Вона ж, Нателла ця твоя, в общазі живе?

– А ви як здогадалися, Тарасе Андрійовичу?

Загадково усміхнувшись, Тарас переказав одну історію, почуту якимось за домашнім святковим столом від батька-професора. Той за радянських ще часів, відгулявши в ресторані на чиємусь ювілеї, зустрів під кабаком серед повій, що зібралися перед закриттям, свою студентку, з групи, де був куратором.

– У нас теж куратор, так ми його місяцями не бачимо, – пожвавився Богдан.

– Тоді були інші часи. Куратори возилися зі студентами, немов нянечки в дитячому садку, і знали всіх зі своєї групи в обличчя. Та сіль не в цьому.

А сіль була в тому, що взяв молодий викладач свою підопічну за ліктик, відвів у сторонку й давай допитуватися, що це вона пороблює в такий час і в такому місці. Виявляється, хотіла познайомитися з киянином, щоб вийти заміж. Ну, він пояснив їй, само собою, що не найкращий спосіб для знайомства вона вибрала.

– І що?

– Та то, Богдане, що психологія таких Попелюшок із провінції не дуже змінилася. Тільки тепер їм потрібен не просто киянин з квартирою, а наслідний принц республіки в червоному «ягуарі». От чому, як легко здогадатися, ти й твоя мама Нателлу не задовольнили.

– Але ж і Панько... Теж мені знайшли принца, Тарасе Андрійовичу. Він же...

І качок повторив це своє «принц» з такою інтонацією й такі застосувавши відважні епітети, що поколивав думку співбесідника про себе як про мамчиного сінка. Наближався вирішальний момент. Тарас набрав у груди повітря:

– Ти вчишся на актора, Богдане. А в мене ти раніше випуску стаєш актором. Професія ця особлива. Адже ти актор, Богдан, а ето значит...

– ... што не страшни тепер ні горе, ні біда? – криво посміхнувся качок.

– О! Ти чув цю пісню Утьосова? Та ні, це значить, що ти здатний пережити свої емоції так, точніше, перенаправити, переплавити їх таким макаром, щоб пережите тобою стало основою для твого мистецтва, для створеного тобою образу. Я поважаю твої почуття, і ти маєш їх зберегти, передавши своєму персонажеві, а Нателлу сприймаючи тепер як колишню дівчину цього хлопця. Скажімо так... Ті, кіношні, Богдан і Марічка були близькі раніше, потім вона кинула його, й ось на цьому уїк-енді вони знову опинилися разом. Ти зрозумів, чого від тебе вимагаю?

– Ну...

– Грай, як ми домовилися, а якщо вийде, дознімаємо потім епізод у тачці. Як Богдан і Марічка з'ясовують стосунки дорогою сюди. Я дам вказівку сценаристові,

він допише ваш діалог. Фільм тільки виграє! Обдумай усе це. А коли будеш готовий, почнемо знімати третій дубль.

Хлопець кивнув, на його обличчі відбилися важкі перипетії просування думки, а Тарас зітхнув полегшено й відбув до коридора. Якби не кинув палити кілька років тому, після гіпертонічного кризу, сунув би зараз сигарету в зуби. Тим більше що сам оголошував перекур. Та й у коридорі дружно смолили біля розчиненого, слава Богу, вікна приземистий Дімон-освітлювач, рудий водій «Ліхтвагена», ім'я якого Тарасу ніяк не вдавалося запам'ятати, і з ними все та ж усюдисуца бабка Паша.

Дімон, що бездумно витріщався у вікно, обернувся на скрип дверей, сховав навіщось недопалок у жмені й зробив крок уперед, явно бажаючи поспілкуватися з начальством. Раптом обличчя його скривилося, мужик метнувся знову до вікна. Заволав:

– Мертвяк! Знову ожив! Мертвяки повертаються!

Ось уже біля вікна Тарас, ось виглядає з-за плеча Дімона. Ну, тупцює на асфальтовій доріжці чолов'яга в капелюсі з обвислими полями, перелякано отак поглядаючи поверх окулярів на вікно – до чого тут живі мертвяки? Щоправда, блудодій Степан Клавдійович зараз гримується для сцени, у якій просить вибачення в Дівчини з веслом, але не могла ж Наталія Денисівна, яка вона не моторна, так швидко впоратися...

– Тю на тебе! Де ти тут, синку, мертвяка побачив? – це бабка Паша за спиною розсудливо. – Правди ніде діти, сильно споганів наш техкерівник Трохимич, ледве ноги волочить, але ж живий! Ех, подивилася б я на вас, синки, якби вам довелося, як Трохимичу, помикатися за правду двадцять років у тюрязі та в психлікарні...

– Мертвяк він, бабко! Вночі я бачив його в курилці з іншими мерцями! Я добре роздивився, від жаху за малим

не обділався! Він під лампочкою сидів, яку я сам же й вкрутив над столом! Якраз хотів ось Тарасу Андрійовичу доповісти...

– Він, значиться, лампочку вкрутив! Тоді, значиться, ти, поц, її і викрутив на ганку! Ну, хлопче, не подивлюся я, що ти мене своєю слабенькою цигарочкою пригостив! Та хіба на вас, лиходіїв, лампочок напасешся?

Тарас зупинив бабку Пашу, попросивши сказати прямо, чи божевільний цей Трохимович, що ошчасливив своїм візитом «Цукерочку», перетворену тепер на знімальний майданчик. Коли справжній псих, робити йому тут нічого, і хай сама бабка Паша його й заверне.

– Так який же він псих, його ж із психіатричної лікарні випустили? А до нещастя свого це була найрозумніша людина в Крольчанську!

Кивнувши їй, знову подався Тарас до вікна. Предмет їхньої розмови розташувався зручно для детального огляду: збентежений, мабуть, безглуздими криками Дімона, Трохимич топтався на асфальтовій доріжці, не наважуючись тепер увійти до кемпінгу. Так, життя міцно побило мужика, і Тарас не здивувався б, коли б виявилось, що підошви його старомодних туфель прикручено дротом. Костюм же на ньому висів мішком, і саме таким можна було уявити собі секондхенд, зібраний в СРСР наприкінці вісімдесятих, щоб відправити кудись у Сомалі. Капелюх стародавнього фасону, фетр, звідси видно, міллю поїдений немилосердно. Обличчя виснажене, вираз має покірливого терпіння. Правда, очей не видно: круглі окуляри блищать. Так, ніби не шкідливий мужик...

– Впустіть його, ба... тітко Пашо, і якщо має справу до мене, хай підійде під час наступної перерви. А вам, Дмитре, пора, мабуть, показатися наркологу.

Відвернувся від них – і перед ним намалювалося щось зовсім уже неймовірне. Мініатюрне створіння, дівчинка не дівчинка, жінка не жінка, але якщо придивитися, видно «курячі лапки» біля очей. І славненька така, гарненька! І віктимна до непристойності, прямо тобі ходяча спокуса для маніяка! Був би сам Тарас злочинним любителем маленьких дівчаток або німфеток, негайно схопив би двозначне, проте ж нестерпно чарівне дитя за ручку й відвів би до безлюдного місця. Почав уже він здогадуватися, хто перед ним, але тут і створення хлопнуло віями й розкрило ротика:

– Здрастуйте, Тарасе Андрійовичу! Мене прислав до вас Юхим Валентинович на роль піонерки. Я не надто спізнилася? Оце просто біда моя – усюди спізнююся. От, забула. Дозвольте представитися, Марта Загоруйко.

Як вона доїхала сюди? Без неприємностей тобто? У дитинстві читав майбутній режисер пригодницький роман забутого тепер Миколи Трублаїні, там його назавжди вразив ліліпут-мандрівник, якого в міліції забезпечили «браунінгом» для самооборони. Запитати, чи має крихітка «браунінг»? Тут дійшло до Тараса, що це вона щойно, спеціально, щоб справити враження на нього, режисера, підфарбувалася, і він видавив із себе:

– Тож, ви подружка дружини Юхима Валентиновича?

– Не знаю я ніякої його дружини, – пересмикнула маленька големи беззахисними плічками. – Юхим Валентинович приїжджав у наш театр на Лютеранській і вибрав мене. Він обіцяв, що я буду зайнята тільки пару днів і встигну повернутися на суботній спектакль, на «Золотий ключик Буратіно». Це правда?

– А ви Мальвіну граєте? – зацікавився раптом Тарас.

– У цьому спектаклі не одна жіноча роль... Подружку Мальвіни я граю.

І вона знову пустила в хід плічка, але Тарас уже відвернувся. Не довше ніж за півхвилини пробурмотів рішення:

– До кінця дня я зайнятий, а після вечері – вас усіх повезуть нашим автобусом у Крольчанськ – підніміться з ресторану на третій поверх, у готель. Порепетируємо. Ми з оператором там у VIP-номері, вам покажуть. Я запрошу ще сценариста, гримерку й художника. Прикинемо, як вас скоріше відпустити. Ви, здається, зайняті у двох сценах тільки.

Чи тільки здалося йому, що крихітка при згадці про готель стривожилася, а загальний зміст пропозиції її розчарував?

Розділ 12

Того ж дня. Полудень. Двір цукрозаводу, потім коридор перед кімнатою «4» кемпінгу «Цукерочка»

Дивні, жалісливі відчуття охопили Петра Трохимовича, коли серед білого дня опинився він на подвір'ї підприємства, на якому відтрубив кращу половину свого свідомого життя. При денному світлі всі будівлі розореного й приниженого заводу виглядали зовсім інакше, ніж вночі. Жалюгідними й обідраними виглядали. Якщо в темряві вони немов намагалися розповзтися по кутках двора, ховаючись від ганьби, і здавалося тоді, ніби й кути їхні загострилися, і зубчаті башточки нагорі криво стирчать, то тепер стояли буденні, ніби похнюпившись, і кожний би здогадався, що всередині ці цегляні коробки порожні. До того по-іншому виглядали, що Петро Трохимович навіть зітхнув полегшено: звичайно ж, вчорашній кошмар йому просто наснився. Правда, ось цю безглузду вивіску на заводоуправлінні, вигнуту з неонових трубок, він наче вже бачив нещодавно. Але це можна пояснити й тим, що побував на рідному заводі п'яним, забрів на автопілоті, а про свій похід сюди просто забув. Чого тільки з піддатою людиною не буває?

А за контору міцно він зараз образився. Була ж ніби як «святая святих» заводу, куди літні робітники заходили, знявши на ґанку шапки, не інакше. Раніше пофарбований у приємний зелений колір, з білими завжди архітектурними надмірностями, будиночок рябів тепер плямами облупленої штукатурки, згадані надмірності подекуди відвалилися, а на даху нахабно вирости

стебла бур'яну й два кущі дикої смородини. І ця дурна вивіска над ґанком, де у свята прикріплявся плакат з відповідним гаслом! А від двох сяючих мідних дошок з назвою підприємства різними мовами залишилися тепер тільки світлі прямокутні плями й дірки від болтів.

Побачивши у відкритому вікні зловредного олігарха, а з ним поряд бабку Пашу, стару свою знайому, Петро Трохимович дещо знітився; коли ж мордатий приїжджий хлоп'яга раптом з'явився його, людини сумирної, і почав вигукувати всілякі дурниці, від образи в нього навіть у вухах зашуміло. Зміркувавши ж, що, у найгіршому разі, чужаки викличуть поліцію, а тоді капітан Ханенко виручить, невиконання ж доручення загрожує справжнім покаранням від жахливого капітана, Петро Трохимович підбадьорився й піднявся кам'яними сходами ґанку. Так само звично потягнув на себе двері – і петлі огидно вискнули. Річ неможлива в бутність його на заводі!

Чи варто дивуватися, що ноги самі принесли колишнього техкерівника до колишнього його кабінету? Та ба: саме в рідному йому приміщенні й відбувався безсоромний шабаш. З відчинених дверей коридор заливало сліпуче яскраве світло, напівголий народ товпився біля кабінету, лунали розпорядження головного ворога, а те, що в самому кабінеті діялося, не піддавалось змалюванню! Тобто піддавалося, звичайно ж, піддавалося змалюванню в якій-небудь «Камасутрі», але не Петро Трохимович взявся б таке описувати. (Він і затріпаний, передрукований на машинці, зошит «Камасутри», зумів дочитати колись лише до половини: картинок там не було, і він дуже втопився відтворювати у своїй уяві розписані стародавнім індійським язичником спокусливі огидності). А саме, коли засунув Петро Трохимович на мить носа до свого колишнього кабінету,

там голі хлопець і дівчина при найяскравішому світлі й для розваги розпусного олігарха вдавалися до діяння, на яке сам він наважувався тільки з колишньою законною дружиною, тобто маючи відповідний запис ЗАГСу в паспорті, виключно під покривом цнотливої темряви, у нічній білизні та під ковдрою.

Відстрибнув Петро Трохимович назад до коридора й завмер, переварюючи побачене, мабуть, що й уперше у своєму довгому житті. Правда, вночі (або все-таки уві сні?) Дерев'яно нагадав Левчуку, як ходили вони втриох ще за Горбачова у відеосалон до цигана Васька дивитися порнушку. По п'янці ходили, що тут скажеш. От тільки надто вже нечітке зображення видавав циганський відеомагнітофон, небагато Петрові Трохимовичу тоді вдалося розгледіти.

Зараз окуляри в нього запотіли, і він сумирно стояв у коридорі, перечікуючи: хай заспокоїться дихання, і стекла самі собою знову стануть прозорими. Носовичка в кишені має, але для протирання окулярів той уже не годиться, а орудувати пальцями обійдеться собі дорожче.

Мир навколо Петра Трохимовича встиг уже трошки прояснитися, коли поряд з ним пролунав тонкий дитячий голосок:

– Ви до Тараса Андрійовича на прийом, напевно? А я вже домовилася з ним на вечір.

Вдивився він – і побачив дівчинку-недоростка, яскраво, як проституточку, нафарбовану. Доводилося йому вже спостерігати профур, на Харківському вокзалі в році отак у дев'яносто першому, не без того, але ті були зрілі бабищі...

Наважився Петро Трохимович і запитав прямо:

– Так ти для цієї справи з ним змовилася?

І великим пальцем за спину показав. Порочне дитя хихикнуло:

– Ну, не зовсім у точності... А взагалі ж у мене професія така. Звичайно, і мені не вельми до душі було їхати за невеликі, власне, гроші в цю вашу глушину.

Знов у Петра Трохимовича зашуміло у вухах, і він не розібрав, про що там далі пищала ці малолітня прости-господи. У сумних роздумах провів він немало часу, поки яскраве світло в його колишньому кабінеті не згасло, а перед ним не з'явився раптом головний лиходій, розтлитель малолітніх і взагалі ворог роду людського. Поки очікував Петро Трохимович, пригадалося йому, що антихрист, відводячи людству очі, теж буде багато кому здаватися симпатичним, і його зовсім не здивувала ввічливість чорнобородого олігарха й деяка навіть приємність у поводженні.

А почав олігарх з того, що поцікавився особою відвідувача. Петро Трохимович, природно, відрекомендувався як колишній техкерівник даного заводу. А на це:

– Що ж воно таке, техкерівник?

– А я фактично був на нашому заводі головним інженером. Але, не маючи вищої освіти, не міг посісти цієї посади, тому числився техкерівником – тобто технічним керівником, – пояснив Петро Трохимович і, скромно потупившись, додав. – Говорили, що з парових котлів я в Крольчанську кращий знавець.

– Кому вони тепер потрібні, парові котли?

Петро Трохимович не став сперечатися з неуком, промовчав. Олігарх подивився на свій закордонний годинник (цікаво, скільки мільйонів коштує, якщо на наші гроші?) і поніс навіщось повну нісенітницю:

– Мені дуже сподобалося, що ви, Трохиме Петровичу, вважали за краще не стирчати даремно роззявою в кімнатці й без того тісній. Мені навіть пригадалася одна історія про Олександра Довженка. Чули про Довженка?

– Це який Довженко? Той, з вулиці Стаханова, який на своєму городі скрізь капусту саджав?

– Ні, інший, кінорежисер. Коли він знімав фільм «Земля», треба було йому зняти кадри... ну, сцену, з оголеною артисткою. Усе було готово до зйомки, як раптом Довженко побачив у студії пожежника в касці та в повному спорядженні. Довженко його просить піти, а той заявляє, що зобов'язаний бути присутнім. Довженко тоді не став гаяти час на сперечання й допитливого пожежника звільнив. Ви ж, шановний, явно не звільнятися до мене прийшли, а найматися. Ось тільки ніяк не здогадаюся я, на яку роботу?

Петру Трохимовичу образитися б, що його до пожежника прирівняли, але він не міг цього собі дозволити. Та й частка правди тут є: спить останнім часом день і ніч Петро Трохимович, як справжній пожежник. Тому тільки зітхнув він і пояснив, що ніхто краще за нього не знає території цукрового заводу й краще за нього не знає, де що стояло й навіть де що лежало. Тому й міг би попрацювати в нового господаря на кшталт екскурсовода, чи що.

– Мені екскурсоводи без потреби, – відповів на це олігарх. Проте, подумавши якусь мить, продовжив люб'язно. – Але чи не зволили б ви, як людина обізнана, пояснити мені одну дивну обставину. На заводі має бути сторож, для нього там, біля воріт, і будиночок передбачений. Проте мої люди тут ось уже майже добу перебувають, а жодного сторожа і в очі не бачили. Ворота ж відчинені стоять. Так само, примітив я, і чергового адміністратора готелю вночі не було на місці. Що це у вас тут за розгардіяш такий?

Посміхнувся Петро Трохимович і пояснив, що ніякий це не розгардіяш, а місцеві умови, що історично склалися. Усі вже звикли, що ночами нічні сторожі

спочивають кожний у себе вдома, бо об'єкти охорони в них поблизу: почнеться якась веремія, сторож почує й прибіжить. Раніше, кажуть, тут взагалі про злодіїв не чували, і замки не заведено було на двері вішати. Потім же, коли народна мораль підупала, злодії знову перевелися – як тільки змужнів і заступив на посаду страшний мент Ханенко, а в нього з крадієм розправа коротка, але не дай Боже таку. А Галина Вікторівна, адміністратор готелю, після розлучення з чоловіком, у готелі ж і поселилася, пристосувавши під житло колишнє приміщення для швабр, відер і щіток. Вона прокинеться, якщо скоїться щось серйозне. А якщо вам клепатимуть на Галину Вікторівну, ніби слабка на передок з командированими, так це її особиста справа. А ось нічний сторож заводу... Тут інша річ. Сьогодні яке число маємо? Сьоме, говорите? Воніфатійовича не буде в місті ще до 15 серпня.

– Відпустка?

Петро Трохимович похитав головою.

– Запій?

Петро Трохимович кивнув, підморгнув непотрібно, ще раз підморгнув і пояснив:

– На зразок того. Точніше б сказати, що й це теж. Він щороку мало не на все літо зникає на рибалку в якесь заповідне місце, про яке так нікому й не прохопився. Я раніше злився на нього. А зараз кой хрін на нього злитися? Грошей Воніфатичу давно ніхто не платить. Так, просто за звичкою, ночує старий іноді в сторожці й ганяє пацанчиків з території.

Олігарх, майже не дивлячись тепер на Петра Трохимовича, а на все навколо кидаючи відсутні погляди, уже незрячі, заявив недбало:

– Ось і займіть поки що місце вашого Боніфатійовича, заробите собі сотнягу чи дві. Оформимо вас як охорон-

ця. Ворота можете не зачиняти. І я не стану вимагати від вас, щоб щуплими вашими грудьми захищали від усіляких хуліганів, але ось повідомляти про появу вночі підозрілих типів ви повинні. Дзвоніть із сторожки в кемпінг і мені в готель.

І запитав Петро Трохимович уже в спину олігархові:

– А хіба телефон у сторожці працює?

– От ви й з'ясуйте. За що ж я, сказати, вам гроші плачу? Втім, по міському можете й звідси зателефонувати.

Розділ 13

Тоді ж, пополудні.

Кімната «4» кемпінгу «Цукерочка»

– Мотор!

Цього разу Клавочка вже не усміхалася. Клацнула хлопавкою-нумератором і вигукнула своє:

– «Кров на червоному галстуку!» Студія «Самограй»! Синхрон! Кадр двадцять третій! Дубль перший!

– Почали!

Впала така тиша, що стало чути, як тихенько дзижчить камера. Може бути, вона й не дзижчала зовсім? Усі в кімнаті, окрім Богдана й Нателли, що продовжували свої нещирі пестоці, втупилися в двері. Вони мали без стуку розчинитися, проте залишалися нерухомими. Нарешті, Тарас чортихнувся, дістав мобільник, поклав по екранчику нігтем. Вимовив, страждальницьки скривившись:

– Алевтино Францівно! Де ж ви? – і після паузи. – Ваш вихід!

Двері розчинилися, показалася пряма, як палиця, старушка в костюмі й у гримі Дори Павлівни. Швабру вона тримала в правиці, а лівою рукою судорожно намагалася сховати мобілку в неіснуючу кишеню фартуха, коли ж не зуміла, запхнула її собі за пазуху. Пригадала, навіщо прийшла, проте тут уже відволікло її увагу видовище голих тінейджерів... Кадр уже було зіпсовано, і Славик обернувся до Тараса, проте режисер не давав сигналу зупинити зйомку. Тим часом Алевтина Францівна, тримаючи швабру, як мажоретка жезл,

протанцювала до ліжка і, пробурмотівши потрібні за сценарієм слова, занесла швабру над головами юної парочки...

– Стоп!

Алевтина Францівна так і завмерла зі шваброю. Тарас обмінявся розуміючими поглядами зі Славиком, але перевірити таким саме чином своє враження ще й на Вені не вдалося: шлімазл безтурботно дрих на табуреті, спиною спершись на стіну.

– Дорога Алевтино Францівно, – вимовив Тарас зі всією щирістю, яку тільки зумів видавити з себе, – я в захваті від вашої чудової спортивної форми, але тут не треба, прошу вас, пурхати по сцені, тобто, даруйте, не по сцені ж... Ваш персонаж, ця сама Дора Павлівна, тягне на сутулій спині вантаж своїх літ, життя в неї не вдалося, і вона готова зігнати свою злість на всьому живому... І швабра... Ну, хіба так тримають швабру? Не меч же це насправді, сказати б, Екскалібур.

– Екська... що, пробачте?

– Чарівний меч короля Артура, тіточко, – чітко вимовив Веня, не розплющуючи очей.

– По-перше, я вам не тіточка, молодий чоловіче, – викарбувала заслужена балерина. Придивилася до Вені й додала, тону зовсім не знижуючи. – І не такий вже молодий ви чоловік, а що бомж, так уже точно. По-друге, я вмю орудувати шваброю, тільки вона в мене нормальна – пластикова і з віджимом. По-третє, я танцювала... тобто грала ролі матері Жізелі, королеви, матері принца... ще цілої купи матерів і королев. Що ж, по-вашому, я погано зіграла якусь нещасну Дору Павлівну?

Зверталася вона, як і раніше, до Вені, але той у відповідь тільки поцмокав губами, легко посопів, і взагалі

вигляд у нього був такий, немов ось-ось почне пускати бульбашки. Тарас зауважив м'яко:

– А ось ми зараз попросимо поважну... е-е-е... тітку Пашу показати нам усім, а разом й Алевтині Францівні, як слід поводитися зі шваброю. Тітко Пашо, чи не могли б ви влаштувати для нас цей майстер-клас? – і гучним шепотом. – Славику, друже, знімай, як тільки вона вийде!

Тітка Паша, надзвичайно задоволена, висунулася з-за громіздкого Дімона-освітлювача, серйозно й вдумливо вислухала інструкції Тараса, покірливо віддала себе в руки гримерки й художника, а в розгубленій Алевтині Францівні владно забрала свою швабру. Нарешті, новоспечена актриса сховалася за дверима.

– Мотор!

Двері різко відчинилися, і в кімнату влетіла фурія зі шваброю. Від одного її вигляду Богдан, як був, голим, трохи не скотився з ліжка, а Нателла ойкнула й прикрилася руками. Ще один дубль тітка Паша відіграла ще краще. Дивлячись на неї, Алевтина Францівна явно розізлилася, а озлобившись, мобілізувалася. Зняли ще два дублі, тепер з родичкою спонсора й продюсера, про що Тарас не міг дозволити собі забути.

– Стоп! Перерва! Прошу вийти всіх, нам з оператором і сценаристом треба оцінити фотогенічність.

– До чого оцінювати? Ніби проби не знімалися, – пробурчав Костя-звукооператор.

Славик тільки важко зітхнув, а Тарас насупився. Ось проб якраз ніхто й не знімав. Багатій Фіма, можливо, і не знає, що вони необхідні. Тарас присунувся вже до камери, коли Веня, що прокинувся, як виявляється, раптом заелементував:

– О!

– О-о-о! – це вже мала, котра приїхала на роль піонерки.

– Мартишечко ти моя загублена!

– Венечко! Коханенький мій!

Тут Веня завияв стегнами, не знати що зображаючи, і мала так само. Потім обидва розкинули руки й, широко усміхаючись, протанцювали назустріч одне одному. Веня було нахилився до Марти, але вона вправно встрибнула на нього, обхопила ногами, і парочка почала цілуватися. Тарасові нарешті пробило, що саме він спостерігає: зустріч старих друзів на французький манір, ось що.

– А хіба Марточка – актриса лялькового?

Здалося йому, що подумки запитав, але ж ні. Крихітка, маючи, як виявилось, чуткі вушка, пропищала, не обертаючись:

– Ага, Тарасе Андрійовичу. Я в ляльковому театрі починала, але мені сказав головний режисер: «У тебе, Марточко, руки короткі».

– Тепер зрозумів, Марто. Веніаміне Мойсейовичу, кінчайте обжиматися, гребіть сюди. А ви, дорогенька, шукайте гримерку, Наталію Денисівну, і Ганночку Вадимівну, художницю нашу. Хай терміново роблять з вас криваву примару піонерки. Зніматимемо ваш пробіг кімнатою. І ще, не в службу, а в дружбу... Є там такий бовдур, Дімон-освітлювач. Хай готує поки що під ніч кімнату номер п'ять. Вам і там сьогодні пробігати.

Проглянули втрюх усі дублі. Славик заявив:

– Місцева бабка фотогенічніша. Бабка Паша взагалі молодець. Була, мабуть, зіркою самодіяльності.

Тарас поглядом Веню запитав, та без толку: в того очі сяють, не відійшов ще від радісної зустрічі. Довелося самому мимрити:

– Так, добра бабця. Але куди мені подітися від Алевтини Францівни? Ви ж мене розумієте, хлопці.

– Пропоную знімати обох, бабку ніби дублеркою. Мені робота подвійна виходить, але я не проти.

– Славику, у мене не передбачено в кошторисі платити ще одній старусі за ту ж роль.

– Так заплати їй, як у масовці. Ми ж не в столиці, Тарасику. І ми тут усі, як я здогадуюся, за копійки корячимося.

Тут і Веня ніби як прокинувся від приємних спогадів і заговорив – вагомо і з повною самоповагою, ніби згадував видіння, що відвідало його під час медитації:

– Я за те, щоб знімати обох. У тому ж гримі й у тому ж лахмітті. Це ніби двійники, дві Дори Павлівни. Бабуся спонсора втілюватиме кращу, інтелігентну й тонку сторону особистості Дори Павлівни, а тітка Паша – її земну, темну, інстинктивно-агресивну й галасливу міщанську іпостась. З тінейджерами спілкуватимуться попеременно, а у фіналі, перед тим, як утопитися, обидва втілення Дори Павлівни зіллються в одну старушку. Зробиш, Славику?

– Зіллються в екстазі, говориш? Я що? Я-то зроблю, що завгодно, Веню. Дивує мене, що ти мовчиш, Тарасику. Адже це треба весь сценарій переписувати.

А Тарас, мутикаючи від задоволення, усе ще уявляв, як втілити геніальну ідею Вені. Ось у кадрі з'являються обидві Дори Павлівни, інтелігентна ліворуч, галаслива праворуч. Обличчям схожі, й однакові прикиди однаково забруднені кров'ю. Стають поруч, повертаються обличчями до глядача, після паузи роблять ще по півкроку назустріч одна одній – і поєднуються. Тут уже художник-постановник комп'ютерною графікою поорудує... Про що там Славик? Ах, так...

– Веня запропонував, сам і перепише. Молоток! Де яка з бабок з'являється, можна вибрати під час монтажу, я сам цим займуся. Ось тільки чи зрозуміють глядачі такі тонкі еківоки? Тільки це мене й турбує, колеги. І ось ще

що. У нас же Дора Павлівна не втопилася, а повісилася на воротах. Невже ти встиг переписати, Веню? І навіщо?

– Ти спочатку сказав щось дуже важливе... Ось. Ті глядачі, яким реально доведеться подивитися твій фільм, зрозуміють і схвалять будь-яку твою претензійну витівку, якщо тільки ти на неї зважишся. А інші... Та невже ти й справді хочеш потрафити тим жлобам, що набивають кінотеатри, запасаючись заздалегідь попкорном? А от щодо переписати... Та ні, не переписував я, а просто забув, у мене ж голова, а не Дім советов, і в ній не тільки ваш сценарій, – посміхнувся Веня – і раптом знову розцвів у променистій посмішці. – А повісити бабусю на воротах – куди як краще! Адже в такий спосіб у казках з відьмами розправлялися: на воротах вішали та й розстрілювали! І тут, коли вже повисне, можна злобну Дору забезпечити атрибутами відьми й показати, як встромляються в неї примарні стріли! Взагалі-то, Тарасе, у твоїх інтересах прикріпити до мене симпатичну помрежа, щоб відразу записувала всі мої геніальні ідеї.

Тарас демонстративно схопився за голову:

– Пригальмуй, друже люб'язний! Легко тобі язиком молоти, а нам же треба буде й примарних стрільців...

– Іванів-царевичів казкових, ось!

– ...і стрільців, говорю, зняти. Перед тим найняти, а потім одягнути, взути, дати їм в руки луки та стріли.

– Послухайте тепер мене, – розсудливо зауважив Славик. – Івани-царевичі заведуть нас не в той степ. Якщо вже витримувати, як умовилися ми тут, Веню, національний колорит, то кінчати відьму мають запорожці. Голі до пояса в літню пору – і ось вам половинна економія на костюмах. Еврика! Адже червоні чоботи з шароварами можна буде й тут, у місцевому клубі, позичити.

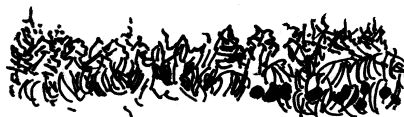
– Запорожці? Хай будуть запорожці... – спохмурнів Веня. І раптом пожвавився. – Е! А до речі, що це за пробіги кривавої Мавпочки по кімнатах ти придумав, Тарасику? У сценарію такого вже точно нема!

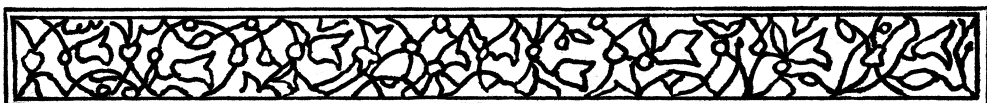
– Хіба?

– Забув уже, хто тобі сценарій написав? Не очікував від тебе...

– Зате у всіх фільмах жахів, якщо з'являються примари, вони попередньо пробігають де-небудь на задньому плані. Швиденько так, щоб глядач майже нічого на перший раз не розгледів.

– Навіщо тобі сценарій? Навіщо тобі я? Сам уже знаєш, де що знімати... – знизав плечима Веня. І раптом заскиглив, заканючив. – А коли так, відпустив би ти мене, Тарасику, до Києва, поки ляльковий фестиваль не закінчився.

Розділ 14

Тоді ж.

Крольчанське районне відділення поліції.

Кабінет капітана Ханенка

На горіховому письмовому столі капітана Ханенка, ще в бандитські дев'яності сконструйованому за індивідуальним замовленням під антикварний у Румунії, задзвонив телефон – точна китайська копія одного з телефонів, що стояли в кабінеті Леніна в Кремлі. Змушений виринути з приємної післяобідньої дрімоти, капітан з огидою витріщився на апарат. Підняв-таки трубку.

– Хто?

Скривився презирливо.

– А на що ж ти надіявся, Бенько? Шо я, чекаючи на твій дзвінок, і на законну обідню перерву не вийду? Чому мовчиш?

Зневажливо поморщився.

– Думаєш, тепер я тобі за твоє донесення премію видам? А ху-ху не хо-хо, Бенько?

– Не зрозумів, говориш? Спробуй з одного разу здогадатися, що я з тобою зроблю, якщо завтра в цей же час, тобто краще о тринадцятій тридцять, знову не подзвониш?

Кинув капітан трубку на зігнуті важелі, дуже схожі на мідні, і задумався тяжко. Початий уже в організмі процес перетравлювання їжі неухильно продовжувався, серйозно заважаючи прокачати інформацію дурня й дати їй загальну оцінку. Шлунок просто відтягував кров з мозку, от у чому сіль. Копирснув капітан правицею

у своїй неповторній манері, розстібнув на мундирі й бриджах усе, що тільки можна було розстібнути, стулив повіки й здався в полон приємному сонному заціпенінню.

Виходив зі сплячого положення насилу: з кожним роком усе важче йому вдень прокидатися. І ось же зараза! Уже не має значення, засинав капітан піддатий або майже зовсім тверезий, адже пиво до простацького, але ситного обіду або «оператив» перед бізнес-ланчем не враховується. Крім того, службове крісло з м'якими підлокітниками й підголівником, як і раніше, залишається зручним для післяобіднього засипання, а от для пробудження не годиться вже: спину після нього почало ломити.

Продер нарешті очі капітан Ханенко й зорієнтувався в просторі – майже миттєво. Потім виражував, що час післяполудневий, але ще далеко до сутінків; на око визначив, тому що лінь було подивитися на годинник або освітити екранчик мобільника. Випустив гази – і з огидою принюхався, визначаючи, чи здоровий дух у тілі. Вникнув у відчуття навколо сечового міхура, зітхнув з полегшенням: ось у такий саме момент і прихоплювали його напади простатиту, а сьогодні минулося. Не приспівувало й з малої справи. А оскільки сьогодні і каву, і чай довелося б готувати самому, вважив за краще капітан залишитися у фотелі. Нічого іншого йому не залишалося, як скомандувати самому собі: «Кінчай придурюватися й приступай до несення служби!».

Що ж, доведеться. На пам'ять капітан Ханенко, слава Богу, ще не скаржиться. З боязкого лепету доходяги Бенька належало виділити основні факти, що він з небажанням і виконав. Всесильний та вальяжний олігарх (ну й слівця ці яйцеголові придумують!) спромігся, нічого тут не скажеш, справити враження на слабака. Отже, в жодному разі не може бути, щоб

ішлося про нікчому-режисера, якого капітан Ханенко присадив пізно ввечері. А значить, новий господар цукрового заводу прикотив сьогодні. І прибув він зовсім не кінокартину знімати, кінокартина тільки прикриття. Тут, у Крільчанську, подалі від нахабних і пронозливих столичних журналюг, київський багатій відривається, як хоче. Знудився він порнушку дивитися, от і придумав для гостей ніби зйомку порнушки, щоб разом з ними потішитися видовищем сексу наживо. Для тілесних же забав виписав собі з Києва малолітню повію. А, коли подумати, навіщо багачеві соромитись? Он Бурнуськоні, перебуваючи в Італії під ковпаком у ЗМІ, дозволяв собі розважитися з молоденькими, а наш олігарх чим гірше? Тим більше тут, у Крільчанську, хто йому в його пустощах може перешкодити? Була одна районна газетка, та й та здохла.

Хто може перешкодити, кажеш? І тут капітан Ханенко масно посміхнувся. Та знайдеться тут, хто й перешкодить. Точніше ж, перешкоджати забавам олігарха якраз і не вигідно, а ось зрубати з нього трохи капуси за невтручання цілком можливо. За нейтралітет, тобто, ось. Тільки слід визнати, що не на його, капітана Ханенка, рівні проводити це вилучення баксів. Уже який слизняк був той бородатий кінематографіст, але його, капітана Ханенка, саме в грошовому питанні зумів відшити. Отже, слід виходити на начальника, а якщо начальницький наїзд матиме успіх, і йому, капітану Ханенку, перепаде – Іван Степанович, тобто виконувач обов'язків начальника Крільчанського районного відділення поліції підполковник Нечипоренко, усім відомий як людина справедлива.

Зітхнув капітан, внутрішньо випрямився, вигнав зі свідомості нешанобливі блудливі здогадки (начальство слід вважати проникливим!) і набрав домашній но-

мер підполковника. Шість гудків – і відгукнувся автовідповідач. Поклав трубку капітан: не те щоб на автовідповідач наговорювати, озвучувати свою інформацію по міському телефону він не ризикнув би, тільки забив би для того стрілку. Дзвонити на мобільник Івана Степановича дозволяється тільки в разі крайньої потреби, але ж це і є, блін, крайня потреба. Дістав капітан свій смартфон, знайшов «дядька Ваню» в «Контактах», ткнув корявим нігтем. Та ж картина, що й на міському. Справа, значить, серйозна...

Підполковник Нечипоренко, про що відомо дуже небагатьом, страждає на алкоголізм. При цьому в майже забутому національному варіанті, запійному. До того ж у вигадливо сором'язливому: дозволяє собі напиватися тільки на «ліві доходи», перебуваючи в благій упевненості, що все офіційно зароблене слід віддавати сім'ї. Та ще й таке незручне для служилої людини пияцтво практикує підполковник Нечипоренко, що тільки тоді кінець запою приходить, коли пропито останню «ліву» копійку. Замислився капітан Ханенко: сам він того дня, коли довгий білий «мерс» з блатними київськими номерами стояв біля відділення, відривався у відгулі, але йому, звичайно ж, донесли... Тільки ось коли це було? Вийшло в нього, що не більше двох тижнів тому. З тих саме пір Іван Степанович на службі й не з'являвся, а термінові папери підписує вдома: заміжня дочка, що квартирує з ним разом, і приймає, і виносить.

Капітан Ханенко цілком розумів свого начальника. Хто ж не п'є? Хіба що ліхтарний стовп, та й то тому що стоїть з чашкою догори дном. І вище начальство в душі чудово це розуміє, рівно як і необхідність розслабитися після сволотної служби, але запої на два тижні поспіль вище начальство уже не розуміє... А підполковник Нечипоренко ось-ось має отримати чергове звання й

стати не в. о., а повноцінним начальником районного відділення. Тому старий і вибрав таку лінію захисту, зразково глухого, не підкопаєшся: під час запою на службу ні ногою, хворий, мовляв, а чом би й не отримати свідоцтво про стан здоров'я або заповнений за всією формою бюлетень, якщо зять-приймак у нього лікар і працює в поліклініці? На телефонні дзвінки не відповідає – ось ніхто чужий і не почує, і не запише його п'яного мукання. Для термінового ж зв'язку зі своїм неофіційним заступником капітаном Ханенком, на самий крайній випадок, підполковник вибрав одну з електронних пошт. Чомусь сподівається він, що в суміжній країні СНД завзято дбають про право користувачів на конфіденційність листування.

Важко зітхнув капітан і натиснув малопомітну мідну кнопку на правій тумбі письмового столу. Негайно частина стільниці перед ним поділилася на дві дошки, і кожна відігнулася вниз, а на їх місце зсередини висунулася таким же зеленим сукном обклеєна платформа з ноутбуком на ній. Пристрій призначався для друкарської машинки, а ноутбук, що замінив її, треба ще під'єднати до розетки (батареї давно капець) і до Вай-Фай. Під'єднав, відкрив, врубив. Для подальших операцій довелося дістати з портфеля окуляри й начепити на ніс. Тепер перестали розпливатися буквочки, і вдалося задіяти електронну пошту. Натужно сопів капітан поки переладнав «клаву» на іноземщину й, довго розшукуючи кожен американську літеру, ввів секретне «мило», адресу підполковника. Почав був складати й донесення, проте, глянувши на монітор, побачив, що полізло несусвітне: «Сјукфсјј лјутсјуб. Стрјnf...». Матюкнувся, перемкнув на наші літери й так сяк надрукував. Тепер, де воно? Ось. «Отправить». Чортзна яких зусиль доклавши, підвів стрілку й стукнув. Усе. Пішло.

Ось і підтвердження, що відправлено. Тепер треба почекати: а раптом Іван Степанович не спить зараз, п'яний, а бавиться зі своїм нетбуком: пасеться в соцмережах або вишукує забавні, а то й похабні роликки. Крекчучи, підвівся капітан Ханенко з крісла, сколупнув з носа ганебні для чоловіка й офіцера окуляри, але не встиг дістатися, розминаючи неслухняні, ніби не свої, ноги, до кутка столу, як позаду нього пискнуло. Пощастило!

Знову в окулярах, знову в кріслі, він ледь знайшов сторінку з відповіддю. Прочитав: «оккнлл лдджжжое нггчсмавиийтьтььюп66777888». Нічого собі... Добряче тремтять руки в Івана Степановича, пальці так і скачуть по малих клавішах нетбука, та й залиті горілкою очі важкувато бідоласі навести на фокус. Втупився капітан у клавіатуру й давай розшифровувати. У кінці вирахував він знак питання (ще й те допомогло, що інших знаків, окрім хіба що окличного, підполковник в електронному листуванні не вживає), і завдання спростилося: прикинути, про що міг запитувати Іван Степанович, і перевірити за сусідніми клавішами. Врешті-решт, вийшло у нього: «Хто доносить?». Упрівши, відбив-таки капітан Ханенко свою відповідь: «Техкерівник Бенько, відкинувся з дурки».

Тепер уже довгенько не озивався Іван Степанович: відлучався, цілком можливо, щоб освіжитися огірковим розсолем. Знову пискнуло, нарешті, і капітан Ханенко побачив: «ссмммццуудджжжаакккееиитт вввьыа ообюбббааппЕЕЕЕ!!!!»)» чссееесмммиеейценныфй ииитт зхххриссттьбиииаппиинггт». Цього разу часу на розшифровку пішло більше, але в кінці її капітан отримав ось що: полковник висварив його в образливій ув'язці з нікчемою Беньком, а потім висловив свою думку про приїжджого мільйонщика, ніби він «сімейний» і, що ще

дурніше, ніби як це, віруючий. Йомойо! Бредні п'яного мента, і нічого більше.

Настовбурчився капітан Ханенко над казенним ноутбуком, ніби старий ворон під дощем, видалив усе листування. З гірким злорадством нагадав собі, що в будь-який момент може здати запійного п'яницю обласному або відразу вже міністерському начальству. І тут же, вкотре, усвідомив, що цього не зробить. Хоч би й тому, що репутацію має вконець зіпсовану. Скільки не доноси, вже не поправиш. Важливіше інше: як тільки випруть Івана Степановича, буде призначений новий в. о. начальника, а він насамперед звільнить самого донощика. Ось саме, внаслідок тієї самої репутації. Адже тільки завдяки Іванові Степановичу вдалося капітану Ханенку відновитися в органах, повернути звання й служити дотепер, хоч жодне підвищення, навіть під заступництвом Івана Степановича, йому вже ніколи не світить.

Ех, не любить капітан згадувати про свою головну в житті невдачу, про справжню катастрофу, мат'ї! Але куди тепер подінешся? Тим більше, що після сьогоднішньої образи, ні за що ні про що отриманої від п'яного начальника, усе одно не минути тепер лікувального прийому всередину грамів отак трьохсот п'ятдесяти! Тим паче, що коли вже згадувати про те, про що зовсім не хочеться, то хоч користь яку-небудь, зачіпку на майбутнє добре б витягнути.

А трапилось ось що. Після грандіозного успіху операції з цукровим заводом Ханенко за кілька років благополучно завершив свою заочну юридичну освіту й почав швидко підійматися службовими сходами. У душі мента звучала неактуальна з усіх боків, проте суголосна його настрою переможна мелодія кровожерливого віршика Тичини, завченого в школі:

Та нехай собі, як знають,
Божеволіють, конають,
Нам своє робить!

Це йому, старлею Ханенкові, чия особова справа прикрашена подяками начальників різних рангів, аж до тодішнього заміністра внутрішніх справ, не було в той час перешкод ні на морі, ні на суші, ось і зважився він пробивати собі перевід до столичного управління. Це було фатальне для його кар'єри рішення, не по Савці виявилася свитка. Методи, якими тоді вже капітан Ханенко досягав успіху в Крольчанську, видалися надто брутальними в Києві, де, як це він з прикритим спізненням зрозумів, продажні журналюги тільки й чекають, щоб мент повчив добру й розуму якого-небудь підозрюваного, і роздувають дрібницю до немислимих розмірів. Але куди небезпечнішою виявилася інша, вже політична ускладненість столичної служби. Щоб осмислити її, доводиться звертатися до вчених слів, що зацікавили його свого часу на тих лекціях у Вищій школі міліції, які все ж таки відвідав. А суть справи в тому, що в провінції він звик до владної монополії: якщо добився поважний діяч, щоб його вибрали міським головою, то ось вам і господар міста. У Києві ж влада розподілялася між кількома центрами, і в кожному з них відбувалася ще й своя політична боротьба. Капітан Ханенко надто завзято, за провінційною звичкою, не оглядаючись на закони, підтримував партію, яка незабаром мала нахабство з тріском програти головну політичну битву. При цьому опинилися її вожді вже не в опозиції, а в такому лайні, що побігли з країни, рятуючи свої дорогоцінні для батьківщини життя. Переможці в ході глобальної помсти віддали капітана Ханенка під суд, поставивши, як водиться, кожну дурницю за провину. Великих гро-

шей, усіх тоді зібраних, власне, ледве-ледве вистачило йому, щоб купити умовну відсидку, коли невідворотно світила подорож куди Макар телят не ганяв. На міліцейській же кар'єрі можна було поставити хрест. Чи не єдиною відрадою тих часів для нього, приниженого й безробітного, було приїжджати до районного бюро працевлаштування на колекційній іномарці, яку утримував з упертості.

Тим не менше, коли пронудився колишній капітан Ханенко чотири роки в позавідомчій охороні, а попростому сказати, звичайним сторожем, знову змінилася влада в Києві, і він звернувся по допомогу до Івана Степановича, тоді й призначеного в. о. начальника райвідділу. Вище начальство посміялося з Івана Степановича, коли спробував той видати свого протеже за жертву політичних переслідувань, проте дозволило повернути його на службу, а там і звання вдалося відновити. Чудовою людиною показав себе Іван Степанович, пам'ятає він добро. Адже інший просто забув би, як не скупю поділився з ним, тоді начальником слідчого відділу, старший сержант Ханенко, що взяв на себе всю брудну роботу в слизькій справі про розгін пікету колишніх працівників цукрового заводу. Іван Степанович побоявся тоді руки свої паскудити, а Ханенко не побоявся, і разом з гладким адвокатом багатія, що приїхав з Києва, розвернув, не зважаючи на малий свій чин, бурхливу діяльність, кого залякуючи, а кого й підмаслюючи. І що ж? Зумів же зробити, треба це визнати, з білого чорне, у загибелі п'янички-снабженця звинуватити його ж товаришів, а техкерівника, що намагався протестувати, за допомогою підмазаних прокурора й судді відправити за ґрати.

Ось тоді-то новоявлений власник цукрового заводу, що бачив уже себе якщо не в колонії суворого режиму,

то в бараках на «хімії», і відвалив на радощах своєму рятівникові щедрою рукою. Чому ж і мент Ханенко тоді не поскупився, одаряючи зі своєї частки безпосереднього начальника? Та тому, що був він тоді порівняно молодий, зелений ще, тому й широкий душею. Майбутнє здавалося йому нескінченною низкою, отаким щасливим феєрверком «подяк», «бокових» і подарунків, і якось не спадало недотепі на гадку, що в рідному злиденному Крольчанську просто нема на чому ще раз так само казково поживитись.

Розділ 15

Того ж дня. Час післяобідній. Крольчанське міське кладовище

Дивно було Петрові Трохимовичу пішки входити на цвинтар з боку заводу. Адже навіть якщо вмирав помітний заводський діяч, і цивільна панахида відбувалася в заводоуправлінні, то везли небіжчика спочатку до його житла в заводському селищі або в місті, а потім уже доставляли до могили, й обов'язково через головні, чавунного литва, ворота.

Петро Трохимович вирішив збігати на кладовище, щоб відвідати своїх друзів. Якщо вчорашні нічні події йому просто наснилися, буде непогано переконатися в цьому на місці, а якщо ні... Що ж, тоді слід розповісти про події дня й порадитися щодо подальших дій. Відлучитися ж із щойно отриманої роботи він не боявся: оскільки йшлося про постійні нічні чергування, день має залишатися в його розпорядженні.

Ще на підході до ділянки, де лежали крольчанці, що упокоїлися в липні 199... року, Петро Трохимович прислухався – і тяжко зітхнув. На жаль, хоч могилки були приховані буйним чагарником, березами й кленами, слуху його досягли знайомі голоси. Там Дерев'янку радісно скрипів:

– А ось тобі банкірське очко, а ось тобі!

– Забирай, коли виграв, нічого ще й душу мені роз'ятрювати, – це вже Левчук.

Відсунув убік Петро Трохимович зелену гілку берези, і відкрилися йому мертві співробітники в усій свій

покійницькій красі. Під нещадним до їхньої синьо-червоної шкіри промінням післяполудневого сонця розсілися вони за тим самим столом, де й Петро Трохимович, було таке діло, влаштувався, коли приходив пом'янути їх, а ось, треба ж, ненавмисно підняв з могил. Розважалися мерці в очко, і Дерев'янка тримав банк з паличок, наламаних з дрібного сушняку. Повторно зітхнув техкерівник: біла гарячка в нього, тепер уже він не помилився в діагнозі, і не минути знову грати за їхніми, мертвяків, правилами.

– Що невеселий такий, Трохимичу? – окликнув його, безжурно вискалившись, Дерев'янка. – Погуляй з нами, розважся. Хочеш, і тобі здам карту?

– Новини хрінові, але ви догравайте, хлопці, а я потім розповім. А на що граєте? Невже на сірники?

– На щелбани граємо, ось на що, – сумно відповів головбух. – Розрахунок наприкінці гри.

Уявив собі Петро Трохимович, як синій, з клаптями шкіри, що відвалюється, палець Дерев'янка клацає його по лобі – і повторно відмовився зіграти, сказав, що так посидить, за компанію. Схоже було, що Порфирій Ісаакович уже багато шелабонів програв, тому й похмурий такий. Як виявилось, помилився в тому хитромудрий техкерівник. А з'ясувалася його помилка, коли трапився скандальчик.

Тепер уже екс-снабженець торжествував: випало йому «золоте очко», і він радісно показував усім двох тузів, поки й сам не знітився, бо обидва тузи виявилися піковими.

– Колися, Порфирію Ісааковичу, де карти взяв? – це Дерев'янка почав допитувати головбуха, а Левчук, підтримуючи його, тільки кивав. – Чи тобі, картяру завзятому, їх у труну поклали?

– Ось тільки несхоже, щоб у труні двадцять років пролежали, – зауважив Петро Трохимович. – Чисті занадто. А взагалі, хлопці, якщо в колоді два пікові тузи, такими картами тільки в пеклі грати.

Колишнього головбуха це безневинне базікання чомусь розсердило. Заявив роздратовано:

– У пеклі грають не в очко, а в штос, грішники впереміж з бісами. А якщо грішник продується, його кидають у казан з киплячою міддю.

– А якщо грішник зірве банк? – це вічний скептик Дерев'янка поцікавився.

Захоплено, не звернувши уваги на цю репліку, колишній «лейб-пройдисвіт» заперечив:

– По-перше, пекла немає. Було б пекло, нас, безбожників, туди вже точно відправили б. По-друге, звідки ти знаєш, Порфирію Ісааковичу, хто й у що грає в пеклі?

– Читати більше треба, Харитоне Іллічу. І не всяку фігню, а іноземну класичну літературу. А карти я з дому приніс. Навідувався додому, уже краще б я цього не робив. Хотів було від вас, Петре Трохимовичу, приховати, та чого вже там соромитися? Моя мегера знову заміж вийшла.

– Має право, – боязко зауважив Петро Трохимович і сховався за осіку.

Млинський недобре усміхнувся. І справді недобре: у верхній щелепі лише два передні зуби відкрилися, у нижній один кривий, а за ними синій язик маячить перед ніби чорною діркою – краще вже не придивляйтесь.

– І від кого це я чую? Від вас, Петре Трохимовичу? Ця ваша білявочка, яку ви від нас так ревниво ховали, хіба не втекла від вас разом з дітьми? Хіба не розлучилася з вами мало не наступного дня після вироку? Теж «мала право»? Але ж і гуманіст ви в нас, поважний Петре Трохимовичу...

«Хай гуманіст, зате живий ще, на відміну від деко-трих», – подумав колишній техкерівник – і вважив за краще промовчати.

– Так от, живе моя мегера з новим чоловіком усе в тій же квартирі, мною від заводу отриманій. Дістався я до заводського селища спокійно, один тільки маленький такий смішний автобусик і проїхав за весь час, довелося в канаві ховатися...

– Маршрутка називається, – подав голос Петро Трохимович.

– Маршрутне таксі тобто? Прогрес! Раніше тільки в Києві... А в старі часи, коли завод наш працював, пам'ятайте, яка була жвава траса? Ну, моя квартира, ви ж знаєте, на другому поверсі. На майданчику, слава Богу, нікого не зустрів, час же робочий. Замок уже інший, але запасний ключ під килимком – чи мені не знати? Відмикаю – а вдома нікого, я й зрадів тоді, оскільки не бажав заподіювати особливої турботи. Проте в передпокої чужі чоловічі домашні шльопанці виявилися, невеликого розміру, і плащ чоловічий на вішалці. Ось такий вінегрет...

– А чи не синка вашого речі ті були? – встряв Левчук.

– Ну, синок мій у мене пішов, на зріст тепер ще вищий, мабуть... Та й не ту має натуру, щоб у нинішньому Крольчанську гнити. А ви тільки думку мені перебили, «лейб-доставала»...

А Петро Трохимович пригадав білявого й довгов'язого підлітка та й кивнув, запізнило погоджуючись.

– Ось тоді вже захотілося мені мою мегеру трошки полякати, але коли немає нікого? Гаразд, думаю... Усе-то життя твоє, Порфішо, доводилося тобі відмовлятися від найзаповітніших твоїх бажань ради користі сімейної і суспільної, чому ж ти думав, що після смерті тобі буде уготовано іншу долю? Ще засмутила мене «буржуй-

ка», мною ще во врем'я оно замовлена й поставлена в спальні, а точніше сказати, що на тому ж місці вона. Виходить, як перестала надходити по теплоцентралі гаряча вода з заводу, так і немає в селищі тепла. Ну, пішов я ваші побажання, колеги, виконувати. Семен просив принести горілочки з холодильника, я й знайшов почату літрову пляшку...

– Уже краще б літровку голландського спиртику «Рояль»! – встряв Левчук. – Ось би вдарили по клавішах, так вдарили б!

Тут Петро Трохимович підхопився з могили Левчука, на яку встиг було всістися. Зачастив:

– Який там вам ще голландський «Рояль»? І французький «Руайяль» давно весь випили, забули вже, і коли зник... А мені горілочки ви залишили, хлопці? Що ж мовчите? Давайте, швидше давайте – душа горить!

Левчук відвів очі, а майстер цеху дефекації пояснив неохоче:

– Ти вже пробач, Трохимичу, але не залишили ми тобі твоєї порції, біс поплутав. Я он двадцять років у рот не брав спиртного, ясно, що кинувся стрімголов, як до голої... Ну, як у тому випадку, коли нам, у нинішньому нашому технічному стані, теж марно спалахувати та кидатися. Другим тягнув Порфирій Ісаакович і залишив за малим не півпляшки. А ось Харько знову весь залишок видув одним духом, хоч і мав би плоскою своєю головешкою замислитися, чого це вчора твій самогон його анітрохи не зачепив. І ми з Порфирієм Ісааковичем зовсім нічого, ну, зовсім нічого не відчули. Отже нам тепер і ця радість життя, вважай, що до лампочки...

– Але ж життя, ти сам сказав, – отруйно уточнив Петро Трохимович, а Левчук, щоб не допустити сварки, поправив квапливо:

– І не до лампочки, не зовсім тобто, а має корисну для нас дію дезінфекції та дефлорації – це ж так, Сьомо?

– Сам ти дефлорація, невігласе! Дезодорацією, ось ще чим нам спиртне корисно!

Колишній техкерівник потягнув носом. Як смерділо від його колишніх співробітників, так і смердить – огидно, хіба що горілчаний дух додався. Ех, марно літровку оковитої перевели... Тут головбух промовив з підкресленою ввічливістю:

– Може, ви, нарешті, дозволисте мені завершити моє повідомлення? Дякую вам. Так от, шукав я карти для Семена, і тільки-но знайшов, не встиг у кишеню покласти, як чую – вхідні двері розчинилися. Дивно я тоді себе відчув, ніби в минуле капітально повернувся. Був один випадок, якимось після травневих свят. Я тоді бюлетенив, і якраз термін моєї вільності закінчувався, коли директору знадобився мій підпис заднім числом, він і прислав з папером секретарку. Зою, та ви ж її знаєте...

– Хто ж її, Зойку-ципочку, не знає? – бадьоро підтвердив Левчук. – Кучерява, як болонка!

– Підстилка директорська, ось вона хто, – блиснув Дерев'янку білками очей. – Секретутка, а бундючна – ого! Ніби Мерілін Монро!

Петро Трохимович тільки кивнув. Озлоблення Семена дозволяло припустити, що він, мужик з бабами заповзятливий, підбивав клинці до незаміжньої Зойки, проте довелося завертати голоблі. Або красуні вистачало начальницької схильності директора Гліба Олександровича (ось кого треба взяти в тісні руки, поки не пізно!), або мала для душі в місті полюбовника, не розшифрованого заводчанами. Сам же техкерівник на Зойку поглядав, не без того, і, міркуючи теоретично, шанси в нього, одного з керівників заводу, були більші, ніж

у майстра цеху дефекації, але... Одружений другим шлюбом, Леська була молодша за нього на дванадцять років. Петро Трохимович про те тільки й думав, як би її втримати, ревнував без кінця... Загалом, не до Зойки йому було.

– ...був певен, що пригадаєте. А тоді ознайомився я з папером, підмахнув, а сам, природно, про інше гадку маю. Мегера моя, на роботі взявши відгул, поїхала до Конотопа, матір свою відвідати, на дворі теплінь, сонечко, свіжа травнева зелень. Дивлюся я на Зоєчку й очам не вірю – вона мені очима бісики пускає! Ну і...

– Стріляла очима, справді? – зрадів невідомо чому Левчук.

– Ага, як дівчата в дні молодості нашої в ДК на танцюльках. Я тут же винця запропонував, тортика покуштувати (зі свят залишився), ну, й... Там, прямо на кухні, ми й розташувалися. Й ось, у найвідповідальніший момент, чую я, як у замку повертаються його нутроці. Ось тоді я, колеги, напевно, і посивів...

– Порфирію Ісааковичу, ви мені тільки на одне запитання, будь ласка, дайте відповідь. Скажіть, а Зойка гола була? – спробував примружитися Левчук. Та тільки нефіг примружуватися по-ленінськи, якщо на єдиному оці повіко згнило.

– Зойка? Та ні, по-піонерськи ж ми... Я взагалі в піжамі, а Зойка встигла задерту, вже пробачте за відверте слівце, спідницю обсмикнути. Моя мегера не змогла нічого довести юридично, але пиляла мене опісля ще два місяці, ніяк не менше. А чому ви запитуете?

– Яюсь у курилці наші роботяги сперечалися. Один присягався, що в Зойки буфера не натуральні, ніби там вату підкладено.

– Та ні, чого ж? Повну натуральність вона має спереду. Це ви даремно... Так от, сьогодні відчув я, коли двері

почали розчинятися, майже такий же жах, як тоді, до Зойки прилаштований. Та я відразу отямився: хіба ж можна навіть порівнювати? Тепер я в своїх правах, у своїй квартирі й ніякої Зойки. Підбадьорився, пляшку за пазуху – і отак сміло, півником, назустріч прибулим: бубоніли вони в передпокої, ясно стало, що моя мегера не сама. І ось двері з кухні відчиняю – і бах! Бачу низеньких таких старичка й старушку. Старичок мені зовсім незнайомий, а от старушка когось нагадує. Господи ти мій Боже! Адже ця старушка і є моя мегера... Друзі, ви ж пам'ятаєте мою законну дружину? Хіба не мала вона в собі чогось, що не дозволяло мені при всій її злості втекти, куди очі дивляться? А?

– Представницька була пані, – вимовив Петро Трохимович дипломатично.

– Ну, гаразд... Поки я до неї придивлявся, її престарілий залицяльник схопився за серце й увівся прямо на підлогу в передпокої. А моя мегера – тобто, пробачте, уже не моя, а його мегера – давай навколо свого лисого голубчика товстим задом вертїти. І при тому мене не забуває брудом поливати. Навіть і не здогадувався я, що моя цирліх-манїрліх такі слівця хитросплетені знає! Адже матусею своєю, моєю тещею, вихована була, чого в неї не віднімеш, цілком галантерейно.

– Просто баби, коли між собою тусуються, матюкаються не гірше за мужиків, – пояснив Дерев'янку. – Моя, втім, теж своєю матусею горезвісною мені плішину проїла.

– Баба, вона ж теж людина, так що ж – своєї рідної української мови, по-вашому, не знає? – це вже Левчук.

– Ви вважаєте? Цілком можливо... Мені навіть захотілося перевірити, невже я й насправді такий кепський маю вигляд, як моя стара мегера істинно вітчизняними словами живописує. Там же, у передпо-

кої, у мене трюмо стоїть, поглянув я в дзеркало – і краще б не дивився. Я чомусь боявся, що взагалі себе не побачу – і краще б не побачив, далєбі...

– Виходить, Порфирію Ісааковичу, ви злякалися, чи не вампір ви? – перебив колишній техкерівник й обвів мерців переможним поглядом. – Бо це вампір не відбивається в дзеркалі.

– Який ще вампір? Упир, чи що? – насупився Дерев'янку. – З чого б це тобі, Петре, обзивати нас упирями?

– Та не обзивався я... Мені в лікарні доцент Аристарх Миколайович про вампірів багато розказував. Ось вже хто єрундит, так єрундит, не такий як ми з вами.

Порфирій Ісаакович посміхнувся:

– Єрундит? Ну, ну... І чому це ви всі мене без кінця перебиваєте? Я просто пам'ятав, що нежиль не видно в дзеркалі. А навряд чи хто стане заперечувати, що живими нас трьох зараз важко назвати. Тут є над чим порозмислювати, а у вас лише випивка в голові... Ну, гаразд. І ще подумав я тоді, тупцюючи перед своїм, на власні кровні в розстрочку придбаним трюмо, що тільки чудом в отакому-то мерзотному вигляді дочка-лав додому непомічений. Пішов переодягатися. Шукав я в одєжній шафі свій вихідний бостоновий костюм – і катма – там уже нічого мого! Куці тільки джемperi та курточки. Тоді поліз я в чулан і знайшов на полиці в тому самому місці, де скрутив сам і поклав... Ну, таку військову штуку широку, без рукавів, із зеленої гуми з капюшоном, я її на товкучці у п'яного старшини колись купив для рибалки...

– Плац-намет? – підказав Левчук. – Це в ньому ви сюди прибрели?

– Ось-ось... Забрав я його, взяв під пахву, повернувся до моєї мегери в передпокій. Він все на підлозі сидить, а

вона стоїть поруч на колінах і мене поливає. Я дивлюся: її стариган якраз очі розплющив. Я тоді присів поряд з ним навпочіпки (кістки огидно заскрипіли, аж самому стало неприємно!), та й натиснув вказівним пальцем на його ніс-кнопку. Він відсахнувся, голівкою лисою об стіну стукнувся, а я своїм нинішнім, дещо надтріснутим голосом: «Дзинь! Майстер вдома? Гармонь готова? А дозвольте поіграть!». Ну, і запитав ще, не втримався, куди він костюм мій подів.

– А чому – «Майстер удома?». Треба ж було про доктора запитати! – поправив Дерев'янку.

– Хіба? Тільки, пам'ятаю, у дитячому садку саме так грали... Ну, я руки тоді протягнув, щоб полоскотати дурня, а він очка знову заплющив і голівку звисив. Я плащ-намет з підлоги підхопив, підвівся, а моя колишня мегера якраз встигла набрати повітря – і як завіє! Ну, прямо наша заводська сирена... Я в плащ-намет завернувся, із квартири вискочив – мені ще тільки не вистачало, щоб сусіди набігли. Зате ось – маємо тепер засіб маскування.

Петро Трохимович подумав, що їхній головбух хоч іноді й поводить, як старий інтелігент у забутих уже анекдотах, насправді ж показав себе мужиком твердим. Це ж треба – почав за упокій, а кінчив за здоров'я! І який молодець, що добув плащ-намет! Тепер з'явився шанс на похмеляння, хтозна, може, настане кінець стражданням... Заговорив проникливо:

– Ось тепер можна буде, нарешті, по горілочку збігати. Я вже й придумав, куди. До тітки Фросини, ось куди. Вона сидить одна-однісенька в лавочці, і ближче за всіх звідси. Заразом і виручку почистимо.

– Виручку? Почистимо? – з веселим подивом перепитав Левчук.

– Ну так, Харько. Ви ж, братики, тепер і банк за- просто можете взяти. Хто вам тепер опиратися стане, таким... таким... застрашливим, ось?

– Це діло треба розжувати, – протягнув Дерев'янку.

– Я рішуче проти!

Порфирій Ісаакович заявив це таким тоном і скрипучою рукою таким жестом розрубав повітря, що Петру Трохимовичу миттєво пригадалися наради в гендиректора, коли непохитний головний бухгалтер на кореню гробив спокусливі, проте ризиковані з погляду фінансової дисципліни ділові проекти.

– Це ж неподобство! Якщо кожний, кому заманеться, піде грабувати банк, у нас не фінанси будуть, а невідо- мо що! Чим тоді робітникам зарплату виплачувати? Та й ви самі залишитеся на міліні!

– Перехрестись, Порфирію Ісааковичу! – посміхнувся Дерев'янку. – Які ще там наші зарплати тепер? А Петро діло говорить: коли ми зараз пограбуємо банк, то нам за це нічого не буде. А якщо й вирахують, якщо спій- мають – що з нас, у нашому нинішньому вигляді, влада може взяти? А?

– Авжеж, головбуху. Хрін з мене тепер, з такого, візь- меш! – у Левчука від збудження єдине око налилося червоним вогнем, що твій гальмівний ліхтар.

Гірко зітхнув тут Порфирій Ісаакович, пустивши по кладовищу хвилю жажливого смороду з ледве помітним спиртним запахом. Потім заговорив, і як тільки Петро Трохимович зумів зосередитися на сказаному, розібрав:

– ...прямо тобі домашні юристи, це ж треба. Хто вам сказав, що з нас узяти нічого? Я тільки тутешніх, кладовищенських мешканців маю на увазі, а не пана Бенька, який намагається нашими руками жар загрибати. Якщо ми заподіємо збиток державі або приватній особі, то цілком можемо потрапити під кон-

фіскацію майна, а саме ось цих ділянок землі, упорядкованих і з квітучою рослинністю, у безпосередній близькості від яких зараз перебуваємо. Земля дорожчатиме з кожним роком, наявні на ділянках споруди можуть бути добудовані та вдосконалені. І – поставляю я вам запитання – хіба погано лежалося нам тут під індивідуальними ділянками землі й у власних, кожний у своєму, приміщеннях? Невже ми маємо ризикувати всім цим своїм скромним благополуччям тільки через те, що нашому хитромудрому техкерівникові не терпиться похмелитися?

– Гаразд, хай. Хай у нас можуть забрати ці ділянки, – неохоче погодився Дерев'янку, – але ж все одно їм доведеться нас де-небудь поховати. А яка різниця?

– Ви ніби ніколи не чули про братські могили, про крематорій?

– Он, говорять, в армії пересувні крематорії завели, – насмілився підтакнути головбуху Петро Трохимович.

Помовчали. Потім поволі, ніби нехотя, заговорив Левчук:

– Гаразд, я зрозумів. Димом і мені не бажано зійти. Банк ми брати не станемо. Але пару пляшок запозичити не завадить. Ця, як її, дезодорація...

– І ще консервація, – з розумним виглядом додав Дерев'янку.

– Ось, ось. І ця штука нам в масть. Візьмемо пального в борг...

– Можемо навіть попросити відкрити споживацьку кредитну лінію. Так роблять на Заході, – це вже головбух перебив. – А підпише зобов'язання Петро Трохимович, він же й пообіцяє, що за сприятливої економічної кон'юнктури поверне боржок.

На такі розмови Петро Трохимович тільки рота роззявив. А Дерев'янку раптом розвеселився:

– Тоді що ж ми чекаємо? Вперед! Де тут тепер найближчий кіоск, Петре?

– Давно вже в кіосках водяри не купиш, Сьомо. Тільки пива. І куди це ви всі підете, мужики? Плащ-намет же один... І ще стосовно боржка, якось воно...

А Левчук глянув на нього з розумінням... Або з засудженням? Спробуй тут розбери... Проте все ж таки співчутливо глянув на нього Левчук, тому що виголосив дивною своєю безгубою вимовою:

– Я Петра розумію. Сам на розстрочці разок обпікся, так потім завжди від позик відхрещувався. Усе життя, буде правильно сказати. А Петро ж, щасливець, живий ще, і йому, справді, непотрібна ця кабала. Але я хотів сказати про інше. Як не приязно для душі збігати по горілочку, сам я не піду. Я тут на дозвіллі поміркував і додумався, що нам трьом, нашим, хе-хе, Петром-чудотворцем оживленим, бажано подовше побродити по землі. А в такому разі мені в Крольчанську краще не показуватися.

– Це чому ж, Харитоне Іллічу? – запитав головбух, і примітив Петро Трохимович, що він прислухається до Левчука з особливою увагою.

– Та тому, що побоююся зустріти мою жінку прямо на вулиці, а навіть якщо й не зустріну, у місті стільки водиться пліткарок, що обов'язково їй донесуть. А моя Оксана для нас зараз найнебезпечніша баба в Крольчанську. От чому небезпечна, – і рукою-ластою показав на хрест над покинутою ним могилою. – Соромно мені, людині, як-не-як вільній від релігійних забобонів, але правду не приховаєш: після перебудови моя законна

половина повадилася шлятися до церкви. Повісила ікону, під нею ідіотську цю їхнюю коптилку на ланцюжках, молитви завчила. І мене змушувала поститися й усе зуділа, що мені треба охреститися та в общину... того... присовокупити мене, взагалі.

– Здається, я починаю вас розуміти, Харитоне Іллічу, – проскрипів головбух.

– А чого тут розуміти? Базікаємо ми про всілякі дурниці-дрібниці, а речі, для нас дійсно важливі, лінуємося обмізкувати. Чи просто боїмося? Так от, я відкараскався від неї, збрехавши, що мене в дитинстві таємно від батьків бабуся похрестила. А там хто його знає... Хіба хто-небудь стане ручатися, що з ним, ще малям нетямуцим, такого не вчинили? Але моя брехня мене виручила тільки на короткий час, тому що почала Оксана канючити знову, умовляючи йти тепер на сповідь до попа. А тоді, якщо пам'ятаєте, у місті новий попик з'явився, молодий ще, речуги в церкві по неділях штовхав, і баб потягнуло в церкву, як мух на мед. Ну, а якщо подумати... Спасибі, звичайно, Петру за наше оживлення, але було б смішно, ти вже вибач, приятелю, вірити, що ти отаке зумів самотужки повернути. Хіба за твоїми плечима не маячило справжньої, могутньої сили? А з нею впоратися й повернути нас у землю зможе тільки та сила, якій служить молодий крольчанський попик, отець Сергій отой. Ось, пригадав ім'я, у нього ще попадає маленька така, ніби кишенькова. Як тільки моя Оксана почує, що я повернувся з того світу, вона до свого попика враз побіжить. От така штуковина.

– Молодим ваш попик був двадцять років тому, – пробурчав головбух. – Тепер же, мабуть, був кінь та зїздився.

А в Петра Трохимовича рештки волосся встали дибом під капелюхом. Тому що второпав він, яка саме сила використовувала його, немов інструмент безсловесний. Проганяючи страх, заволав:

– Навіщо ж ми, панове й товариші, гаємо час золотий? Закутуйся, Сеню, у плац-намет і марш-марш зі мною по горілочку!

Розділ 16

Тоді ж.

Курилка перед кемпінгом «Цукерочка»

Веня вийшов надвір покурити. У кімнаті під номером «5» дорослі спітнілі дядьки й тітки із завзяттям трудилися над швидким пробігом Марточки-примари. У перший раз доросле малятко пробігло добре, можна сказати, що й талановито. І другий дубль удався, а коли вона, зарум'янившись від похвал, готувалася бігти втретє, Веня спіймав себе на думці, що не дуже й засмутився б, якби Мартишка, вискочивши з кімнати, побігла б собі мощеною доріжкою, потім через ворота, та так і не зупинялася б до самого Києва.

Він дочвалав до курилки. Прискіпливо оглянувши сидіння лавки, сіре від пилу, що в'ївся в дерево, усівся за стіл. Несподіваний вранішній хміль давно розтанув, а деяка роздратованість і розумова втома, що прийшли на зміну дешевій тій ейфорії, цілком природні. І він, звичайно ж, справедливий щодо Мартишки, зовсім не прискіпується до неї. Вони ж так зраділи одне одному! Проте те, що їх зв'язувало, що так яскраво й солодко спалахнуло, коли вона тільки дебютувала в новому ляльковому театрі на Оболоні, давно вже попелом розсипалося й бур'яном заросло. І вона ж кинула ляльок і трудиться у фальшивому, що тут не кажи, ампуа травесті, а це віднімає в неї половину чарівності. А він, він що тут робить? У Київ, у Київ! Поки йдуть ще фестиваліні спектаклі... Навряд чи встигне побувати навіть і на останньому, нічого й губу розкочувати. Але на

заключний бенкет він просто зобов'язаний потрапити. Усіх побачити, з усіма пожартувати, похихотіти. І якщо Золя виїде раніше, як погрожувала, то чого на світі не буває? Яка-небудь Дороті Гейл, що прийшла до лялькового театру зі шкільного драмгуртка, палка, наївна, безпосередня... Хоч у таких справах загадувати наперед собі дорожче...

І все-таки Веня дав собі волю й, заплющивши очі, раптом опинився в напівтемряві куліс. Зверху проникає майже сонячне світло юпітерів, а тут звучать дзвінки, форсовані голоси, здіймаються тонкі та сильні жіночі руки, густіє атмосфера тривожного очікування й святої, несвідомої віри в успіх, такої схожої на блаженне збентеження в душі щасливого коханця, коли, з букетом орхідей і шампанським, він топчеться перед заповітними дверима...

– І про що це ти, Венечко, так розмірився? – почув він голосок Марти. – До чого ж приємно побачити чоловіка твого віку з таким дурнуватим виразом обличчя!

Нічого собі компліментик! Веня розплющив очі: Мартишка, усе ще в гримі й костюмі Піонерки, узяла сигарету з його пачки й прикурює від його ж новенької золотої запальнички, подарунка милої Золі. Виглядало це майже так само безглуздо, як валянки на ногах у дівчини, що фотографується в бікіні. Але він не сказав їй про це, зважив за краще промовчати. Усе делікатність проклята! Не кажучи вже про те, що давно переконався: йому куди простіше змислити дотепну репліку заднім числом, ніж зімпровізувати. Запитав недбало:

– Скажи краще, чому це ти одна вискочила? Чим там уся компанія тепер зайнялася?

– Милий дивак-оператор загорівся ідеєю при тому ж освітленні знімати сцену розборки між тінейджерками, а товстенький режисер з ним погодився. І ще за-

пропонував послати зараз автобус по піцу й каву в місто, а повноцінний обід поєднати вже з вечерею в ресторані.

– Уявляю, що там за піца в цьому Крольчанську, – буркнув Веня. І додав. – А на Тарасика й Славіка не наїжджай. Чесні мужики, і справу свою знають.

– Я від піци теж не в захваті. Мені треба за вагою стежити. А на твоїх приятелів зовсім не наїжджаю, я, так – з любов'ю.

І це своє «з любов'ю» вимовила Марточка з таким дивовижним вивертом, що мимовільно глянув Веня на неї з новим інтересом. І обережно:

– А як у тебе, кохання моє, справи на сімейному фронті? Якщо запитання тобі неприємне, можеш не відповідати.

– Ну, Венечко, якщо й неприємне, то хіба трішечки... Знову розлучена, коли коротко. Щось погано поєднується моя професія з топтанням біля священного домашнього вогнища. А в тебе як з твоєю Розочкою?

– Ти Розалінду маєш на увазі? Стосунки в нас прекрасні, – бадьоро вимовив він. – За одним тільки винятком: ми теж розлучені.

Мартишка сплеснула своїми крихітними ручками.

– Як же так? Ти ж завжди твердив, що сім'я – це святе, і на розлучення ніколи не подаватимеш, з принципу не станеш? Або... Це ти тільки мені локшину на вуха вішав?

– Та ні, я всім таку... таке саме, тобто, говорив. Бо той принцип був і залишається для мене незмінним. І не подавав я на розлучення, це вона, Розалінда, подала. Говорить, діти вирости, здобули освіту, стали на ноги, немає в мене більше причин терпіти твою, Веніаміне, безсовісну поведінку, хочеться й мені до ладу влаштувати своє життя. І вона ж у чомусь має рацію. Ми одружилися

зовсім молоденькими, спалахнула палка юнацька пристрасть, і батьки були скоріше навіть задоволені. Це відповідало стародавнім єврейським звичаям, і те, що ми з нею одразу ж завели дітей, теж...

– А що, влаштувала вона, твоя Роза, своє особисте життя?

– У процесі, скажімо так.

– Вибач, Венечко, їй-богу, не хотіла я тебе засмучувати... Але якщо вже пішла така розмова, скажи ще, чи залишила Роза тобі твою чудову квартиру? Ти ж так пишався хатою тоді.

– А хіба я тебе, Марточко, приводив до себе? На Саксаганського? – здивувався Веня.

Вона чесно округлила очки.

– Невже ти вже забув, Венечко? Я залізла у велику валізу, і ти привіз мене на таксі. Пам'ятаю ще, як їхала в ліфті, а отямилася вже в передпокої...

– Що?!

– А потім ти так само, у валізі, виносив мене. І ще говорив, що тобі легше тепер, тому що я схудла від любовних трудів... Ну, пригадав?

Роззявивши рота, вдивлявся Веня в її серйозне личко, аж поки не витримала Марта і не розреготалася. Тоді зітхнув він з полегшенням і почав розповідати про речі, що про них взагалі воліє мовчати.

– Ту чудову квартиру на Саксаганського довелося розміняти ще раніше, коли старший мій телепень одружився. А зараз я вже кілька років, як живу в маленькій квартирці, зате окремії. По мінімуму, але все необхідне є. А місце чудове, у самому центрі. На Хмельницького, трохи вище Хрещатика, але нижче Колегії Павла Галагана. І тихе таке гніздечко, ось що цінно, тому що в глибині двора.

Тепер уже вона зітхнула, щиро так, співчутливо. Навіть зажурилася, ніби сільська молодичка.

– Ще раз пробач за нетактовне втручання, Венечко. Але ти ж знаєш, які ми, кияни, чутливі щодо проклятого квартирного питання.

Ми, кияни? Миттю пригадалося Вені, що малá, коли вони зустрічалися, тулилася «зайцем» у гуртожитку театрального інституту. Але навряд чи так уже воно необхідно галантному кавалерові все на світі пам'ятати й чіплятися до кожного слова гарної жінки. Чом би їй за ці роки й не відчути себе киянкою?

– Ой! Побіжу я запитати в Тарасика, чи будуть мене сьогодні ще знімати. Хочеться скоріше змити цей кіношний грим, обличчя під ним уже горить.

Втекла. Веня затагнувся й майже машинально відзначив це її «Тарасика». Випустив клуб диму й подумав, що розуміння жінок – одне з тих його непотрібних, пустотливих знань, які начебто й підвищують його чоловічу самоповагу, але ж на ділі... Втім, у наш меркантильний, тупо практичний час саме непотрібні знання можуть стати прикметою істинного інтелігента, справжнього інтелектуала чистої води. В усякому разі, у своїх любовних історіях ніколи він не послуговувався життєвим досвідом, усе завжди відбувалося легко й просто, ніби само собою. Веня знавав ловеласів принципово іншого типу, ті перетворювали залицяння на важку працю, стомливо довгу та з вельми сумнівною результативністю. Ні, не варто кепкувати над бідолахами: результативністю, правду кажучи, можуть похвалитися й вони, хоч і не такою вражаючою, як у тупих і самовдоволених пікаперів, але це ще питання, чи багато радості вони приносять, ці фінальні перемоги, коли враховувати образи та приниження, яких доводиться такому Казанові зазнавати на тяжкому своєму шляху?

Крім того, Веня міг би пишатися ще однією особливістю свого донжуанського буття, яку вважає надзвичайно втішною: він сам завжди вибирав для себе кращих самочок із стада, хай і йдеться про небагатолюдну спільноту актрис лялькових театрів.

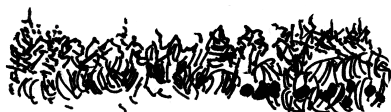
А ось Тарасик, несподівано вподобаний досить вередливою Мартишкою, навпаки, як про те було відомо Вені, усе своє життя тільки підкорявся волі дами, що вибрала його, або відчайдушно намагався чинити опір такій завойовниці. От цікаво, як поводитиметься цей тюхтій з Мартою? На жаль, хоч-не-хоч йому доведеться бути в курсі інтимних переживань боязкого з жінками Тарасика, адже їх поселили в одній кімнаті, та й Славик там же житиме. Веня зітхнув. Він розраховував на окреме житло в цьому Крольчанську, хай і скромне. Номер на одного. Дорогою сюди йому вже уявлялася невелика кімнатка, у вікно якої заглядають зелені віти, неістотно, акації чи клена. Невеличка, але достатньо простора для того, щоб нею можна було ходити туди-сюди. Веня звик міряти кроками приміщення під час творчого процесу, і його не на жарт дістає, що не має для цього можливості у своїй останній квартирі. Квартирі? Квартирці! Пеналі! Купе! У довжину якраз, щоб помістився вузький диван, ширина ж така, що нормальний письмовий стіл не втиснувся б, доводиться ставити ноутбук на журнальний столик. А гостя можна покласти тільки на відкидних полатях – уже точно купе! Книги ж довелося розмістити тільки на одній стіні, протилежній. Ще там, поряд з вікном – панель, відвідувачеві для сміху можна видати її за двері в спальню. Жарт у кращому разі марний, якщо в гостях дама!

От треба ж, яка невдача... Там – квартира-купе, тут – номер-гуртожиток. У Вені засмоктало під ложечкою, і неприємне відчуття майже відразу ж

перейшло в тупий біль. Ось вам, будь ласка, і напад у відрядженні, а з собою жодних пілюль. Немає їх з собою тому, що їх не виписав лікар. А лікар не виписав тому, що Веня ніяких лікарів, окрім свого стоматолога, ніколи не відвідував. Візити до зубного доводиться терпіти, тому що Веня дуже дорожить своєю сліпучою усмішкою. Щодо інших хвороб має він ще й такий проект – коли-небудь у майбутньому здатися в полон відразу всім лікарям і стати в клініці, подібно до крейсера в доці, на капітальний ремонт. Уперше цей прожект з'явився в епоху радянської безкоштовної медицини, коли прийом в авторитетного лікаря забезпечували особисті знайомства, але з часом, коли кращі медики почали емігрувати, а безкоштовна медицина кудись раптом випарувалася, сам Веня почав сумніватися, чи потягне на таке всебічне й одночасне зцілення. Спостерігав же, як змінювалися розцінки в стоматології.

Тепер він усе частіше уявляє себе безпутним художником Клінгзором з маленького роману Гессе. Той весело проживав своє останнє літо, а там – хоч трава не росте! На жаль, коли смоктало під ложечкою, приклад Клінгзора більше не здавався Вені таким уже надихаючим. Тим паче зараз, адже з картинами в того художника не було жодних проблем, а Вені ще треба придумати, як замінити озеро – достатньо глибоке, щоб сластолюбний стариган міг підпірнати в ньому до студенток-купальниць, – на місцеву річку, через котру, говорять, запросто перебирається кішка.

Тут пролунали гучні голоси, і на траву перед стильною будівлею заводууправління висипав строкатий натовп. Загальна перерва! Веня остаточно вирішив повернутися до Києва за першої ж нагоди.

Розділ 17

Того ж дня.

Околиця міського кладовища в Крольчанську

З міркувань конспірації Дерев'янку запропонував на шосе не виходити, а максимально використовувати для маскування рослинність цвинтаря. Петро Трохимович не мав заперечень проти того, щоб пройти їм удвох центральною кладовищенською алеєю й вийти центральними воротами. І все б нічого, якби не дві неприємні несподіванки.

Спершу вони наткнулися на кладовищенського сторожа, не проти ночі його згадувати. Похитувався на невірних ногах стариган і був до того ветхий, що навіть і зблизу неможливо було визначити, чи п'яний, чи просто надзвичайно одряхлів. І хоч, побачивши його, Дерев'янку запахнув щільніше плащ-намет і голову свою синьо-червону втягнув під капюшон, сторож накинувся на нього мало не з кулаками. Прийняв він майстра цеху дефекації за якогось Яшку-волоцюгу, особисто ним з милості закопаного третього дня, і почав лаяти, безглуздо плутаючи матюки. Дорікав за невдячність, небажання покоїтися в землі безтурботно й тихесенько, як всі порядні люди лежать, і присягав, що й не подумає вдруге непосиду-бомжа ховати по-людськи.

Відбилися від старого ідіота, відірвалися, прискоривши крок. Дерев'янку все не міг заспокоїтися, бурмотів нехороші слова. Петро Трохимович спробував його вгамувати:

– Бреше старпер! Я чудово пам'ятаю, Семене Макаровичу, як тебе ховали. Труну твою в могилу на мотузках опускали й потім землею закидали два здорових молодих мужика. Накачані, ніби штангісти, культуристи хрінові, трохи п'яні, з деяким навіть виразом благосного співчуття на товстих пиках. Професіонали, трясця! Я ще подумав тоді, що ось цим безробіття не загрожує. І добре труну вони опустили твою, дбайливо. А я тоді порадив за тебе: коли самого Леоніда Ілліча Брежнєва хоронили, то на очах у мільйонів радянських телеглядачів труна зірвалася з вірьовок і хряпнулася об дно могили, а у тебе вийшло тип-топ. Добра, подумав, прикмета. У нас залишалася тоді ще надія викачати з нового хазяїна заводу компенсації для ваших з Харьком сімей...

– Ось побачиш, Петре, ця сволота ще на нашу ділянку причвалає, нерви псувати... Ох, на місці порвав би негідника!

Покосився Петро Трохимович на співробітника – і здався йому Дерев'янку, зі своєю буряковою лисиною під капюшоном і в плащ-намет закутаний, схожим на стародавнього іспанського ченця. І ще спало йому на думку, що Семен надмірно лютує на дурника. Він почав було втішати, доводити, що старенькому не добрести до їхньої ділянки, засне по дорозі, а то й у паралічі повалиться, але раптом замовк. І як було не заткнутися, якщо співбесідник таке утнув? А саме: страхітливо заскрипівши кістками, Дерев'янку раптом накренився в його сторону, не відриваючи, втім, ступень від землі. І прохрипів натужно:

– Ні хріна собі!

Петро Трохимович відскочив назад, причому напрочуд моторно для свого віку. Негайно ж з'ясувалося, що не до нього потягнуло Семена, а відштовхнуло від

чогось. Семен уже переступив незграбно ногами ліворуч і стовбичив тепер на тому місці, звідки відстрибнув Петро Трохимович.

– Та що це ще за притча? Ніби хтось в плече мені долонею вперся й відштовхував!

– Ти давай, друже, прохоть потроху вперед, – запропонував хитромудрий техкерівник, – а я спробую розібратися. На мене, схоже, ця лажа не діє.

Обережно просунувся Петро Трохимович на небезпечне місце, у стороні від засипаної колись гравієм алеї, але, як і раніше, зовсім нічого не відчув. Не без труднощів сів навпочіпки й почав вивчати несподівану природну аномалію. На перший погляд, то був звичайний ґрунт, де-не-де зарослий травою. Проте, нашвидку протерши підкладкою піджака стекла окулярів і придивившись, він переконався, що має під собою не просто невикористану ділянку кладовища, а пустир. Крізь чахлу тут поросль молочаю й ковилу просвічували під тонким земляним шаром залишки червоної цегляної кладки. Отже, не ховали тут тільки тому, що довелося б для могил пробивати товщу фундаменту...

– Ей, Трохимичу! Чого ти там налив?

– Налякав, їй-богу, своїм криком... А я трохи було не пригадав!

Тільки на короткий час затримав живий мрець своїм запитанням таємничий процес пригадування, й ось уже сплигло в голові Петра Трохимовича, що покійна мати давно-давно, у дитинстві нерозумному, йому розказували. Ніби на кладовищі стояла раніше каплиця для відспівування померлих, а знесли її більшовики, чи то в тридцяті роки, чи то вже в шістдесяті. От воно що!

Він повідомив про своє відкриття Семенові. Той мовчки потягнув його за рукав уперед. Тільки через пару хвилин видав стурбовано:

– Виходить, мав рацію Харько. Від церкви й від попа нічого доброго нам тепер не світить.

– Ось-ось. Значить, будемо від них, Сьомо, триматися подалі. Діло не хитре. Одну маємо в Крольчанську церкву, і попик ніби всього один. Я не надто цікавився, де в точності старі міські церкви стояли, ті, знесені. Але навряд чи багато їх було, невеличкий наш Крольчанськ.

Дерев'янку мовчки кивнув. Тим часом вони благополучно проминули флігель кладовищенської контори, в якій крольчанці сплачують помірну мзду за останню реєстрацію своїх родичів. Обидва й не дивилися в той бік, а Петро Трохимович наважився озирнутися, тільки коли вже пройшли вони через прочинені ворота чавунного литва. Тут примітив він, що верхню частину стулок зрізано. Зрозуміло, що автогеном, ясно, що на металолом і що спритні покидьки попрацювали, а ось який напис раніше складався нагорі, коли стулки сходилися? «Ви жертвою пали»? Або «Спіть спокійно»? Але вже точно, що не «Ласкаво просимо!» або «Ви тут як вдома»...

Поділився з Дерев'янком спостереженням і міркуваннями, а той і говорить без усяких тобі усмішок:

– І я не пригадаю чомусь. Але годився б вірш Тичини: «Реквієм душа співала хором».

– Тичини?

– А я в юності був любитель віршів. Усього Тичину прочитав й Асадова теж. Російською.

Відчув тут Петро Трохимович миттєвий укол совісті, і тут же накрила його хвиля холодного жаху. Хоч і потомствений він атеїст, але в дурці достатньо наслухався від начитаного по зав'язку доцента-процента про Того, чие ім'я краще не називати, і про лукаві його справи. При цьому незабутній Аристарх Миколайович у найжахливіших місцях сам захоплювався, неохайно

бризкаючи слиною, і ще, як помітив його слухач, норовив такі розповіді приберегти на бесіду вже після відбою, у темній палаті, щоб обов'язково тобі вночі ота муть наснилася. А тепер у дійсності... Б-р-р-р... Отже, до трьох живих мерців і до Петра Трохимовича, що за компанію з ними вскочив у немислиму пригоду, як курка в борщ, проявляють ворожість навіть предмети церковного культу. Та й ангел, над цвинтарем пролітаючи, не дарма ж сердився! Як можна було забути, що мерці ожили в ніч на Івана Купала? На тих навколишніх вигонах, де споконвіку вирувало в ту ніч головне язичницьке свято, таке ненависне попам, тепер нікому стало розводити купальські вогнища та біснутися всіляко. От і вийшло, що коли він сп'яну поголосив («Встаньте, встаньте», мовляв) за тією чорною книгою, з усіх боків диявольська сила, накопичена багатолітніми буйними й безсоромними язичницькими ігрищами, а зараз незатребувана, хлинула на кладовище – й ось вам результат!

Проте з цього зовсім ще не випливає, що Той, чие ім'я краще не називати, стане для них, навпаки, скорим помічником. А якщо раптом і стане, шкідник всесвітній і вже точно безперечний ворог народу, ти й не чекай нічого доброго від його допомоги, а тільки кінцеву погибель. Адже так само й допомога сім'ї від мертвяка, що повернувся з того світу, завжди, кінець кінцем, приносить рідним біду й розруху. Про це й матуся розказували, як міг він таке забути?

– Ти чого це занудьгував, Трохимичу? – озвався Дерев'яно. – Якщо турбуєшся, чи не на місці якої-небудь церкви стоїть найближчий продмаг, то будь спок. Цей магазинчик ще до революції торгував.

– А ти звідки знаєш?

– Пам’ятаєш, мабуть, як відзначали в нашому клубі столітній ювілей заводу? У вестибюлі й виставка була, з історії Крільчанська. Там я й бачив жовту фотокартку цього гастрономчика, от тільки вівіска була інша: «Бакалейная лавка...». Не пам’ятаю, чиє далі прізвище, якогось поца...

За роздумами й розмовами швидко пройшли вони ділянку дороги до міста – й ось він, перший від цвинтаря гастроном. На жвавому місці його поставлено, біля перехрестя колишньої Фрідріха Енгельса, а тепер знову Вознесенської, і Червонопартизанської, назву якої батько міста мер Мардарій Матвійович вважив за краще залишити, як є: за архівними документами, звалася вона в дорадянські часи Кладовищенською.

Два вікна-вітрини, одне праворуч, друге ліворуч. В одному вікні на табличці години роботи закладу, тобто «Цілодобово», в іншому – «Відчинено». Посередині – двері. До них веде високий кам’яний ґанок, над ними дах спотворює архітектурна надмірність, викладена з цегли, напівприкрита вівіскою з трубками для неону. У напівпідвалі зі входом з двору – склад.

– Ти ж про якусь бабку Фросину говорив, Трохимичу? Звідки ж, дозволь запитати, вівіска взялася «У тітки Сіми»?

– Так біс його знає, Семене! Тобто... Гм. Хто ж його зрозуміє, цей капіталізм? Може, та сама Сіма вже тільки грошенята лічить, а замість себе посадила ішачити продавщицею цю старушенцію.

Помаячили ще, почекали, поки вийде з магазинчика покупець. Ніби не спостерігалось поблизу ще охочих, але Дерев’яно раптом знітився. Нарешті, зробивши останню спробу умовити Петра Трохимовича скласти йому компанію, він зважився увійти.

Дуже кортіло Петру Трохимовичу подивитися, що відбувається всередині, та тільки... Боявся навіть через щілину в дверях заглянути, і не менш небезпечним йому здалося скласти піраміду з порожніх піддонів і ящиків, щоб дотягнутися до вікна. Поза сумнівом, менше нервував би боязкуватий колишній техкерівник, якби спостерігав те, що відбувається в магазині. Просто тому не роз'ятрював би собі душу, що всередині нічого цікавого не відбувалося.

А ось що там відбувалося. Бабка Фросина сиділа собі на табуреті біля каси й ні про що не думала. Тобто про щось там вона все ж таки думала, не без того. Зокрема, цифри «17.20» на електронному годиннику каси посилали в її мозок сигнал, і вона час од часу його усвідомлювала, прикидаючи, скільки ще відсиджувати до приходу зміниці: удвох з бабою Варкою вони забезпечують злій господині Сімоніді Максимівні цілодобову торгівлю. Постійно ж тримала в голові, що вранці в неї свербіло під лопаткою, і намагалася без особливої наполегливості пригадати, чи до добра це.

Коли ж стукнули двері, і дзвякнув дзвінок на них, без жодних зусиль перейшла Фросина до робочого режиму своєї свідомості. Надто малий магазинчик, і після приватизації не було сенсу переробляти його на самообслуговування, власне, у маленький універсам. Тому була в її розпорядженні ще хвилинка для бездіяльності поки покупець вибере товар. Відвідувач не привітався, отже, був, швидше за все, приїжджим, але Фросина не поспішала обдаровувати його поглядом. Адже покупці вже дуже давно перестали її цікавити, немов були вони зовсім не ті люди, з якими вона зустрічалася на вулицях чи навіть в інших торгових точках Крольчанська. Крім того, Фросина встигла вже розчаруватися у своїй мрії про те, що коли-небудь ці двері з дзвоником штовхне

елегантний чоловік з ямкою на підборідді та з сивими скронями. Цей же незнайомец, як визначила вона периферійним зором, закутаний у військову гумову накидку, а ще високий на зріст. Отже, він не з місцевих бомжів, яких їй наказано виганяти з магазину та яких вона всіх до одного знає – ну, і слава Богу. Але запах... Тут незнайомий покупець поворушився, готуючись заговорити, і від нього хлинула хвиля такого жахливого, провокуючого на блювоту смороду, що Фросина зразу ж, миттю підбадьорилася, і дух її перейшов до активного стану. Заволала:

– А ну, мотай зараз же звідси, бомжино! І щоб я тебе тут більше не бачила!

У відповідь покупець мовчки розкрив свій широкий плащ, і вона встигла подумати, що ось, ошчасливив її своїми відвідинами ще один містечковий... як його? Ех-згинь-сіоніст, ось хто. Під плащем, проте, волоцюга виявився одягненим, вона це й раніше краєм ока усікла. Але тут нарешті сфокусувала свій погляд на покупцеві – і була приголомшена двома, одним за одним, вражаючими відкриттями, шокуючими для її нудного й дуже обмеженого останніми роками внутрішнього світу. Майже одночасно Фросина впізнала в огидному бродязі-вонючці свою шкільну любов, сором'язливого Сеню Дерев'янка, і зрозуміла, що має справу з покійником, що ожив. Потім вона зрозуміла, що й сенсаційний покупець її впізнав. Бо почувла:

– Невже це ти, Фросю?

Колишній Сенечка Дерев'янка чи то проскрипів це, чи то прокаркав, проте колишня Фрося розпізнала голос хлопчини, який на лавці в міському сквері розповідав їй по секрету про майже вже зроблений ним великий винахід і що заробить на ньому мільйон, а то й більше. Вона тепер не пам'ятала, чи зважився він поцілувати її

перед тим, як, закінчивши восьмий клас, поїхав учитися в технікумі харчової промисловості. Потім у неї вже зовсім інші інтереси пішли, дорослі, проте з тими, ще майже дитячими його, залицяннями не пов'язувалося в її спогадах ані грама сорому або бруду, тому вона навіть поплакала, коли дізналася про передчасну смерть цього, власне, зовсім чужого для неї, одруженого чоловіка. А що й він впізнав її, Фросину якраз анітрохи не здивувало. Адже вона ретельно стежить за собою, фарбує волосся, дбає про макіяж – і зовсім не для того чарівного незнайомця із сивими скронями, на якому практично поставила хрест, а щоб у свої майже шістдесят утриматися на роботі.

– Ну й зустріч... Прямо як навмисно, Фросю...

Середня медична освіта й роки роботи за фахом виробили у Фросини достатньо стійкий матеріалістичний світогляд. І дотепер він залишався непохитним, бо навіть і паршивенького якого-небудь НЛО або слізливої ікони не сподобилася наша героїня споглядати, і барабашки не порушували спокій її маленького затишного будиночка. А невидимі вороги, що докучали їй у дрібницях, вони ж просто невидимі, як злий учений у прочитаній у дитинстві страшилці про людину-невидимку. Проте зараз... Щоб мертвий Сеня через багато років після свого похорону піднявся з могили й заявився до неї на робоче місце. Це просто неможливо! Такого не буває! Але ж ось він, стоїть, смердить мертвечиною, не йде й у повітрі не розчиняється. Фросина простогнала:

– Ну, так чого тобі тепер потрібно від моєї душеньки?

– Не від твоєї душеньки, Фросю... – ніби як і розгубився він. – Мені б дві пляшки горілки... У борг, ось у чому петрушка...

Навіть і не глянувши на полицю, де виставлено горілки пристойних сортів і за пристойною ціною, вона блискавично витягнула з-під прилавка дві пляшки паленого пійла, приховані саме на такий випадок – скинути дешево бомжу, якщо не захочеться або не вдасться вигнати такого придибайла з магазину. Стукнула денцями по пластиковому покриттю прилавка. Відрізала:

– Бери. І щоб я тебе більше тут не бачила!

Якщо на жахливій синьо-червоній фізіономії щось і намалювалося, то не змогла б Фросина це розгледіти, бо очі її наповнилися вже сльозами. Але в неї виникло враження, що постарілий, померлий і навіщось воскреслий хлопчик Сенечка ковзнув очманіло поглядом, перш ніж забрати пляшки, по етикетках, на яких було, як вона пам'ятала, відтиснено здорового бородатого мужика, начебто тата відомої співачки Маші Распутіної.

Стукнули двері, прочувгали кроки по сходах. Залишився огидний сморід. Фросина натиснула на кнопку, вентилятор негайно ж завив. І хоч вона дозволяла собі курити тільки вдома, після роботи, зараз безтрепетно дістала з вітрини пачку «Парламенту». Пропустивши через себе пахучий дим, Фросина зуміла зупинити тремтіння в пальцях і поправила макіяж перед дзеркальцем, притуленим до каси. Ще за декілька хвилин вона отямилася настільки, що перестала вибивати дріб вставними щелепами. Не те, щоб заспокоїлася, просто змусила свій панічний жах відступити. Тепер можна й обмізкувати ситуацію, що склалася. Вторгнення в її життя живого мерця Сені Дерев'янка було явищем надто вже масштабним, щоб звично й бездумно приписати його невидимим ворогам, які вже кілька років докучають Фросині своїми дрібними капостями.

Розділ 18

Того ж вечора.

Під тильною стіною заводууправління

Ось і дочекався майстеровитий, але вередливий до умов освітлення оператор заповітного часу, коли, як він пояснив Тарасу, «вже запалюють ліхтарі, проте ж і сутінки дають ще достатньо світла». У відповідь Тарас нагадав, що сам же Славик не погоджувався використовувати нудний ландшафт цукрового заводу як фон, і пропонував уже згодом, при монтажі замість будівель цехів підставити лісові краєвиди. Тоді оператор обдарував його поглядом не зрозумілого світом Асісяя й тихо, мало не по складах, немов дитині з затримкою в розвитку, пояснив, що в цьому випадку нічого такого йому не потрібно, потрібно тільки, щоб на задньому плані було відчинено одне вікно, і щоб з нього падало світло. Довелося освітлювачу Дімонові поспішити, з бурчанням крізь зуби, до будинку й виконувати побажання, що вигулькнуло в останню мить.

Поки ж було вирішено репетирувати. Але не встиг ефектно загримований Степан Клавдійович вимовити другу свою репліку, як пролунав зухвалий та взагалі далекий від приємності голос Дімона:

– Я безумно вибачаюся, але змушений перервати творчий процес. Оскільки не бажаю бути несправедливо обматюк... обляяним і приниженим у своєму професійному... як професіонал тобто. Будьте такі люб'язні, В'ячеславе Віленовичу, скажіть мені, яке саме

вікно я маю відчинити та яку за потужністю лампочку маю задіяти?

Славик поглянув на освітлювача ніби як спросоння, але відповідати почав спокійно:

– Вікно, рахуючи від Степана Клавдійовича, мені потрібно третє, а лампочка... Вистачить і на шістдесят. І невже ви всі не розумієте, що ці світлі ще сутінки протримаються не довше ніж півгодини?!

– Я ще раз вибачаюся, але такої лампочки у мене немає. Хіба що баба Паша позичить...

Баба Паша озвалася негайно:

– Яка я тобі баба Паша? Я тепер майже народна кіноактриса, ось я хто. Майже Любов Орлова. А запасних лампочок і в мене немає. Усі, що були, у ваших кімнатах вкручено, але там по 40 ватів тільки.

Славик схопився за голову, а Тарас обернувся до помрежа Клавочки. Вона, уже не тільки в гримі, але й у білому гімнастичному купальнику Дівчини з веслом, та ще й з руками-ногами, покритими крейдою, якраз замислилася про щось своє, а коли раптом широко розплющила свої білясті очі й заворушила губами, Тарас пережив справжній шок. І не відразу зумів зосередитися на тому, що сказала ожила статуя:

– ...зганяє до міста по лампочки. А поки, Дмитре, викрутіть ту, що бовтається над курилкою, добре?

Дімон заскрипів зубами. І ось, нарешті, Славик, отримавши потрібний йому фон, відірвався від окуляра, обернувся до Тараса й кивнув. Тарас ще раз перевірів, чи правильно розташована статуя, чи стоїть за кадром Степан Клавдійович і чи готовий він. І лише тоді:

– Мотор!

Клавочка в образі Дівчини з веслом стукнула хлопавкою, нікому не довіривши цієї честі, відтарабанила, що потрібно було сказати, і відступила праворуч. Та-

рас підняв руку, зігнув долоню – і Степан Клавдійович, набравши вигляду пса, що проштрафився, а тепер мало не на череві підповзає до хазяйки, увійшов у кадр і зупинився за півкроку до постаменту. Постамент, такий же бутафорський, як і статуя Дівчини з веслом, вирізана й склеєна з якоїсь білої синтетичної погані, мало не з полістиролу, був так само, як і вона, привезений із Києва. Степан Клавдійович розкрив рота, але не сказав ні слова, потім все ж таки заговорив тремтячим голосом:

– О, як завинив я перед тобою, Веселино, серце моє! Після нашої незабутньої зустрічі я так і не зібрався відвідати тебе, біляночко! Немає мені прощення!

– Стоп!

Зняли ще один дубль, з постаменту стягнули й за Тарасову спину понесли статую, а на її місце в тій же позі стала Клавочка, так само приємно біліючи в сутінках. Тепер перетворення статуї на живу Дівчину з веслом здалося режисерові вже не таким ефектним, але він утішив себе тим, що глядачі-то першого оживлення не побачать. Та ні, нема чого прискіпуватися до Клавочки, віщає вона просто здорово, лише брудно-білими губами.

– Тридцять літ і три роки, дев'ять місяців і сім днів...

– Про що це ти, серце моє?

– Тридцять літ і три роки, дев'ять місяців і сім днів, як ти залишив мене, коханий мій.

«Немов загальний робочий стаж Степана Клавдійовича підрахувала!» – посміхнувся Тарас, але тут же забув про свій жарт. Тому що Клавочка, непомітно перевірши дух, продовжила дзвінко:

– Ти пішов, пообіцявши повернутися завтра, і добрий ранішній дощ змив з мене ганебні сліди, залишені твоєю прилипливою любов'ю. З тих пір сніг дев'ятсот

п'ять разів покривав мене мильною піною, а тисячу дев'ятсот сімнадцять дощів омивали, готуючи до нашого побачення, яке так і не відбулося. Багато разів навколишні відьми оберталися сороками й дружно трудилися, підфарбовуючи моє волосся в розкішний попелястий колір. Дідусь-водяник подарував мені спокусливу нічнушку, зшиту дівчатами-утопленицями з жаб'ячих шкірок, а заїжджий біс, поганий німець, ухитрився й накинув на мої плечі довгу шубку. Він запевняв, що шубка з американської норки, а я у відповідь йому: я хоч і білоока, але не безока й щурячі шкурки від американської норки спромоглася відрізнити. Проте чортів німець тут же взявся шарити, де не слід, своїми надто довгими руками, за що й отримав веслом. Довгенько довелося йому, сидячи в грязюці, вправляти на місце збиту з шийних хребців лису голову.

– А де вони тепер, ці подарунки моїх суперників, Веселино, серце моє?

– О, я так боялася, що ти розсердишся на мене за те, що прийняла їх! До того ж у мене був час подумати, і я вирішила, що надійніше знову сподобаюся тобі, коханий мій, якщо ти побачиш мене точно такою, якою полюбив – у білому сяйві моїх дівочих м'язів і в сніжній свіжості здорової шкіри. Тому я й дозволила вітрам здути з себе спочатку шубку, а потім нічну сорочку. Я навіть перестала давити польових мишей між пальцями ніг – бо приглянулася я тобі, кохання моє, не маючи червоного лаку на нігтях і зовсім без педикюру.

– Звичайно! Я так люблю твої білі ніжки – повненькі, міцні... Які прекрасні, як хвилюють мене ці благородні контури твоїх ступень на бетонному постаменті! Які несексуальні, як бездарно фригідні в порівнянні з ними худі кістляві ступні сучасних дівчат! О Веселино, твої ніжки веселять моє серце!

– А моє бетонне серце чує, що ти, любий мій, сьогодні весь день прокрутився біля двох міських сцикушок, хоч тобі й не до вподоби їхні кістляві ходулі. Гаразд, я ще могла б пробачити тобі сорок років розлуки, але цю підлу зраду не потерплю. Бо я ж не яка-небудь капіталістична профурсетка, а соціалістична дівчина, народжена в гарантованій Сталінською конституцією рівності з чоловіками. І не в якому-небудь буржуазному бордельєро народжена, а на Першому Харківському заводі декоративного мистецтва імені товариша Жданова, от!

В очах Степана Клавдійовича заблищали справжні сльози. «Що значить професіонал!» – промайнуло в захваті у Тараса. А підтоптаний лицедій поскріб у себе в шевелюрі, вміло розкуйовдженій гримером Наталією Денисівною, скривився зворушливо й схилив голову.

– Я готовий понести будь-яку кару, Веселино, серце моє, тільки б повернутися у твої обійми. От тільки б не веслом... Боюся, моя снігова королево, що мені не вдасться повернути свою голову на місце...

По кам'яних губах Дівчини з веслом промайнула ніжна усмішка. Вона похнюпилася («Доведеться при доробці вибілити їй не тільки очі, але й повіки», – звелів собі запам'ятати Тарас) і вимовила соромливо:

– Тебе, любимий мій, я не наважилась би зачепити й пальцем. Я ж пам'ятаю, як затріщали твої кісточки, коли я в пориві невинної дівочої пристрасті притиснулася до тебе на нашому першому побаченні. А ось тих шлюшок я не бажаю терпіти тут, неподалік від себе й надто близько до тебе, і дуже хотіла б, щоб вони й землю більше не топтали своїми маслакуватими ногами, такими тобі, кохання моє, бридкими.

Обличчя в Степана Клавдійовича витягнулося, западинки на щоках немов би поглибилися. Вимовив здавленим голосом:

– Обіцяю тобі цю дрібницю. Одну ж із тих сопливих потвор я притягну сюди та кину до твоїх ніжок. А ти вже сама, Веселино, серце моє, вибереш для неї покарання.

У відповідь Дівчина з веслом величаво протягнула йому вільну правицю. Степан Клавдійович схилився над нею, обережненько відділив вказівний пальчик, легенько підтяг його догори й у дуже шанобливий спосіб поцілував.

– Стоп!

Через пару секунд Тарас додав:

– Перерва! Акторів прошу відпочити на місці, членів знімальної групи підійти до мене.

І не чекаючи, поки всі підтягнуться, напустився на Веню:

– Господи! Що це ще за діалог ти зварганив нашвидкуруч?

Веня до того здивувався, що тільки хихикнув. За нього відповіла Стася, хоч зараз і не мала права голосу:

– Ти чому це розхвилювався, Тарасику? Приколь-но ж...

– Нічого собі прикольно... Стилістичний вінегрет! Суміш французького з нижегородським! І ти вже мені пробач, дорогенька, але тебе ніби ніхто не запитував.

– Фе! Як брутально! На тебе не схоже, коханий.

Тут і Веня опам'ятався, відкашлявся й запитав:

– Тарасику, милий, але хіба ти раніше не читав мій сценарій? А щодо стилю... Невже ти нічого не чув про постмодернізм?

Тарас навіть рота роззявив. Диявол з ним, з постмодернізмом, але ж першим питаннячком Веня як в око влучив! Він же такий був щасливий, отримавши пропозицію зняти повнометражний, що сценарій переглянув по діагоналі. Відповів напівправду:

– Виходить, я на свою біду занадто довірився тобі та Юхимові Валентиновичу. Та й діалоги тінейджерів були простіші. А постмодернізм тут ні до чого. Постмодернізм теж буває талановитий, а буває й тупий.

– Ти хочеш сказати... – почервонів Веня.

– Режисер правий, – це Алевтина Францівна заявила. Здійнявши вгору гостре підборіддя, переконано отак і звисока. – По-перше, режисер завжди має рацію. По-друге, цей режисер правий у даному конкретному випадку. Те, що вони тут промовляли, дійсно нісенітниця якась...

– Я ціную вашу думку, мадам, – легко поклонився все ще багровий Веня, – проте...

Тут вже Славик не витримав. Втомився, мабуть, більше за інших цього довгого знімального дня. Закрив долонею рот Вені, легенько відсунув заслужену балерину й став лицем до лица з Тарасом:

– Адже я теж маю право голосу – чи ні? Діалог дозволяє збудувати толковий образотворчий ряд. Краще не треба! Я такий задоволений, що якби не необхідність зняти додатково крупні плани, порадив би відмовитися від наступних дублів. І актори впоралися суперовськи. А стиль діалога... Готовий поспорити на пачку кефіру, що глядачі пару разів усміхнуться, слухаючи його. Саме через словесний вінегрет, як ти це назвав, Тарасику. Ми показуємо любовну сцену божевільного маніяка й паркової скульптури, а ти хочеш, щоб вони висловлювалися, як Ромео і Джульєтта?

– І що це ще за огидна деталь була в самому початку? – скривилася Алевтина Францівна. – Якись похабні сліди на статуї... А вам, юначе, хіба не ай-я-яй про таке писати?

Тарас фиркнув:

– Йому? Йому – не соромно. Веня ж і для дітей пише. А ось я не пригадав нічого особливо огидного. Адже, си-нема́ веріте́...

– Чи не надто веріте́ ця ваша синемá? І ще я, Тарасе, хотіла особисто вам дещо повідомити, – знизила вона голос. – Мені поскаржилися дівчата... ну, Ганнуса й Клавочка, на цю жахливу бабу...

– Годі вже вам... – зніяковіла Ганна Вадимівна, – не актуально вже ніби...

– Чому ж? Ця жахлива баба Паша, коли вони їй вранці розповіли, як місцеві хулігани штурмували цей так званий кемпінг, тільки сміялася й повторювала: «Невже вам наші хлопці не подобаються?».

Славик скривився.

– Подобається, не подобається – давайте всі ці питання на потім. Світло в мене закінчується, Тарасику.

– Гарзд, ще два дублі на крупні плани. Костю, як звук записався? – і коли звукорежисер показав жестом, що «на ять», Тарас використав своє право сказати останнє слово. – Звук ми перепишемо, щоб Дівчина з веслом утробно отак... А сценарій я ще перечитаю, очима. Наша розмова з тобою, Венечко, наш момент істини ще попереду.

Але тут задзвонив у Тараса мобільник. Він відійшов убік поговорити – і повернувся до приятелів з таким дивним виразом обличчя, що Славик не витримав, запитав:

– Хто це був?

– Та Лілька моя. Допитувалася, чи не спихнув ти мене, розпусник і п'яниця, на погану доріжку. Вона впевнена, що ти, Славику, погано на мене впливаєш.

– Нічого собі! Виходить, мою репутацію тепер уже ніщо не поправить, – і раптом Славик сонячно усміхнувся. – Зате ж ніщо й не зіпсує її ще більше!

Розділ 19

Того ж вечора.

Магазинчик «У тітки Сіми»

Іноді змінниця Фросини, баба Варка, приходила раніше: самотня, як і Фросина, вона нудилася вдома. Цінуючи свій вільний час, з одного боку, а з іншого – не бажаючи дарувати злій, ніби ланцюговий пес, хазяйці щонайменшого приводу для звільнення, Фросина залишала в такому разі магазин рівно о «19.00» за електронним годинником у касі. Передаючи зміну бабі Варці, вона вислуховувала звичайно всі міські новини. Наприкінці дванадцятигодинної зміни Фросина так втомлювалася, що тільки пару місяців тому зацікавилася, звідки стають відомі бабі Варці свіжі плітки. От і запитала її зараз, без жодної задньої думки запитала, а та раптом зникла. Не встигла Фросина злякатися (а раптом донесе Сімоніди Максимівні), як баба Варка відповіла, що від добрих людей. Ну й хай. Тим більше було б небезпечно сьогодні питати в баби Варки, чи не знає вона, хто в місті міг би вибавити від живого мертвяка, що раптом нав'язався. Адже змінниця, невідомо за які заслуги, пролізла в улюбленки до злої хазяйки. Наступного ж дня Сімоніда Максимівна дізналася б про нещастя, що спіткало Фросину, і замислила б звільнити її.

Баба Варка спізнилася на сімнадцять хвилин і не подумала вибачитися. Що ж, і це доведеться перетерпіти. Раніше, коли Фросина була молодшою й ще вірила, дурінда, у вищу справедливість, вона уявляла, що десь, на небесах або в паралельному світі, встановле-

но спеціальний лічильник, що записує її неприємності, усі до одної, щоб колись кривдники відповіли за свої неподобства. Але тоді вона ще сподівалася, що зустрине призначеного особисто їй чоловіка з чарівною ямкою на підборідді й сивими скронями (від сивих скронь у брюнетів і зараз омліває). Спочатку гадала, що він з'явиться перед її віконцем у реєстратурі поліклініки, а потім, що зупинить довгий, як кукурудзяний качан, лімузин біля гастрономчика, викладе три двохсотки з Лесею Українкою за покриту пилом пляшку закордонного коньяку за півштуки гривень, решту залишить, а до кінця зміни повернеться з букетом троянд.

Передавши зміну, Фросина піднялася вже з табурета, щоб підхопити свою наперед зібрану господарську сумку й змотуватися, але баба Варка притримала її за ліктик. Дуже холодними здалися Фросині пальці старенької – чи не померла вона вдома й за звичкою прийшла на роботу? Не встигла до ладу здрейфити: зморшкувате обличчя й в'яла шия баби Варки виглядали, як завжди, та й тхнуло від неї цибулею й самотньою неакуратною старістю, а більше нічим.

– Ти чого це, Фросько? Чого це сіпаєшся? – запитала баба Варка. – Чи тобі вже розказали? Про мертвяків, що серед біла дня по місту сновигають? І хто ж це до тебе забігав такий язикатий?

Чи не натякає отак здалеку, що їй відомо про відвідини магазину мертвим Сенею Дерев'янком? Тепер Фросина вже сама похолоділа... Ні, слава Богу! Баба Варка почала захоплено переповідати надзвичайну новину, отриману прямо перед виходом з дому, біля хвіртки вже, від сусідки Фені, а тій на мобільний телефон дзвякнула зовиця з приймального відділення райлікарні.

– Зовиця?

– Санітаркою в приймальному відділенні до пенсії дотягує. Так от, до них «швидка» привезла з заводського селища вдову головного бухгалтера колишнього заводу. Ти його не знала випадково, ні? Такий солідний, освічений чоловік. Удову доставили на «швидкій» разом з єйним нинішнім чоловіком, але того мужичка хлопці марно трудилися доставляти.

– А... Вдова, що ж, їм не подякувала?

– Заплатила, не заплатила – яка різниця? Подивилася його чергова лікарка Есфір Давидівна, ну, ти ж знаєш її, вона спуску нікому не дасть...

– Атож, жінка сувора.

– Есфір Давидівна нагримала на медбрата й звеліла відвезти мужика на тій саме каталці прямо в морг. А вдову ніяк не могли заспокоїти, поки укол не зробили. Усе волала, що на них у квартирі напав її покійний чоловік, у такому вигляді, ніби щойно з могили вибрався. Її самої, мовляв, не чіпав, зате прискіпався до теперішнього її чоловіка, вимагав від нього якийсь костюм від Армані й ще рукою своєю кістяною смикав за ніс... От, трохи не забула я, стара перечниця, тебе запитати. Що воно таке – Армані?

– Коньяк, – бовкнула Фросина. Вона давно вже не роздумувала й не вагалася з відповіддю, навіть якщо не могла відповісти на запитання з повною упевненістю. Тому й уславилася в районі як жінка начитана й пам'ятлива.

Баба Варка хихикнула.

– Знаєш, Фросько, я повз ательє індпошиву пробігала, ну, тепер вони «Бутік Бісектриса», так у них уже замкнуто було. Побоялися, мабуть, наші кравці, що й до них мертвий головбух прийде по костюм.

– Та хто ж, Варваро Хомівно, тепер в ательє собі шиє? Тепер усі порядні люди готове в секонд-хенді купують!

– Та один хрін... Ні, ти тільки подумай, як удова свого покійного чоловіка поважає! І через двадцять років совіститься, що його, мертвого, зрадила!

– Годі вже, Варваро Хомівно, я піду. Отих двох пляшок паленої я позбулася, а твою долю видам з получки. Гаразд?

– Хай, хай... Напевне, не образиш. А я ось думаю про вдовину живність. Якщо бабу в психлікарню відвезуть, до тієї ж Глевахи, кури ж передохнуть. І ще образливіше буде хазяйці, якщо без неї клята чупакабра курей передушить. А ці творіння Божі в чому винні?

– Так вона ж у селищі живе, Варваро Хомівно. Там же в них тільки квартирки в п'ятиповерхівках, ніде тих же курей тримати. Ну, добре, пішла я вже. Спокійного тобі чергування.

Вискочила Фросина з обридлого службового приміщення, а на вулиці вже майже зовсім стемніло. Дорога додому до того їй звична, що, мабуть, могла б здолати її і з заплющеними очима. Ось тільки перевіряти це припущення не варто: невидимі вороги не дрімають, якраз наведуть на відкритий водопровідний люк або під вантажівку яку-небудь, хоч тепер і рідко тут проїжджають. І не до експериментів, коли пішли такі справи. Адже якщо повадиться мертвий Сеня вештатись до неї по горілку, та ще й надурняк – як їй тоді такої біди позбавитись? А що прийде ще, Фросина не сумнівалася. Бо аж дві приманки для нього в магазині, як на гріх, наявні, а на них усі мужики ласі, байдуже, живі вони чи мертві – горілочка й жіночка. Жіночка, та ще перша любов прищавої юності – це для чоловічка магніт, і ще який магніт! Про горілку ж годі й казати: не знайдеться такого мужика, щоб, розжившись двома пляшками на халяву, не понадіявся б повторити цей казковий

успіх. Щоб не розоритися вкінцець і нерви собі дарма не псувати, слід мертвого Сеню відвадити. От тільки як?

Сушила-ламала Фросина голову, та й пригадала дещо з того, що їй бабуся давно вже покійна розповідали в далекому дитинстві. Сама бабуся Марія Луківна, батькова мама, була походження сільського, чого в Крольчанську дещо соромилася. Проте коли не вдалося батькам влаштувати маленьку Фросю до дитсадка й вони змушені були залишати її вдень на піклування старої бабусі, довелося немічній старенькій вишукувати у своїй пам'яті всілякі цікавинки, щоб хоч манливи-ми страшилками втримати прудку дівчинку на місці. От тоді й почула Фрося про способи, якими можна відшити літаючого вогненного змія. Яюсь туманно пояснювала бабуся, навіщо змію прилітати до дівчини або до вдови, а все інше пригадалося зараз Фросині. Ось воно! Змій прилітав, обертався парубком, сідав поряд з дівчиною й діставав її, нашіптуючи їй всякі соромливі гидоти. Фактично змій поводився, як іноді парубки на вечорницях, був же й такий сільський спосіб залицяння, для жертви його, кажуть, ніби навіть утішний. Але одна річ на вечорницях, ніби жартома та при людях, інша – вдома глухою ніччю, коли в хаті всі сплять. До того ж від такого залицяння дівчина, яку вподобав летючий поклонник, бліда й худнула, немов від сухот. Тому змія треба було позбавлятися. Вогненний змія не терпів огидних запахів, ось головне. Треба було, наприклад, спалити лушпиння від цибулі, він і полетить геть. Але ж від самого Сені Дерев'янка тепер смердить нестерпно, так що, скоріше за все, чужого додаткового смороду він і не відчує. Не допоможе, отже, бабусин рецепт... Рецепт? Але до чого тут рецепти?

Фросина зупинилася. Звідки серед спогадів про покійну бабусю раптом виліз рецепт? Щось вона

зовсім недавно, миттю раніше, побачила незвичне... Але що? От, проходила повз дошку для оголошень. Ну, проходила... Дошка як дошка... Споруда ця могла б повернути її увагу хіба що років п'ятнадцять тому, коли новообраний міський голова заходився воювати з оголошеннями громадян на електричних і ліхтарних стовпах. Псували, мовляв, благоліп'я. Ось тоді й було влаштовано особливі щити для таких папірців, а незаконно приклеєними зайнявся спеціально найнятий на цю службу стариган-відставник. Орудював закордонним скребком старанно, чистив собі стовпи від лівих оголошень, поки десь на околиці не начистили вже йому самому фізіономію крольчанці, які не оцінили турботу батька міста про незайману красу його стовпів. І, дивна річ, не став тоді розчарований у співгромадянах голова ламати щити, що ними ошчасливив місто, як поступив недавно невдаха-кандидат у депутати по тутешньому, як його... ага, малообжоритарному округу. Той, попервах, на початку перегонів, коли щосили підлизувався до виборців, побудував у мікрорайоні Фросини розкішний дитячий майданчик з великим написом, який саме діяч за свій рахунок облагодіяв діточок, а коли пролетів на виборах, зник з того пустиря дитячий майданчик, ніби й не було його. Стоп, при чому тут майданчик? Ішлося про дошку для оголошень.

Фросина похитала головою, і хоч коліна, особливо праве, у неї вже починали крутити, вирішила все-таки повернутися до горезвісної дошки. Незримі вороги постійно намагаються перемішати її думки, проте їй теж не звикати з ними боротися! От і зараз заважають. Фросина оговталась – і зрозуміла, що стоїть, тупо роздивляючись обривок рекламного плаката із залишком напису: «...ДАНІЯ. МЕРТВЕ МОРЕ!». А ну киш, ви! І відразу знайшла: біліє посеред безнадійно посірілих від пилу

папірців один недавній, свіжий, а довгастою формою своєю, і справді, схожий на рецепт.

Придивившись, розгледіла Фросина, що на цей білий папірець приклеєна ксерокопія вирізки – з газети, напевно. На сіруватій ксерокопії надруковано великими буквами «СКОРА ПОМОЩНИЦЯ І СПАСИТЕЛЬКА ЕСМЕРАЛЬДА», а нижче на фоні церковних куполів зображена молода брюнетка в чорному, але з головою, обмотаною білою хусткою, а поряд з нею якась старенька вже в усьому чорному й навіть у чорній хустці. Під жінками витіюватий, півколом напис: «На фото Есмеральда й настоятелька монастиря «Софія» (праворуч)». Ще нижче надруковані обіцянки цієї самої Есмеральди, але Фросина стомилася їх читати: надто вже дрібно, як на її очі, а окуляри лежать на самому дні сумки. З того, що змогла розібрати, привабили її два пункти: «2. Зчитування інформації очно й за фото» і «5. Зніме порчу, пристріт і всіх видів активних і пасивних негативних дій». Ну, якщо вже «всі види», то й з мертвяком впорається. Ще сподобався їй пункт «8. Перша консультація безкоштовно». На жаль, пункт щодо «безкоштовно» закреслений тим же чорним фломастером, яким під вирізкою, великими окремими літерами, написано: «Всього один ден вашом город. Дзвонит...». І номер мобільника.

Нічим було записати телефон Фросині, тому вона, озирнувшись, віддерла оголошення й сунула в кишеню. А потім подумала: а навіщо відкладати справу на безрік? Дістала з бічної кишеньки сумки мобільник, увімкнула й почала набивати номер. Взагалі-то мобільник вона завела тільки для зв'язку з хазяйкою та зі змінницею бабою Варкою, а так нікому їй дзвонити. Але для цього

випадку чом би не зробити кровопускання заповітному рахункові? І Фросина рішуче натиснула на кнопочку внизу ліворуч.

– Ей! Це хто?

– Мені б Есмеральду.

– Я Есмеральда. А чого треба?

– Мені б щодо зняття... – Фросина підглянула на папірці, – негативних дій.

– Так... У мене, знаєш лі, всьо розписано на місяць вперед, але якщо ти прийдеш прямо зараз, я чудом вільна.

– А чи не можна, щоб безкоштовно?

– Розсмішила ти мене. Може, скажеш мені ещю, що сама задарма вкаливаєш? Вулиця Джамбула, п'ять. Увідіш вивіску.

– Тоді скільки? Ну, скільки мені брати з собою...?

– А ось скільки маєш, стільки й прихопи. І не думай мені брехати! Таку порчу отримаєш, що не зрадієш.

І вимкнулася дешевенька розмовна машинка. Фросина заховала її та й побігла нудною вулицею додому. Дорогою в голові у неї промайнуло, немов білою іскоркою, що вона вже чула цей голос. Але згасла іскорка, потонула в могутньому бажанні якнайскоріше забрати гроші й бігти на Джамбула, п'ять. Ось і рідний парканчик. Вона відкинула мотузяну петлю (немає ж чоловічої руки, щоб прикрутити на місце гачок), штовхнула хвіртку, навіть і не заглянула до поштової скриньки, підбігла до дверей. Відімкнула навісний замок. У крихітному передпокої її зустрічала кішка Ньюська – а кому б ще? Сиділа, як завжди в таких випадках, охайно обернувшись хвостом, і не подумала звільнити прохід, довелося господині через неї переступати. Фросина вже зі всією можливою швидкістю перекладала продукти в

старий, батьківський ще холодильник, коли Нюська намалювалася на поріжку кухні, знов усілася й занявкала:

– А м-м-молочка м-м-е-н-ні в м-м-миску? Усе б тобі з м-м-мертвяками м-м-муркати!

– Не варнякала б ти мені під руку, – огризнулася Фросина. – Не бачиш, чи що? Не до тебе!

Нюська підійшла обнюхати порожню сумку, а Фросина вже діставала з полиці жерстяну коробку, червону, у білий горошок, з білим же написом «Гречка». Коробка була мамчина ще, а у Фросини тут макарони: любить вона, що тут поробиш, побалувати себе в нечасті вихідні стравою «по-флотськи». У цій коробці прилаштувала вона друге дно, з картону вирізане й фольгою обклеєне, під яким і ховає свої заощадження – на цей момент дві тисячі триста дев'яносто дві гривні.

Відклала вона завжди червонуватими десятками, і коли побачила їх розсип, таких рідних, на дні коробки, промайнула знову іскоркою думка, що якимось недобре діється: щойно ти шкодувала полтиник на дзвінок, а ось тепер готова віддати все, що маєш – а раптом незримі вороги тут замішані? Ледве встигла додумати це до невидимих ворогів, як тут же почула, немов поряд з нею прозвучав, жорсткий голос цілительки: «Не бери дурного в голову, раба Божа Євфросинія! Бог дав, Бог узяв. А бажано тобі мудрувати, ось є в тебе кішка Нюська, про неї можеш думати скільки завгодно!».

Послухалася Фросина, відклала дві гривні вбік, а десяточки перелічила й склала у використаний, але чистий пластиковий пакет, сунула пакет на дно своєї сумки, а зверху прикрила темною хусткою: раптом спасителька накаже, як у церкві, голову покрити. Тут і міркуваннячко промайнуло: мовляв, якщо за ці гроші вдасться й незримих ворогів позбутися, то на таку

справу вона нічого б не пошкодувала. А що на похорон зібрані, то не завтра ж помирати.

Наказано приїхати, але на чому? Маршрутка проїжджає містом двічі на добу. Слава Богу, від дому до Джамбула й пішки недалеко, ще й у тому поталанило, що по дорозі на всіх майже вулицях ліхтарі, а провулки короткі. Втім, коли велено про кішку думати, можна й про кішку. А з кішкою пощастило Фросині, тут нічого не скажеш. Нюська дуже самостійна, у своїх котячих справах виходить через кватирку, іноді, правда, надто вже надовго. Підозрює Фросина, що де-небудь на сусідній вулиці прибилася хитра Нюська приходящою кішечкою до іншого дому, побагатше. Там, в основному, і годується, туди з животом іде і тим господарям котятток залишає, Фросині їх не довіряючи. Що й казати, приємно буває, особливо в холодні зимові вечори, посидіти з Нюською на колінах перед пічкою, послухати її затишне муркотання. От так би й муркотала завжди, та де там – повадилася навчати господиню уму-розуму!

Мчала Фросина, як на крилах, і була щаслива, побачивши на паркані вирізаний з білої жерсті й прибитий цвяшками номер «5». Вона хотіла б подякувати Богу за те, що дісталася до місця неушкодженою й з грошима в цілості, але не знала, які слова вживаються в таких випадках. На хвіртці було приклеєно папірця, і в невірному світлі найближчого ліхтаря ледве розібрала Фросина, що там пропонуються кімнати на добу. Вдихнула вона глибоко, видихнула так само старанно й натиснула на кнопку дзвінка праворуч від хвіртки.

Негайно ж забухтів великий, судячи з голосу, собака, за парканом стукнули глухо двері, прозвучали непевні кроки. У щіліні хвіртки виникла немолода неясно знайома тітка, у відповідь на «Здрасьте!» Фросини мовчки посторонилася. Величезний дворовий пес уже не гавкав,

а мовчки кидався, натягуючи ланцюг і передавлюючи, мабуть, собі горло ошийником. До асфальтової доріжки звірюка не дотягувала з півметра, але Фросина все одно трималася її лівого краю. Уже біля ґанку пригадала, де бачила тітку – у віконці реєстратури, усе записувалася «по внутрішніх хворобах», і Фросина, врешті-решт, заглянула в її картку. Це ж треба, ще жива...

– Там прямо й відразу наліво, жінко.

– Спасибоньки.

Після передпокою, де під стелею горіла гола лампочка, кімната здалася темною. На столі дві чорні свічки, дві яскраво намальовані ікони. За столом, немов суддя, сидить скоро спасителька Есмеральда, ось тільки вона виглядає набагато старше, ніж на фотці. Спасителька підняла на неї очі – і Фросина ахнула. Не повірила собі, ще раз придивилася... Розвернулася й кинулася тікати. Негайно ж праве коліно налилося гострим болем, але Фросина не звертала тепер уваги ні на коліно, ні на злого пса, ні на живучу бабу з канцером, що роззявила рота на середині доріжки. Відкинула клямку, штовхнула хвіртку й закульгала по вулиці.

– Я надіну на тебе, суко припадочна, вінець безбрачя!

Почулося їй, чи насправді прокричала це вслід спасителька Есмеральда? Теж мені, налякала їжачка! Сама вона сучка бродяча, якщо не в свої справи лізе! Ні, не винесла такої образи Фросина, пригальмувала. Обернулася до житла спасительки, протягнула до нього руки й скрутила від душі відразу дві дулі. Уже повертала-ся в попереднє положення, щоб негайно продовжити втечу, коли краєм ока помітила, що з димаря будинку, де поселилася спасителька, вилетів великий, на витягнуту чорну кому схожий, клуб диму.

Та про яку спасительку взагалі мова? За столом з іконами сиділа та сама циганка, що з немислимою

вправністю виманила у Фросини гроші, усі, що були з нею, і мамчине золоте колечко з пальця. Та біда скоїлася на київському автовокзалі років уже дванадцять тому, але вона дотепер пам'ятає всі фото на стенді «Їх розшукує міліція», біля якого оговталася. Нічого вона тоді кращого не придумала, окрім як встати з протягнутою рукою під касами. Від пережитого в той жахливий день сорому Фросину й зараз кинуло в жар. Слава Богу, ніколи не була схожою вона на запійну п'яничку, тому зібрати, щоб вистачило на зворотну дорогу, їй вдалося...

Фросині залишалось проскочити Гнилий провулок, а там вже рідна Червонозоряна вулиця, не страшно. Ось тут і пролунала, ніби в неї відразу за спиною, нестерпно гучна музика. Фросина здивувалася б, дізнавшись, що це знаменитий «Політ валькірій» Вагнера з опери «Валькірія», а коли точніше, так саунд-трек з фільму Копполи «Апокаліпсис сьогодні» – цей от уже точно душу з тіла виймає. Втягнула голову в плечі Фросина, припустила ще швидше, а тут ще відчуття з'явилося, ніби щось зайве повисло ззаду й вище її в повітрі, та й наздоганяє. Наважилася озирнутись – ой лишенько! А там чорна відьма за нею на швабрі летить й ось-ось наздожене. Справжня відьма – з величезним синім носом, розкуйовдженими сивими патлами й пузата, ніби пивна бочка! І вже майже над головою, уже чорним подолом по щоці так і хльостає, так і хльостає! От уже не очікувала Фросина від себе такої прудкості, але ж удалося їй на декілька метрів відірватися. Судорожно спробувала вона пригадати, що бабуся розказували про засоби народної медицини проти відьми – і нічого підходящого, тільки лупити відьму возовою віссю й при кожному ударі повторювати «Раз!». А якщо не вбережешся й скажеш, не дай того Боже, «Два!», одразу ж і потрапиш відьмі в кістляві її руки. Спасибі тобі,

бабусю, велике за прадідівську твою премудрість, так тільки де тут, та ще й на бігу, возовою віссю розжитись?

А ось, слава Богу, і батьківський будиночок. Фросина й сама не знала, чому сподівалася опинитися в безпеці за його ненадійними стінами. Коли згадувала вона згодом фініш цього свого забігу, уявлялося їй, що, про хворе коліно геть забувши, перемахнула через хвіртку. Проте вранці мотузьяна петля виявилася порваною, а хвіртка прочиненою. Тоді ж вона влетіла до передпокою й двері встигла за собою зачинити, та тільки не засув задвигнути. Смикнула відьма двері зі свого боку й встала, жахлива, на порозі.

– А ось я тобі... я тебе до себе в хату... не запрошу! – скрутила їй Фросина дулю. Кинулася на кухню, схопила сковорідку на довгій ручці – і назад. А кішка Ньюська підняла хвіст й отак неквапливо – за нею.

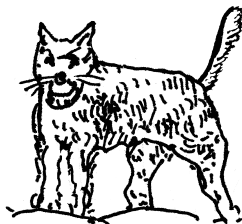
Як побачила відьма сковорідку, зашипіла, пішла хвилями, стала напівпрозорою й здогадалася Фросина, що перетворюватися буде. «Давай, давай обернися сорокою, – подумала злорадно, – та я тебе одним махом приб'ю! Навіть якщо й циганкою Есмеральдою знову обернешся!». Напевно, прочитала відьма її думки, тому що перетворилася не на сороку й навіть не на циганку Есмеральду, а на чорного пса, величезного, ніби собака Баскервілей, та ще світився він пекельним голубим вогнем. Ось тому й промахнулася Фросина, пройшла її сковорідка вище вискаленої собачої морди.

Але тут ковзнула на поріг кішка Ньюська й, не кажучи лихого слова, засвітила лапою з випущеними кігтями собаці прямо в ліве око, палаюче червоним вогнем. Завив чорний пес й обернувся жовтою шиплячою кішкою. Та вигнула спину, підняла хвіст... Проте цього разу й Фросина не сплохувала. Вишибла вона чужу

кішку сковорідкою з ганочку, і полетіла та з огидним нявканням у куц смородини, де й застрягла. А Фросина захопнула двері й засунула засов.

Обернулася вона до кішки Нюськи, а та не сказала їй нічого. До того, видно, здивувалася подвигу хазяйки, що й мову в неї відібрало. Підняла знову кішка Нюська хвіст і пішла собі на кухню. Фросина за нею – і нахилилася до своєї господарської сумки, кинуті похапцем на підлогу, коли побігла за сковорідкою. Ось коли вона посправжньому злякалася, ось коли душа забігла їй в п'яти! Чи не підмінила відьма-циганка її улюблені десятички нарізкою білого паперу? Ні, на місці лежать, де поклала, у пакеті під темною хусткою. Від радості Фросина й перелічувати не стала, відклала на ранок.

Ось тоді й у думках Фросини, нарешті, прояснилося. Наскрізь фальшивою є удавана спасителька, і фальшиві в неї, у відьми пузатої, циганські ікони. Врятувати від докучань мертвяка Сені, а заразом приструнити невидимих ворогів-шкідників зможуть тільки там, де ікони справжні. У церкві тобто. Піп, ось хто їй допоможе! Усі говорять, що наш отець Сергій – батюшка добрий і знаючий.

Розділ 20

8 липня 201... Початок першої години ночі. Зал ресторану «На хвилях Лубеді»

– Який божевільно довгий день... – пробурмотів Веня. – Який утомливо довгий день...

У ресторані стоїть дикий галас, тому сподівався, що ніхто його не почує. Але Марточка, що сиділа поряд, та, якщо й не почула, то здогадалася. Довідалася вкрадливо:

– Скажи мені, Венечко, що тебе турбує? Що тобі не до душі, миленький?

Міг би Веня у відповідь сказати чисту правду. Зізнатися, що після того, як спиртна мала змила грим і не знайшла часу повністю відновити макіяж, а її лукаве личко набуло колишньої, часів їхнього знайомства, мало не дитячої свіжості, його негайно ж, і вельми відчутно, потягнуло до неї. Почування ці, неясні й більш тілесні, ніж духовні, здавалися йому в цій ситуації зайвими й недоречними. Перевіряючи себе, Веня поставив на стіл чарку й узяв її ручки у свої граблі – бажання тільки посилилося. Надто став він сентиментальний після того, як повною мірою оцінив принесений розлученням душевний дискомфорт, надто ласий став до легкодоступної жіночої ласки. А ще ця несамовита Золя... Так на нього, грішного, накинулася, немов незаможниця й ніби не зі свого густонаселеного міста прибула (усе ж таки в обласному ляльковому театрі служить), а з безлюдного острова, а на пароплаві перебувала в «поясі вірності». І в ньому, чоловікові на холостяцькому положенні, що

постив два останні місяці без особливої для себе докуки, ніби зграю собак з ланцюгів спустила. Або з гранати чеку витягла... А воно треба? Адже навіть невідомо, що зараз сильніше образило б Марточку, раптове його бажання – чи те, що намагається він цей потяг подавити. Проте треба ж і відповісти, нарешті. Бовкнув перше, що спало на думку:

– Знаєш, Мартишко, я встиг отримати вже гонорар за сценарій. За те, що роблю зараз на майданчику, мені більше не заплатять ані ламаного гроша – так що ж тоді я тут роблю?

– Меркантильний ти мій!

– Та ніколи не був я... Як ти це вліпила? Меркантильним не був. Просто в незвикле для себе положення я потрапив, Марточко. Ніби карячуся на...

– Тихо! Тихо! Тарас Андрійович говоритиме!

Це баба Паша підлизується до Тарасика. На рівних правах з кіношниками приїхала вона на вечерю, що продовжилась, як водиться, звичайною для них тусою. Баба Паша встигла забігти додому, і тепер красується в зеленому шовковому платті з прямими й твердими, як у кавалерійської бурки, плечима. Вені хотілося думати, що плаття належало ще матері жвавої старушки, що та сама пошила його на облупленому «Зінгері» з відріза – дорогоцінного трофея зі Східної Пруссії, запоруки вірного кохання, привезеного їй у речовому мішку демобілізованим чоловіком. Що одягала тільки на свята, що плаття в скрині пролежало епоху міні й брючних костюмів, що його дивом якимсь не поточила міль, що ним ще встигла похизуватися дочка, тітка Паша, «баба, ягідка опять», у ті роки, коли прямі плечі сорокових знову повернулися...

– ...мені хочеться думати, що це звичайні неув'язки, адже в перший день зйомок завжди що-небудь не

контачить, не злагоджується. Але я хотів би випити за безперечний успіх сьогоднішнього дня. Сьогодні наш фільм, що ховався до того між сторінками сценарію, вперше глянув на нас як живе... Живе створіння, втілене нашими чудовими акторами й нашим геніальним оператором, присутнім тут...

– Гарно висловлюється, – шепнула Марточка на вухо Вені.

– А якщо по правді, без сценарію їм і знімати було б нічого. А чудові актори сиділи б вдома, – відповів він так само тихенько, про чудових акторів сказавши ніби в лапках.

– ...фільм уже скоро «ніжками потупцює», як сказав поет. Так вип'ємо ж...

– Кого це він має на увазі? – здивувався Веня. – Я такого не писав, здається...

Але що символізували ці прямі плечі у вісімдесяті, коли знову стали модними? Чи не той факт, що саме тоді чоловіки остаточно віддали владу в родинях своєму подружжю, а самі поринули в бізнес і політику? «У мене чоловічі плечі – отже, тепер я мужик, я головна». А якби цю перебудову так звану робили жінки, і не тільки в гуманітарній сфері, але й спільні радянські багатства взялися б вони перерозподіляти, ось цікаво, як тоді пішли б справи в СРСР і тут, в Україні?

– Я щойно пригадала, Венечко, як подобалося мені твоє обличчя... Це коли в нас з тобою були стосунки. Як подобалося мені, миленький, твоє обличчя, коли ти замислювався.

– Хіба?

– Скажи, про що ти щойно замислювався? Тільки не бреши, ніби про мене!

Він випростався на стільці, окинув поглядом накритий стіл – сьогодні довгий, з ресторанных столиків

складений, немов на весільному бенкеті. Стукають виделки, на дальньому кінці заслужена балерина щось втлумачує цьому старенькому бонвіванові, як його... Так, Клавдію Степановичу. І Веня тихенько повідав Мартишці, про що подумав. Кривлячи рота в усмішці, додав:

– Цікаво, що б ти нахомутала на місці Єльцина?

– А що я могла б нахомутати, коли я тоді пішки під стіл ходила? Ти наших козир-бабок запитай!

А чи не годиться такий прикол як основа для нового, своєрідного сюжету? Раптом вдалося б, нарешті, створити й що-небудь путне? Веня не дуже любить замислюватися над своєю творчістю, особливо ж терпіти не може підбивати так звані підсумки. Про які підсумки взагалі може йтися, коли мистецтво вічне, а він особисто має все попереду? У відносній молодості Веню дратувало, що навіть у разі успіху вистави за його сценарієм або навіть п'єскою, про автора тексту ніхто й не згадував, потім він звик до свого дещо прихованого літературного існування. І з часом, спочатку тільки для сміху, почав приміряти власну літературну долю до давно вже завершеного життєвого шляху Володимира Агатова, абсолютно не цікавлячись, як того звали насправді. Теж мав у паспорті незручну «п'яту графу», теж киянин, він ніби в п'ятнадцять років написав слова до сенсаційної і навіть пророчої «Кокаїнеточки» Вертинського, та в це Вені якраз не дуже вірилося. Потім працював газетярем у Києві, а після початку українізації подався до Москви, де продовжив кар'єру журналіста, заразом посипаючи шпальти тодішніх газет віршиками, що не заслуговували на кращу долю, і торуючи собі дорогу як поет-пісенник. Веня вважає вельми повчальним для себе, що на цьому клопітливому й неславному шляху Агатов благополучно пережив

1937 рік, а заgrimів у табори тільки в сорокові, уже засвітившись всенародно улюбленими піснями «Тьомная ноч» і «Шаланди, повниє кефалі» з фільму «Два бійця». Тепер інші часи, але якби й Вені вдалося прославитися, чи не відповіла б його доля на успіх теж нищівним ударом?

Щоправда, тепер у літературного поденника менше шансів опинитись на «зоні», ніж за сталінщини, але якщо вже опозиційні політики ба навіть олігархи в наші часи сидять, то й людина звичайна може потрапити під важку руку, й окремої камери з плазмовим телевізором і всіма зручностями їй у таборі вже точно не нададуть. Але безглуздо думати, що плюха від долі, яка ніби нейтралізує творчий успіх, може втілитися тільки у відсидці. Це добре, звичайно, що він майже не користується літаками, але ж і поїзд...

– Послухай, Веню, а зараз у тебе обличчя таке сумне...

– Надто вже важкий день видався, Мартишечко. Та й не по собі мені з ними, щиро кажучи.

– А мені, Венечко, тут подобається. Атмосфера душевна, ось що я тобі скажу.

Він знизав плечима. Психологічний комфорт створюється там, де збираються задоволені собою посередності, де немає задрощів до більш успішних колег. А якщо люди в такій тусовці ще й один одного справно розхваляють, тоді взагалі рай починається, не життя. Та ні, не той тут випадок... Коли збіглися до випадкової годівниці невдахи, хіба можуть вони створити довкола себе душевну, як Мартишка висловилася, атмосферу? Питання непросте. Але в цьому випадку режисер має надто вже м'який, зовсім не авторитарний характер, а Славик аж так високо цінує свою власну геніальність, що до всіляких там нікчем ставиться привітно та м'яко, мало що до рота не заглядає... Наявний, правда, кон-

флікт інтересів між Алевтиною Францівною й бабою Пашею, але насправді акторський талант місцевої уродженки врівноважується в громадській думці життєвою успішністю Алевтини Францівни, і заслужена балерина ось-ось і сама, без підказки, зрозуміє, що, інтригуючи проти несподіваної суперниці, тільки принижує себе. Але чому це Марточка відсунулася від нього?

– Веню, нам переговорити б не хило, – навис над ним розчервонілий Тарас. – Де-небудь у сторонці...

– Так, вийдемо, чи як? – із загрозою протягнув Веня, підводячись зі стільця.

– Тарасе Андрійовичу, не позбавляйте мене кавалера!

Ось цікаво, на кого з них щойно було спрямовано кокетство Мартишки – невже на обох відразу? Виходити із залу Тарас не побажав, він тільки поглянув коротко в той кінець столу, де возсідала напроти його спорожнілого стільця Фіміна бабуся *in law*, тримаючи костисту спину прямою, як палиця, а вуха нашорошеними, і підштовхнув приятеля в протилежний бік, до виходу. Там дрімала, стиснувши криваво-червоні губи, кубічна фігурою офіціантка Катя. Почухав Тарас підборіддя під густою чорною борідкою й заговорив, нарешті:

– Венечко, я ж тебе знаю багато років. Гадаєш, я не розумію, як тобі хочеться зараз чкурнути до Києва? Та я б і сам із задоволенням...

– Заливаєш! Це ти задля красного слівця, – перебив його, посміхнувшись, Веня. – Тобі ж тут подобається, зізнайся. Ти – цар, ти – Бог, ти – режисер!

– Ну, збрехав, не буду відмовлятися, – Тарас зізнався з підозрілою легкістю, і Веня витріщився на нього. – Але ж у тебе інша ситуація. Хочеш, я вициганю для тебе в багатенького Фіми бонус за переробку сценарію? Тобі ж це тільки день-два роботи – і все, більше тебе не

тримаю! Лети до Києва й насолоджуйся своїм ляльковим фестивалем!

– Хіба що, коли бонус... Тільки мені, Тарасику, необхідна окрема кімната. Зможеш організувати?

– А ось ми зараз у нашої красуні Каті запитаємо, – підвищивши голос і обернувшись до оної красуні, проголосив цар і режисер.

Катя відповіла, не змінивши презирливого виразу обличчя й не розплющуючи очей.

– Окрема житлоплоща? Це ж вам Крольчанськ усе ж таки... Хоча можна прямо тут, на третьому поверсі, з Галиною Вікторівною розв'язати питання. За два або за три місяці якщо заплатити їй відразу ж тітці Гальці на лапу. Тільки якщо хочете спокійно дожити до кінця відрядження... Ох, не раджу Гальку зараз будити! Кемарить вона вже в цей час.

Веня витріщився. На повіки вона наклала стільки фарби, що, коли не приглядатись, виникає враження, ніби дивиться абсолютно чорними очима, як демони в тому американському фільмі... «Сім кіл пекла»? «Сім кроків до пекла»? Тим часом Тарас знову її про щось запитав. От цікавий який! Або має збочений інтерес до таких вульгарних осіб? Чи то навіть кітчєвих... Але чи можна розмальовану без смаку жінку відносити до кітччу?

– ...у приватника теж можна, не стану сперечатися. Здають і подобово. Хоч і немає таких зручностей, як у готелі, та все одно гроші ну просто шалені беруть.

Тарас поцікавився, скільки ж все-таки за добу – виявилось, що порівняно з київськими розцінками тутешні виглядають, як копійчані. А Тарас усе своє править:

– А чом би вам самій, Катрусю, не здати кімнату ось цьому приємному чоловікові, нашому письменнику, панові Безименському?

– Мені самій тоді куди діватися? На вулицю? А куток і не подумаю здавати – чи мало мені, хіба, на роботі командировочних? Щоб ще й удома чіплялися?

Подякував Каті Тарас, а «будь ласка» не дочекався, одного тільки гордовитого кивка удостоївся. Знову взяв Веню за лікоть і вивів цього разу за межі закладу, на відкритий сходовий майданчик. Веня скористався нагодою, щоб закурити, а Тарас, розганяючи дим рукою, поскаржився:

– Ну що тут за народ такий, скажи? Кожний другий тобі відповідає запитаннями.

– Діалект називається, – пояснив Веня, з насолодою затягуючись. – Так які в тебе будуть побажання до переробки сценарію?

– Тільки прив'язати до нової місцевості. Щоб дія – у корпусах кинутого цукрового заводу. Зрозуміло, ще дрібниці деякі...

Веня скривився:

– Шаблонно буде. Такі декорації – у кожному другому слешері.

– А знімати все в лісі – це, по-твоєму, не шаблон? Маю пропозицію. Давай, як довечеряємо, поїдемо разом зі всією компанією на завод. Візьмемо в Дімона пару ліхтариків, побродимо, зазернемо до темних кутків – у тебе зразу ж з'являться ідеї, гарантую.

– Довечеряємо? Та ти подивися на годинник! Я вже валюся з ніг... Давай вивалюй зараз свої побажання, претензії, а я закладу собі в наплічний комп, – і він легенько постукав себе по скроні довгим вказівним пальцем. – Там варитиметься.

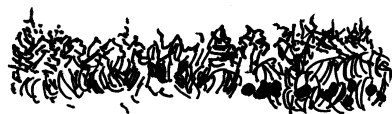
– Класно, друже! Ось тільки раніше я хотів тебе запитати... А то потім ще забуду. Втім, це не так, власне, і важливо... Скажи, а крихітка ця твоя, Марта, вона має з собою револьвер?

Якщо Веня й здивувався, то тільки трішки. Обвів незрячим поглядом темне місто, пригадуючи.

– Раніше не помічалоя. Ось шокером якось хвалилася, було діло. А навіщо тобі револьвер, Тарасику?

Тарас не встиг відповісти. Бо з ресторану – гучно й нестройно:

– Тарасе Андрійовичу, за стіл! Тарасе Андрійовичу, за стіл! Душа горить! Душа горить!

Розділ 21

Тією ж ніччю. Тоді ж. Кладовище. Ділянка 199... року, поминальна альтанка

– Ні-і-і... я не буду! Це ж палена горілка! – вигукнув Петро Трохимович. – Хто ж її п'є, палену горілку? Ви допивайте другу, гробте себе, а я не стану!

– Не хочеш, так і не пий, – безгубо посміхнувся «лейб-пройдисвіт». – Втім, ти ж сам його, цей стекломий, і притягнув. Хто б обурювався? І не пий, говорю, нам для освіження нутрощів більше дістанеться.

– Хіба що за компанію, – покірливо промимрив Петро Трохимович, прикидаючись для себе, що його товариші ледве умовили, і протягнув руку за пляшкою. – І ось тоді вже точно підемо. Мені давно вже й на чергування пора, поміж іншим.

Погана якість горілки проявилася, перш за все, у тому, що весь організм Петра Трохимовича зсередини спочатку розігрівся, а потім і запалав нехорошим таким, хімічним вогнем. Думки, теж неначе зсередини розігріті, побігли з неймовірною швидкістю, і начебто яскраві, розумні, але от біда – чомусь зовсім не запам'ятовувалися вони, миттєво вислизали з пам'яті... Він заплющив очі, намагаючись зосередитися.

– Ось доп'ємо – і підемо, – це головбуха голос. Солідно отак висловився, ніби рублем обдарував.

Головбух! Петро Трохимович ахнув. І як це він не здогадався дотепер? Гроші ж поряд, достатньо тільки руку протягнути! Хай Харько напише заяву на матеріальну допомогу. Сам він, так і бути, поставить

рису й розпишеться за гендиректора, головний бухгалтер – він же отут, за столом. Із заявою з самого ранку послати Харька в бухгалтерію, а там і в касу... У касу?! От трясця, це ж треба було так забутися! Добре, хоч втримав у собі цю божевільну ідею.

– Добре, ми підемо, – протягнув тим часом Дерев'янко. – А Петра, його що ж – на руках понесемо?

– Ще чого! – образився Петро Трохимович. – Я цілком о'кей!

Хотів для доказу, що він у повному порядку, оббігти навколо альтанки, де сиділи товариші, та застряг у кущах. Витягнули його живі мерці, насунув йому Левчук на лоба капелюх, що повис було на гілці бузку. Посміялися-поскрипіли ще й, далі вже не зволікаючи, вирушили. На шосе довелося Петру Трохимовичу й підбігати зрідка, щоб від приятелів не відстати. Що значить, освіжилися зсередини горілочкою! А там і місяць виглянув з-за хмари. Ось тоді й помітив Петро Трохимович, що на плечі в нього щось зайве поблискує. Зняв з плеча, подивився – ніготь. Нормальний, загалом, людський ніготь, хіба що трохи зсохся. Хотів було окликнути друзів-товаришів: хто, мовляв, з вас, братики, нігтик посіяв? Проте передумав. Йому самому в їхньому становищі (ось уже чого не дай Боже!) було б неприємно ніготь втратити. Адже це може знаменувати й ту вельми сумну обставину, що почали вже його мертві колеги розвалюватися прямо на ходу. З іншого боку, а з ким не буває? Мають вони на всіх, якщо підрахувати, тільки на руках тридцять нігтів, один нігтик – це ще не втрата. Вкотре спало йому на думку, що з тривалістю іншого, неприродного життя його товаришів пов'язано тепер і те, скільки йому самому залишилося ряст топта-

ти, але він знову прогнав цю здогадку. Бо ні спростувати її, ні підтвердити – навіщо тоді й голову сушити?

– Ось він, наш красень!

Це попереду головбух приставив ногу, тьопнув підошвою по асфальту, і Петро Трохимович ткнувся носом у плоску спину «лейб-пройдисвіта». Висунувся з-за його плеча – так, нічого не скажеш, здорово їхній нещасний завод виглядає в місячному світлі! Ніби й не простояли корпуси, порожні всередині, двадцять довгих років. От тільки темно на заводі, як у цю годину не бувало й у ремонтний період, коли залишалося на ньому не більше двохсот чоловік: адже й тоді горіли ліхтарі по периметру, над входом у кожний цех, над ґанком «контори», і в сторожці, звичайно. У сторожці? Там йому самому тепер доведеться запалювати світло...

– А чому це так темно в конторі, у проклятих зайд? – вголос здивувався Дерев'янку. – Невже прибуду набігалися за день і всі, поголовно відрубалися?

– Ні, ні! – похитав головою Петро Трохимович, неначе приятелі, що стоять до нього спинами, могли побачити. – Не той вони народ, щоб до опівночі вгамуватись! Бачив я їх, уже надивився...

Ще постояли. Хотів уже Петро Трохимович поквалити товаришів, коли головбух раптом промовив роздумливо:

– Прямо тобі очевидне, але неймовірне... Це щоб такі будівлі двадцять років простояли при мізерній охороні або зовсім без неї?

– Марно ви, Порфирію Ісааковичу, на мене натякаєте, – образився колишній техкерівник. – Я був прийнятий на роботу тільки сьогодні, тобто вже вчора, і ось саме зараз поспішаю заступити...

– Так я не про вас зовсім, Петре Трохимовичу! У колишні часи дбайливі господарі з передмістя, та з

тієї ж Мар'янівки та з Козино, розтягли б наш завод на цеглини, ось що сталося б. Схоже, що навколишня мужва чи то спилася остаточно, чи то, не дай того Боже, вимерла...

– Я, звичайно, вибачаюся, Порфирію Ісааковичу, але чи не поспішити нам? Адже мені давно пора на зміну.

Ішли якийсь час мовчки. А коли до воріт і темної сторожки залишалося всього нічого, метрів п'ятдесят, заговорив раптом «Лейба-пройдисвіт»:

– А звідки ти знаєш, Петре, котра тепер година? Ми без годинників поховані, а за місяцем я не вмію.

– За місяцем-то воно якраз і виходить щось близько опівночі, – буркнув головбух.

І тут пригадав Петро Трохимович, що якраз він годинника має. У дурці не дозволено мати годинник на руці, та й не особливо він там потрібний, цілком достатньо одного на всіх, великого й високо на стіні. У їдальні, так. Але коли повернувся він до свого рідного півбудиночка, виявилось, що Леська зняла й вивезла не тільки ходики з кухонної стіни, спільне їх, сімейне придбання, щез і великий годинник з боєм, що споконвіку стояв на підлозі у вітальні. Тоді Петро Трохимович, не бажаючи занурюватися в безодню нерухомого, а то спрямованого назад, зовсім уже безглуздо, часу (щось про таке базікав доцент Аристарх Миколайович), запланував купити собі наручний годинник, а після отримання пенсії помандрував на товкучку, яка тепер перетворилася на ряди кіосків і називається «Оптовим ринком». Там знайшов він лоток з годинниками російського виробництва й виторгував у похмурого кавказця «Луч» за півсотні гривень. Правда, після заводу його треба струсонутися, інколи двічі, та й довелося згодом витратитися окремо на новий ремі-

нець – рідний у годинника виявився гнилим, і все норвила корисна іграшка зісковзнути з зап'ястка й загубитися.

Глянув Петро Трохимович на циферблат – а там уже двадцять хвилин по опівночі. Але не встиг повідомити про це, як на шосе пролунав гуркіт автомобільного двигуна.

– У кювет! – скомандував Дерев'янку, а Петро Трохимович без усякої тобі команди припустив до заводу.

Захекавшись, витягнувся він у струнку біля відчинених воріт. Під місяцем поблискуючи чорним лаком, дорогий джип проскочив ворота, не зменшивши швидкості, і загальмував уже якраз біля ґанку «контори». А коли вирубив водій-лихач двигун, Петро Трохимович, що встиг розслабитися й відволіктися на джип, почув за спиною далеке, надривне якесь завивання автобусного, мабуть, движка. Він не помилився, переповнений автобус наближався по шосе, виляючи від кювету до кювету. Віконця сяяли світлом, доносилися уривки дикунської, як на смак Петра Трохимовича, музики й збуджені голоси смертельних ворогів: вони, напевне, встигли непогано відпочити. Прямо у воротах мотор автобуса замовк, і під тонке завивання стартера донеслося:

– «Прогнило щось у королівстві датському...».

– А чого ж ти чекала, Клабочко? Ми ж у провінції...

– Ах, у Києві я, скільки себе пам'ятаю, не відчувала такого огидного запаху...

– Щастя твоє, подруго, що не жила на Сирці...

Завівся двигун, заскреготала передача, минув автобус ворота. Докотився до контори, посипалася з нього піддата компанія. Петру Трохимовичу спало на думку,

що злий багач міг би для своїх прислужників і новішим автобусом обзавестись. Адже цей нещасливий виріб Московського автомобільного заводу не цінувався й за радянських часів. Усі знали, що він застряє на рівному місці. Мала канавка здатна зупинити слабосильний ЗІС-158, і тоді доводиться вже пасажиром вилазити та й підштовхувати... Тут раптом думки його перебило шаркання по асфальту.

Про який чинник раптовості може йтися? Якщо пливе перед його приятелями така щільна хвиля відбірного смороду... Але не скажеш же їм цього...

– Гайда поки до сторожки, – запропонував. – Почекаємо, поки заснуть бандюги.

Сторожка складається з двох приміщень. Перше, з великим вікном, що виходить на ворота (нормальне положення – зачинені), і наскрізним проходом, колись було для техкерівника таким же симпатичним місцем, як і курилка. Полюбляв він ранесенько заявитися на роботу й, відправивши вічного сторожа Воніфатича до воріт, засісти тут, щоб підкараулювати невдах, що спізнилися. Чоловіків сварив і залякував, до бабоньок, був такий гріх, залицявся. Боязко отак, з оглядкою, але своє задоволення отримував. Приміщення це не зачинялося з тих пір, як за розпорядженням Петра Трохимовича стіл було намертво прибито до стіни під вікном, а лавку прикручено до підлоги. Довелося зробити такі вдосконалення після вкрай обурливого випадку, коли вщент п'яний робітник трохи не порішив Воніфатича табуретом. Петро Трохимович провів їх як раціоналізаторську пропозицію й отримав якусь зайву копійку. Потім виявилось, що в дурці давно вже користуються такими ж безпечними меблями.

Живі мерці набилися до сторожки. Левчук урочисто добув з кишені лампочку, викручену з жерстяної

тарілки над курилкою, і попросив головбуха як найбільш високого вкрутити її тут у порожній патрон. Примружився Петро Трохимович, а коли очі звикли, отримав можливість гарненько роздивитися своїх мертвих друзів. Зітхнувши, вирішив було крадькома визначити, кому з трьох повертати втрачений ніготь, але довелося відволіктись. Повітря в сторожці встигло огидно згуститися, і Петро Трохимович поспішив дістати отриманий від зрадниці бабки Паші ключ, щоб відімкнути друге приміщення, теж комірку. Там завжди стояли тапчан і холодильник, що дозволяли сторожеві відпочити (комфортне спання не передбачалося) і перекусити, залишаючись на своєму посту. Раптом усвідомив він, що вже декілька секунд безуспішно намагається засунути ключ до щілини.

– Дай-но мені, Трохимичу, – це Дерев'янку забрав ключ і відтіснив від дверей костистим плечем. – Ти піддатий, а мене замки завжди любили.

– Краще б тебе, Сеню, баби любили, – зареготав безжурний Левчук. – А замкові щілини, вони, той, занадто вже вузькі.

Дерев'янку, проте, не образився, а підхопив жарт, почавши декламувати негожий віршик:

– «Ми буцали все на світі, окрім шила і цвяха. Шило колеться в...». Е-е-е, та там ключ вставлено з того боку! Мужики, а ну зізнавайтесь, чи не завалявся в когось у кишені пінцет? Або, в найгіршому разі, круглогубці?

– А бензопила тобі не підійде? – це знову Левчук.

А головбух мовчки вирубив світло, порився в кишенях свого пошарпаного робочого піджака й сунув майстру дефекації пару великих скріпок. Потім прошепотів:

– Дивовижно все таки, до чого ж палена горілка розм'якшує мізки. У живих, я маю на увазі. Уже якщо

ключа вставлено зсередини, означає це, що той, хто це зробив, там зараз і сидить. Якщо не вибив віконце й через нього не протиснувся, звичайно. Як на мене, так краще б нам не нав'язувати своєї компанії цьому самозваному заступникові діда Воніфатича, а піти, куди збиралися.

– Нікуди я не піду! – заявив Петро Трохимович на повний голос. – І образливі мені ваші слова, Порфирію Ісааковичу. Я, дозвольте нагадати, офіційно призначений на посаду сторожа, і вся сторожка, те й та як його... переходить в моє розпорядження. Ось.

Головбух знизав плечима. З незадоволенням прислухався до огидного скрипу своїх же кісток, потім погодився неохоче:

– Гаразд. Ми з Харитоном вийдемо зараз, а ви, Семєне, випаруйтеся, як тільки виштовхнете ключа. Хай уже сам Петро Трохимович зі скватером розбирається, якщо є бажання.

– З ким, з ким? – здивувався Левчук. – А ну, коліться, Порфирію Ісааковичу, звідки ви його, іноземця цього, знаєте!

– Ось вийдемо – і розповім.

Довгенько возився майстер дефекації, поки, нарешті, не пролунав глухий стукіт. Це з того боку дверей впав на підлогу ключ. Сунув він у кишеню скріпку, підняв з полу ключ Петра Трохимовича й вставив у щілину. Кивнув задоволено та спробував підморгнути, ось тільки замінка в нього вийшла, і повіко на місце довелося повертати рукою.

Зник Дерев'янка. Петро Трохимович насупився, набуваючи, як йому здавалося, начальницького вигляду, повернув ключ – і штовхнув двері. Тієї ж миті здивувався: неймовірно, але в комірці повітря виявилось не свіжіше, ніж у передній кімнаті сторожки!

Смерділо, та ще як! Начебто й тухлою рибою теж. На тапчані намалювався темний силует, здався він техкерівникові неясно знайомим. Не встиг клацнути вимикачем, як упізнав чоловіка, що зіщулився в позі немовляти в утробі. Комірку при сторожці займав не який-небудь тобі самозванець, а сам Воніфатич власною персоною, але у вигляді жалюгідному й для душі живої людини гнітючому. Судячи з обличчя й, особливо, з рук, що посиніли та навіть трохи зсохлися, був старий непоправно й давно вже мертвий.

Розділ 22

Тією ж ніччю.

Крольчанськ. Спальня в будинку священика при Хрестовоздвиженській церкві

Отець Сергій, а в миру бакалавр богослов'я протоієрей Сергій Михайлович Потапенко, прокинувся весь у сльозах. Знов уві сні його жорстоко образили, а в чому була образа, вважав за краще викинути з пам'яті, та й не так уже важлива причина. Головне, що знову плакав, ось яка біда. Спробував відшукати на приліжковому столику окуляри, не знайшов. Вдивився, короткозоро жмурячись у вікно, але не вдалося розгледіти, чи відчинено квартиру.

Довелося відкинути плед з підшитим до нього простирадлом і прочовгати босоніж до вікна. Квартирка виявилася прочиненою, отже, неприємне пробудження трапилося не від духоти. Якщо в людини життя зайшло в глухий кут, перетворилося на кошмар наяву, то чи не гупо сподіватись, що снитися їй будуть світлі, радісні сні?

Отець Сергій присунув ногою приліжковий килимок, став на коліна, повторив сім разів Ісусову молитву і семіжди ж «Отче наш». На душі трохи полегшало, він повернувся під плед, заплющив очі й спробував знову заснути. Не виходило. Дещо пригадав, підскочив. Стоячи вже, перехрестив ліжко, проте грішні думки відігнав не остаточно. З правої сторони ліжка, де біля стіночки, як повелося в їхньому шлюбі, завжди спала, ткнувшись у килим носиком, дружина його, матінка Валерія, віяло арктичним холодом. Отець Сергій завжди

наполягав, щоб укладатися йому скраєчку. І до телефонного апарата легше дотягнутися, і, якщо посеред ночі викличуть соборувати вмираючого, менше турботи дружині. І тепер йому здавалося, що обійшовся б зараз і без плотського гріха, за яким божевільно скучив, що йому стало б добре тільки від того, що притиснувся б до теплої Валіної спинки. Заспокоївся б і заснув.

Безглуздо було лежати із заплющеними очима, коли сну анітрішки. Але й розглядати в цій остогидлій кімнаті, зараз темній, освітленій лише місячним світлом з вікна, йому нічого. «Довлеєт дневі злоба его». З Ісусом Христом не посперечаєшся, але чому залишається ненаситною злоба порожньої холодної ночі? Отець Сергій застогнав, коли спало йому на думку, що мучиться від незадоволеного бажання, розмінявши полтинник, у тому самому віці, коли його буйним одноліткам залізає біс у ребро, і вони, не озираючись на жодні апостольські правила, заводять молоденьких коханок. Маленьких на зріст, вертких, веселеньких таких, а то й забороненим романом з німфеткою насмілюються насолодитись... Стоп! Примусив себе терміново відрулити від думок про німфеток, тому що зовсім не мав бажання вибиратися знову з ліжка й відбивати земні поклони на твердій холодній підлозі.

Уже краще повернутися до клятого питання про причини, з яких його ненаглядна Валечка зірвала з голівки темну хустку, виписалася в паспортистки й відвезла дітей до Києва. Хотіла подати на розлучення, але спромігся умовити її почекати з цим. Проте Валя може почати процес розлучення будь-якої хвилини, як тільки з'явиться потреба зв'язати себе узами законного шлюбу з яким-небудь хахалем. А що без них не обходиться, доводить раптова поява у Валі, на додаток до чотирьох спільних їхніх дітей, ще й п'ятого. Хлопчика Едика,

шість роцків уже має. Дитятко-то ні в чому, зрозуміло, не винне... Не з її темпераментом стримуватися, та й навіщо це їй?

Отець Сергій тяжко зітхнув. Шлюб їхній був приречений з самого початку, бо укладався в романтичному засліпленні. Ні, не на небесах, це вже точно не на небесах. Але якщо людські почуття враховувати, то, як в народі говорять, по любові. Проте краще б йому одружитися за розрахунком – не на грошах, Господи спаси, проте розумно. Знайшовши доброчесну дівчину, з гуртожитку, згідну повернутися в провінцію, щоб поселитися в просторій казенній квартирі при церкві й жити відносно безбідно. Вони ж... Валенька, тоді екзальтовано релігійна, бачила в ньому новомученика переслідуваної церкви, майбутнього великого проповідника, а він у Валюні – втілення своєї мрії про дорослу Дюймовочку, що зберегла всю чарівність дівчинки-підлітка. Тепер-то, мудрий по неволі, отець Сергій розуміє, що йому слід було тримати язика за зубами, задовольняючись тим, що вже має. І, в усякому разі, не варто було змушувати її сюсюкати, заплітати волосся у дві кіски, вдома одягатися за підлітковою модою й натягувати коротесеньку спідницю-міні. Зміркувавши, звідкіль вітер віє, Валя висловила рішучий протест проти наміру чоловіка трактувати її як німфетку й, правду кажучи, мала на це право. Втім, вагітність, а там і народження первенця багато в чому пригасили цей прикрий між ними розлад...

А взагалі-то Валечка не надто вже перебільшувала, вважаючи його новомучеником, ось тільки, якщо за правильним церковним слововживанням, то він, звичайно ж, усього лише уподібнився до стародавніх сповідників. Бо справжній мученик – це той, кого до смерті замучили, але й тоді може так називатися, тільки

якщо церква його визнає. Сповідник же зазнає мук за свою віру, але не до самої смерті. Роздумуючи в перші роки священства про свій статус, отець Сергій, дійшов висновку, що є напіввизнаним сповідником останніх часів. А як трапилося воно з ним, не любить згадувати, але цієї ночі нікуди від минулого не подітися...

На останньому курсі семінарії, обертався він у дисидентських компаніях і не раз недвозначно висловлювався про злочини, учинені радвладою в часи, тоді не остаточно ще минулі, беззаконного переслідування святої православної церкви. Ось і заgrimів, як полюбляли говорити правозахисники, «за сфабрикованим звинуваченням». Радянському начальству й покарати хотілося дисидентів, і не бажано було демонструвати всьому світові, що цих відщепенців досить багато. Особливо якщо йшлося про людину маленьку, всіляким там «Гельсінським спілкам» невідому.

Їздив він за дорученням ректора семінарії до Москви, усі справи закінчив і йшов проспектом до агентства «Аерофлоту», щоб сісти на автобус до Внукова. Квиток у кишені, випив стремену з москвичами – чом би й ні? Полюбляв він тоді випити в приємній компанії... І закортіло йому відлети. Що робити? Світло, до телефонної будки не зайдеш. Він – у під'їзд, на дверях тоді ще ні про електронні, ні про цифрові замки й гадки не було... Тільки встиг ширіньку застебнути, як влітають добрі молодці в цивільному, хапають голубчика – і до відділення. Там йому немов обухом по голові: стверджують менти, ніби в під'їзді була маленька дівчинка, і він їй з розпусною метою дещо показував. Починає він, переконаний у власній невинуватості, права качати – і підводиться зі стільця молодик у сіренькому костюмчику, що сидів собі тихенько в куточку, і читає з папочки

дещо з того, що Сергій у тверезому й п'яному стані базикав у семінарії, а також в одній тісній і вартій довір'я, як йому здавалося, київській компанії, і ще там, у Москві. І говорить, що за цю антирадянщину йому загрожує дещо страшніше за обіцяне міліцейським черговим.

О, тепер-то він знає, як треба було поводитися! Слідувало послати подалі молодика й ще якоїсь антирадянщини додати. Що йому за це загрозувало? Вирок до відсидки в мордовських таборах, на пару років, не більше. А можливо, що й до табору не потрапив би: сталася біда перед самою перебудовою, і якщо затягнули б з судом, міг би запросто дочекатися в СІЗО виправдувального вироку. Але він злякався, підписав ментовський протокол – і заgrimів на зону за дуже поганою статтею, за 120 УК, «за розпусні дії щодо неповнолітніх». Про те, що довелося пережити на зоні, отець Сергій давно вже навчив себе не згадувати...

Проте чом би зараз не воскресити в пам'яті повернення до Києва? У якомусь сенсі навіть тріумфальне повернення: в ореолі захисника церкви, що постраждав за свої релігійні переконання, і при цьому зберіг їм вірність. У семінарії його негайно ж відновили, нові однокурсники прийняли на ура, навіть певної популярності він набув у православних колах, що залишилися під рукою Московської патріархії. Запрошували й на зустрічі зі студентами. Організували йому, зокрема, православні активісти бесіду в Технікумі радіоелектроніки на тему, як зараз пам'ятає: «Що приносить людині воцерковлення». Відчував себе він тоді в доброму гуморі – і тому, мабуть, що з ранку побував у лазні, а після підстриг у перукарні своє довге пухнасте волосся з ефектним сивим пасмом і молоду борідку.

І хоч нікудишнім був він тоді проповідником, проте осмислено й з часткою щирого почуття пробурмотів

свій текст, навіть самому сподобалося. А потім запитання ставили, більше безглузді. І раптом підіймається з задньої парти дівчина, така маленька, що поки сиділа там, на камчатці, тихенько, і не було видно її. Дзвінким таким голоском:

– Учениця четвертого курсу Антончук Валерія. Сергію Михайловичу, скажіть, будь ласка, а що чекає на тому світі на людину праведну, але не православного християнина? Ось, скажімо, дітки безневинні, але такі, котрі в матері-атеїстки народилися – невже вони теж потраплять до геєни вогненної?

Це тепер він знає й досі пам'ятає, про що розумниця Валечка запитала, а тоді до того був нею приголомшений, її мініатюрною, лагідною красою ошелешений... Навіть і не зрозумів ні бельмеса. Слава Богу, що вистачило кебети промимрити, що питання, мовляв, дуже складне, він спочатку підготується, запитає в обізнаних людей, а потім уже відповість. І попросити, щоб підійшла після бесіди до нього, він скаже, де його знайти. Страх як боявся тоді, що не підійде, посоромиться. Це він не знав ще, який Валя має характер... О, вона завжди доводить до кінця, якщо щось починає, а тоді, тільки побачивши, одразу вибрала його для себе. Отже, підійшла. І зблизька променисті її очі засліпили його вже абсолютно, до втрати пульсу!

Вони не розставалися того дня до пізньої ночі, усе бродили вулицями, говорили й не могли наговоритися. Він проводив її до під'їзду, і тролейбуси вже не ходили. Добіг до найближчої станції метро, а міліціонер біля зачиненого входу тільки похитав головою. Уже світало, коли він пішки доплівся до свого гуртожитку. Стояла ця цегляна коробка аж на околиці, серед яблуневого саду, і згодом йому здавалося, ніби нічого прекраснішого за той травневий світанок у житті своєму не бачив.

Вони одружилися перед його випуском, і її батьки не прийшли на скромне весілля, влаштоване в кімнаті бурси-гуртожитку. Тим же літом виїхали вдвох у Крільчанськ, де Валенька з ентузіазмом, що розчулював чоловіка, почала грати роль провінційної матінки, предводительки жіночої більшості церковної общини. Але й десяти років не минуло, як отець Сергій виявився винним у тому, що вона втратила київську реєстрацію й квартиру скривджених її заміжжям батьків, що не закінчила технікум, тепер перетворений на коледж, що поховала себе в нудному й бідному Крільчанську – і спробуй запереч!

– Ти ж сама вибрала собі шлях, – вимовив отець Сергій вголос – і сам не розуміючи, навіщо. У відповідь зазвучали в його вухах, перебиваючи один одного й базикаючи незрозуміле, чужі, невідомі йому голоси. Він здогадався, що засинає – і заснув.

Розділ 23

Тією ж ніччю.

Сторожка колишнього цукрового заводу

Згодом Петро Трохимович не зміг пригадати, яким чином опинився на ганочку сторожки. Сидів, сипів і розмахував руками. Мертві приятелі зрозуміли цей безмовний заклик і просочилися повз нього всередину. За ними, дещо отямившись, Петро Трохимович. Почуте від приятелів не дуже його підбадьорило.

– Нашого полку побільшало, – заявив Дерев'янку.

– Добре старичок помер, – це Левчук. – Уві сні, значить-ся. І чарочку на сон грядущий заздальгідь перехилив.

На це головбух відповів щось там про вічний сон, але Петро Трохимович його не розчув. Стояв уже в комірці й жадібно поглядав на півлітровку «Пшеничної», наповнену не менше ніж на третину.

– Нічого руками не чіпати, – попередив його головбух. І, не відводячи очей від тлінної оболонки Воніфатича, продовжив. – Мені завжди імпонував наш сторож. Людиною він був волелюбною й не боявся заявити про свою любов до свободи. Не словами, а ділом заявити, цією самою своєю щорічною вільною рибалкою. Ми ж плазували як жалюгідні раби, ми боялися начальства, боялися своїх дружин, боялися всього на світі. І тільки тепер, коли, ніде правди діти, нам уже дуже мало залишилося, чого втрачати, ніби розхрабрилися. Хоча, правду кажучи, мені наш план розірвати на шматки олігарха, головного нашого кривдника, чим далі, тим менше подобається.

– І до чого це ти хилиш, Порфирію Ісааковичу? – похмуро запитав Дерев'янку. Не очікуючи на відповідь, протягнув довгу свою руку й зсунув, знищуючи просвіт, завіски на глухому, без кватирки, вікні. При цьому зачепив рукавом недогризок батона, що лежав на тумбочці поряд з пляшкою й древнім телефонним апаратом – і хліб негайно ж розсипався, перетворившись на жменьку білого трухла.

– До чого хилю, Семене? А до того, що наш Петро Трохимович не зможе тепер придурюватись, ніби знати не знав і духом не відав, що тут, у закуті, лежить. Він зобов'язаний або в поліцію зателефонувати, або...

– О-о-о! – затрясся Петро Трохимович.

– Або, кажу, оживити нашого славного Воніфатича, як нас оживив. Послухай, а що знову не так? Та ні, ні! Ти, будь ласка, словами скажи.

– Тільки не в ментярню! Тоді мене мент Ханенко знову загребе!

– За що? Адже будь-який експерт відразу визначить, що Воніфатич помер давненько, не менше місяця тому.

– Експерт? Не знаєте ви, дорогий Порфирію Ісааковичу, що таке нинішні експерти! Проспали ви дещо у своїй домовині, ось! Тут один міліцейський генерал ніби як застрелився й при цьому двічі продірявив собі з пістолета голову, а ваші експерти оголосили, що так і треба.

Ось це мерців дістало. Мовчання перервав Дерев'янку. Почухавши в потилиці (на комір посипалося сіре волосся), запитав з невластивою для нього нерішучістю:

– А чом би тоді тобі, Трохимичу, не спробувати його... Ось, правильно запропонував наш розумник головбух... Чом би тобі не підняти з одра Воніфатича?

– Підняти з одра? Бери вище! – видав Левчук. – Воскреси Воніфатича, ти, наш новий Ісус Христос із Крольчанська!

Тепер уже Петру Трохимовичу нестерпно захотілося поскребти в потилиці, проте пошкодував він свій залишок волосся й обійшовся без цієї стимуляції мізків. Скривившись, вважив за краще відповісти суцюз правду:

– Спробувати можна було б, але не вийде нічого, ось у чому петрушка. Адже й вас, може бути, насправді зовсім не я воскресив. Та й не збирався я вас воскрешати, правду кажучи. Прийшов пом'янути й з «Псалтирі» над вами почитати, як це в них, віруючих, водиться. Пам'ятаєте, як у Гоголя Хома Брут читав «Псалтир» над мертвою панночкою? Пригадаєш – здригнешся...

– І мене всього прямо перекрутило! Аж в паху потепліло! – встряв Левчук. – Білошкіра, чорноока, і бюстгальтери тоді ще не носили. Нам би таку сюди...

– Ти хоч розумієш, що верзеш? – визвірився Дерев'яноко. – Нам тільки відьми тут не вистачало! Бач, розхрабрився як від своєї Оксани на віддалі!

Петру Трохимовичу дуже захотілося образитись і навіть топнути ногою. Але життя відучило його ображатись з приводу дурниць, бо дуже часто виходило собі дорожче. Ось і зараз він тим обмежився, що дорікнув покірливо:

– Уже якщо запитали, то дослухали б... Кажу, хотів над вами божественне почитати. Тільки я був настільки вже під мухою, що замість Біблії прихопив іншу книжку, а яку, зараз уже не пригадаю. І куди поділася, теж.

– Та нікуди вона не поділася, – кинув Левчук. – Як ти її на лавочці за огорожею залишив, так і лежить. Велика така, чорна книжища.

Зрадів техкерівник, сам не знаючи чому. До речі, і слово згадалося, яке йому доцент Аристарх Миколайович втлумачував.

– Буккроссінг, ось! Я її поклав на лавочці, а хто схоче, той візьме й прочитає. Буккроссінг воно називається.

Головбух подивився на нього зверху вниз.

– Та хто її там візьме, на гробках? І дощу не було: отже, твоя книжка в повному порядку. І якщо в одній тільки книжці заковика, то ти міг би за нею й збігати. У нас майже вся ніч попереду.

– Ох, не в одній книжці справа, не тільки в ній! Я був настільки під газом...

– Людині залишається тільки позаздрити, – перебив його Левчук, облизнувшись чорним язиком.

– Дай мені сказати, Харько! Я був до такої міри під газом, говорю, що тепер навіть і не в курсі справи, що саме над вашими могилами читав. І ще... Не завжди ж я п'яний, іноді й міркую. Дуже на те схоже, що це взагалі не я вас воскресив. Бо я не говорив вам... Але тоді над кладовищем баражував... Ну, цей, як його... Ангел Господень, от. Личко своє від мене відвертав і пальцем сварився.

Визнання Петра Трохимовича вразило навіть Левчука. Запанувала тиша, мовчання порушив головбух. Зі скрипом випрямився й пустив у хід цей свій тон класного керівника, смертельно обридлий техкерівникові ще з колишніх їхніх часів:

– Я настійно прошу всіх замовкнути й більше до цієї теми не повертатися. Для мене тепер безперечний факт, що за двадцять років ідеологічні установки змінилися. І якщо нас, трьох невіруючих, визнали потрібним воскресити ці, як їх...? ...скажімо так, високі інстанції містичного порядку, то дратувати їх було б вельми нерозсудливо. І ще невдячною справою було б, скажу я вам.

– Тобто – з вовками жити, по-вовчому вити? – посміхнувся Дерев'яно.

– Але я ж вас просив! Особисто я маю намір скористатися ситуацією і, якщо вже видалася така унікальна можливість, довше погуляти по земній поверхні.

– Ех, братики, дотягнути б тільки до зими... – це Левчук проскрипів. – Дуже вже мені кортить на лижах покататися.

– Так що ж мені тепер робити? – поцікавився Петро Трохимович зі звичною вже покірністю. Як справжній конформіст хрінов. Колись вони з Леською потрапили на італійський фільм під цією назвою, ледве до кінця досиділи ту нудоту, але з тих пір слово «конформіст» стало в них сімейною лайкою.

– Викликати поліцію, от що. Ось з цього телефону викликайте, а ми сховаємося в одному з корпусів заводу й пере чекаємо, поки слідча група тут пошурує. До речі, і Воніфатича приберуть, і буде у вас, Петре Трохимовичу, місце, де перекемарити та, ви вже вибачте мені за пряме слово, проспатись. В останньому ви явно маєте потребу.

– Тільки не в мій цех дефекації, прошу. Боюся, як би мене Кіндратій знову не схопив, коли побачу, що там коїться після цих іродів, – попросив Дерев'янку.

З гіркотою зазначив Петро Трохимович, що ось знову за нього вже все розписали, все вирішили... То дружина Леська, то директор заводу, і навіть миршавий заводський парторг – завжди вони краще за нього самого знали, що має робити та як на світі йому жити. А про відсидку й про пропащі роки в дурці хоч і не згадує! Он головбух розписував, як вони рабськи на заводі трудилися – в очі не бачив цей чистоплюй справжнього рабства! І вирішив Петро Трохимович, з останніх сил задіявши свої отруєні паленою горілкою мізки, вичерпати до упору сектор свободи, який, що тут не кажи, розширився ось саме зараз. Про сектор свободи йому

доцент Аристарх Миколайович задвигав, очі при цьому маючи на мокрому місці. Але в нього, коли вийшов на свободу, з'явилося більше, безперечно, можливостей особисто приймати рішення, і гріх цим не скористатися...

– А я рішуче заперечую! – раптом почув Петро Трохимович свій тремтячий, але в чомусь і справді рішучий голос. – Я не стану дзвонити менту Ханенкові посеред ночі, адже я не самовбивця! Минулого разу подзвонив в обідню перерву, так ледве живий залишився.

– Чому це ви вдруге згадуєте про цього мента? – це Порфірій Ісаакович довідався, презирливо відкопиривши губу. – Хіба не можна зателефонувати у відділення, адже там є черговий? Чи, може, вас, Петре Трохимовичу, пов'язують з цим держимордою особливі стосунки?

Подумав мстиво Петро Трохимович, що колишній головбух, звичайно, може корчити гримаси, ось тільки ризикує, що одна з них так і залишиться навіки в нього на обличчі. А тут і єхидний Дерев'янка не змовчав:

– Хіба ти, Трохимичу, зробився сексотом?

– А ось, уяви собі, зробився! І подивився б я, Семене, як би ти вчинив на моєму місці.

І Петро Трохимович, запинаючись і утомливо повторюючись, повідав жалісну історію своїх особливих стосунків з жахливим капітаном Ханенком. Поки говорив, співробітники відводили від нього очі, а коли замовк, Дерев'янка, втупившись у куток комірки, зарослий павутиною, проскрипів:

– Бувають такі обставини... Не знаєш, як би сам поступив. У технікумі в нас гебіст прямо з лекції викликав до директорського кабінету одного хлопчину, виставивши директора в передбанник, а того Сіроштан-

ка призначив сексотом на курсі. Секретарка була не дурненька й по секрету всьому світу... Коли знаєш, хто доносить, воно легше живеться.

Згинаючись, немов лист покрівельного заліза, Левчук запротестував:

– Сам ти сексот, Семене! Коли Петро нам признався, то ніякий він не сексот ментовський, а наш шпійон, ось! Ми тепер першими знатимемо, чого там цей виродок Ханенко замишляє! Ура!

– По-перше, порівняли ви, Семене, дещо нам тепер непотрібне з пальцем. Одна справа – всесильний КДБ, а друге – крольчанський мент, що хоче викачати хабар з господаря заводу...

– Немає тепер КДБ, – пискнув скривджено Петро Трохимович.

– А що є? Святе місце пустим не буває, – блиснув на нього суцільними білками очей головбух, явно незадоволений тим, що його перервали.

– Служба безпеки.

– Бандерівці, чи що?

– Хто їх там знає...

– А чим вони тоді займаються?

– Державна таємниця ніби. А доцент Аристарх Миколайович говорив, що там служать ті ж гебісти, тільки зосередилися тепер на пошуках інопланетян.

– Дурниці, інопланетян не буває... Тільки марно перебили мені думку! Ага, ось про що я хотів... Ви, Петре Трохимовичу, будете тепер не шпигун, а бери вище – подвійний агент! Значить, так. Дзвонити вашому капітанові вам краще вранці, а поки ми комірку знову замкнемо на ключ.

Петро Трохимович безмовно вказав пальцем на пляшку із залишком горілки.

– Ах, як я тебе розумію, Петре! – склав чорні залишки губ в усмішку Левчук. – Але тобі спершу від паленки відійти б, а тоді вже й заповіювати можна.

– А якщо саме цією горілкою Воніфатич й отруївся? – це Дерев'яно жовчно припустив.

– По-перше, чіпати тут нічого не можна. По-друге, старий, скоріше за все, отруївся рибою. Чули, як вона там смердить? І це неспроста. Чи вам не знати, Семене Макаровичу, яку отруйну погань ми спускали в річку з вашого цеху дефекації?

Петро Трохимович запропонував було висмоктати рідину з пляшки соломинкою, не зсовуючи сам речовий доказ із загорошеної тумбочки, але його не послушали. Довелося йому замкнути комірку на ключ і насухо плестися за співробітниками, що вирішили оглянути цехи на предмет пошуку місця страти для зловредного олігарха. Зупинившись у тіні головного корпусу відлити, Петро Трохимович відстав від приятелів уже солідно, захвилювався було, але незабаром знайшов їх. Живі мерці стояли над технічним колодязем і міркували, мабуть, про те, як під'єднатися до головного кабелю.

Повний місяць обливав живим сріблом їхні плечі, і на мить здалося Петрові Трохимовичу, що минуле повернулося. На заводі аварія, начальство було піднято з ліжок, і ось... Не вистачало тільки голови простого роботяги, що стирчить з люка, і щоб покурював собі, очікуючи, поки керівники погодять свої цінні вказівки.

Розділ 24

Тією ж ніччю.

Курилка біля кемпінгу «Цукерочка»

Не спалося Нателлі, нило під ложечкою й страх як кортіло викурити сигаретку, але їй здалося стремним димити в кімнаті, де похропували ці старі гримзи, Анька й Клавка. Виповзла вона з-під ковдри, накинула халатик, в одну кишеньку засунула пачку сигарет, у другу – запальничку. Хотіла було постояти на ганку, там безпечніше, але повний місяць світив так яскраво, що зважилася дійти до курилки, хоч і бачила вже, що світло в ній не горить.

Повернула за риг і завмерла: в курилці на лавці зігнулася масивна чоловіча фігура. Прищурившись, придивилася – і впізнала Богдана. Уже кого-кого, а цього дурня вона аніскільки не боїться. Прикурила, із задоволенням затягнулася непотрібним, шкідливим, але таким бажаним димком, видихнула й запитала неголосно:

– Не заважатиму, Богданчику?

– Навряд чи, – відповів він, взявши паузу й не обертаючись.

– А чим це ти тут займаєшся? – поцікавилася Нателла скоріше із ввічливості. І він, видно, відчув цю її байдужість.

– Другу ніч не вдається заснути, – відповів неохоче. – Сьогодні навіть випив зайвого, понад свою норму. Думав, упаду. Ні, знову сон не бере анітрішки.

– Це у тебе, Богданчику, на новому місці, – вона навіть

трішки зацікавилася. – Мій папахен, як в армію його забрали, тиждень не міг випорожнюватися.

– Мерсі, що заспокоїла, – смикнув він плечем, як і раніше, показуючи їй спину. – І не посоромилася про таке?

– А мені треба тебе соромитися? – хихикнула Нателла. – Після вчорашнього? Після того, як ми з тобою в голому вигляді півгодини обжималися на людях? І перед камерою, зауваж.

Він промовчав. Нателла відчула, що настрої у неї псується. Коли вчора опинилася в обіймах Богданчика, та ще голого, як сосиска, вона в перші секунди, чого вже там, пережила досить приємні відчуття. Тому що пригадала симпатичненький такий початок її легкого романчика з цим недоумком. А коли відчула на собі погляди знімальної групи, а головне, пильну увагу Славіка, розкішного мужика з шапкою напівсивого волосся, уявила, як він пожирає голубими своїми очками її наготу через лінзи цієї величезної камери, зовсім відволіклася емоційно від партнера, від тих миленьких дотиків. Почала грати, як уміла.

– Роботу таку ми мали. Мені вчора Тарасик пояснив, як треба входити в роль.

Бреше! Можна подумати, вона не відчула, куди саме прагнув він увійти! Вона розуміла, що Богданчику довелося несолодко, адже чоловіки, молоді особливо, влаштовані просто, спрацьовують автоматично, ніби реле струму, побачене колись нею на уроці фізики. Вона вже отримала тоді сексуальний досвід, а мати, після того, як капітально відлупцювала її, пояснила, що нехрін було поспішати по-дурному. Сама, мовляв, почала отримувати хоч якесь, мізерне задоволення від стидної справи тільки через п'ять років після заміжжя. Ось Нателла й дозволяє тепер мужикам болісну й небезпечну

для себе докуку тільки в разі крайньої необхідності. З Богданчиком їй не варто було сваритися, проте її вже понесло.

– Це ти кинь, Богданчику! Я ж відчувала, як захотілося тобі мене трахнути. Але цього не буде, і не сподівайся.

– А мені й не треба, – погодився він надто поспішно. І зі смішною вагомістю. – Наша з тобою дурна історія, та пара місяців на першому курсі, добре відповідає загальній безглузді та безперспективності мого теперішнього існування. Як було важко вступити в театральний! Але тепер у мене міцніє відчуття, що нас в інституті хочуть скоріше позбутися. Займають різною нісенітницею, ну, щоб тільки за партами втримати. А потім шпурнуть диплом – нате, можете погратися за свої ж гроші! Кинув би все й виїхав, куди очі дивляться – так маму не можна залишити! Втім, при тобі не варто було згадувати про мою маму.

Вона відвела руку з тліючою сигаретою, скосилася... Сигаретки залишилося всього нічого, отже, і розмови з дурником на півхвилини.

– Я, між іншим, твою маму, Антоніну Павлівну, не кривдила! – і свистячим шепотом. – Облиш своє ниття й припини безглузді претензії до мене. Нам треба дозніматися у фільмі, а тоді вже вали від мене на всі чотири сторони.

Зі сказаного Богданчиком Нателла небагато що зрозуміла. Просто не побажала заглиблюватися в такі складні матерії. Адже все, що з нею відбулося вже і відбудеться ще в Києві, вона й тепер, наперед, вважає кращим, ніж те животіння, на яке приречена була в рідних, біс би їх матір драв, Семихатках. Від гуртака півдня піляти маршруткою, електричкою й на попутках. Вона загасила сигарету в консервній банці, повній смердючих недопалків.

– Маму мою Павлиною Антонівною звать, – продовжував він нити, і раптом зовсім іншим уже голосом. – Ти тільки подивися, Натко, який народ по цьому заводу ночами бродить! Он, біля прохідної.

– Примари, чи що? – спробувала вона здогадатися. Подивитися вдалину їй було нескладно, звісно, та тільки нічого там не побачила. Тому що приховує свою сильну короткозорість й окуляри тримає в сумочці про всяк пожежний випадок. Інтерес до себе Богданчика вона мала намір утримувати принаймні до кінця зйомок, та й сумочки, як на гріх, з нею не було.

– Бери вище! Зомбі! Оце прикольно! І той старий чудило, що з нічним горщиком на голові, він з ними!

Розділ 25

Тією ж ніччю.

Шосе між селищем цукрозаводу й заводом

– Усе-таки не зрозумію я ніяк, чому ми не прихопили з собою Петра? Справу ж маємо спільну, – пробурчав головний бухгалтер Млинський. А якщо точніше, як подумав Левчук, те пробурчало, що від нього, від головбуха, залишилося.

– Спільна-то вона спільна, але не той уже наш Трохимич, що колись, – зауважив Дерев'янка. – Доконала гнідка дорога негладка... Та не човгайте ви так, Порфірію Ісааковичу, а то підметки відваляться! Я ще вдень примітив, що у вас правий штиблет каші просить.

Млинський взявся костити дружину, що проявила при похоронах міщанську скупість – і хіба їй було важко передати санітаркам у морг його вихідні туфлі? Ні, начистила до вульгарного блиску стоптані, ще за давньою модою гостроносі; уже й не пам'ятає він, чому ці опорки не викинув... Левчук відчув задоволення від того, що товариші його показали себе корешами на «ять», оминувши в розмовах вимушене сексотство свого живого колеги. Сам же він погодився таємно від техкерівника провести операцію з покарання головного зрадника, директора Гліба Олександровича, бо був переконаний, що все єдино від Петька, хмільного, переляканого й утомленого донезмоги, небагато було б толку.

Поодинокі ліхтарі заводського селища світилися економно, а у вікнах темно, усі давно сплять. Лисина Дерев'янка виблискувала б у місячному сяйві, якби на

ній більше лишилося шкіри. Мовчки проминули мерці крайні бараки й уже майже пройшли повз темну громаду двоповерхівки для керівників заводу, коли Левчук стрепенувся й смикнув Млинського за рукав:

– Тпру, Порфирію Ісааковичу! А то ще свою квартиру проскочите! Тут же на першому поверсі й ця гнида, наш гендиректор мешкає – невже забули?

– Та продав же Гліб Олександрович квартиру, – не обертаючись, скучно вимовив головбух. – Продав і вклався в новий особняк. Туди вас і веду.

– От же жох – заводську квартиру продати ухитрився! Вона ж у нього вже точно не кооперативна була, – жовчно зазначив Дерев'янку. – І не посадили ж афериста!

– А нема за що було сажати! Поки ви, колеги, у земельці відсипалися, добрі люди зуміли й службову житлоплощу приватизувати. Так що тепер можна продати будь-яку квартиру – і гуляй, Васю, хоч на вулиці живи.

Левчука не вразило сенсаційне нововведення спритників, що перевернуло, мабуть, з ніг на голову квартирну політику співгромадян. Про це добре б докладніше розпитати Порфирія Ісааковича, тільки коли-небудь потім. Зараз для нього було важливішим інше: переселення генерального директора з розкішної і без того квартири в приватний особняк доводило, що головбух не котив на нього бочку марно: хоч би які контри були між ними раніше, про що чутки доходили й до керівників середньої ланки...

– А ось і хороми Гліба Олександровича, – смикнув кістяним підборіддям головбух.

Що ж, поночі й у місячному сяйві особняк дійсно здавався величезним. Підійшли ближче – й опинилися перед високим бетонним парканом. А піднявши голову, побачив Левчук, як тьмяно поблискують під місяцем вмуровані поверху темно-зелені осколки пляшок і

загрозливо чорніють шматки колючого дроту, що тонуть місцями в темноті.

– Замкнуто хвіртку... – проскрипів Дерев'янку. – Ну, як, подзвонити мені? Он вона, кнопка дзвоника.

– Плакав тоді фактор раптовості, Семене.

Дерев'янку стрепенувся.

– Проте ти, Харько, хіба не хвалився, що тепер-то й справді пролізеш у будь-яку щілину?

Образився Левчук, та так, що не відразу спромігся відповісти.

– Подивився б я на тебе, Сенечко, подивився б я, – зашептав люто, – як би ти сам крізь щілину пролізав, якби тебе так сплюснуло. Та я й того не збагну, яким таким чудом я в плоскому-то вигляді кумекаю щось, і руки-ноги ворущаються, як у мене й серце продовжує діяти: кольне в ньому, кольне, однак тікає ж далі, не зупиняється... А ти – в щілину пролізати! Тут ідеш і боїшся, що наступної миті згорнешся в трубку, як аркуш ватману – а ти: у будь-яку щілину...

– Годі нити, Харько! Навряд чи і з городів Гліб Олександрович обгородився такою ж стіною. Тут же сама околиця селища, зайдемо з тилу, та й просочимося...

Проте з городів просочуватися не довелося. Зліва від директорського терему темніла недобудована коробка, і з тієї ділянки проникнути на сусідню не становило великих труднощів: у Гліба Олександровича теж не вистачило порошу обвести кріпосною стіною все своє земельне володіння. Млинський намагався зупинити товаришів: а раптом Гліб Олександрович за ці роки встиг собаку завести? На що Дерев'янку відповів, що собака, навпаки, їх самих злякається.

Ледве вийшли вони до високого ганку, як у теремі зажевірили два вікна.

– Так цей покидьок нас, ніби дівку, біля вікна виглядав, чи що? – здивувався Левчук.

Дерев'яно мовчки піднявся на ганок і, шарячи в кишнях ветхого піджака, мало не залишком носа уперся в замкову щілину. Відсунувся й прошипів:

– Якийсь новий замок, закордонний... Тут і моя універсальна відмичка не допомогла б, трясця.

– Виходить, ти в нас, Сеню, зломщик? – весело підколов його Левчук. – Чому ж раніше про цей твій талант ні слуху, ні духу?

– Щоб мене менти замели? Я ж потомствений слюсар, для нас звичайні замки ще не найскладніші були механізми. Слухай, Харько, кінчай зуби шкірити, попрацюй тепер ти. Он, у новомодному тому вікні досить широка зверху щілина. Давай ми тебе підсадимо.

Довелося Левчуку підійматися на плечі Семена й, уже з них стартуючи, пролазити – вниз головою! – у прокляту щілину. Лець впорався він з цією справою, розпрямився – розвернувся якось, піднявся з підлоги і, не впевнений, що нічого більше в тілесній своїй оболонці не пошкодив, прочовгав до вхідних дверей, відсунув ригель замка й впустив товаришів.

Дерев'яно шумно потягнув носом.

– Не подобається мені тутешнє повітря, – прошепотів. – З чого б це в нового українця відгонило кислую капустою? Та ще капітально залежалою?

– Угу, Семене. Он вони, двері.

Майстер повозився в дальньому кінці сіней, і вони проникли до передпокою, який нагадав Левчукові коридори в готелях райцентрів. Крізь щілини однієї з дверей сочилось світло. Головбух підняв було руку, щоб постукати, проте передумав і різко штовхнув костяною ногою. Двері відчинилися, світло, незвично яскраве для нічних блукачів, засліпило слабі очі мерців, але не

лише світловий потік їх зустрів. Оглушливо гримнуло попереду, у кімнаті, різко чавкнуло за спиною, усіх трьох обкутало вапняним пилом. Дерев'янку оговтався першим, відпихнув Млинського, увірвався до кімнати... Хрипке матюкання, ойкання й скрипливий голос майстра дефекації:

– Чого стовбичите? Господар уже сказав нам: «Ласкаво просимо!».

Товариші його переглянулися, синхронно чхнули й всунулися в кімнату, затягнуту сизим пороховим димом. Дерев'янку вчепився там у Гліба Олександровича, заважаючи йому перезарядити вже переламану двостволку. Спільними зусиллями гендиректора обеззброїли, а Левчук, підхопивши рушницю, побачив на підлозі біля його крісла купку патронів, що червоніли картонними гільзами, і про всяк випадок розфутболив їх по кутках. Господар, з побілілим за двадцять років волоссям, був білий і обличчям, щелепа в нього відвисла й тремтіла. Переконалий, що зрадника не стане ще на якісь каверзи, Левчук вирішив подивитися, чи не постраждали товариші.

Заряд дробу з двох стволів шістнадцятого, не менше, калібру пройшов між ним і головбухом. На собі Левчук не відчував пошкоджень, а ось плащ-намет Порфирія Ісааковича дріб зіпсував капітально. Буркаючи, скинув його головбух і взявся обмацувати своє ліве плече, що перетворилося на місиво з тканини й червоно-фіолетової плоті.

– Ніби мене хтось хлопнув по плечу... Це ж треба! Були ви, шефе, дрібним капосником, а зараз надумалися в людей стріляти!

– І ви гляньте, гляньте, Порфирію Ісааковичу, з якої залізяки ця мерзота у вас випалила? – і Дерев'янку ткнув двостволку під ніс головбуху. – Мав же німецький «Зауер

три кільця», відмінну рушничку, я ж пам'ятаю. А це ж тульська дешевінь кінця п'ятдесятих, коли боролися за зменшення собівартості! Стволи з водопровідних труб, не інакше... А до речі, Харько, чи тебе не зачепило? Ні? Просто дивуюся я, як це він в тебе не вцілив, ти ж у нас тепер, як ходяча мішень!

Сивий і зморщений Гліб Олександрович, колись цар і Бог на Крольчанському цукрозаводі, зиркнув на свого колишнього постачальника божевільними вицвілими очима, закотив їх і поспішно відвів убік. «Лейб-пройдисвіт» образився, хотів закусити губу, та вчасно пригадав, що майже нічого там вже закушувати.

– Дві-три дробинки не рахується, – буркнув. – І якщо я в такому поганому вигляді, то ось він вам, винуватець! Негідник цей ось! Пропоную без довгих слів порішити іуду – і з кінцями! А то ще заговорить нам зуби – вміє гад!

– Обома руками голосую за пропозицію Харитона Ілліча! Знаю я цього жоха! Цього православного... ні, атеїстичного єзуїта! Мабуть, уже в поліцію встиг зателефонувати, а зараз придумує, як би час потягнути.

– Господи, скорий помічник! Воззри на мя, свого грішного раба, – ледь чутно вимовив колишній директор і перехрестився.

Левчуку здалося було, що перехрестився Гліб Олександрович по-католицьки, але він прикинув на собі, як покійна бабуся навчали хреститися... Ні, правильно іуда перехрестився. Тим часом головбух розбушувався, почав кричати – хрипко, сипло, розмахуючи довгими руками й не звертаючи уваги на те, що з його правого плеча розлітаються по кімнаті страхітливі червоно-сині шматочки.

– Ось! Я ж вам говорив! Шукайте, Семене, білизняну мотузку, міцнішу, і я не погребую самотужки негідника

повісити! Скільки ця гнида крові з мене випила, о! Іудушка Головльов ви, Глібе Олександровичу! О, як давно хотів я вам це сказати!

– На себе б краще подивився! Ось саме ти, Порфишко, і є Іудушка! Втім, усі ви тут підлабузники та підлизи, – забубонів тихенько колишній директор. – Лизали мені дупу, коли я при владі був і міг кожному з вас премію підкинути. Лише тепер розхрабрилися, як зачислилися в зомбі. Хіба я з тебе, Порфишко, кров пив? Це ще питання, хто з кого на роботі кров пив. Тільки зараз це ти прийшов, вурдалаче довгов'язий, напитися моєї крові! Самі приперлися мій мозок зжертви, та ще обзиваються! Таких, як ви, тільки й можна зупинити, відстреливши голови ваші мерзенні – шкода, що в мене не вийшло.

– Що ви несете, Глібе Олександровичу? – здивувався Левчук. – Навіщо нам жертви ваш мозок? Нам он і горілка в горло не лізе, у нашому прикрому положенні...

– Нехрін придурюватися, «Лейба-пройдисвіт!»! Можна подумати, що я в кіно не бував! Ось приїде поліція з «Макаровими», вона вам бошки-то прострільть!

Мерці переглянулися. Директор, з усього видно, далеко вже не колишня людина-кремінь, проговорився й зволікати було не можна. Дерев'янку пошарив очима по кімнаті, знизав плечима й вийшов. Левчук відчув у собі неготовність і навіть небажання особисто вішати зрадника, він сподівався в цьому на рішучого майстра дефекації – кому ж ще робити брудну роботу? Схоже, що й Порфирій Ісаакович насправді не горів бажанням свої руки поганити. Проте не дарма ж він за відсутності техкерівника вважався найрозумнішим у їхній команді, ось і вирішив, не марнуючи часу, зобразити щось на зразок суду. Набув поважного вигляду, прочистив горло і, як і раніше хрипко, запитав:

– Ну, Глібе Олександровичу, у що конвертуються нині горезвісні тридцять срібників? Скільки, коротше, вам заплатили за наш завод? Який не одному вам, між іншим, по справедливості належав!

А мерзенний зрадник ніби чекав на це питання, тут же заходився, як і раніше, тихенько голосити:

– Яким ти був, таким ти й залишився, чорнильна твоя душе, арифмометре ти наш ходячий! Точну суму йому подай! Та якби навіть і пригадав я... Що вона тобі скаже, та точна сума, якщо курс з тих пір двадцять разів помінявся? Запитав би краще, Порфирію, скільки мені не заплатили?

– Що?!

– Ах, як очки вилупив, немов у минулі роки, коли я пропонував поставити на базарі в Полтаві намет і приторговувати карамеллю, виробленою з надпланової патоки! Так знайте, що я така ж жертва афери з нашим заводом, як і ви всі!

– Чи не можна тепер детальніше, – почув тут Левчук свій голос. Продзвенів би праведним обуренням голос, немов у сталінського прокурора Вишинського – якби горло не підгнило.

– Можна й детальніше, якщо людина-млинець попросила, – посміхнувся господар. Показав тим самим, що залишилися у нього в роті тільки два передні зуби, отчого колишній заводський громовержець став схожий на облізлого хом'ячка. – Смак був не тільки в одноразово виплаченому бонусі! Мене пообіцяли призначити головою правління компанії з мільйонним, якщо в сьогоднішніх грошах, окладом і з пачкою акцій. Але спершу все жданиками годували, а потім безсовісно кинули. Мене, Героя Соціалістичної Праці, Гліба Олександровича Неборака кинули, як останнього ханигу-постачальника, Господи прости!

Левчук уже розмахнувся було, але подавив у собі справедливе бажання засвітити в пику зрадникові. А колишній головбух занудьгував і, озираючись на двері, зачастив:

– Бачу, немає бажання покаятися, Глібе Олександровичу? На нема й суду нема... Обійдемося й без покаяння вашого. А провина ваша цілком очевидна й доказів не потребує... А ось і Семен Макарович, нарешті!

До кімнати ввалився Дерев'янка. На плечі в нього висів згорнутий мотузок, у руці тримав рожеву мильницю зі шматком жовтого мила.

– Біс його знає що, – пробурчав. – Порожньо в будинку – як виметено... Ось тільки в сусідній кімнаті телевізорчик чорно-білий, а на екрані вулиця перед воротами. Бачив я, як собака там прошмигнув... От і нас гад побачив, і телефон там на столі. Я відчинив чорний хід, змотаємося через нього. Як тільки повісимо. Тільки на чому? Осики, як годиться в такому разі, поблизу не спостерігається...

Тут очі всіх чотирьох піднялися до стелі, точніше, до крюка в стелі, на вигляд солідного, призначеного для важкенької кришталевої люстри, так що можна було сподіватися, що й... А ось чому крюк порожній, а до кабелю, що стирчить із стелі, приєднано бідну тьмяну лампочку? Отут і пробило Левчукові, що вся кімната зяє пусткою, а з меблів у ній – самісіньке крісло, на якому сидить Гліб Олександрович.

– Марно трудився ти, Сенько, майстер дефекації, – гірко вимовив зубожілий, як видно, генеральний директор. – Подивився б хоч, яка краватка в мене на шиї.

Було темнувато в кімнаті, проте, придивившись, побачив Левчук, що на шиї Гліб Олександрович має петлю з товстої мотузки, вільний кінець котрої, змотаний у кільця, валяється на підлозі. Мабуть, до сутички з

Дерев'янком за свою рушницю колишній директор тримав мотузку на колінах. Хотів було свиснути Левчук – та де вже йому, з його теперішніми губами...

Тим часом директор продовжив жалісно:

– Ось бачите! Нащо мені самому таке життя, питаю я вас? Їжджу на ганебному «запорожці», тобто стоїть у мене в гаражі ця потвора, а вся жебрацька моя пенсія йде на бензин. Тобто йшла б на бензин, якщо було б куди мені на «горбатому» їздити. Живу на перекази з Києва від дочки, але вона який місяць надішле копійку, а який і ні: сама в чоловіка на шиї...

– Це Іреночка ваша, бач? Але хіба вона у вас не економічний закінчила? – здивувався головбух.

Господар будинку тільки пухкою ручкою відмахнувся від нього, а Дерев'янко прикрикнув:

– Кінчай час тягнути! Краще б мене попередив, що вже запасся мотузком, і я по-дурному б не шукав... Ось тільки зараз петлю намілю, затягнеться тоді спритніше й швидше. От так, тепер буде ладненько...

Директор завмер і лише рота розкривав, але сказати нічого не міг: переклинило йому. Дерев'янко спихнув безмовного з крісла, сам забрався на м'яке сидіння з ногами й, навшпиньки піднявшись, перекинув вільний кінець мотузка через крюк для люстри. Скрипнув колінами, зістрибнув. Чортзна кого удаючи, уклонився:

– Проше пана до гіляки.

Тепер треба було поставити на крісло Гліба Олександровича, але це виявилось непросто: колишній директор безмовно брикався, штовхався, і довелося мерцям докласти спільних зусиль. Потім Левчук і головбух утримували колишнього свого начальника на місці, поки Дерев'янко вибирав слабіну на мотузку й прив'язував його вільний кінець до труби біля батареї.

Коли Дерев'янку вже закінчив, а підготовлений до страти раптом завмер у центрі страшнуватої конструкції, ніби курка, зненацька перевернена догори ногами, колишній головбух відступив за товсту спину колишнього директора й поманив до себе товаришів. Запитав пошепки:

– Які будуть пропозиції?

– Чому я повинен усе за вас робити? – обурився Дерев'янку, майже не знизивши голосу. – «Фігаро, тут! Фігаро – там!». Пропоную кинути на пальцях, кому вибрати табурет. Ну, на чому він там, іуда, стоїть.

– Зв'язати зрадника другою мотузкою й залишити, – прошепотів Левчук, якому остаточно вже розхотілося бруднити руки-ласти.

На тому й порішили. Тут раптом озвався господар будинку. Несподівано тонкий голос подав, можна б сказати, що й завищав:

– Ідіоти! Бач ти, «Іуда, зрадник...». Та кого я зраджував? Досі не зрозуміли, що тепер – кожний за себе? Совки смердючі!

Дерев'янку рвонувся було до нього, але головбух утримав його за рукав. На долоні лівої руки показав кісточками пальців правої, що, пора, мовляв, ушиватися, і гострим підборіддям – на двері: «Іди першим». Колишній майстер виматюкав колишнього директора й послухався колишнього головбуха. Той пропустив вперед Левчука, а прикриваючи за собою двері, кинув прощальний погляд на господаря будинку.

– Щось дуже почервонів обличчям наш Гліб Олександрович, – відмітив злорадно.

– Давайте там швидше, а то, чує моє серце, менти вже близько, – незадоволено озвався Дерев'янку.

Розділ 26

10 липня 201... Вже розвиднилось.

Крольчанськ. Кухонька в готельці офіціантки Каті

«Тарасику! Ось, зробив усе, що зміг. Це “все” на флешці, прямо зверху, називається: “Виправлення до слешеру”. Вибач, але принтера з собою не брав :). Відчальною авто-стопом. Флешку мою завітну не загуби, а то голову зніму. Мартишці й Славикові передай полум’яні привіти.

В.»

Перечитав Веня написане, й очі йому ніби дрібним піском засипало. А є чому дивуватися? Дві безсонні ночі, а між ними подрімав трошки на табуреті, під шум і гамір кіношників. Праве око взагалі довелося заплющити, поки складав папірець і писав зверху інструкцію офіціанточці Каті. Знов розгорнув й обернув ним флешку, щоб знову інструкцією догори. Додав купюру й придавив край пакетика заварювальним чайником. Тепер можна й до санвузла, очі промити. Благо, і вода з крана пішла.

Повернувся на кухню, де, голови не піднімаючи, пропрацював залишок ночі, і відчувши себе майже як і завжди. За віконцем, вітаючи світанок, голосисто заливалися невідомі йому птахи. Але, оскільки називати їх не доведеться, Веня негайно про них забув. Виглянув у вікно – і забавно повторилися відчуття далекої молодості, це коли прокинешся в незнайомій квартирі, ось так само сунешся до вікна, а там невідомий пейзаж. Невідомий і новий, бо зовсім інакше виглядають вулиці рано вранці, ніж уночі.

Вимкнув і закрив ноутбук, від'єднав шнур живлення й кілька секунд нерухомо стояв з ним у руках. Потім пригадав, що треба прибрати шнур до наплічної сумки. Пішов по неї, що стояла біля розкладачки, на котру Вені так і не довелося прилягти. Вночі тричі вирубалось світло, але акумулятор ноутбука цього разу не підвів. При чому тут це? Хлопнув себе по лобу долонею, розкрив сумку й склав до неї шнур. А чи не змінити сорочку? Частково полінувався, частково не побажав господиню зайвими шерехами будити.

Проходив уже через кухню, коли наступив на хитку мостину, і самі собою відчинилися дверці старенького буфета. Негайно ж сунув туди Веня свого цікавого довгого носа – а там дві скляні банки стоять, одна півлітрова, інша на четверть літра, однаково паперовими обгортками на гумці прикриті. У маленьку налито темну рідину до половини, наклейка на ній овальна, а на наклейці надруковано: «Приворотне зілля. Від фірми “Bon pin-up”». Взяв у руки велику банку, зняв обережно кришку – і пахнуло на нього від чорної із зеленим відливом мазі таким гострим духом, що в голові помутилося.

Піддався-таки Веня спокусі: повернувся до кімнати. Похитуючись, проте навшпиньках повернувся – і заглянув за ширму. Там, на тахті, спала офіціанточка Катя. Спокійно посвистувала носом, виставивши з-під ковдри грубу, а на дотик, мабуть, тверду ногу з чорним лаком на нігтях. Перед тим, як улягтися, Катя довго плескала-ся в санвузлі, і навіть зараз від неї війнуло дезодорантом і дамською пахучою поганню, Вені невідомою, тому що після перебудови перестав він петрати в пахощах і дорогих лосьйонах. Нехтував, не бажаючи витратити час на дурниці. Ага, поряд з Катинією правою ручкою щось поблискує. Придивився Веня – а там молоток для відбивних! Нічого собі... І з повагою покосився він

тепер на стіну, де висіла звичайна ніби мітла, ось тільки лакована й червоною стрічкою обв'язана.

На вулиці озирнувся. Одноповерховий Крольчанськ мирно спав, підстелившись під самотню Катину п'ятиповерхівку. Веня визначився за сонцем, у якій стороні Київ. Помилився при цьому й потупав до перехрестя, щоб повернути, як виявилось згодом, у протилежний від столиці бік. Ні людей, ні машин по дорозі не зустрів і почав уже сумніватися, чи зуміє цього разу спіймати попутку. Вирішив вийти все ж таки за місто й подрімати на узбіччі, очікуючи якщо не попутний лімузин, то хоч маршрутку. Коли вибрався вже на шосе, почув з боку міста, за спиною, гуркіт могутнього движка.

А це капітан Ханенко виводив свій червоний «ягуар» 1990 року на передранкову прогулянку. Любить він промчати порожньою вулицею, а потім поганяти за містом на повному газу. Після проїздки з вітерцем, бувало, розслаблявся й заспокоювався настільки, що й придавити щоку укладався до вранішнього капучино, хвилинок отак на дев'яносто. Ось і зараз, не передчуваючи жодної нової для себе неприємності цього клопітного ранку, вирулив капітан на порожнє шосе між Крольчанськом і цукрозаводом, а там і натиснув на газ.

А Веня тим часом, не остигнувши ще від дописування сценарію, мучився, пригадуючи, як у фільмах жахів зупиняють тачки на шосе – чи то з узбіччя, класичним для автостопа жестом, чи то вибігаючи на середину. Заразом експериментував на місцевості. У результаті опинився він на середині проїжджої частини дуже невчасно. Побачивши, що прямо на нього мчить черво-

не чудо-юдо й не збирається гальмувати, нічого кращого не придумав, як повторити бачений у якомусь бойовику фінт. І стрибнув чудиську на капот.

Негайно ж злетів він високо вгору. У польоті зірвало з його плечей сумку з ноутбуком і підкинуло її в один бік, самого ж Веню, який уже втратив свідомість і чомусь розчепірів злегка в сторони руки, як у дитинстві, коли стрибав у воду «ластівкою», піднесло в бік, протилежний від сумки. На мить завис він над придорожньою ділянкою поля й спікірував головою вперед прямо в дупло величезного сухого дуба. Здригнувся покритий мохом велетень, і дивна річ: спочатку з дупла стирчали кросівки невдахи-літуна, а потім і вони втягнулися всередину.

Ніяк не можна сказати, щоб капітан Ханенко зовсім не збирався гальмувати, побачивши недоумка на дорозі. Навпаки, він майже зважився було натиснути на гальма, ось тільки в останню мить пошкодував гуму на покришках. Адже й без того лисувата, а якщо ще щодня стісувати, тоді взимку хоч і не їзди зовсім! Не встигнеш озирнутися, як потрапиш у ДТП, і вже не таке безпечне для водія, як сьогоднішнє... Зрозуміло, він скинув газ, потім акуратно загальмував і повернувся до місця прикрої події. Дещо здивувався, ніде не знайшовши потерпілого ідіота, і зібрався було пошукати, проте передумав. По-перше, капітану не посміхалося мочити в росі домашні шльопанці, по-друге, погода стоїть спекотна, так що, як тільки засмердить, дурня й без нього знайдуть. Полінувався капітан Ханенко розвертатися знову, не став і продовжувати безнадійно зіпсовану проїздку, покотив додому.

А Венін ноутбук упав у канаву на густу траву й не розбився. Тому що в польоті випав із наплічної сумки,

розкрився й, повиснувши на ремені тієї самої сумки, спустився на ній, наповненій повітрям, як на парашуті. Ну, хай і не зовсім, як на парашуті, головне, що залишився цілий. Прийшли до нього мурашки, лазили по ньому, лазили, найхоробріші й усередину забралися, але нічого примітного не вчинили – надто вже малі. Прибігли польові миші, і – треба ж! – знову акумулятор не підвів: зуміли хвостаті ноутбук увімкнути. Запищали від радості, коли монітор освітлився, і почали на ньому мелькати всілякі штуки, а ось коли з'явилася картинка, вибрана Венею для свого робочого столу, порозбігалися бідні. А причина в тому, що любить, дуже любить Веня кішок, проте вдома завести не може через алергію на шерсть. У компі ж побалував себе, вивів на робочий стіл фотку розкішного рудого kota, що з суворим виглядом наставив на глядачів круглі свої очища: «А ви, панове, що тут поробляєте на м-м-моїй тер-р-риторії і за яким-м-м пр-р-равом-м-м?».

Звичайно ж, польові миші міського домашнього kota і в очі не бачили, але одна з них, як уже згадувалося, бігала в Крольчанськ, де у неї далека родичка живе, домашня мишка. Ось та й водила її на сусідський двір, щоб страшного kota показати. Привела її до півня й питає вельми хитромудро, щоб страховище на його власне ім'я не назвати й тим самим не накликати на свою голову: «Привіт тобі, царю Будимире, від цариці Земляної! Скажи нам, де зараз Чирік Кучумпір перебуває?» Цар Будимир, істота теж страшнувата, хоч і красень собою, подивився-подивився на них скоса... Але, поклекотавши, відповів ввічливо: «На високому мурі спочиває, а якщо звідти зіскочить, мусите, дівчата, швидко утікати». Пискнули миші, одразу кинулися

навтьоки, проте польова мишка встигла все ж таки роздивитися кота, що сидів на паркані. Зараз вона перша запищала від жаху, упізнавши Чиріка Кучумпіра, і сполохала подруг.

Підскочив до ноутбука заєць, подивився-подивився на картинку, нічого не зрозумів з природної своєї дурості, пострибав далі. Потім монітор погас, перейшовши в економний режим.

Тут чупакабра по канаві прослизнула, зупинилася біля ноутбука, висунула свій кривий ніс, принюхалася, потім очима блювотного кольору обнишпорила навколо, за-спокоїлася й узялася за іграшку. Душка-кіт залишив цю смердючу потвору абсолютно байдужою. Носом-гудзичком, схожим на напівгнилу вишню, давай натискувати всі кнопки одна за одною, та й відкрила кінець кінцем Вікіпедію. Лапою облізла своєю почала над мишкою по-всякому знущатися, поки не викликала на монітор власне зображення.

Як і майже кожній дамі, зняті з неї фотографії чупакабрі не сподобалися, а про фотошоп вона й гадки не мала. Тому, ревниво собою помилувавшись, фиркнула потвора й сплонула – та так вправно, що збила коника, повислого на стеблі молочаю не ближче ніж у метрі від неї. Тут на шосе почувся звук людської таратайки. Прислухалася вона, і вирішила укрити іграшку глибше в канаві, щоб не відібрали. Сама ж про всяк випадок прикинулася дохлим собакою та язик наполовину висунула.

Проїхала таратайка, насмердівши на шосе, і взялася знову чупакабра за свою іграшку, що як з неба звалилася. Награвшись, вирішила й висловитися. Клацаючи кігтями по клавішах, зуміла-таки набрати: «W GROBU

JA BACHYLA WASCHYCH KUREJ A KOZY W ARGENTYNI KUDY SMACZNISHI». Тут знудилася чупакабра, та ще здалеку бекання козине донеслося. Або здалося їй з голодухи?

А тим часом Веня поступово опам'ятовувався. І вчасно, треба сказати, повернулася до нього свідомість. Тому що, плюхнувшись у справжнє озеро меду, що накопичилося в дуплі, розплескав він частину вмісту по стінах і стелі, а сам поступово вгрузав углиб, ще й зверху потихеньку зрошуваний медом. Оговтався він, коли його рот і підборіддя вже занурилися в солодку масу, та й ніс йому якраз почало заливати. Чхнув Веня й спробував запрацювати руками-ногами, начебто брасом у воді поплив, але могутній медовий дух відкрив йому реальне становище. Тоді взявся він ноги опускати вниз, а руками від меду відштовхуватися. Не відразу це вдалося, і кожної миті сподівався він ось-ось досягти носками кросівок дна, але... На жаль! Довелося постійно підгрибати руками, щоб хоч обличчя залишалось на поверхні.

Раптом до вух чупакабри, потворних формою, зате напрочуд чуйних, донісся ведмедачий рик. При цьому з напрямку вельми несподіваного – зверху, з небес. Вона знала, що ведмеді в цих краях не водяться, але... Мабуть, сюди вони залітають з Півночі. Підняла голову, схожу на об'їдену міллю дитячого розміру хутряну вушаночку, – слух не обдурих її: по синьому небу, усе ж таки нижче білих хмаринок, і справді летів великий ведмідь. Лапами він помахував, чорним хвостом у повітрі рулював, а вухами своїми поворушував. Чупакабра вирячила назустріч звіру свої опуклі, наліті кров'ю очища. Так, вона не помилилася: ведмідь явно йшов на

посадку. Чупакабра підбігла хвіст, голову опустила до землі й на напівзігнутих побігла канавою геть. Щойно була тут горезвісна чупакабра, і от уже немає її.

А ведмідь і справді знижувався. Ось приземлився він на свою волохату сідницю, вправно перекинувся через голову й пустився бігом до старого дуба. Встав на задні лапи – і до дупла. Спробував лапу засунути – не влізла, головою ткнувся – не вийшло. Потім раптом ухитрився – і весь у дуплі зник.

Розділ 27

Тоді ж рано-вранці.

Крольчанськ. Хрестовоздвиженська церква

Отець Сєргій дотягнув впівголоса «Мноґолітіє», розоблачився, не поспішаючи, і, вже на виході з церкви, помітив, що одна з прихожанок, про довге життя яких, рівно як і прихожан, він щойно молився, усе ж таки вшанувала своєю присутністю утрєню. Придивившись, уточнив: ні, не прихожанка. Тих бабів він знає всіх в обличчя, та вони й не забувають, збираючись до Божого храму, прикрити волосся хусткою. Хіба ще одна вівця прийшла проситися до православного стада?

– Здрастуйте, громадянинє піп.

– Здрастуйте. Чи маєте до мене яку-небудь справу? – промовив зі всією можливою люб'язністю. – Взагалі ж зі священником належить вітатися словами: «Батюшко, благословіть!». А називати вам мене краще отцем Сєргієм.

Встиг уже охопити її поглядом, і не викликала відвідувачка жодного інтерєсу. Довготєлєса, худюща, явно не годилася вона в Дюймовочки. І в домоправительки теж: віку, правда, відповідного, що спокуси зовсім не викликає, затє нафарбована неблаголіпно. Як продавщиця, їй-богу. Продавщиця? Але ж і справді продавщиця – з «Гастронома» на околиці, на Заводському кінці! На тій околиці отєць Сєргій рідко буває, а то й вуличне прізвисько пригадав би вже.

– Ага, зрозуміла. Звичайно, нужда привела, отець. Не стала б я без діла турбувати святу персону в таку рань. А де ми змогли б поговорити?

– У храмі не зовсім зручно: у вас волосся не прикрите. Можна до мене додому, у вітальню.

Вона відсахнулася і, свердячи отця Сергія маленькими припухлими очками, шумно втягнула носом повітря. Він спохмурнів: навіщо принохуєшся, бабусю нафарбована? Якщо від нього чим і тхне, так дещо заношеною шерстю від ряс, але ніяк не козлиним душком похоті. Ви вже пробачте, мадам, але для жадання трохи не той об'єкт бачу. Або «предмет» – кому там учили панночок бісики пускати? Ця ж панночка явно не в собі. А до таких слід проявляти поблажливість. Отець Сергій змусив себе усміхнутись.

– Бачу я, вам до мене в дім зайти небажано? Тоді пропоную перейти вулицю й посидіти он на тій лавочці. До міського скверу звідси далеченько.

Обличчя відвідувачки злагідніло, вона кивнула. Прощмигнула між колонами, спустилася сходами й почала, вибрикуючи худими ногами, перетинати дорогу, у цю ранню годину вільну від докучливого автотранспорту. Лавка, запропонована для бесіди отцем Сергієм, стоїть під парканом, що з незапам'ятних часів оточує пустир. Безгоспна, вона, здавалося б, давно вже мала підгнити та впасти в нікчемність, а там і в кінцеве небуття, проте завжди знаходяться анонімні доброзичливці, готові без зайвого шуму сколотити її наново. Для чого саме, отець Сергій зрозумів першою ж весняною ніччю після переїзду до Крольчанська: надто вже недвозначні звуки доносилися з лавки через відчинені вікна попівського будинку, чергуючись зі сміхом, з музичним хрипом модних тоді касетних магнітофонів і приглушеними висками.

Отже, усілися вони на ложі беззаконного кохання й безкорисливого пороку, й отець Сергій запитав, бездумно втупившись у храм свого пастирського служіння:

– Так яка ж справа вас привела до мене? Даруйте, не знаю вашого імені й по батькові.

– От як раз думаю, як розказати, батюшко. Хустку я до циганки брала, а до вас, звиняйте, забула. А як мене звуть... Вам воно, отець, без потреби.

Отець Сергій крякнув. А оскільки мовчанка затягувалася, вирішив він скористатися нагодою й роздивитися з боку, уже осмислено й ніби чужим поглядом, Хрестовоздвиженську церкву, у якій колготиться ось уже без малого чверть століття. І постала перед ним двоповерхова будівля, що збереглася не найкращим чином (у чому отець Сергій і свою вину визнає), у стилі провінційного ампіру й прикрашена могутнім портиком з колонами іонічного ордера. Зовні цей домище на церкву аж ніяк не схожий, а нагадує те, для чого й був побудований – Дворянське зібрання, після революції перетворений на Будинок культури, а в середині п'ятдесятих, коли місто отримало помпезний Палац культури, переданий общині православної церкви. Випадок був, звичайно ж, унікальний, і говорили старожили, що в церковній десятці верховодили теща й дружина тодішнього голови райвиконкому. Справжня, повна назва храму – Церква Воздвиження Чесного і Животворящого Хреста Господня – видається отцю Сергію символічною, хоч спорудження маломірних хрестів на конічних дахах двох кутових башт (на місці, мабуть, двоглавих орлів, збитих після революції) небагато що змінило в зовнішньому вигляді Дворянського зібрання. Бувало, що під час нуднуватої повсякденної служби отець Сергій розважався, уявляючи собі тупі фізіономії музикантів повітового духового оркестру,

що надувають щоки на подіумі, де нині вівтар, або як провінційні панночки, місцеві Інститутки, пурхають у своїх бальних туфельках по набірному паркету, витертому тепер чобітьми прихожан... Ага, заговорила, нарешті!

– Мені б, отець, управу знайти на живого мертвяка. Це Сенька, я з ним у восьмому класі трошки крутила, а він двадцять років як помер уже. І це треба ж, заявився вчора до мене на роботу й просить горілки в кредит. Але я не розгубилася й всучила йому дві пляшки паленки.

– Так у вас в магазині є угорська горілка?

– Яка ще угорська? Я ж сказала: «паленка». Чи вам, отець, слон на вухо наступив?

Призвавши на допомогу все людинолюбство, що збереглося ще в його розчарованій душі, та озброївшись терпінням, співмірним з ангельським, отець Сергій запитав:

– Ви не визнаєте, отже, можливості, що помилилися, і це був не ваш старий знайомий?

– Та що ж я – Сеньку б не впізнала?

– Чому ж ви вирішили, що це був живий покійник?

– А кому ж іще бути? Смердів же, немов стерво зі звалища, і виглядав не краще. Коню зрозуміло, що ті двадцять років не в морзі, у холодильнику тамтешньому, пролежав. Ох, боюся я, що марно вас потурбувала, отець. Щось надто довго доводиться вам пояснювати. Ось була я у спасительки Есмесральди – ну і ймення, не вимовиш... Та хоч і страшно вредна циганка, та ще й відьма погана, зате все схоплює на льоту. Піду я, мабуть. Може, і придумаю, хто ще зміг би бідній самотній жінці допомогти.

Ох, як закортіло отцю Сергію відповісти: «Баба з воза, кобилі легше!». Проте немає тут ні воза, ні кобили. І не личило б протоієреєві поводитися по-школярськи, та

й обидчиця залишилася сидіти, як сиділа, прибравши сумні ножища під сидіння. До того ж зацікавила його ця Есмеральда, правду кажучи. Марновірство одне, хто ж сперечається, і не спроможна така спритниця від чогось там врятувати, а от що порчу зуміє навести, йому чомусь вірилося.

– Тож, можливо, ця циганка через те, що їй не заплатили, і викликала... і наслала на вас цю галюцинацію. Сон наяву тобто.

– Який ще сон? Паленка з-під прилавка сама пішла погуляти? Я ж дивилася, перевіряла: обох пляшок як не бувало. Та й зайвилася я до неї вже після того, як Сенька змотався.

– І все-таки розкажіть мені докладніше про цю вашу Есмеральду.

Розповіла вона, і папірець, знятий з дошки оголошень, дала подивитись. У її оповіданні, сумбурному, проте ж і докладному, не залишив він без уваги скарг на підступи невидимих ворогів і на розумування кішки Ньюськи, оцінив належним чином. Не кажучи вже про польоти циганки в образі пузатої відьми. Проте, тільки отримавши в руки папірець, і справді, довгий, подібний до рецепта старих ще часів, відчув себе на твердому ґрунті.

– Шахрайки махрові вони, ці ваші циганки-спасительки, скажу я вам.

– От так вже одразу – «ваші»...

– А хто насамперед до циганки побіг? Особливо ж злобісні вони тим, що примазуються до авторитету нашої православної церкви. А хоч би й на ваш папірець подивитись. Ось тут: «На фото Есмеральда і настоятелька монастиря “Софія” (праворуч)». Фотографії цих баб обрізані по краях і приклеєні до фото куполів Софії Київської. Проте ж храм цей входить до державного заповідника

того ж імені, жодній з церков не належить, і при ньому немає зараз і не було ніколи жіночого монастиря. Був чоловічий, але дуже давно, за царя Панька, як у вас тут говорять. І ще: там же паркан, неможливо отак сфотографуватися на фоні куполів Софії. Нічим ця ваша Есмеральда не допомогла б, тільки гроші знову виманила б. Марновірство одне, та ще й шахрайство.

– А ви, отець, скільки з мене запитуєте?

– Я з вас нічого не запитую. По-перше, ви й досі не сказали толком, якої допомоги від мене сподіваєтесь а по-друге, я сам ще не знаю, чи візьмуся за цю справу.

– А я й не зможу, напевно, заплатити вам, отець. Я же жінка бідна. Хіба що натурою.

«Але ж циганці ти потягла всі гроші, що мала», – пригадав отець Сергій. Огида до людської жадності відволікла його, і він довідався недбало:

– Це яйцями, певно? Так ви курей на дворі розводите, чи що?

– Курей не тримаю, так що яєчок катма. Чого немає, того немає. Але ж чула я, що ви зараз чоловік самотній, от і надумала, що зможу вам замість грошей відпрацювати.

Отець Сергій скам'янів. Що називається, дійшло на сьомій хвилині. Раптом уявив він себе в ліжку з цією, розмальованою, немов дешева лялька, кістлявою старухою – і трохи не виблював прямо на розтягнуту між колінами рясу. Вона ж ще й з привітом – а раптом носа відкусить? От була б йому кара за всі його гріховні помишлення! За всіх його уявлених самотніми ночами німфеток! А хіба не проявив він щойно, просто зараз, гріх гордині? Образив, хоч і не вголос, жінку, назвав кістлявою старухою, а сам – хто? Теж не розанчик!

– Ви, мабуть, соромитеся мені свою білизну віддати, бо геморой у вас? Або нетримання сечі? Так я ж медичну

освіту маю й руками прати не збираюся – пральна машина в мене! Стара, але працює як годинник.

– Та гаразд, потім домовимося, – прохрипів він. – Скажіть краще прямо, чого від мене хочете.

– Невже забула сказати? Тоді вибачаюся... Зробіть так, щоб мертвий Сенька мене більше не турбував. Хай і грошей за горілку не віддає, обійдуся без його смердючих... Позбавите мене Сеньки – і більше нічого від вас не треба.

– Так-таки й нічого? – протягнув він іронічно.

– Ще треба б Ньюську мою святою водою оббризкати, щоб не брала на себе дуже багато, не випендрювалася, а також – ось! – невидимих ворогів відвадити б.

Отець Сергій остаточно опам'ятався. Навіть підбадьорився.

– Кішка ваша не по моїй парафії, понеже не мають тварини безсмертної душі, а ось проти ворогів видимих і невидимих допомагає молитва до архангела Михаїла. Чи є у вас, чим і де записати? Ні? Ну, тоді запам'ятовуйте. «О святий Михайле архангеле, світлообразний і грізний Небесного Царя воєводо! Помилуй мене, грішну, що потребує твого заступництва! Збережи нас...» тобто «мене, рабу Божию...». Ім'я-то Ваше як?

– Фросина я...

– «...мене, рабу Божию Євфросинію від всіх видимих і невидимих ворогів, паче ж підкріпи від жаху смертного і від збентеження диявольського...»

Прочитав молитву до кінця, нагадав, що її обов'язково треба заамінити. Кивком попрощався, схопився з лавки і, духом воспрянувши, направив стопи своя, уже вільні, через вулицю. Рукою вже схопив кільце клямки на хвіртці, маючи намір сховатися у дворі, коли наздогнав його напружений крик цієї самої Фросини:

– А з Сенькою-мертвяком що мені робити?

– Приводьте одного Сеньку до мене, тут і розберемося, – відповів він благодушно.

Зовсім небагато часу минуло, і зрозумів отець Сергій, що невдало тоді пожартував.

Розділ 28

Того ж ранку.

Дупло дуба-патріарха неподалік від шосе

Знов опритомнював Веня, проте поволі, ох, поволі поверталася до нього свідомість... Або це він прокидався? Ось якщо прокидався, то марно, нехило б ще поспати... Уже майже зовсім отямився Веня, коли раптом проясніло остаточно у нього в голові, і зміркував він, що зовсім не спав, а відбулося щось гірше за п'яну відключку й некомфортне, на похмілля, пробудження – чортзна-де й з ким, проте з головним болем так уже точно. Усі кістки в нього ламало, зверху не то медовий дощ його зрошував, не то м'який солодкий град засипав. Навколо смерділо не тільки медом, що вкінець уже обісів, але й гнилим деревом, а знизу хвилями підіймався жахливий дух величезного й неохайного, біс би його матір узяв, звіра. У вухах стояв дзвін від гучного, навіть і з постукуванням, плямкання. Веня якось відразу зрозумів, що під ним возиться в меду саме ведмідь, але відволікся від цього свого висновку – бо нарешті усвідомив власне розташування в просторі!

Як і раніше залишаючись у медовому дуплі, Веня висів зараз на його стіні й поволі, але невідворотно відлипав від неї. Або відклеювався. Відчуття було незабутнє і, що тут скажеш, непорівнюване. Навряд чи можна зіставити його і з тим, що охоплює альпініста, повислого над прірвою на пошкодженому мотузку, а вух його досягає тихе бамкання: це вгорі лопаються нитки одна за одною. Адже коли бухнеться Веня, він не розіб'ється-

ся, небезпека-то зовсім в іншому... Чи все ж таки йому це сниться? Скажімо, мед у дуплі накопичувався дуже довго, десятиліттями або навіть... ну, напевно чи, це вже занадто. В усякому разі, відбулося... як це?... от, природне бродіння, а він же хлебнув меду, коли пірнув, та й навіть якщо тільки нанюхався... Ні, усі сні ґрунтуються на враженнях, отриманих у тверезому..., точніше, у безсонному стані, а хіба з ним уже бувало таке, щоб ліва лопатка встигла відклеїтися від стіни, а зад і права лопатка ще трималися?

Уже й те втішає, що небезпека захлинутися йому більше не загрожує: кудлатий монстр устиг вижерти стільки меду, що рівень в'язкої рідини в дуплі неминуче мав знизитися. Ведмідь продовжував насичуватися, утробно бурчав од задоволення, і його величезна, з блискучою шерстю спина похитувалася майже під Веніними ногами. Йому тим часом удалося здогадатися, що саме відбулося. Звичайно, ведмідь упав у дупло в той же спосіб, як до нього сам Веня. Ось тільки маси у Вені та ведмедя надто вже різняться. Тому Веня, звалившись, розплескав на стінки дупла тільки мед, а ведмідь – разом з медом ще й те, що містилося в меду, тобто Веню. При цьому відбувся гідроудар, ось чому так сильно струснуло, дало й по мізках, і по кістках. Тільки якщо дало по мізках, звідки це в нього випило, щодо гідроудару? Гаразд, хай... Тепер же все, що розплескав важкий звір, стікає зі стінок дупла знову на його дно, і Веня теж. Ледве встиг він домислити до кінця цю думку, як відлипнув від стінки дупла останньою точкою склеювання, худим своїм задом. Ненадовго ще утримався, повисів на фалдах тонкого літнього піджака – і ...

– А-а-а!

Ударився об величезний зад ведмедя, трохи вище короткого хвоста, приклеївся було медовими кросівками, але тут же гепнувся назад, спиною в мед, забираючи, мабуть, з собою на підошвах висмикнуті шматки шерсті. Звір сіпнувся й обурено заревів. Брикнув наугад задньою лапою, а потім, перервавши сніданок, почав розвертатися в дуплі, щоб розправитися з нахабою, який наважився зробити йому боляче. Проте Веня був уже на ногах, а оскільки ведмідь встиг ударно попрацювати над медом, рідина доходила Вені тільки до пояса, і він, хоч і не без зусиль, ухитрявся пересуватися так, щоб залишатися весь час позаду волохатого чудовиська. Промайнула навіть надія вирватися таким чином на волю: це коли ведмідь повернеться до дуплового отвору тилом, і з'явиться можливість підтягтися на краю діри й виплигнути назовні. Підтягтися? Оце розмріявся... Якщо й у школі міг підтягнутися на турніку лише один раз, і з величезними зусиллями, а друге підтягання закінчувалося марними потугами... На щастя Вені, ведмідь, мабуть, не бажав тикатися носом у темний куток дупла. Порикавши й потоптавшись, монстр заспокоївся й знову взявся за мед. Проте не встиг Веня перевести дух, як плямкання притихло, зате пролунали неясні, але гучні й гулкі звуки, дуже схожі на булькання закипінлого чайника, а супроводжував їх наростаючий гуркіт. Немов вулкан вивергає лаву, або, ніби паперовий мішок з цементом бурчить, коли його робітник з матюками тягне неметеним асфальтом.

Тут Веня примусив себе залишити порівняння й спробував передбачити, яку ще каверзу готує йому велетенський звір. Якби! Марними виявилися його розумові зусилля. Бо не встиг він нічого придумати, як ведмідь оглушливо зіграв на своїй задній трубі, і негайно ж дупло наповнилося задушливим медовим сморо-

дом. «У рота ніколи більше його не візьму, вашого меду!» – у відчаї присягнувся Веня, затуляючи ніс слизькою й нудотно пахучою полою піджака... Майже негайно й у голові його помутилося так само, як і перед очима, а коли виринув він з туману напівнебуття, щось було сказано йому з глузливою інтонацією, і не відразу розібрав, що йому говорять. А ось що, виявляється:

– Одначе, одначе... Аще ти зарікся пити мед, невже тебе стане тепер на покупку все життя одного дорожнього заморського вина?

Протер Веня очі подолом сорочки, висмикнутої для того з штанів, і побачив перед собою, ніби в овальній хмарці, старичка з напівсивою бородою. З хмарки сильно смерділо фекаліями. Ще раз протер очі Веня – і переконався, що не здалося йому: старичок і справді сидить в позі орла або диявола, виставивши вперед гострі коліна, обтягнуті тканиною в квіточку, а довгою бородою прикриваючись, як фіговим листком. На голові – висока шапка темного блискучого хутра, соболину ж шубу, підібравши, руками притримує, і дивно все-таки, як ще не вимазався у всьому тому різномастому лайні, серед якого присів.

– Ви-то хто такий? – прохрипів Веня.

– Яз есмь посол Димитрій Іванов син Герасимов від великого князя всея Русі Василія Івановича до папезу римського Клементія Джуліановича, а от ти хто еси? Што чухонець, і сам вижу...

– Чому ж так одразу – і чухонець? Ні, це ж треба...

– А хто ж еше? Щоки поголені – раз! Каптанець на тобі тамтешній – два! Ну й ти ж весь – із моєї байки, небиліці тобто, а мені її чухонець, мій тіун у Ліфляндії повідав... Та й мова наша московська у твоїх устах вельми безглуздо

звучить. Я якраз про тебе щойно латинською мовою на бенкеті розповів, від чого самі святі кардинали багато сміялися...

– Гаразд, гаразд. А ви-то самі, боярине, де зараз?

Посол обернувся. Впав при цьому Вені в очі його червоний ніс, але в старичка й усе обличчя було, як виявилось, помідорного кольору. Поки він обертався, сморід у ніздрях Вені пару разів змінив консистенцію, з чого зробив він висновок, що примарний співбесідник давно й тяжко п'яний.

– Ви? А скільки нас тут, по-твоєму? Хмельон, чи що, і в очах двоїться? І не боярин я... А перебуваю в преславному граді Римі, у папському палаці, зовомом Бельведерус, на бенкеті. Ну, у заході нині, віддаю належне людській природі, чого ні папежу, ні цезарю не уникнути, – старичок хихикнув. – Спершу подумалось мені, що ти з'явився преді мною тому, що я надмірно натужився, і в голові передавив суть мозкові жили, а зараз виню папезників-чорнокнижників. Обпоїли мене й видіння наслали, алхіміки хрінові. Ех, до чого ж відстали ми, друже ти мій дикий чухонець, від європської безбожної науки!

Тут примітив Веня, що непристойного вигляду великокнязівський посол легко коливається, ніби спостережуваний здалеку спекотним літнім днем у сильний бінокль. Мабуть зникати зібрався! І запитав Веня квапливо:

– Якщо вже ви цю небилицю розказували, знаєте, напевно, і чим закінчилася. Чи врятувався той ваш чухонець від ведмедя? А якщо врятувався, то як?

Тут розреготався старичок, зі смаком розреготався («Ох, не можу...!»), трохи не шльопнувшись голою паністарою на навколишні кактуси, і в такт його корчам почало зображення покриватися брижами, немов

екран ящика в зоні ненадійного прийому. Проте встиг він, між кудкудаканнями своїми, і викрикнути:

– А ти схопи міцніше Мишка за яйця, смикни – тоді й пізнаєш, як!

Зовсім зникло видіння, і під оглушливе плямкання звіра, що зовсім не втратив ще апетиту, Веня міг тільки нарікати на печерний рівень почуття гумору в стародавніх московитів. Але не можна ж було довше залишатися бездіяльним: виївши весь мед, ведмідь за-просто може і його, медом обмазаного, за інерцією зжертви! Веня, втім, ніколи не зважився б прислухатися до поради жартівника-московита, але й загинути, уподібнившись до християнського мученика на арені Колізею... – ні, про таку кончину навіть думати не хотілося! Тому знову, вже з меншим успіхом, протер він очі, придивився до тилу монстра, прикинувши деталі анатомічного пристрою, знайшов шукану ціль і... І, набравшись духу, щосили ткнув у неї носком кросівка. Негайно ж підстрибнув й обома руками вчепився за довгу шерсть.

Ніби вибух бахнув у дуплі – ось тільки біологічний! Змішалися в ньому скривджений рев, могутній стрибок звіра, тріск прогнилого дерева навколо входу в дупло – і майже розчинився в какофонії цього вибуху гучний грюк від зіткнення Веніного лоба з верхнім краєм діри. Уже мало що тямлячи, розтиснув він пальці та звалився в яр, що підступив майже до самого дуба... Останнім явищем зовнішнього світу, зафіксованим меркнучою свідомістю сценариста, стали гучні удари об ґрунт лап жахливого ведмедя, що раптом припинилися. Не встиг Веня здивуватися, як відрубився.

А от якби більш вдало вибрався він з дупла, мав би нагоду спостерігати, як ведмідь біжить зарослим

бур'яном полем, вибрикує лискучим від меду задом, як на бігу підводиться на задні лапи, розчепірює передні й стає схожим на дикого гусака, що розганяється перед тим, як злетіти. Але ж і ведмідь теж злітає! І Веня ще намагався б придумати фізичні причини цього неймовірного явища, як зник би звір у хмарах, тільки його й бачили.

Проте Веня лежав собі тихенько в канаві й нічого не спостерігав. А тим часом хмари мчали швидко по небу (ведмедя, хіба, наздоганяли?), день змінювався ніччю за п'ять хвилин, а то й ще швидше, за три всього хвилинки. Трава татарник потягнулася догори, піднялася кущами, але замість червоних квіточок, нікому, правду сказати, не потрібних, проклюнулися з жорстких бутонів – і хто б міг подумати! – риб'ячі мальки. І скоро, з неймовірною прямо-таки силою дозрівання, вирости в солідних карасів і коропів. Найбільша риба-короп роззявляла, роззявляла рота марно – та як гаркне: «Це що ж, риби, робиться! На мило бездарного писаку, що придумав таку дику нісенітницю!». Але залишився безмовним Веня, якого й не було видно вже у високій траві. Капельюх свій ковбойський, літній, він загубив, і довге волосся його, і без того напівсиве, вигоріло на сонці. Прилетіла тут куріпка, у нього на голові кубло з дрібного хмизу влаштувала, яйця відклала – і ну висиджувати! А Веня все спить... Пташенята вилупилися, пищать щосили – а Веня не чує. Тут крихітки-мурашки на запах меду нарешті добігли, давай мед між нитками Веніного ганчір'я виїдати, давай його, бідного, дрібно лоскотати. Інший би вже до неба підстрибнув, а Веня все спить. Тут одна мурашка попросила слова, та й говорить: «А чи не взяти нам, браття, це живе мертве тіло й чи не

відтягнути його нам у тінь, щоб не тліло?». Послухалися мурашки, підхопили Веню з усіх боків – і ну його з ярка витягувати! Тягнуть, потягнуть, витягнути не можуть. А він спить і спить...

Розділ 29

Того ж ранку.

Сторожка цукрового заводу

На світанку Петра Трохимовича розбудив пташиний спів, настирливо гучний і дружний. Підняв він голову над руками, покладеними на стільницю, та й знову заснув. Заснув безтурботно, адже вночі він замкнув знову кімнатку з мертвяком і телефоном: про всяк випадок!

Прокинувся, коли сонце вже світило щосили, а годинник показував час, усе ж таки дуже ранній для того, щоб піднімати капітана Ханенка. Вийшов Петро Трохимович на двір провітритись, а коли перевів свій погляд у бік заводоуправління, побачив, що кіношний народ збирається біля ґанку. Потім чорний джип проскочив повз сторожку. Чути стало, як завівся двигун автобуса. От і МАЗик показався з-за рогу, а коли, вже завантажений, проїздив через ворота, новоспечений сторож витягнувся біля сторожки, показуючи, що несе службу.

Раптом загальмував автобус, не відїхавши й півсотні метрів від воріт, брязнули й відкинулися дверці, висунулася немолода пані з кіношних, кучерявенька така, але раніше якось не запам'яталась вона Петру Трохимовичу. Помахала пані йому ручкою й крикнула:

– Ей, ви, стороже! Давайте з нами на сніданок! До цього вашого ресторану так званого! До «Ти мене полюби»!

– Спасибі, але я ще того... получку ще не отримав, – посипівши від здивування, мимовільно підморгуючи

та скривившись, мов середа на п'ятницю, зумів-таки відповісти Петро Трохимович.

– Ми теж, – і приємна дамочка повторила запрошувальний жест. – А за сніданок фірма заплатить.

А поки підбігав він, хтось устиг уточнити:

– Фірма «Реклам»!

– «Реклам»? Фірма «Нікому не дам»!

– Та ну тебе, Богданчику, ще напороочиш!

І загальний регіт. Гуморні люди кіношники! Приємна пані усадила Петра Трохимовича на вільне місце поруч із собою й представилася Наталією Денисівною, гримером. Пояснила, показавши на повну молоду блондинку:

– Це я за вас попросила нашого директора. Ось її, Клавочку-голубочку. Не можу я дивитися на голодного чоловіка. У мене вдома зараз троє таких страждальців безруких: чоловік і двоє парубків. Уже й не знаю, чим сьогодні снідатимуть. Яечня найпростіша, і та для них проблема.

Петро Трохимович підвівся з сидіння, правицею трохи підняв над головою капелюха й легко уклонився директорці. Та звисока кивнула у відповідь.

– Ви не звертайте уваги, – це сусідка пошепки. – Клавочка – людинка добра й проста. Та тільки вона ще й Дівчину з веслом у нас грає, а зараз входить у роль.

Тут автобус струснуло на вибоїні, і Петро Трохимович, що не встиг сісти знову, ледь не опинився на колінах у Наталії Денисівни. Приїжджі дружно гуркнули сміхом. Справді, веселий народ!

Повертався він на тому ж автобусі, але в складі цілої кавалькади з кіношних тачок. У тій же смішливій компанії повертався, але вже іншою людиною. Мало того, що наївся, як давно вже не доводилося, та ще й примудрився, затесавшись до компашки, що вимагала опохмілки після вчорашнього корпоративу, отрима-

ти від суворої Каті цілющий ковток «Пшеничної». Чистої, як сльоза, із запітнілого крижаного графіна, у гранованій стопочці! І бутербродик з кількою на закуску! Ех, ну й життя пішло...

Ось тільки розм'якнувши після казкового сніданку, не здогадався Петро Трохимович ще в місті, де покриття працює, попросити в кого-небудь з приїжджих мобілку, щоб подзвонити менту. Довелося, добираючись до стаціонарного, відмикати комірку з мертваком. Остаточно зіпсувався в нього настрій, коли виявилось, що страшного капітана він усе-таки розбудив. Той, проте, незабаром змінив гнів на ласку, сказав, що сам передзвонить черговому, а перед тим, як кинути трубку, поставив запитання, зловісне значення якого дійшло до Петра Трохимовича туди пізніше:

– А ти упирайся там рогом, ось тільки чи протримаєшся, аж поки я особисто прибуду?

Не минуло й години, як підїхав поліцейський «газик». Вискочив із нього лейтенант років тридцяти. На боязке «Здрасьте» Петра Трохимовича – нуль уваги, тільки очима блиснув – голубуватими, майже білими. Вихопив у колишнього техкерівника ключ, миттю відкрив замок. Тримаючи двері розчиненими, швиденько оглядівся всередині – і немолодому напарнику в штатському і в окулярах, але з великою сумкою на плечі і з приготованим уже фотоапаратом:

– Заснув, чи що, Кіндратичу?

Той – до комірки, і давай блимати там. А лейтенант на Петра Трохимовича примружився, гмикнув, потім пройшов ніби мимо, на вихід, а сам, не дивлячись, але зовсім не стримуючи молоді своєї сили, засвітив ліктем під дих. Звалився Петро Трохимович на підлогу,

а коли знову почав дихати, дійшло до нього, що саме мент Ханенко мав на увазі. Але все-таки запитав, для порядку більше:

– За що?

– Хіба ти не бачив, поц, що я просто послизнувся? Ти в чомусь мене смієш звинувачувати? І на кой хрін розлігся прямо в мене на дорозі? Спеціально, щоб я перечепився й упав?

Спробував напружити м'язи Петро Трохимович, але не встиг, і лейтенант кóпнув його носком казенного черевика в розслаблений ще живіт. Тут уже розкішний ресторанний сніданок запросився назовні. Засмутився Петро Трохимович, і захотілося йому будь якою ціною втримати їжу в собі. Зосередившись на цій задачі, він якось пропустив повз вуха сказане ментом. А-а-а, тепер второпав...

– ...замочив старого? Де це ти навчився придурюватися, гад?

– Так там і навчився, пане-товаришу старший лейтенанте, – проскрипів Петро Трохимович, підіймаючись на ноги й витрачаючи майже всю силу залишків свого міркування на утримування у сфері своєї уваги правиці й правого черевика мента. – Де ж ще навчать придурюватися, як не в дурці? Насмілюся доповісти, що Воніфатич давно вже помер, а я тільки днями з психлікарні відкинувся. Вам у Крільчанську всякий скаже.

– Думаєш, ти не розкриєш жалюзі? Думаєш, не розколешся, як із психлікарні втівав, щоб цього твого Воніфатича замочити?

Ох, розумів же він, що треба тягнути якомога довше, кров з носу треба дотерпіти до появи мента Ханенка, але з деяких причин дуже остерігався отримати зараз ще й у голову. Тому готовий був припинити вже опір

і запитати, де треба підписатись, коли допомога прийшла з несподіваної сторони.

– Так має ж рацію цей доходяга. Куди йому... Ти ж той самий Бенько, так? Ось і я кажу... Небіжчик-то, кажу, дуже вже лежалий.

Це той, з лампою-спалахом, промимрив, напівзнайомий немолодий очкарик у штатському, коли вигулькнув із комірки. І додав, проігнорувавши обурений погляд лейтенанта:

– І несхоже на кримінал. Ти забув, хто патологоанатомом у нас тепер? Есфір Давидівна за сумісництвом! Ну, ти ж знаєш її, усі її знають... Ця баба нікому спуску не дасть!

Тут виник вдалині рев могутнього движка, посилювався до максимуму, потім притих. У дверях сторожки промайнула тінь, вискнули гальма. Клацнули дверці, і... Чи міг уявити Петро Трохимович, що настане момент, коли він чекатиме жахливого мента з таким нетерпінням?

– Це що ще за самодіяльність? Як ти посмів розколювати мою людину? І навіщо, дідько?

– А справу відразу ж закрити в нас уже не почесно, товаришу капітане? Вам, що ж, зайвий висяк потрібний? Начальству висяк хіба потрібний?

– Та як ти насмілювався лякати мене Іваном Степановичем? Дочекатися хочеш, щоб я тебе в долю не взяв? Хто ж ще вас, молодих, навчить, як справи робляться? Чого встали, кому говорю?

І мент Ханенко рішуче попрямував до заводууправління, де навколо ґанку знову кучкувалися кіношники. Обидва менти, лейтенант і немолодий у цивільному, однаково, ніби за командою, знизавши плечима, потягнулися за капітаном, а позаду всіх поплентався Петро

Трохимович, щосили зображаючи, ніби не має до сил правопорядку жодного стосунку, що він тут п'яте колесо до воза.

Підіпхалися ближче – і стало ясно, що ж саме на ганку тепер відбувається. Той самий юний качок, який вчора для розваги чорнобородого олігарха трахав дівку перед камерою, і дівчина... Ні, вже інша, доросліша, більш фігуриста, вона набагато більше за вчорашню сподобалося Петрові Трохимовичу... Отож, вони вдвох маячили на ганку. Перемазані кров'ю, вдавали, ніби не можуть спуститися сходами, бо упираються в невидиму стіну. Перед ганком стирчала камера, біля неї оператор, позаду вся компанія кіношників на чолі з олігархом. Погляд Петра Трохимовича зупинився на повненькій директорці, Клавачці, що сьогодні знову красувалася в білому гімнастичному купальнику, та так і не відривався від її міцних, щедро перемазаних крейдою стегон, аж поки не прозвучало:

– Стоп! Знято!

Тоді й капітан Ханенко випрямив спину, з явним зусиллям відкинув голову назад і запитав:

– А чи можу я звернутися з однієї справи до Юхима Валентиновича?

Мало того, що в голосі капітана не почув Петро Трохимович належної пошани до олігарха, ще якийсь Юхим Валентинович йому, бач, потрібен.

– Так не приїхав ще Юхим Валентинович, – відповів олігарх дещо зверхньо, як людині такого рангу й належить, і виробив рукою щось, що видалося Петру Трохимовичу дивно знайомим. – Самі чекаємо сьогодні-завтра. А що за справа?

– Хіба? Значиться, мені брехню підсунули замість інформації? – і капітан озирнувся на новоспеченого сторожа так люто, ніби розраховував поглядом увігнати

його в землю по коліна. – Що за справа, говорите? Так хіба став би я турбувати добродіїв кінематографістів через якусь дрібницю? Якби не виявилось в сторожці мертве тіло, і мені не довелося б розслідувати, хто саме з вашої кіношної бражки замочив заводського сторожа?

Маленькі очки на досить-таки сонному обличчі олігарха (чи вже не олігарха?) загорілися, він сіпнувся, затремтівши молодим животом – і закричав:

– Славику, ти чув? У сторожку! Наталіє Денисівно, вперед!

Але оператор уже й сам, не очкуючи на команду, відгвинчував камеру від штатива. З камерою на плечі, встиг він наздогнати натовп, що кинувся до сторожки, коли народ підбігав уже до воріт. Товстуватий кіношний начальник, що трусив риссю, не втрачаючи почуття власної гідності, фінішував одразу ж за ним.

– Ну, Бенько, як ти посмів, воша, мені локшину на вуха вішати?!

– Я ненавмисно, товаришу капітане, не зорієнтувався. Хто їх, начальників, розрізнить...

– Чого став, як пень? Чекаєш, поки ці психи всі речдоки угроблять?

І Петро Трохимович припустив до сторожки. Всупереч побоюванням капітана, надто вже великого бардаку не спостерігалось. Кіношники, в основному, дисципліновано тіснилися перед сторожкою, у комірці возився один оператор, а перед дверима до комірочки нервово проходжувалися повний начальник і приємна пані Наталія Денисівна.

– Ой, не чіпайте там нічого! – заментував з ходу Петро Трохимович. – Не чіпайте, а то менти всіх посадять!

– Я й не чіпаю, – доброзичливо промовив оператор, не обертаючись. – Ваш небіжчик сам так чарівно, так

виразно улігся... От ще б спробувати при підсвітці знизу... А тоді... Наталіє нашо Денисівно, ви далеко там?

– Тут я, Славочко. Але довго не витримаю, надто смердить...

– Коли з підсвічуванням, підмазати б підборіддячко... Ви підготуйтеся поки... І не чіпаю я тут нічого, не дурень же я ментів даремно дратувати. Та ще й дуроломів провінційних.

– Славику, я ж не помилився, тобі на думку спала та ж ідея? – гучно запитав начальник.

– Чи та, чи не та... Я пригадав, Тарасику, «Техаську різанину бензопилою», – мукаючи, немов олівець тримав у зубах, відповів оператор. – Не рімейки, а от саме першу, сімдесятих ще, Тоуба Хупера. Там спочатку показують старі трупи, що довго полежали в землі, а потім уже, глядача ними розігрівши...

– Ну, а якщо точніше, ще раніше саспенс створюється, проїздом перед бійнями. Де я тут тобі, друже люб'язний, бійні візьму?

Тут Петро Трохимович злодійкувато озирнувся, кашлянув і, сам дивуючись власній сміливості, і навіть дещо нею наляканий, видав гучним шепотом:

– Щодо трупів, що довго полежали в землі... Якщо суворо між нами, то можемо домовитися.

– О! – це Наталія Денисівна з невдаваною пошаною. І Петро Трохимович негайно ж усвідомив, навіщо висунувся з необдуманною й небезпечною ініціативою: хотів, дурень, приймну пані заінтригувати. Колишній олігарх, а насправді, схоже на те, всього лише режисер, подивився на нього оцінююче. Запитав, не переводячи погляд на оператора:

– Славику, що скажеш?

– Господи, Тарасику, я ж знімаю, що дають... Мені, до речі, ліхтваген тут знадобиться для підсвітки, хай підженуть.

– Розетки тобі мало... Так, ти маєш рацію, моє питання скоріше до нашого письменника. От біс, ніяк не звикну до думки, що друг Веня змився... Гаразд, Трохиме Петровичу, потім поговоримо.

Розумне рішення! Тому що щільний натовп кіношників перед сторожкою сколихнувся, сіпнувся туди-сюди, і протиснулися крізь нього, під пискливе ойкання й матюкання впівголоса, браві крольчанські менти. У кімнатці відразу стало тісно. Капітан Ханенко, не гаячи часу, знову випнув черево й заgrimів:

– А посадку ху-ху не хо-хо за перешкоди правоохоронним органам? І що ви за штукарі такі, що й за мокруху не боїтеся залетіти?

– Куди залетіти? – здивувався було режисер, потім зрозумів. Добре обличчя його широко розпливлося. – Та бути того не може! Ви це серйозно, пане капітане? Ну, спасибі, от так удружили! Утім, нам тут треба порадитися... Славику, друже, чи не маю поступитися цією честю на твою користь?

– Спасибі, Тарасику, але особисто я не бачу необхідності додатково піаритися... А для фільму, ти маєш рацію, чудовий інформаційний привід... Послухайте, а Дімон там що, зовсім заснув? Мені вже підсвітка потрібна, що тут незрозумілого?

А Петро Трохимович раптом піймав себе на тому, що обмінюється здивованими поглядами з жахливим капітаном Ханенком. «Невже і я маю такий безглуздий вигляд з відкритим ротом?» – промайнуло у нього в голові. Тут і кіношний натовп примовкнув, замислився, потім вперед рішуче зробила крок та сама не зовсім юна дівчина, що разом з качком на ім'я Богдан

придурювалася, ніби невідомо яка сила не дає їй спуститися з ґанку. Заявила з виглядом, немов вони щойно зустрілися віч-на-віч з обманним олігархом біля водорозбірної колонки або коло сільського перелазу:

– Тарасику, уступи це мені, прошу, – і зробила таку жалібну мордочку, аж зворушила Петра Трохимовича. – Для мене будь-який піар на вагу золота, навіть і негативний. Ну, уступи, а?

Режисер Тарас спохмурнів і пояснив впівголоса:

– Щоб виник PR-мотив, треба, щоб об'єкт був хоч скільки-небудь відомий заздалегідь. Одна справа, якщо поп-зірка знову зганьбила себе, заявившись без трусиків на концерт, інша справа – якщо Христина Явтухівна, що поспішала на базар по буряки для борщу. Ти, Стасенько, ще не в тій ваговій категорії. Вибач.

Взялася в боки дівчина, зіщурилася, губки випнула, але сказати нічого не встигла. Тому що її відштовхнула та сама худенька, що з качком перед камерою трахкалася. Заквапилася, затрясла кістлявими колінками, голубі очки витріщила:

– Мене, мене візьміть! Ну, будь ласка, Тарасе Андрійовичу... Мене, мене! Ой... А що мені треба буде робити?

– Робити? Тобі? У ментярні? – розреготалася Стася, що встигла вже оговтатись. – Ось тобі там, цілком можливо, дитинча зроблять, атож.

І раптом підморгнула лейтенантові, що стояв дурень дурнем. Тепер уже Тарас Андрійович посерйознішав:

– Ну, ще чого, адвокат не дозволить нікого з нас закривати. Повідомлення буде про те, що наша людина викликана на допит як свідок, а неофіційне джерело в місцевій поліції, що просило його не називати, заявило,

що є... Так, так. Існують, мовляв, підозри, що у вбивстві замішаний один з учасників знімальної групи. Тільки таким от чином.

Капітан Ханенко почервонів обличчям, відкрив рота, закрив і – свистячим шепотом:

– Це ж за кого ти мене, кіношнику, маєш?

По обличчю режисера промайнула тінь. Помітно було, що він міг би сказати, за кого має капітана, та не вважає за потрібне. Раптом режисер широко й доброзичливо усміхнувся.

– Це я не для вас пояснюватиму, капітане, а для тих, хто ще не в'їхав у ситуацію. Ми ж знімаємо фільм жахів, а у фіналі його, як у тій ніби італійській пісеньці з «Формули кохання», «в общем, все они умерли»...

– Майже всі, – це Стася знову.

– Та не влізай ти під руку, darling... Гаразд, майже всі померли – а тут мало не на знімальному майданчику раптом виявляється справжній труп. Сюжет для Агати Крісті! Зрозуміло, у місцевого Еркюля Пуаро...

– Кого-кого? – витріщився капітан Ханенко.

– Ви має рацію, інспектор Мегре тут більш доречний... Загалом, у крольчанських мен... сищиків виникає підозра, що це не простий збіг, і вони вирішують придивитися до нашої знімальної групи. Чудовий піар-хід! Та газетярі битимуться за таку сенсацію!

– У Крольчанську немає газети, тільки сайт. Була районна газетка, та накрилася, – пробурчав мент-лейтенант. – Колишній головний редактор... Говорять, він з хліба на воду перебивається.

Бородатий режисер усміхнувся. Потім пояснив – м'яко, ніби дитині щось втокмачував:

– У цьому випадку ми не дуже й зацікавлені у ваших місцевих ЗМІ. Навіщо нам? Адже столичні таблоїди охоче опублікують цю новину! Я негайно... тобто, як тільки

з'явиться можливість, телефоную в Київ. До вечора сюди прокотить кореспондент від «Україна today»! Він візьме інтерв'ю у мене, у вас, капітане, і ви, як... Ну, як утворювач новини, у них там таке особливе слово є... Ага, як ньюсмейкер отримуєте скромний гонорар. Ось таким, значить, чином.

Петро Трохимович зрозумів, нарешті, про що мова. Капітан Ханенко, здається, теж, тому що кивнув. Чи то своїм думкам кивнув, чи то погоджуючись із режисером.

Розділ 30

Того ж ранку, але пізніше.

***Крольчанськ, квартира Ігоря Беседко,
колишнього головного редактора колишньої газети
«Голос Крольчанська»***

Бовкнути, що колишній редактор районної газети «Ленінський шлях» (перед закриттям на декілька років перейменованої на «Голос Крольчанська») з хліба на воду перебивається, було з боку ментовського лейтенанта, щонайменше, неетично. Насправді ж, Ігор Кузьмович Беседко (псевдоніми – Чесний крольчанець, Оглядач, Ваш репортер, І. П. Чеснюк, ніки – Черчилль, Громило, Зелений чоловічок, Bastion, Злий барабашка, Страшний троль, і навіть – з пісні слів не викидають – Торохтійка, Юлечка й Феміністка) перебивався не з хліба на воду, а з локшини на пиво. У крайньому разі, він обійшовся б без локшини, але без пива не отримував би справжнього кайфу від Інтернету. Тому доводилося з сил вибиватися, щоб наскребти на пиво. За квартиру Ігор, як і більшість крольчанців, не платив. Спочатку повірив забутому вже політикові-популісту, який після підвищення цін на комунальні послуги закликав викидати рахунки, а потім звик якось, та й борг накопичився зовсім непідйомний.

Старенький комп з пузатим монітором і цифровий фотоапарат-мільниця дісталися Ігорю після ліквідації газети, і він звик вважати устаткування своїм власним. Не гірше за всіх інших крольчанців Ігор усвідомлював взаємозв'язок між такими явищами, як заведений колишнім головою міськвиконкому, а зараз мером, режим

жорсткої економії, у лещатах якого й віддав Богу душу «Голос Крольчанська», – і триповерховий особняк мера, що виріс раптом на центральній вулиці. Звичайно ж, Ігорю нічого не вартувало б написати про це неподобство хльостку замітку до одного з київських видань, але... Недаремно ж він порівнював себе з артилеристом: той не стане палити по надто вже близькій меті, щоб не зачепило самого осколком. До того ж сайт «Наш Крольчанськ», де Ігор підробляв, офіційно належав мерії, що забезпечувало головному редакторові безкоштовний трафік, а без Мережі він не зміг би тепер жити. Іноді мер перекидав Ігорю якусь копійчину з отриманих від місцевих комерсантів за рекламу.

У нечастих тепер розмовах з містянами (нечастих, тому що Ігор все глибше зав'язав в Інеті) він називав себе фрилансером, і це було правдою в тому сенсі, що справжньої роботи не мав, але намагався заробляти, на чому тільки можливо. Підписався на розсилку сайту «Всеконкурсы.ру» і незмінно брав участь у всіх мережових конкурсах, якщо тільки не перешкождали його вік і громадянство. Як не дивно, дещо Ігорю перепало, хоч і дріб'язок. Лисий, як коліно, у результаті низки життєвих катастроф, він виграв випрямляч для волосся з керамічними пластинами, набір м'ячів для гольфа в елегантній упаковці й чудовий шампунь для автомобілів, а ще зубочистками запасся на все життя, що йому залишилося. Стежив Ігор і за українськими літературними конкурсами, в Інтернеті знаходив електронні адреси лауреатів і кожному пропонував себе як літературного агента. Відомості про це ремесло Ігор почерпнув із американських детективів у той час, коли ще цікавився книжками, навіть деякі купував, і вважав передчасним турбуватися про ситуацію, в якій опиниться, якщо хто-небудь із графоманів побажає

його найняти. Правда, дотепер тільки один щасливець спромігся відповісти. Уважно вивчивши того листа, Ігор дійшов висновку, що після отримання премії лауреат встиг зїхати з глузду.

Був період (це поки не скінчилися полотна й не вимазалися олійні фарби, припасені колишньою дружиною), коли він виготовляв абстрактні картини, не без підстав вважаючи, що вміє це робити не гірше за шахраїв-абстракціоністів і вже, в усякому разі, трохи краще тямущої мавпи-художниці, про яку читав у дитинстві. Знімав свої творіння «мильницею» й вивіщував фото в «Живому журналі», але так ніхто й не спокусився купити, хоч відвідування були. Оскільки інтернетні газети гонорарів, як правило, не платять, а в ті, що все-таки платять, Ігор пробитися не зміг, він засипав замітками всі паперові, «мила» яких виписував нишком з газетних підшивок у районній бібліотеці, поки вона не закрилася. На той час, слава Богу, усі поважні газети завели мережеві версії. Одну й ту саму замітку він відправляв одразу на всі газетні електронні адреси, при цьому, задоволений власною хитрістю, повторював її кожного разу в окремому листі, а не демаскував себе, даючи довгий перелік адрес у відповідній рубриці сторінки «Новий лист». Така хитромудра розсилка, яку подумки Ігор називав пальбою по площах, приносила йому невеличкий навар.

Але по-справжньому утримувала Ігоря на плаву кімнатка, що була їхньою з Іркою спальнею. Коли дружина його Ірка плюнула на їхній бездітний шлюб і виїхала з Крольчанська, з'явилася можливість здавати житлоплощу якому-небудь невибагливому квартирантові. Спочатку чужа людина в домі допомагала забути Ірку: та ішачила в італійському місті Модена нянею в італійського старичка за тищу євро на всьому італійському

готовому. Про це вона раз на місяць хвалилася Ігорю на «мило». Він не відповідав, проте, обзиваючи сам себе образливою, але стильною лайкою «мазохіст», дотепер прочитував Ірчині листи від початку до кінця. У їхньому минулому сумісному проживанні цінував більше непогані людські стосунки, а секс... Що ж секс? Коли людині з монітора усміхаються надзвичайні красуні, навіть такий пишний бюст, як в Ірки (а чим вона, жлобиха, ще могла похизуватись, окрім бюста?), блід у його спогадах.

Як на гріх, коли Ігор зважився здавати кімнату, ситуація на крольчанському ринку винайманого житла погіршилася саме для квартирохазяїв. Ігор тоді навіть проблемну статтю задумав, і підводку вже підібрав забійну: «За комуністів спустили села, за нової влади – обезлюдять міста й містечка?». Проте, коли стаття була майже вже готова, довідався автор, що мер Мардарій Матвійович вступив до пропрезидентської партії, а конфліктувати з ним – собі дорожче. Тим паче, що саме мер знайшов йому квартиранта. Тоді двоюрідний брат Мардарія Матвійовича, теж крольчанець, заснував фірму «О. О. О. Чистота», приватизувавши відповідну службу місткомунгоспу, зайняту очисткою вигрібних ям. В інтерв'ю для сайту «Наш Крольчанськ» новоявлений комерсант пообіцяв у найближчому майбутньому покінчити з вигрібними ямами й влаштувати в місті справжню каналізацію, а для цього протягнути, зокрема, підземний тунель до потужної каналізаційної мережі цукрового заводу. А для початку власник фірми, у менеджменті – стійкий прихильник сімейного принципу, на місце звільнених співробітників натикав своїх родичів, серед них і цього Климка, який щойно повернувся після армії до рідного села Шматки.

Щуплий Клишко виявився хлопцем нешкідливим. Досвід мешкання в армійській казармі допоміг йому пристосуватися до цивілізованого міського побуту, а до хазяїна квартири він ставився шанобливо, розуміючи кимось на зразок старшини роти, що Ігореві навіть лестило. Відгонило, правда, від квартиранта після роботи застарілими фекаліями, але й до цього було нескладно звикнути. А головне, з'ясувалося, що Клишко – нескінченне джерело інформації! Любив він, щоб набратися міського уму-розуму, шанобливо вислуховувати останні новини від господаря подвір'я, поки насос асенізаційної машини гуркоче, а робити обом нічого, проте й відійти від цистерни-насоса не можна. Клишкові за службовою інструкцією належить бути присутнім при викачуванні, а господарю теж треба наглядати, що та як. Та й сплачувати мужику й давати на лапу раніше завершення роботи немає сенсу.

Ось і того ранку, півночі просидівши за компом, Ігор виповз на кухню, коли звідти вже перестали доноситися стуки-грюки. Отже, квартирант встиг зварганити собі сніданок. Проаналізувавши на порозі кухні хвилю запахів, що хлинули йому назустріч, Ігор встановив, що незмінна в Клишка вранішня молочна каша сьогодні не підгоріла.

Клишко, не встаючи з табурета, привітався з ним і, як і раніше, з набитим кашею ротом, виголосив:

– Ігорю Кузьмовичу, вам воно буде інтересно! У місті мертвяки по вулицях бродять!

Ігор якраз розчиняв тоді вікно, щоб почати провітрювання, не дочекавшись відбуття Клишка на роботу. Він приступає до приготування своєї жолудевої кави, сировину для якої сам заготовляє й обробляє за рецептом, знайденим у Вікіпедії, через півгодини після такого обов'язкового провітрювання. Обов'язкового,

тому що жолудева кава, поза сумнівом смачна і, як доведено корисна, є вельми вразливою до... Що?! Ігор відскочив від вікна й підстрибнув, відштовхнувшись двома ногами відразу. А оскільки з роками він встиг розпухнути вшир, кухонний посуд у шафці задзвенів.

– Климку! Сто тисяч дияволів тобі в печінку! Прожуй, ради Бога, скільки тобі повторювати – і тоді повільніше!

Послухавшись, Климко трохи не подавився, а потім виклав ту ж нісенітницю детальніше. Якщо йому повірити, то виходило, ніби в Крольчанську серед білого дня буянила ціла компанія покійників, що ожили. Якийсь бомж Кашка, з милості похований кладовищенським сторожем, ожив і накинувся на свого благодійника з кулаками. Того ж дня декілька мертвяків хотіли згвалтувати бабку Фросину з магазинчика «Ласунка на Зачатьєвській», а коли та не далася, забрали безгрошево стільки горілки, скільки змогли понести.

– Фросину? Гм... Та й сидить вона зовсім не в «Ласунці», і не на Зачатьєвській, що була Сергія Лазо, а в тому, у колишньому гастрономчику на Гробках, що тепер «У тітки Сіми».

– От-от, а я що говорив? «У тітки Фіри!»

Але на цій пригоді сумнівного смаку, що трапилася з престарілою продавщицею, дива не закінчилися. Як виявилось, того ж дня заявився додому років тридцять уже як померлий головний бухгалтер цукрозаводу, задушив нового чоловіка своєї вдови, а її саму до того налякав, що звихнулася старенька розумом... До того ж були помічені ходячі мерці на території згаданого підприємства, а з ними колишній заводський техкерівник там тинявся, нібито ще живий...

– Давай, Климку, ти додай свою кашу, тільки, якщо це можливо, із закритим ротом, а я поки що спробую розібратися у твоїй бредні.

Проте не став Ігор ось так одразу й розбиратися, а насамперед кинувся в коридорчик, тут же повернувся на кухню, схопив табурет і вже з нього взявся діставати з антресолей заповітний фібровий чемодан із залізними накутниками. Йому вдалося спуститися на підлогу без членушкодження, а коли відстебнув замок, прямо над його вухом, упереміж з плямканням, пролунав голос Климка:

– О! Та тут у вас, Ігоре Кузьмовичу, справжня лабораторія!

Ігор не став відповідати. Звичайно ж, це лабораторія. Лабораторія уфолога-практика, ось що це таке. Тепер, коли йому отак здорово пощастило, здавалося Ігорю, що саме уфологія завжди була його головним захопленням, його заповітним хобі (чому це слово стало раптом старомодним?) і що саме сенсаційне відкриття в галузі паранормальних явищ дозволить йому пробитися й збити копійку. Невже, не вже цей час нарешті настав?!

Судорожно перебираючи свої скарби, він почув, що Климко допиває чай, і ось уже знову над вухом:

– Ну, я побіг, Ігорю Кузьмовичу...

– Шкода. А то пішов би зі мною на польове дослідження. Коли ще таке побачиш?

– Та ні, бригадир почне сварити...

Асистент Ігореві дуже придався б. Для солідності хоч би, для створення іміджу. І мабуть, недалекий Климко ще гірко пошкодує, що побоявся якогось нікчемного бригадира й не опинився в самому центрі паранормальної сенсації, що прогриміла на весь світ. Проте двері вже захлопнулися. Ігор викинув квартиранта з голови й почав відбирати необхідні прилади. Вольтметр, саме собою, касетний диктофон, бінокль про всяк випадок, ліхтар з ременем-наголовником, градусник. Показав у наплічну сумку й медичний же

тонометр, хоч і ненадійний. Вийняв було з чемодана портативний газоаналізатор, що дотепер, може бути, числиться на балансі районного управління Цивільної оборони, але саме, зважаючи на згадану можливість, вирішив не ризикувати. Уже захопив за собою двері, коли змушений був діставати ключ і повертатися за фотокамерою-«мільницею». Заразом прихопив паспорт і ксерокопію свого реєстраційного номера: а раптом сьогодні ж доведеться укласти договір з яким-небудь медіа-холдингом?

Скотившись зі свого третього поверху сходами, Ігор пригальмував тільки у дворі біля під'їзду. Спочатку треба ж було розробити стратегію пошуку таємничих мерців! Кладовищенського сторожа він добре знає й довіряти його п'яному базіканню не збирається. Нагрянути додому до вдови головного бухгалтера цукрозаводу? Навряд чи вона так швидко оговталася від потрясіння. А чекати мертвяка-хулігана біля її квартири в селищі безглуздо: навряд чи він повернеться туди, де так славно наколорив. Шукати колишнього техкерівника? Це мало б сенс, та тільки нещасний правдошукач Бенько глибоко антипатичний Ігореві. Він дотепер не може йому пробачити (тобто більше собі, звичайно), що здрейфив і не розкрутив ту брудну й обурливу історію, після якої техкерівник зник з Крольчанська на двадцять років. А ось якби не здрейфив, може й не довелося б йому самому чекати ті ж двадцять років, щоб трапилася в Крольчанську нова сенсація! Зараз уже як сир у маслі катався б, а зимував би на Канарах. Гарзд, що вийшло, то вийшло... Залишається бабка Фросина. Звичайно ж, треба починати з неї і лише з неї! Ще й тому що вона доступніша за інших ньюсмейкерів: діватися бабі нікуди, сидить до самої темряви в магазинчику, це ж усім відомо.

Летів Ігор сонними вулицями Крільчанська, ніби на крилах, і вже опинившись перед магазинчиком «У тітки Сіми», усвідомив раптом, що не продумав план інтерв'ю з бабкою Фросиною. Вирішив, що кривий кінь вивезе – і рішуче піднявся потрісканими бетонними сходами.

Усередині видавив з себе загальне привітання й почекав, поки бабка Фросина договорить по телефону й відпустить двох покупчинь. Тітки, обидві середніх літ, забралися нарешті, а Ігор, ніби не звертаючи на продавщицю уваги, пересунув сумку на черево, відкинув клапан і став знаряджатися: ліхтарик – на лоб, бінокль – на шию, де вже «мільниця» висить, диктофон у футлярі – на плече. Прямо тобі герой стимпанку!

– Брати що-небудь будемо?

– Я до вас з іншої справи, – він узяв в руки вольтметр і підняв очі на бабку Фросину. Та нерухомо, немов Будда, возсідала за касою. – Я хотів би провести дослідження щодо паранормального явища, що тут відбулося. Але для цього мені потрібно знати напевно... Скажіть мені, тут вчора насправді відбулося... щось аномальне?

Розмальоване обличчя бабки Фросини залишалось нерухомим, а маленькі очки, підчорнені страхітливо, ніби в актриси німого кіно, свердлили Ігоря. Потім засмикалися губи-ниточки:

– Я вас знаю. Ви були начальником у газетці, але газетка ваша – тю-тю. Прізвище у вас смішне – Бесідка, ось імені та по-батькові не запам'ятала...

– Ігор Кузьмович. А вас як по батьощі кличуть? Єфросиніє... е-е-е?

– Я Фросина Борис... По-батькові моє вам без потреби. Ви проживаєте в хрущовці, дружина від вас – «Ту-ту-у!». Фря така, блондинка фарбована. Ви до нас у поліклініку навідувалися, до уролога з секретних чоловічих справ, поки Ромуальд Якович не виїхав.

– А як же таємниця, ця сама, медична? – розгубився Ігор.

– Я ж сказала – з секретних справ! Про ваш простатит я ж ні слова! Тепер ви іноді пристаєте до людей із запитаннями, а вас посилають. Ви – невдаха, об вас усі, кому не лінь, ноги витирають, і мер наш перший. Тепер ви приходите до мене, маскуєтеся під офтальмолога й бурмочете про якісь дослідження. Що я повинна думати, жінка самотня й позбавлена чоловічої підтримки?

– Отакої, – промимрив Ігор, – щодо невдахи це ви загнули. Ну, невдаха, хай... Часи такі пішли, що майже кожного можна обізвати невдахою... Сто тисяч бісів мені в печінку, якщо наш Крільчанськ тепер не варто було б назвати Невдаченськом... І я не під офтальмолога... Я уфолог і досліджую паранормальні явища, ну, ті, яких не визнає офіційна наука. Гад я буду, якщо брешу. Ось таким чином.

– А я маю середню медичну освіту, працювала реєстратором у поліклініці, поки не скоротили. Якщо наука чогось не визнає, значить, воно й не існує. І як ви мені доведете, що вас не мої невидимі вороги підіслали?

Почувши про невидимих ворогів медички-матеріаліста Фросини Борисівни, уфолог підбадьорився. Проте ньюсмейкерша погодилася дати інтерв'ю тільки з умовою. Йому довелося показати, що залишилося в сумці. Побачивши тонометр, Фросина зажадала зміряти їй тиск, вибралася з-за каси й підгорнула рукав на лівиці. Шкіра у неї виявилася холодною й слизькою, як у жаби. Або як у... Проте Ігор не встиг до ладу злякатися, тому що тонометр цього разу спрацював і показав 145 на 90. А звідки взятися кров'яному тиску в небіжчиці?

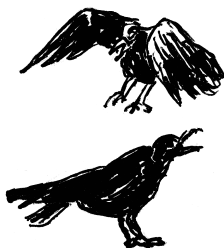
– Востаннє мені вимірювали тиск позаминоюю весною, у Пролетарському парку перед перевиборами

мера. Медсестра вимірювала, Одарка Залізник. Ця сучка білява тримала сторону моїх ворогів, коли я ще працювала в реєстратурі, але їй довелося тоді обслужити мене, як не кривила свого поганого рота. Тому що Мардарій Матвійович вигнав у ту неділю весь медперсонал у парк, а там примусив безкоштовно вимірювати температуру й тиск усім охочим. І під музику. Під одну й ту ж пісню, і голосно так: «Вибери мене, вибери мене, птиця щастя завтрашнього дня!». Так скільки там у мене?

Він сказав.

– Підвищений... А в мене завжди тиск, ніби в школярки. Це від присутності чоловіка він підвищився.

Ігор гикнув і подавив у собі бажання відскочити до дверей.

Розділ 31

Того ж пізнього ранку. Курилка в кемпінгу «Цукерочка»

– Стоп! Знято! Перерва...

Натовп кіношників почав розсмоктуватися. Випірнув з нього бородатий режисер, зняв франтівську білу каскетку, промокнув лисину хусткою й обзирнувся. Коли очі його зупинилися на Петрові Трохимовичі, у того окуляри від хвилювання запотіли. На напівзігнутих наблизився він до начальника.

– Ви, Киме Петровичу, зробили мені, пам'ятається, дивну дещо, але цікаву пропозицію. Отже...

– Вам, Тарасе Андрійовичу, потрібні мертвяки, та щоб достатню кількість років пролежали в землі. А в мене є такі знайомі, їх можна запросити. Тільки заплатити їм... На загальних підставах. Хоч би ту ставку, що ви їй, чув я, пообіцяли місцевій кодлі.

– Спасибі, що нагадали! Адже ці молодчики не прийшли сьогодні вранці, як ми домовилися. Напевно, цей ваш капітан з панчохою, набитою мокрим піском, їх налякав. Скажіть, а він, цей ваш капітан, не фетишист випадком? Чи не закохався він у ранньому дитинстві в няньку, що натягувала при ньому вовняні панчохи?

– Якщо навіть фетишист, то це ж лікується, – і Петро Трохимович мимоволі замислився. Маленького, але вже злого мента Толеньку він зумів собі уявити, а ось закоханого – ну ніяк. – Ні, Ханенко не фетишист. А що шизофренік, цілком можливо. Якщо шиз у нього лад наводити... Так що скажете щодо моїх знайомців?

– Ви вимовили це так, ніби вже викопали їх із землі, – з повагою, вельми втішною для Петра Трохимовича, зауважив режисер. – То-то я пригадую, мені з усіх боків про вас небиліці городять. І саме у зв'язку з мертвяками, що ожили. Ну, знаєте, як у фільмах Ромеро... Я думав, дурниці. Виявляється, немає диму без вогню.

– Тільки їх, колишніх співробітників моїх, ще загітувати потрібно... Чи не бажаєте підскочити зі мною на цвинтар? Тут недалеко, Тарасе Андрійовичу. І ви ж на колесах.

– Та ні, краще вже ви до нас, – тут бородань посміхнувся, невідомо чому. Гмикнув і запитав зацікавлено. – А як ви їх доставите? Адже треба транспорт організувати. Труни ще, напевно...

– З цим жодних проблем, Тарасе Андрійовичу. Якщо погодяться, прибудуть своїм ходом. Можете не турбуватися.

А режисер не особливо цим питанням, доставки мерців на зйомки, і переймався. Тільки вдивлявся він пильно в Петра Трохимовича, жував повними своїми губами й крупною головою похитував. Потім промовив:

– Домовилися. Цікаво мені на тутешніх гримерів-мастаків подивитися... Теж мені самодіяльність... І не Хеллоуїн же... Давайте так. Ви їх, друзів своїх, приводьте тихенько, без розголосу, задвірками до одного з цехів заводу. А потім уже, залишивши їх там, самі шукайте мене. Ми тут будемо порпатися до самого обіду, благо прогноз погоди сприятливий. Я прихоплю з собою нашого оператора й Наталію Денисівну. Влаштуємо колективний кастинг. Таким ось чином.

– Тоді я побіг, Тарасе Андрійовичу? Я не прощаюся, добре?

Режисер кивнув прихильно, і Петро Трохимович не побіг, звичайно, але вирушив у дорогу вельми поспішно.

Озирнувся тільки біля воріт: режисер розпоряджався вже біля камери. Дивакуватий мужик: до чого це він про пацанчика Ромео пригадав? Покосився на сторожку: труповозка вже приїжджала, забрала Воніфатича, але все єдино був він задоволений, що не доведеться так от, відразу ж, туди повертатися.

Дорогою Петро Трохимович занурився в неспішні роздуми про Наталію Денисівну. Адже пощастило ж чоловіку її, та й синам-телепням теж: мало того, що такої приємної зовнішності, так ще піклується про те, чи нагодовані її чоловіки, навіть і на відстані, перебуваючи у відрядженні. А якщо петрає в яєчнях і, в усякому разі, знає декілька рецептів, то й інші страви, мабуть, готує так, що пальчики оближеш. І почав він пригадувати всяку смакоту та представляти наїдки один за одним на чистій тарілочці, а тарілочку – в пухкеньких і запашних ручках Наталії Денисівни. Особлива приємність цих кулінарних видінь полягала в тій важливій обставині, що були вони, на відміну від минулих, на повний шлунок, хоч і нило в животі після підлого удару хама-лейтенанта. Тут раптом усвідомив Петро Трохимович, що його захоплення приємною жінкою зїхало на гастрономічні рейки, і стало йому по-справжньому недобре. Проте замість того, щоб звинуватити в ганебній деградації свого чоловічого ества скорботні обставини життя, які тільки й були тут причиною, він знайшов інших винуватців. І як не поспішав Петро Трохимович побачити мертвих співробітників, він мимовільно засмутився, коли раптом опинився вже на заповітній ділянці кладовища й почув за деревами сварливий голос Дерев'янка:

– І що ти такого відтяжного знаходиш, Харьку, у спанні на своїх власних дошках? Я ось просто не знаю, коли в труні вкладаюся, чи прокинуся знову. І хіба на тебе, коли прокидаєшся, пам'ятник не тисне?

Вийшов Петро Трохимович з-за осики, і ось вони, друзі його. Розсілися на лавочках навколо все того ж у землю вкопаного столика. На стільниці безладно валяються брудні карти, і ніхто не поклопотався зібрати їх у колоду. Побачивши Петра Трохимовича, три страховидні пики зобразили найживішу й щирю радість, і він мимовільно задумався про те, наскільки приятелі раді йому, і наскільки – новинам, якими їх тепер розважитьь.

– Що ж ти мовчиш? – не витримав Дерев'ялко. – Ми тут від цікавості просто помираємо!

Гмикнув тут Петро Трохимович, наслідуючи бородатому режисерові, і розповів про всі новини. Не розчарував, напевно. В усякому разі, Левчук випнув своє око-гудзик і спробував присвиснути:

– Ну і ну! Але ж ти й даєш, подвійний ти наш агенте!

– Бери вище – Мата Харі! – підхопив головбух.

– Скажете теж таке, – вступився за товариша Дерев'ялко. – Це у Трохимича ще не харя! Харі в нас з вами, ось у кого!

Тут головбух буркнув щось щодо зайвої самокритики й покрутив кістлявим пальцем біля скроні, а Дерев'ялко витріщився на нього обурений. І так вилупився, що Петро Трохимович побоявся, чи не викотяться в нього очі на щоки.

– Не обзивайтеся, хлопці! – замахав Левчук плоскими руками, і вийшло в нього, начебто це зробила обскубана курка крилами. – Я тільки хотів сказати, що в Петра вийшло все навпаки: олігарх уже не олігарх, а людина творчої праці, прислужники його й прислужниці – тепер не вороги наші, а приємні добродії і дамочки. Просто голова обертом іде! І на довершення всього ти пропонуєш нам піти до них на підрядний підрібок?

– Статистами, я правильно зрозумів? – довідався головбух і, коли Петро Трохимович кивнув невпевнено,

продовжив, перебуваючи у деякій задумливості. – Ти говорив, Петре Трохимовичу, що власник нашого заводу молодий, років тридцяти, і що звать його, нібито, Юхимом. Це не той олігарх, не наш кривдник, пановетоварищі. Тому супербагатієві було вже в наші часи за сорок, і звали його Наумом Ароновичем. Я добре запам'ятав.

– А яка різниця? – визвірився Дерев'янку. – Яка різниця, чи той собака? Собаці – собача смерть! Підсмажимо його – 220-ти вольт цілком досить, а така напруга збереглася, перевіряли ж!

– Різниця є, Семене Макаровичу. Істотна різниця. Одна була справа, коли наше існування на землі раптом відновилося, і ми з вами розглядали це явище як нез'ясовний природний феномен. Ми вважали тоді, що опинилися поза всякою юрисдикцію, зате самі можемо вершити свій справедливий суд над мерзотниками, як нам заманеться. Тепер же... Дозвольте нагадати вам обом, колеги, а також вам, Петре Трохимовичу, що нас курирує якась Вища сила, і якщо вчинятимемо не за її правилами, а нахабно й свавільно, не виключено, що дограємося й у нинішньому своєму стані до... До загробного покарання, ось до чого.

– Та подивіться хоч би на мене, Порфирію Ісааковичу, – сумно вимовив Левчук. – Якщо навіть і прогрішився я на землі... Гаразд, можливо, що допускав я у своєму житті окремі неправильні вчинки. Але хіба не покараний я вже в першому житті своєму й хіба не покараний надто жорстоко? Куди ж вона, ця ваша Вища сила, дивилася?

– А чому тоді мене від фундаменту колишньої церкви відкидало? – поставив питання ребром Дерев'янку. – Як на мене, так для того ми й ожили, щоб покарати цих гадів. Таке у нас тепер життєве призначення. Посмертне, я хотів сказати.

– «А все-таки катюзі, як кажуть, буде по заслугі», – пробурмотів головбух. І голосно. – Я ж не проти того, щоб лиходії отримали по заслугах. Я за те, щоб при цьому не вчинити фатальної помилки. Навіть Сталін розсудив, що син за батька не відповідає. А цей молодий хлюст Фіма хіба відповідає за ту сволоту, за Наума Ароновича, що заволодів нашим заводом двадцять років тому?

Петро Трохимович відкашлявся. Підняв руку, як на загальних зборах у дурці, і заговорив невпевнено:

– Тут таке коїлося... З тих, перших хапунів, з лихих злодюг дикого нашого капіталізму багато хто згинув. Можливо, і Наум Аронович уже з простріленою головою гниє в сирій землі або лежить на гумовому простирадлі, як овоч, пускає бульбашки та пісяє в трубочку. І взагалі, починати б треба з гендиректора, з нешанованого нами тепер Гліба Олександровича. Він і ближчий до нас, так би мовити, і...

– З Глібом Олександровичем ми розібралися минулої ночі. Хай він вас більше не колише, Петре Трохимовичу, – перервав його головбух, уважно спостерігаючи за вороном, що пролетів, неквапливо орудуючи чорними блискучими крилами, над верхівками берізок.

Колишній техкерівник помовчав. Права рука його потягнулася до потилиці, проте він пересилив себе, піймав нитку обірваного міркування й продовжив:

– Здається мені, Порфирій Ісаакович має рацію в тому сенсі, що треба все ретельно перевірити, а потім уже карати. Адже ми ледь не угробили цього режисера, Тараса Андрійовича – ось зморозили б дурість так дурість... І хотів я нагадати, що він запропонував вам попробуватися на артистів у його фільмі.

– Я тільки «за», – заявив Порфирій Ісаакович. – не стану приховувати, що кіномистецтво здавна мене приваблювало. Коли переглядали ми з моєю мегерою

художні фільми, я їй, бувало, говорив, що зумів би зіграти не гірше за того чи іншого артиста. І вона, хоч і жінка безмозка, у більшості випадків кивала головою. Адже я, коли у фінансово-економічному вчився, брав участь у самодіяльності, а коли був уже на п'ятому курсі, запросили мене до народного театру. Зіграти в п'єсі «Не у свої сани не сідай». І я репетирував, аж поки не довелося виїхати сюди за розподілом...

– Я б знявся, хоч справа для мене й нова, – зітхнув Левчук. – Але не в такому ж огидному вигляді... Я навіть на карточку не став би зніматися зараз. Або, на крайній випадок, хай клацають, але за умови, щоб мені самому карточки не показували. А кіно потім багато моїх знайомих побачать, я вже не говорю про мою Оксану.

– А ви що думаєте про це, Семене Макаровичу? – запитав колишній головний бухгалтер. Петро Трохимович примітив, що йому не терпиться знову висловитися.

Тим часом колишній майстер цеху дефекації пробурчав, що за інших не стане розписуватися, але його власна фізіономія й за життя навряд чи годилася для увічнення кіномистецтвом. Проте ніби ніхто не пропонує їм іншої роботи, а заробіток не завадить. Йому самому, наприклад, давно вже необхідно зуби почистити, а зубної щітки та навіть копійчаного зубного порошку ніхто даром не дасть. І ще дуже кортить кинути Фросині в її розмальовану пику боржок за палену горілку, якою вона їх мало не отруїла.

Тоді, переконавшись заздалегідь, що Дерев'янку сказав усе, що намірявся, Порфирій Ісаакович прочистив горло, вибрався з-за столу й випроставався у весь свій чималий зріст.

– Я ж упевнений, що нам треба прийняти пропозицію. Хіба ми не патріоти України? Українські кінокартини ніхто ніколи не дивився. Тільки побачиш, бува-

ло, на афіші біля кіношки «Кіностудія імені Довженка», так і говориш: «Пас, моя дорогоцінна, сьогодні ми нудимося перед ящиком». За радвледи на Україні знімали погані фільми, а після незалежності так і взагалі кіновиробництво на нулі. Навіть не знаєш, що гірше. Але якщо зараз нарешті знімається українське кіно, наше патріотичне завдання – допомогти, чим зможемо, українським кінематографістам, щоб вони скоріше вийшли на світовий рівень.

– Це чим же ми допоможемо? – вискалився Дерев'янку. Не виключено, що це він хотів усміхнутися.

– Ось тим і допоможемо, що знімемося у фільмі. І тим дамо по шапці Голівуду, цій халтурній фабриці снів! Переглядав я на видаку в цигана Васька штатівський фільм про живих мерців, так його навіть художньою кінокартиною не назвеш! Чорний, каламутний, але все одно було легко роздивитися, що мертвяків грають живі люди, тільки що розмальовані. І слабенькі були ці американські мерці, повзали ледь-ледь! Ручки такий хияк витягне вперед, голівку гнилу відставить – і топ-топ. Ми ж порівняно з ними просто молодці, справжні живчики! І головна наша перевага саме в тому, що ми справжні...

– Це вже точно, ми без будди, – встряв Дерев'янку.

– А якщо ми справжні, і нас знімуть у фільмі, тоді кінокартина вийде правдива, і люди їй повірять! Знай наших! Либонь, ще й у Канни нас повезуть! Можливо, і на весь світ прославимося.

– Що ж, якщо так... Усі підуть, і я піду, – промимрив Левчук.

А Дерев'янку кивнув і, глухо постукуючи суглобами, піднявся з лавки.

Розділ 32

Тоді ж.

Магазинчик «У тітки Сіми»

– А чи не міг двійник вашого однокласника, шановна Фросино Батьківно, бути інопланетянином, що замаскувався під зомбі?

У відповідь на таке Фросина тільки гмикнула й ще покрутила пальцем біля скроні, точніше біля викладеної з лісового фарбованого волосся привабки, що прикривала скроню.

Мовчання повисло в магазинчику, проте навряд чи там зважився б пролетіти тихий ангел. Продавщиця взялася в боки й видала агресивно:

– Ось я, слаба й самотня жінка, здалася перед вашим могутнім чоловічим натиском. Я – притому геть безкоштовно – розказала про все, що тут відбулося, і навіть не приховала особистих подробиць. І яка ж тепер, запитую я вас, буде мені за це винагорода?

Тон її заяви був хамськи скандальним, голос пронизливим, проте Ігоря не покидало враження, що ця жахлива гримза з ним, однак, кокетує. Витягувати будь-які «подробиці» з бабки Фросини – справа непроста, він навіть змок від зусиль. Крім того, виявилася баба надто окастою. Посеред своєї розповіді засікла, що плівка в касеті перестала прокручуватися. Довелося перевертати касету. Не пояснювати ж їй, що ці маніпуляції не мають жодного значення, бо на запис диктофон давно вже не працює! Зате склалося в Ігоря абсолютно чітке враження, що баба хоч і прибріхує, але в основному змісті

свого свідоцтва не фантазує: такий екземпляр просто не здатний придумати багато деталей. Отже, щось тут відбулося, якийсь закоханий слинтяй Сеня, здогадно давно померлий, сюди таки заявлявся. Не можна, ніяк не можна упустити й цього разу свій щасливий шанс! Ігоря знову в піт кинуло, просипів:

– Ваше ім'я, шановна Фросино, відтепер назавжди залишиться у світовій науці. А коли приїдуть до вас столичні журналісти брати інтерв'ю, ви з того відразу й починайте, що на дурняк нічого не розкажете. Платіть, мовляв, спочатку п'ятсот баксів. Кожному писаці скажіть.

– О!

– А не дадуть п'ятсот, тоді поторгуйтеся. Чого-чого, а торгуватися ви ж умієте.

– Чому ж тоді ви, Ігорьку, не заплатили мені спочатку п'ятсот доларів? Як у вас совісті вистачило обдурити самотню, позбавлену чоловічої підтримки жінку?

Ігорю дуже сильно захотілося схопитися за голову, але в руках у нього був удосконалений вольтметр, тому він утримав у собі цей порив. Вимовив, щосили стримуючись, і від того запинаючись більше ніж зазвичай:

– По-перше, у мене немає півтисячі баксів, я так само бідний, як і ви, і теж розраховую заробити на цій вашій історії. По-друге, я мав спершу переконатися, що ваша розповідь... Ну, скажімо так, що ваша розповідь по-справжньому правдива. А за всілякі казки вам ніхто не заплатить, дурнів немає. По-третє, я ж говорив уже, що треба спершу умову поставити: ви, мовляв, без попередньої оплати нічого не скажете, і сторгуватися. А ви цього не зробили.

– А чому ж ви мене не попередили? Противний!

Тут бабка Фросина легенько тьопнула Ігоря по руці, і від дотику її прохолодної й слизької долоні він знову

трохи не упустив дорогоцінний вольтметр. Оговтався й, бажаючи перейти скоріше до справи, зауважив примирливо:

– І я ж не говорю, що зовсім заперечую можливість, якщо в мене особисто справа вигорить, виділити вам якусь суму, у розумних межах, звичайно ж, від свого гонорару.

– І на тому спасибі, Ігорьку. Але ви мене вже зорієнтували в ціні, і на менше ніж п'ятсот доларів, я тепер не погоджуся. Ей, а що ви це там затіваєте? Що це у вас ще за прилад?

Зітхнув Ігор і пояснив, що це, мовляв, вольтметр. Дослідник-уфолог з його допомогою може зареєструвати присутність аномальних об'єктів, які мають, окрім непізнаваної духовної, і свою, правда, вельми тонку фізичну природу. От саме через свою непомітність вона не кожним приладом реєструється, а тільки особливо чутливим. І додав:

– Ось, наприклад, мій вдосконалений вольтметр може зафіксувати незримі сліди, залишені вашим аномальним відвідувачем. Покажіть мені, будь ласка, де мертвяк Сеня у вас тут стояв.

– А на тому самому місці, Ігорьку, де ви зараз, бідний Сенечка й стояв. І ліктем так само й у тому ж місці на вітрину спирався, як і ви зараз навалилися.

Незбагненим, а якщо точніше сказати, то інстинктивним жахом охоплений, Ігор відстрибнув на середину магазинчика. Прилад свій, проте, у руках утримав, і як тільки отямився, правою рукою розмістив по черзі два затискувачі-«крокодили» з провідками на тому місці металевого покриття скляної вітрини, яке щойно використовував як підпору: продавщиця так і не запропонувала йому сісти, хоч би на ящик який-небудь. Увімкнув тумблер – але стрілка на приладі не

зсунулася. На жаль, чуда не сталося... Проте за кілька секунд стрілка затремтіла й поповзла праворуч.

– І ось вам результат, – видихнув він.

– А що це ви, Ігорьку, під денцем цієї скриньки своєю лівою ручкою проробляли? – вкрадливо довідалася бабка Фросина. – І пику скорчили таку, ніби мені розірвану десятку згорнутою підсовуєте? І як же це вам не ай-я-йя дурити самотню, беззахисну жінку?

Ігор почервонів. І не від сорому кров кинулася йому в голову, а від обурення. Можна подумати, що ця дуринда хоч що-небудь розуміє в уфології! Ігор взагалі невисокої думки про інтелектуальні можливості жінок, але таких ось напівзнаюк, неосвічених медичок-матеріалісток, їх він на дух не переносить. Не відразу зміг і заговорити.

– Дивуюся я вашим звинуваченням, шановна Фросино! Навіщо мені, уфологові, піддурювати вас, переконуючи в існуванні аномального явища, якщо вам, на відміну від мене, пощастило оте аномальне явище своїми очима спостерігати, обмінюватися з ним кодовою звуковою інформацією й навіть всучити йому в кредит дві пляшки неякісного, як я розумію, міцного спиртного напою?

– Звідки мені знати, які ви, Ігорьку, замишляєте гидоти проти самотньої й беззахисної жінки? – не розгубилася вона. – І чому я повинна вірити вам, що це у вас вольтметр, а не який-небудь шокер? Можливо, ви мене електрикою хочете знерухомити, щоб не чинила опір вашому мерзотному насильству, та ще й збоченому якому-небудь! А чи не педофіл ви, Ігорьку?

В Ігоря обличчя й лисина набули тепер навіть уже й не багрового, а бурякового, з синявою, кольору. Притиснув він руку до серця, і прилад повис у нього на дроті, мотаючись над підлогою, поки його господар задкував потихеньку до дверей.

Фросина подивилася на нього з жалем, стиснула криваво-червоні губи в курячу гузку. Підвелася зі свого сидіння й подивилася Ігореві під ноги. Схрестила руки на грудях, промовила знуджено:

– Гаразд уже, не тікайте. Ну, що ж ви за слабаки такі, нинішні чоловіки? І пофліртувати з вами не можна, відразу за серце хапається. Чи маєте з собою хоч би патрончика з нітрогліцерином?

Ігор похитав головою й завмер майже біля самих вхідних дверей.

– Ні, значиться. І в мене немає. Знала б, із дому прихопила б. Та не придурюйтеся ви, Ігорю Батьковичу! Якщо калюжу з себе не випустили, значиться, шляг вас не трафив. А в грудях кольне-кольне, і відпустить.

– Ви мене образили своїми інсинуаціями, – просипів він. – І калюжею. Яка ще калюжа?

– Не смійте кидатися в мене цими вашими вченими словами! – почала бабка Фросина знову на підвищених тонах, проте, придивившись до співбесідника, покинула завзяття, а продовжила знову скучно. – Ось ви, наприклад, у медицині теж не петраєте. І коли вже в нас про науку мова зайшла, то навіщо ви руку сунули під свій прилад-то? Хіба не для того, щоб мені локшини на вуха навісити? Я ж не дурна, розумію, що якщо вітрина не б'ється струмом, то жодної напруги там немає. Якщо ж ви з вольтметра зробили пробник, то стрілка повинна була зразу ж стрибнути, як тільки ви під'єднали до залізки свої щупи.

Ігор крякнув. Виправдалася давня його підозра про те, що люди напівосвічені й зовсім неосвічені непогано запам'ятовують той обмежений обсяг інформації, що їм вдалося втовкмачити в голови ще в школі. Тепер він вирішив підійти з іншого кінця:

– Адже я заперечував, шановна Фросино, тільки те, що хотів обдурити саме вас. Я ж сказав, що вас немає сенсу дурити. У мене там, в коробці під вольтметром, реостат з радянського ще конструктора «Юний електрик». А ось уявіть собі, що поряд зі мною стоїть і ніжкою дригає столичний телерепортер, людина безсовісна й цинічна, тавра ніде ставити. Сволота патентована, сто тисяч дияволів йому в печінку! Дивиться він на вас і не вірить вам, на відміну від мене, до речі. Ось тоді й починаю я досліджувати те місце, де стояв непізнаний об'єкт і... Ну, скажіть самі, що буде в такій ситуації для нас з вами кориснішим – якщо стрілочка затремтить і прилад зашкалить, чи якщо експеримент виявиться невдалим?

Вона кивнула невпевнено. Ігор відчув душевне піднесення і, хоч зліва в грудях ще обтяжливо тиснуло, продовжив з властивим йому запалом:

– Взагалі ж уфологія – це особлива наука. Наука, замішана на натхненні, можна ж і так сказати... Ось ви, шановна Фросино, неодмінно переглянули хоча б одну серію знаменитих «Секретних матеріалів», бачили ж? Бачили, я так і думав... І що, багато там було правди? Хіба там справжні прилади показували? І хіба ті уфологи, яких іноді показують по ящику, мають обличчя правдивих людей?

Тут Ігор раптом замовк, глухо кашлянув – і придивився до Фросини, неначе раніше не встиг бабу розглядіти. Запитав свистячим шепотом:

– Скажіть мені, шановна Фросино, зізнайтесь, руку на серце поклавши, ви справді бачили живого мерця?

Вона випрямилася й відкинула голову назад... Проте не встигла сказати ані слова – тому що двері відчинилися, дзвякнувши дзвоником, і влетіла до магазинчика баба Варка. Очі під куцистими її бровами

сяяли, вона переводила радісний погляд з Фросини на Ігоря й усміхалася з таким виглядом, немов очікувала, що вони от прямо зараз візьмуться за руки й виконають перед нею на бруднуватій плитковій підлозі яке-небудь сальто-мортале.

Тітка Фросина негайно ж випурхнула з-за каси. Підскочила до Ігоря й підставила руку кренделем, показуючи, щоб узяв її під руку.

– Ти, Варваро Хомівно, посидь тут пару-трійку годин, а за мною не заіржавіє.

– Гаразд, іди вже, вигаднице, ми ж домовилися... А я завжди надію мала, Фросю, що тобі коли-небудь та пощастить.

Захоплений у полон тіткою Фросиною, вилетів Ігор на ганок, але перш ніж двері, знову дзвякнувши, захлопнулися, почув він, як бабка Варка бурчить: «І куди вона тільки мчить, мов скажена?». Подумав, що й самому нехило би про це запитати, проте... Уже краще промовчати, така язиката й сама обов'язково скаже.

Урочисто спустившись з ганку, тітка Фросина повернула за ріг. «Конвоює в місто, – зметикував Ігор і похолодів. – Невже до ЗАГСу намилилася?». Фросина міцно притискувала його руку до свого костистого боку, і він боявся наступити їй на ногу – що тоді почнеться?! На вулиці Мельника, що була Червоних Металістів, цим вранішнім часом – ні людей, ні машин, але обов'язково яка-небудь пліткарка типу баби Варки підглядає зараз через гардину, бридко хихикає й руки потирає.

– А коли ж це ви попередили змінницю? Я й не примітив...

– А ви, Ігорьку, тоді ще тільки на ганок підіймалися. У вас був такий поважний та серйозний вигляд, ніби прийшли мене сватати.

Він замуликав і раптом загальмував. Хотілося йому хлопнути себе по лобу, так обидві руки виявилися зайнятими.

– Послухайте, шановна Фросино, – заговорив, запинаючись. – Але якщо ви побачили мене на моніторі системи оповіщення, значить, відеокамера зафіксувала й візит вашого Сені. Це ж... це... це грандіозно! Сто тисяч дияволів мені в печінку! Ми повинні зараз же повернутися й проглянути плівку!

Вона захихикала й рішуче потягнула його знову вперед.

– Немає ніякої системи оповіщення. І жодної камери в гастрономчику нема: Сімоніда Максимівна вважає їх марною витратою грошей. Говорить, що з неї стільки здерли б за одну сигналізацію, таку суму, на яку в нас і за п'ять років не накрадуть. А від справжнього бандита жодна камера не захистить.

– Звідки ж тоді ви дізналися, що я на підході? – вбитим голосом поцікавився він.

– А мені тітка Мокрина, що за Прокопом-електриком, вона ще перед вами брала кільки в томаті, це вона мені сказала, що мужик по вулиці бреде, бурмоче й на магазинчик збентежено поглядає. Ну, я і вжила заходів.

Тут вийшли вони на перехрестя, і Фросина рішуче потягнула Ігоря праворуч. Він зітхнув вільніше: Партизанська, це від ЗАГСу в протилежний бік, отже, не до ЗАГСу його допроваджують – і слава Богу. А взагалі-то, марно він так злякався. Що завадить, на крайній випадок, збрехати, що паспорта не має при собі?

– А куди ми все ж таки прямуємо, шановна Фросино? – наважився він запитати.

Вона помовчала. І тут було майже безлюдно, тільки назустріч неметеним тротуаром плентався незнайомий старичок, до інших перехожих, судячи з усього,

абсолютно байдужий. Проте, порівнявшись із парочкою, відсахнувся. Ігор понадіявся, що не його злякався дідусь.

– Уже якщо не подарувала вам, Ігорьку, доля сивих скронь, – заговорила незрозуміло супутниця, – не подарувала, бо ще раніше облисїли ви, як коліно, то краще б вам запитань не ставити й мовчати собі в ганчірочку.

Він промовчав ображений. Після недовгого роздуму спробував вирвати свою руку з її затиску, та де там...

– Та не сіпайтеся ви... Придивилася я до вас, Ігорьку, і зрозуміла, що ви по життю більше спостерігач бездіяльний, на спостереженні своєму навіть заробити сподіваєтеся... Мені ж потрібен зараз такий чоловік, який мене від Сеньки-мертвяка зміг би звільнити. Ми до батюшки тому йдемо, до отця Сергія. Він мені дав молитву від ворогів невидимих, і ці мої вороги з тих пір не докучали. Отже, і Сеньку допоможе відвадити. Я вже не кажу про те, що кішка моя Ньюська не базікає зайвого, але тут, можливо, і просто збіг.

– А мені який інтерес з вами до попа чвалати, шановна Фросино?

– Господи Боже, скільки отрути! Отрути не пошкодували ви, Ігорьку: кішку отруїти вистачило б! А в чому ваш інтерес? Дивуєте ви мене, їй-богу... А пройтися під ручку з інтересною жінкою невже вам не любо? А ще інтерес ваш у тому, що отець Сергій свою справу робитиме, а вам, Ігорьку, може дозволити себе під час своїх дій на карточки знімати і, чого говорити буде, дозволить вам записувати. А вам хіба мало?

Ігор тільки кивнув у відповідь. До церкви ще піляти їй піляти, а він під ручку з розмальованим перестарком. Сид і сором на весь світ!

Розділ 33

Той же пізній ранок.

Біля головних воріт колишнього цукрового заводу

Фінальний епізод було вирішено знімати біля головних воріт заводу. Хоч за сценарієм події відбуваються на світанку, небо якраз затягнуло хмаринками, і насуплений оператор пообіцяв поправити освітлення при зйомці. Цього разу режисер наполягав на суворому слідуванні плану, тому що сподівався виграти час: не треба буде знову наносити складний грим підступній зрадниці Стасі.

Степан Клавдійович чи то сидів, чи то стояв біля воріт, спираючись худим задом на свою химерну тростину, що розкладалася хай і в незручне, але все-таки сидіння. На шиї мав безглуздий червоний галстук, але його хоч не було видно, коли не опускати спеціально погляд, тому не так дратував – на відміну від жирного гриму на обличчі й запаху кетчупу. Степан Клавдійович мріяв якнайскоріше скинути мокрі й брудні ганчірки, зняти з лиця грим і стати під душ. А потім натягнути, нарешті, джинси: він знімався в шортах, і це теж була причина для ниття, адже нинішніх своїх ніг, старечих, соромився, вважаючи їх затонкими.

Між ідіотським кемпінгом і воротами, на півдорозі, стояла на штативі камера й за нею, спинами до Степана Клавдійовича, уся кіношна братія, і він, дуже чітко розрізняючи дальню картинку старечими своїми очима, разом з усіма спостерігав, як ця смішна Стася, теж уся в кетчупі, вискакує з-за рогу кемпінгу

й перетинає зарослий травою майданчик. У п'ятий раз (або в четвертий все-таки?) вискакує та пробігає, і знов демонструє прикру бездарність. За версту видно, яка вона скута, як намагається контролювати кожний свій рух, мало не втягує голову в плечі, боячись помилитися. Він відчував душевний дискомфорт, так безнадійно оцінюючи гру Стасі, тому що був вдячний дівчині за увагу до себе, трішки прив'язався до неї, і навіть її нескінченні розпитування про «таємниці акторського ремесла» його, людину небагатослівну, майже не навантажували.

Степан Клавдійович і зараз роздумував про те саме акторське ремесло, до якого так жадає примазатися Стася, надто вже, мабуть, зріла для дебюту, думав неквапом, для себе, і не дуже дбаючи про виразність словесного оформлення цих своїх думок. Що ж, важке він має ремесло, обтяжливе. У театрі воно примушує тебе трудитися в ті години, коли добрі люди відпочивають. Театру, цьому Молохові, наплювати, чи здоровий ти, у якому настрої, який у тебе взагалі спосіб мислення, він змушує тебе, що б там не було, відтарабанити свою роль у спектаклі, та ще під диктатом режисера, хоч той, як правило, не розумніший за тебе, зате грати зовсім не вміє. Театр вичавлює з тебе соки, розтрачує на свої потреби твоє життя, а платить жалюгідні копійки, ось тому й пішов Степан Клавдійович на пенсію, ще більш жалюгідну, зате залишив собі підробітки в кіно й у серіалах. На жаль, траплялися вони не так часто, як хотілося б.

У серіалі зніматися легше, а ось у кіно... Цього разу довелося виїхати із затишного Києва, мешкати в якійсь будці, ризикувати звалитися з інфарктом далеко від свого пригодованого кардіолога, їсти в так званому ресторані... І ця роль старого сатира, вона

була дещо неприємна Степанові Клавдійовичу, бо йому ввижалося, що вимушений грати самого себе. Ні, звичайно ж, він отримав роль Григорія Тихоновича зовсім не тому, що хтось вирішив отак з ним пожартувати. Зовнішність, ось вона, причина. Років тридцять тому навколотеатральні базіки зараховували Степана Клавдійовича за його спиною до категорії «штанів», вбачаючи в ньому актора, який ніби тільки демонструє самого себе, свій підкреслено чоловічий імідж. Тоді він ображався, а тепер не став би. Що таке актриса, як не картонна плоска лялька в бюстгальтері й трусиках, на яку можна начепити будь-яке плаття, будь-який капелюшок і будь-яке взуття? Чим актор відрізняється від того здоров'яка на щитах навколо стройового плацу, якого горе-художник одягнув у форми для всіх чинів, від рядового до маршала, залишивши одну на всіх тупу фізіономію без віку? Є високомудра система Станіславського, і є геніальне оповідання Чехова «Іонич», у якому товстощокій лакей, отримавши розпорядження від пана («А нумо, Паво, зобрази!»), стає в позу, піднімає руку й – трагічним голосом: «Помри, нещасна!». У кіно, в усякому разі, від актора нічого більш і не вимагається, окрім як за командою «зобразити»...

– Але ж і розмалювала вона вас, ця товстуха! – пролунав дзвінкий голосок.

Він обернувся, мимоволі здригнувшись, і побачив ту симпатичну крихітку, як же її? Марточку, так, Марточку. Непомітно вона підбралася, обхідними шляхами, уздовж паркану, схоже. Степан Клавдійович удав, ніби, побачивши пані, хоче відірвати свій зад від сидіння.

– А ось ви тямучо пробігали, – буркнув. – З настроєм, можна сказати.

– Ух ти, відразу ж і компліменту від вас удостоїлася! – сплеснула вона ручками. – Ох, Степане Клавдійовичу, Степане Клавдійовичу! Відома нам, безвинним юним розведьонкам, ваша жахлива репутація.

Хотів він заперечити, що вона якраз не в його смаку, але вважив за краще люб'язно усміхнутися. І лише тоді пригадав, що він у гримі кривавого маніяка й що всі передні зуби, окрім двох, має вичорненими. Запізно пригадав... Маленька мимовільно відсахнулася й промовила вже серйозно:

– Хвилююся я, куди це зник Веніамін Мойсейович. Чи не трапилося чогось з ним.

– Зробив свою роботу й поїхав. Зайнята він людина, Марточко.

– Я просила Тараса Андрійовича подзвонити йому, а у Вені мобілка не відповідає.

Він міг би сказати, що є багато причин, з яких телефон не відповідає. І навіть така, що чоловік далеко не завжди радіє, раптово зустрівшись з колишньою подругою, але тільки знизав плечима.

– Не знаю, як ви, а я боюся, дурненька – випалила раптом Марточка.

Він кивнув мимовільно. Сама атмосфера зйомки фільму жахів, вона здатна налякати вразливу молоду жінку. Але і його, що давненько не виїжджав до провінції, приголомшила відверта занедбаність і вбогість Крольчанська. Йому самому хотілося скоріше повернутися до Києва, де поряд з парламентом і його депутатами-товстосумами ще можна, чорт забирай, жити й навіть заробляти. Але вголос він сказав:

– Порожній, мертвий завод. Так, я розумію.

– А як вам чутки про робітників-покійників, що тут бродять ночами? Бр-р-р...

Про свій світогляд, матеріалістичний він чи все ж таки ідеалістичний, Степан Клавдійович не замислювався вже багато років. Мабуть, востаннє таке трапилося з ним, коли складав у ГТІСі іспит з марксистко-ленінської філософії, а було це дуже давно. Скоріше за все, він агностик. Проте в те, що заводом можуть тинятися ожилі мерці, не вірив – тільки тому, що ніколи в житті не бачив живих мертвяків і був переконаний, що ніколи й не побачить. Щодо останнього, як виявилось, Степан Клавдійович помилявся.

– Стоп! Знято! – донісся до них голос бородатого режисера.

Степан Клавдійович відзначив про себе, що не вперше спостерігає небажання Тарасика настояти на своєму в ході зйомки. Мабуть, хлопець вважає за краще згодом, уже самостійно, удосконалити й пристосувати отриманий на зйомці посередній продукт. Можна уявити, як це дратує талановитого й амбітного оператора-самоучку! А мав би Тарасик характер твердіший, забивав би бабки в Голівуді, а не в Голівуді, так уже, в усякому разі...

– Ну, я пішла, Степане Клавдійовичу. Спасибі вам, ми з вами так душевно поговорили...

Крихітка усміхнулася, і здивований Степан Клавдійович, знову забувши про грим, відповів їй своєю найчарівнішою усмішкою. А натовп уже наближався до них, і він постарався пригадати, чого йому там належало зобразити. Втім, тут же відклав це, тому що попереду всіх поспішала до воріт його партнерка у фінальному епізоді. Уже у вигляді Дівчини з веслом, тобто вибілена донезмоги крейдою й тримаючи оте весло на плечі, під пахвою лівої руки Клавдія затискала цю її стукалку-хлопавку. Проскочивши з розгону повз Степана Клавдійовича, вона розвернулася й застигла

поруч. Пахло явно недорогою, але приємною косметикою й чистим запахом тіла молодої, діяльної жінки.

– Ах, пробачте, Степане Клавдійовичу!

Щойно ухилившись від весла, на якому ще будуть змонтовані відрізані руки-ноги тієї затисненої білявочки, він усміхнувся знову й подумав, що марно все життя віддавав перевагу милим шлюшкам, таким же добрим до тебе, як і до твого скорого наступника. Якби зупинився вчасно й вибрав би таку просту й вірну дівчину, не довелося б тепер...

– Ось, потримайте, Степане Клавдійовичу!

Він з огидою прийняв весло й почав пригадувати слова тієї піонерської пісні, яку їм з Клавочкою доведеться викрикувати нарочито огидними голосами. І згадався йому початок вісімдесятих, коли, підкоряючись несповідимій режисерській моді, драматичні актори раптом заспівали й затанцювали. Сповз із сидіння, притулив, не складаючи, тростину до стовпа воріт з тилу, щоб не потрапила в кадр, сам став у відповідну позу. Ось Клава клацнула хлопавкою, дзвінко продиктувала, що мала, поклала хлопавку режисеру під ноги й бігом повернулася до партнера. Степан Клавдійович з блазенським уклоном протягнув їй весло, і Клавочка, закусивши губку, занурилася в роль.

Тим часом дивакуватий оператор, тримаючи камеру на плечі, взявся ривками наближатися до воріт. Умілець таким наїздом камери імітував точку зору студентки, що біжить у відчаї. Негайно Степан Клавдійович уявив на його місці перелякану Стасю, а в собі відчув кураж серійного вбивці, якому було мало спокусити бідну дівчинку, а ще й бажано розтерзати її на частини. Сам відчув, якою жахливою вийшла в нього посмішка, а до того ж ще й грим...

Розділ 34

Тоді ж.

Крольчанськ. Хрестовоздвиженська церква

– Так що ж привело вас у такому вигляді до храму Божого? – поцікавився отець Сергій. – Ось ви, шановний, кепку-то з голови – геть!

Запитав, зауваження зробив, розпорядився – і сховався знову у віттарі, де планував сьогодні навести, нарешті, лад. Але незабаром, грішник непоправний, скучив у запорошеній компанії великої мітли та малих мітелок, зняв фартух і знову висунув носа до кафолікону. Половина душі отця Сергія, та, що прагне спокою, бажала, щоб непрохані відвідувачі встигли вже забратися. Друга ж, грішна половина, жадаюча мирських розваг, сподівалася, що вони залишаться, вчорашня страхітлива баба й бомжуватий товстун, у якому він не відразу розпізнав колись чепуристого головного редактора місцевої газетки, котра давненько вже віддала Богу душу. Йому чимало вже набридло повсякчасне спілкування з доброчесними немолодими прихожанками, що відкривали перед ним, окрім розумної скупості, хіба що одну тільки рису реального й суєтного боку свого душевного життя – звичку пліткувати.

Ага, не пішли вони. Колишній редактор оголив свою лису голову, а бейсболку сунув у кишеню. Безбожно розмальована вульгарна бабка за час відсутності отця Сергія не лише прикрила темною хусткою своє отруйнолілове волосся, але й підготувала, видно, промову, бо відразу занудила:

– Так що дуже я вдячна вам, батюшко, за молитву від ворогів невидимих. Злякалися мої вороги невидимі, сховалися, й ось уже друга доба пішла, як не сміють мені капості робити. Та й кішка моя Ньюська... Втім, про кішку у святому храмі, напевно, згадувати непристойно?

Отець Сергій і сам не відав, чи пристойно говорити про це бездушне домашнє створіння в храмі не під час служби, тому лише промугикав багатозначно.

– Ось-ось, і я про те! Про Ньюську краще промовчу. А привело нас до вас, батюшко, величезне прохання. Уже якщо ви, виявляється, такий скорий помічник і... як це?

– Ефективний менеджер, – підказав колишній журналіст з мерзотною посмішкою.

– А ви, Ігорьку, краще б мовчали, поки вас не питають... Я хотіла сказати, що прийшла знову просити у вас, батюшко, управи на наших крольчанських мертвяків. Він же не один виявився, той Сенька... я на нього вам уже скаржилася. Чутки про безчинства мерців звідусіль до мого магазину доходять. Вештаються, ти диви, і капостять по всіх усюдах. Покропили б ви їх святою водою, батюшко.

Отець Сергій крякнув і змушений був уголос визнати, що народні пересуди про витівки підступних покійників досягли і його вух. Глас народу, схоже, і справді вопієт! Поцікавився, а яким боком до цієї справи прикосновен добродій колишній головний редактор.

Не встигла Фросина й рота розкрити, як товстун пробурчав:

– Кому об'єкт для застосування так званої святої води, а для уфології це аномальні явища. Я тут для того, щоб зафіксувати їх і дослідити. Ось таким чином, громадянине піп.

– А отрути скільки! Отрути-то скільки вилив! – сплеснула своїми ручищами бабка Фросина. – Прямо мухи в повітрі поздыхали, прости Господи! Он на підлозі лежать.

Надокучливі мухи, дійсно, неблаголіпно дзижчали в благовонному повітряному просторі храму, а деякі, як роздивилася гострозора бабка, валялися бездиханними трупами й на його підлозі, зовсім не прикрашаючи витертий паркет. Отець Сергій зважив нижче за свою пастирську гідність пояснювати, що церковна прибиральниця й помічниця по господарству, баба Стефанія, два тижні тому як виїхала до Кадіївки на весілля племінника, так і з кінцями. Натомість він зімпровізував:

– Будь-які дослідження в храмі проводяться тільки з дозволу настоятеля й за відповідну мзду.

На що колишній журналіст примирливо:

– З мене зараз і щонайменшої мзди вам не скачати, отченьку. Та й навіщо нам з вами собачитися? Ви, мабуть, і забули вже, що нас познайомили на бенкеті на честь першого обрання Мардарія Матвійовича мером. Ви тоді ще освячували кабінет батька міста, ось саме обприскуючи стіни святою водичкою. Мене звать Ігорем Кузьмовичем. І якщо в церкві нам поговорити не можна, то чом би вам не вийти з нами на вулицю?

Отець Сергій кивнув і пішов до виходу. «Просимо завітати до нашої хати», – вертілося у нього в голові, але чи не забагато честі? Проте, він привів непроханих гостей до своїх апартаментів. Чверть століття тому колишня сторожка Дворянського зібрання, добудована в середині п'ятдесятих, здалася випускникові семінарії справжнім палацом; тепер, порівняно з теремами нинішніх нуворишів, вона мала просто убогий вигляд. І всередині не краще, тим більше за відсутності баби Стефанії. Ось тільки просторо з тих пір, як Валя виїхала

й відвезла дітей... Отець Сергій навіть приймальню, вона ж кабінет, обладнав, куди й завів зараз дивовижну парочку. Усадив на диван, покритий темно-коричневим дерматином у дрібних тріщинках, сам влаштувався за письмовим столом. Вийшло, що сховався від відвідувачів за своїм пузатим монітором, тому посунувся разом зі скрипучим кріслом ліворуч. Зосередився – і почав роздумувати вголос:

– Боюся, що мало чим можу допомогти, не говорячи вже про те, що не маю права на які-небудь новації, – у нас в лоні церкви, й особливо в нашій єпархії, Боже упаси!

– Які ще новації? – витріщився на нього колишній редактор.

– І привертати всує до себе увагу ЗМІ у нас суворо забороняється... Новації? Річ у тому, шановний Ігорю, що приборкання мерців, що ожили, у православному Требнику не передбачено, – люб'язно пояснив отець Сергій. – У католицькому теж, наскільки мені відомо.

– І невже так-таки нічого й не можна з каверзниками зробити? – засмутилася баба.

– Та виникли, не приховуватиму, деякі нічтожні думки... Але треба ще перевірити... Є стародавній чин вигнання бісів, не всі в православній спільноті, щоправда, його схвалюють... Але якщо спробувати розсудити послідовно, побудувати, з вашого дозволу, логічний ланцюжок, тоді... Отчого мрець ожив і капостить, як ви сказали, шановна Єфросиніє? Чи не тому, що в мертво тіло вселився біс і створює диявольську свою ілюзію, ніби мертвий ожив? Чи не слід тоді вигнати біса таким же способом, яким священику, згідно зі стародавньою християнською традицією, дозволено вигнати біса з живої людини. Для цього застосовується кождиння, як

про те сказано в Книзі Товія, а також свята вода. Біс вийде, а небіжчика можна буде повернути в могилу.

– «Екзорцист»! – ахнув бомжуватий Ігор, витріщивши білясті очі. – Був такий прикольний фільм, чи не дивилися, отець? Вам, правда, було б неприємно, що біс там викидає езуїтів з вікна, та з такою силою, що шиї ламають...

– Я зовсім не ототожнюю себе з католицькими патерами, тим більше з езуїтами, кої zelo прогрішилися перед Богом і людьми, – отець Сергій тонко усміхнувся. – До того ж, наскільки я пам'ятаю...

– Тепер і римський папа – езуїт! – перервала його Фросина.

– Яке вам діло до понтифіка, шановна? – єхидно запитав отець Сергій. – Невже експансія католицизму досягла Крольчанська, і ви...

– Дуже мені треба! – фиркнула вона. – Але якщо про нього так багато базікають по ящику, то він, напевно, хороша людина.

– Піарник він лукавий, ось саме езуїт! – це уфолог зауважив звисока.

Отець Сергій гмикнув. Обличчя його набуло того ж виразу, що й на проповіді. Витримавши паузу, заявив вагомо:

– Ми відхилилися від головного річища нашої бесіди, Я ж хотів сказати, що православні ізгонителі бісів якраз успішно справляються з цим дійством. Особливо в славній Троїце-Макарьївській лаврі, тамтешні ченці і в Інтернеті про це оповіщали на власному сайті...

– Точно! Треба у Вікіпедії подивитись! – підхопився бомжуватий журналіст. – У вас, отець, чи робочий комп?

– Ну, працює... – промимрив отець Сергій, захоплений зненацька. Як багато віддав би він, якби здогадався

тоді согрішити в малому, збрехати – і тим уникнути жахливого конфузу! Але підтвердив же...

– Ви дозволите, отець? – і хоч господар нічого йому дозволити або заборонити не встиг, колишній журналіст блискавично витягнув отця Сергія з його крісла й з усім своїм шахрайським устаткуванням уже влаштувався за столом.

Фарбована бабка ахнула й сіпнулася було вслід супутникові, але залишилася на місці. О, не минуло й хвилини, як отець Сергій подякував Богові за те, що вона зберегла залишки сором'язливості, Ним встановленої для жіночої статі!

Хамуватий журналюга запитав тим часом:

– У вас на батареї, отець, чи прямо в мережу врубаете?

– Що? Так, на батареї, у мережі постійно... Монітор у мене старенький, його жодний стрибок напруги не угробить, а ось комп'ютер вельми вразливий, вельми...

– Тоді, з вашого дозволу... У вас кабель – чи Вай-Фай? – і він, зовсім не очікуючи на дозвіл та й на відповідь теж, натиснув кнопку на запорошеному ящику, що тут же заблимав жовтими й червоними вогниками.

– Який там у нас Вай-Фай? – буркнув отець Сергій. – У мене від телефону, і деруть несусвітно... А вам не здається, шанов...

Він прикусив язика, тому що за звичною комп'ютерною абракадаброю на моніторі з'явився робочий стіл – й у весь простір його розляглася на пісочку німфетка в купальнику. Позу вона прийняла спокусливу й ніжки схрестила відважно, ось тільки непропорційно великі ступні й кисті рук змушували пригадати про лапи незграбного щеняти вівчарки. І вона цілком могла б обійтися без верхньої частини купальника, зовсім не порушивши благопристойності. Але виклик на гладень-

кому личку, але вираз оного! Але як склала нафарбовані рожевим губки! О Господи, дівчисько явно провокує, і якщо, придивившись до її безсоромних і zarazом безтурботних очок, повернутися до бідних її принад... Це ж скільки земних поклонів доведеться тепер відбити?

– Вивели на робочий стіл фотку дочки? – співчутливо озвався журналюга. – Начулися ми про ваші сімейні проблеми... Де ваші відпочивали, чи не в Євпаторії? Пісочок там, бачу.

– Звідки взялася...? – прохрипів отець Сергій. – Там же була наша церква... Восени, з усіх боків у жовтому листі... «Ми восени таки похожі...»

– Чого там у вас? Блудниця вавілонська? – і проклята Фросина зірвалася зі свого місця. Проте побачити бісівський подарунок не встигла – Ігор встиг вийти в Інтернет. З-за спину господаря продовжила розчаровано. – Ви так почервоніли, батюшко, що я пошкодувала, що не прихопила з собою флакончик фармадипіну. Знаєте, на шматочок цукру...

Ігор безцеремонно перебив:

– Звідки взялося? Та дуже просто... Ви фотку, мабуть, редагували, а потім замість «Зберегти як», тобто в теці своїй, клацнули «Зберегти як фон для робочого столу»... Самі набиватимете – або мені довірите?

– Та ні, дозвольте я сам, – отруйно протягнув господар. За малим не виштовхав нахабу з крісла, усівся. Тут промайнула в нього думка, що слід би встати й поступитися місцем жінці, промайнула й згасла... Він стрепенувся. – А чого набивати?

– Уже забули. Гаразд, набивайте «ек-зор-сизм». А ось тепер, насамперед, клацніть Вікіпедію. Її, рідну.

Отець Сергій, котрий дещо вже отямився, згадав, що на цю сторінку йому доводилося заходити. Та і як було її не впізнати, коли праворуч на ній вивішена картинка,

а на ній субтильний жовтолиций католицький святий виганяє бісів із ще більш кістявого й прямо тобі лимонного хворого? В обох вигляд такий, ніби в лазні давно не бували, та й не умивалися зовсім. Зате біси, що стовпилися за спиною одержимого, вельми живописні, вельми...

– Ось! Розп'яття не забудьте прихопити, батюшко, – бовкнула Фросина.

– Щось не бачу я... – відмахнувся від неї Ігор. – Зате фільмів, фільмів-то скільки було знято! «Я купив мотоцикл-вампір»... Во дають! Та гад я буду, коли це не круто!

– Я пригадав – тут! – і отець Сергій навів курсор на червонуватий рядок «Чин отчитки (вигнання злих духів) архімандрита Вассіана». Перехрестився й клацнув.

Потягнуло-потягнуло й виплила сторінка. Притемнена, щоправда, а посередині яскравий прямокутник, і на ньому «Гарячі новини». Посередині – голий і жирний донезмоги жіночий живіт з верхньою частиною стегон і поряд: «Не їжте 4 продукти, і живіт зникне за тиждень».

– А як на мене, то й не треба зовсім їй худнути, – заявив Ігор.

– І там, у телевізорі, такий же, як ви, Ігорьку, нахабник сидить!

А отець Сергій промовчав і клацнув по смужці праворуч зверху на прямокутнику. На його маленькому екрані вона не читалася, але він пам'ятав, що це команда переходу на сайт. Ще потягнуло, й ось монастирський сайт освітлився в усій своїй духовній красі. Праворуч, втім, залишилася реклама гри з написами, зверху «Rising Cities», внизу «Хочу грати вже». Скривившись, отець Сергій прокрутив коліщатко на «мишці», і з-під «Rising Cities» виповз портрет суворого ченця з панагією на шиї, з підпису ж з'ясувалося, що це і є той самий архімандрит Вассіан (Луків).

– Сюди, сюди, давайте! – заментував журналюга й ткнув товстим пальцем в екран. – Ось, «Скачати Отчитку з Letitude»!

Отець Сергій знизав плечима. Навіщо скачувати, коли можна просто подивитися? Перевів курсор на «Дивитися Отчитку онлайн на Letitude» й клацнув мишкою. Виплила реклама заробітку в Інеті по дві тисячі зелених щодня.

– А спробуйте повернутися – і ще раз!

Цього разу з'явилася пропозиція швидкого скачування (за 6 хвилин) і довгого (за дві з чимось години), про можливість проглянути онлайн жодного слова. Раптом з'явилася табличка «Хочете скачати Отчитку? Швидко натискайте “Ок”». Отець Сергій слухняно натиснув – і мимовільно, з гостем синхронно, зітхнув розчаровано. Бо з'явилася табличка з номером, на який слід відправити СМС «для отримання преміум коду», і з розцінками. Даруйте, але це ми вже проходили...

– Що там скоїлося? – сполохалася Фросина. – Невже знову оголошення про кінець світу?

– Лохотрон! – хором відповіли чоловіки.

Уже не чекаючи підказки, отець Сергій повернувся назад. Так, так...

– Можливо, поставити на довге скачування? – змужжено запитав Ігор.

– Та чи варто чекати аж дві години? Спробую я ще оце, – і натиснув на «Посилання для скачування через “Skymonk”». – Бач ти, придумали... Skymonk!

– А що таке «скаймонк»? – поцікавилася Фросина. – Я в англійській не сильна.

– Тьху, ти, не реагує, – засмутився отець Сергій.

– А тут треба перенести посилання на браузер і клацнути, – підказав звисока Ігор. – Skymonk? Це «небесний чернець»... Ось, з'явилося! Клацайте швидше!

Утомлений від внутрішнього опору нахабному відвідувачеві, отець Сергій клацнув, де було сказано йому. Написання на кшталт «Отчитка Архімандр... ехе» смішили, звичайно, але не хихикати ж йому над ченцями перед мирянами... Що таке? З'явилося попередження системи безпеки.

– Це стандартна процедура, – заспокоїв його знавць. – Входить, отець!

Отець Сергій огризнувся було («А Ваську-комп'ютерника кому доведеться викликати – вам чи все ж таки мені?»), проте, перехрестившись, натиснув на «Виконати». З'явилося «Вас вітає майстер установки Skymonk-2!». І нижче: «Перед установкою програми Ви повинні прочитати та прийняти “Ліцензійну угоду”». Знов за своє!

– Чого там у вас ще не слава Богу? – закудахкала Фросина.

– А чом би вам, отець, не прочитати спочатку «Ліцензійну угоду»? Раптом там про оплату – ні слова? – це вже Ігор озвався.

– Тут неодмінно хитрість шахрайська. Навіть мені відомо, що файл «ехе» можна розкрити й іншою програмою, не обов'язково цим їхнім «Ченцем-літуном». А головне, у мене принцип: не давати в таких випадках свою електронну адресу, а вони обов'язково зажадають. А тоді залізи в мій комп – раз чхнути!

– А я не боюся, хай залазять. Ви що ж, отець, боїтеся, що вас накриють, коли не по тих сайтах мандруєте? Заспокойтеся, вам же більше шістнадцяти.

– Та замовкніть ви, Ігорьку! Кому тут потрібні ваші під'юджування? Я, правда, не усікла, про що ви це, але голос у вас був надто вже єхидний.

– Ваше зауваження про кримінальні сайти залишаю на вашій совісті, – урочисто заявив отець Сергій, у якого якраз щодо порносайтів совість була чиста. Своїх німфеток він виглядав на цілком пристойних порталах. – Якщо ви самі розважаєтеся порнухою, то інші атеїсти й гірші неподобства творять. Проте дозвольте вас запитати ось про що. Чи стоїть на вашому компі ліцензійна Windows, чи все-таки вам Васько ліву поставив, а?

– Де я вам тисячу візьму на ліцензійну? – знітився на-смішник. – Гаразд вам, не ображайтесь, я тільки пожартувати хотів.

– От-от, а я не хочу опинитися під судом за порушення цих самих авторських прав.

Від Фросини за спиною отця Сергія пахнуло хвилиною дешевих парфумів: чи то взялася в боки, чи то крадькома пшикнулася. І верескливо:

– Кінчайте, чоловіки, базікати про незрозуміле. А якщо шкода вам грошей, то поверніться туди, де цей симпатичний батюшка з сивими скронями, і почитайте, що там надруковано. Це ж безкоштовно?

Чоловіки переглянулися. Отець Сергій подумав, що вустами Фросини глаголить істина, проте, зрозуміла річ, промовчав. Сказано – зроблено. Повернулися до головної сторінки про Отчитку, взялися разом розбирати дрібноту.

– Еврика! – вигукнув отець Сергій. Давненько він так не розважався. – Еврика! Ось воно: «У чині над одержимим важлива кожна буква, – пояснює...». Ну, не має значення, хто саме пояснює. Не потрібен нам взагалі якийсь архімандрит Вассіан! У мене ж є старий Требник з чином Отчитки!

– Свята вода теж є? – поцікавився представник науки – і раптом знітився. – Ніштяк, але як ми цих зловредних покійників шукати будемо?

Фросина фиркнула.

– А чого там їх шукати? На кладовище підемо: треба ж їм десь і передих свій мати. А де Сеньчина могила, я пам'ятаю, мій же чоловічок, як-не-як.

Розділ 35

Тим же ранком. Пів на одинадцяті. Чергова частина Крольчанського райвідділення поліції

Гліб Олександрович не блефував, перед вторгненням до нього мерців він дійсно встиг зателефонувати до поліції. Проте помилився жовчний Дерев'янка, припустивши вночі, що пильна поліція вже наступає йому та його товаришам на п'яти. Насправді ж черговий у відділенні, прийнявши виклик, пробурчав у трубку, що вимагається в таких випадках, і знову занурився в здоровий молодий сон.

Совість у того кирпоносого молодшого лейтенанта була абсолютно чистою: Неборак, колись видний у місті керівник, тепер просто ханига, що не гребує й збиранням порожніх пляшок. Старий або з глузду з'їхав, або зазнав нападу білої гарячки. Можна б, звісно, переадресувати виклик у «швидку», але навіщо робити зайві рухи? Було б смішно вимагати від тамтешніх чергових медиків, щоб вони поночі забиралися в єдину в місті справну карету «Швидкої допомоги» й мчали сперечатися з божевільним або п'яним, ризикуючи й отримати пляшкою по голові. У них і на справжні екстрені виклики бензину не вистачає, а найближчий психіатр – за сотню кілометрів.

І невідомо, як обернулася б справа з дзвінком колись всевладного, а зараз нещасного Гліба Олександровича, якби не капітан Ханенко. Доправивши в морг останки волелюбного сторожа Воніфатійовича й поспілкувавшись по телефону з Есфір'ю Давидівною, з тією самою

лікаркою-хірургом, а заразом і патологоанатомом, яка нікому спуску не дасть, він раптом сповнився службового завзяття, ніби заразившись від Есфірі Давидівни, увірвався до чергової частини відділення поліції й побажав ознайомитися із записами нічних повідомлень і сигналів громадян.

Двічі прослухав капітан плаксиве SOS Гліба Олександровича і, сприймаючи його мало не колегою по старих оборудках, вирішив усе ж таки прореагувати на однозначно маячний виклик. Наказав черговому викликати сержанта-кінолога з собакою, а коли дочекався його, сам усівся за кермо казенного «газика», врубив движок і покотив до заводського селища.

Альма, далеко не чистокровна німецька вівчарка, поглядала на його товсту, у складках, потилицю з обожнюванням. Цей напівбог, котрий примусив щойно заливатися сльозами самого Сержанта, грізного її хазяїна, зволив її прогуляти, прихопивши заразом і її начальника-провідника, що зникчемнів з важкого похмілля. Не сказати б, що їй були до душі поїздки в «газику», проте дорожні незручності завжди, як тільки прибували на місце, з лишком компенсувалися чудовими розвагами. Альма розуміла, що люди влаштовують їх для себе, але ж її теж не забували запросити! І якщо пограти в доганялки вдавалося далеко не завжди, то вже знайомство з новим набором запахів, раніше невідомих, загадкових, а то й смачних, було їй забезпечено.

Поїздка виявилася недовгою, та й більшу частину дороги довелося їхати по гладкому шосе. У кінці шляху знову трохи потрясло, але ось Товариш Капітан рвучко загальмував. Утім, Альма уперлася лапами й зберегла свого носа, а там Сержант пристебнув до її ошийника повідець і випустив із залізного ящика на колесах.

Отже, вони втрюх опинилися біля великої кам'яної клітки для людей, і тут майже одразу, як тільки ніздрі Альми трохи притерпілися до різкого й задушливого смороду згорілого бензину, у них проник напрочуд цікавий своєю новизною, неймовірного походження запах. Вона нагнула морду до кам'яної плити тротуару біля хвіртки, і вже не могла від неї відірватися: так дивовижно пахли два сліди від чоловічого взуття досить великого розміру. Виходило, що якісь витівники принесли сюди людського мерця, при цьому вельми давнього мерця, і поставили його на ноги! Альма взялася винюхувати плити поряд, чекаючи, що знайде сліди цих живих витівників, проте вони теж виявилися людськими трупами... Тим часом Сержант заявив з цілком зрозумілою гордістю:

– Псіна щось знайшла, товаришу капітане!

Альма тим часом склала два і два. Людські трупи ходити не можуть! Тут відбулося щось абсолютно нечуване! Вона примусила себе відірватися від чудернацьких слідів, сіла, повернула голову до Товариша Капітана й коротко дзявкнула, докладаючи.

– Розумниця, – погладив її по голові напівбог, і вона від щастя заусміхалася. – Відразу зрозуміла, що тут товклися чужі.

Альма заурчала. Товаришеві Капітану це, мабуть, не личить, та й не по чину, а ось її провіднику, тому не завадило б стати на карачки й самому принюхатися до тротуару. Хоча... Люди не чують слабких запахів, а своїм густим перегаром Сержант, напевне, заглушив би вже винюхане й ускладнив би подальшу забаву. Що там буркнув Сержант? «Шукай!»? Та з повним нашим задоволенням!

Вражаюче пахучі сліди вели в обхід паркану до вікна праворуч від ганку, біля нього один із дивних

вонючок чи то забрався по стіні на дах, чи то злетів у небо, інші зійшли на ганок. Вхідні двері залишалися прочиненими, але Альма не стала її штовхати, обернулася на Сержанта, і той першим увійшов до кам'яної будки. В середині виник і посилювався хімічний запах, що буває при застосуванні людьми вельми небезпечних залізних трубок з рукоятками. І все ж таки Альма легко винюхала, що третій вонючка приєднався всередині до двох інших, які ввійшли через двері. Ось і внутрішній коридор, тут ударив їй в ніздрі дух згорілої хімічної погані (що заспокоює, так те, що давній уже, холодний дух). І ще відчувався всередині скрізь запах четвертої людини, живої. Мешканець, мабуть, цієї кам'яної будки. Запах ішов із дверей, прочинених у коридор, разом з променем світла. Так, тепер і цей стрілець, схоже, уже не жива людина, а там хтозна...

– Тут стріляли, товаришу капітане, – доповів Сержант, а Альма відчула, що хазяїн злякався.

– Чого чекаєш, Сидоренко? Вперед! – і голосно. – Поліція! Кидай зброю! Небораче, без дураців мені там!

Тут Сержант нахилився над нею й відстебнув повідець. Ні, щоб самому вбігти в кімнату, де цілком можна заробити порцію свинцевих кульок із залізної трубки! Тим паче, що команда була Сержантові, а не їй. Альма тут же кинулася на підлогу, прямо в купу пахучого вапняного пилу, почала вдавати, що витирає свій чутливий ніс о передні лапи, і примусила себе двічі чхнути. Насправді, сморід, у якому змішалися всілякі хімічні й будівельні запахи, а також особистий дух від одного з ходячих людських трупів, що різко посилювався, не був для неї таким уже неприємним. Зате до кімнати вона увійшла вслід за Товаришем Капітаном, останньою.

Виявилось, що мешканець цієї великої кам'яної будки мертвий, проте правильно мертвий, нерухомо й

безпечно. І для Альми цілком нецікавий, тому не стала вона прислуховуватись до розмови про свіжий труп між Товаришем Капітаном і Сержантом – до того ж не зовсім їй зрозумілої («Картина маслом»; «Відкинув ковзани Неборак, а якою був фігурою!»; «Ага, задубів») – і взялася вивчати сліди ходячих мерців. Незабаром встановила, що один із витівників так голосно заявив про себе її носу, тому що залишив на підлозі в коридорі й у кімнаті частинки своєї мертвої плоті. Тоді вона перемкнула увагу на хазяїв і сослуживців, живих людей, і сіла, чекаючи слушного моменту, щоб втрутитися в їхню розмову й доповісти про своє відкриття.

– Неборак у них з двостволки випалив, товаришу капітане, а вони його повісили. Ось.

– А не сам повісився? Хіба так вішають? І до чого б тобі розумувати, Сидоренко? Хіба це не парафія Есфірі Давидівни, і хіба не відповідь вона за законом, якщо збреше?

Тут Альма двічі дзвякнула. А коли на неї звернули увагу, показала носом на частинки трупа, потерпілого від пострілу. Сержант сів навпочіпки, колінні суглоби його видали жахливий тріск.

– Ну й мерзота! І коли це трупна тканина встигла позеленіти...

Тут Товариш Капітан засмутив Альму порушенням субординації, тому що сів навпочіпки поряд з підлеглим і взявся колупати пальцем у погані, що валялася на підлозі. Підвівся на ноги напівбог, обтрусив руки й – Сержантові:

– Гниле м'ясо гнилим м'ясом, але як же ти обривки зеленої гуми не роздивився? Плащ-намет? Рибак у нас? Чом би тобі не дістати пакет і не заховати туди парочку цих речдоків?

– Так не було наказу заpastися пакетами, товаришу капітане.

– Відставити! А до кишені слабо насипати? Не бачиш хіба: небіжчик-свіжак стріляв у небіжчика давнього, а той, можливо, його за це задушив? Питається, хто тоді подаватиме заяву про порушення кримінальної справи? Але чи не подивитися нам на цих шустриків? Альмо, ти довго ще будеш розсиджуватися?

– Альмо, шукай!

А вона рада старатися – тим паче, що небезпечну залізну трубку ходячі трупи не взяли з собою. Ось вивели господарі її знову на вулицю й, порискавши знову біля хвіртки, з'ясувала Альма, що прийшли смердючі гості зліва, а пішли направо. Вона потягнула Сержанта в той бік. Повідець натягнувся, а Сержант залишився на місці. Альма обернулася й побачила, що її провідник шанобливо чекає, коли Товариш Капітан закінчить свої глибокі роздуми. Ось, нарешті:

– Хіба не на цвинтар веде ця дорога? Так навіщо ж нам даремно ноги бити?

«І лапи теж чом би не пожаліти?», – додала про себе Альма, забираючись у залізну коробку на колесах.

Миттю домчали вони до кладовища. Товариш Капітан висадив біля воріт Альму й Сержанта, а сам залишився в «газику». Альма майже негайно знову взяла слід і потягнула на повідці Сержанта вздовж огорожі. Товариш Капітан випускав з себе й втягував дим, дивлячись їм услід, і підїхав тільки тоді, коли вони крізь пролом в огорожі проникли на територію кладовища.

Дивовожний запах від слідів посилювався, й Альма ввійшла в раж. Тягнула Сержанта, випрямляючи шлях, через куці, а він не обурювався, тому що вона робила свою справу. Потім Альма затанцювала на ділянці, поспіль затоптаній пахучими слідами, і миттєво зна-

йшла лежки всіх трьох ходячих мерців. Показала їх Сержанту – і здивувалася результату. Скам'янів Сержант, а коли притопав Товариш Капітан, тремтячою рукою відстебнув повідець. Вона й сама знала, що повинна була зробити. А коли показала Товаришу Капітану лежки, той гмикнув і почав роздумувати. Завершивши ж мислительний процес, забурмотів:

– Яке може бути звинувачення? Порушення паспортного режиму? Злісне хуліганство? Доведення до самогубства? Чи не замало інформації?

Тут напівбог звернув увагу на Альму й видав свій наказ шукати. Почувши це його «Чого розсілася?», вона з величезним задоволенням стала метатися по майданчику. І хвилини не пройшло, як знову дзявкнула, знайшовши під лавкою дивну чорну штуку з новим, уже живим, людським запахом. Товариш Капітан похвалив її і наказав Сержантові дістати знахідку, але той не зумів зсунутися з місця, тільки мукав безглуздо. Товариш Капітан захопив його словами, що в незрозумілій спосіб стосувалися матері Сержанта, проте довелося напівбогові самому, крячучи, нахилитися й підняти чорний предмет.

– Ага... «Ленін і Сталін у творчості народів СРСР», говориш? До чого б це? І де вони тепер, ці творчі народи?

Альма нічого не зрозуміла, але про всяк випадок усміхнулася, зворушливо втупившись у Товариша Капітана.

– Ну, хіба ти, псино, не розумниця? Не проти передихнути, поки твій господар-слабак не оклемається?

Вона вляглася на черево й висунула язик, щоб було легше відсапатись. Але тут же запряла вухами: з боку воріт хтось наближався по алеї. Так-так, кілька чоловік, і між собою розмовляють. Альма заричала тихенько. То-

вариш Капітан хлопнув долонею себе по стегну, наказуючи: «До ноги!». А Сержант, той тільки очі закотив.

Над кущами з'явилися три людські голови. Альма напружила свої слабкі очі: ні, хоч і троє їх, це не ті трупи, це живі. А тут ще вітерець пахнув з того боку, і з'ясувалося, що там двоє немолодих людських псів і сука, ось на зразок Альми, тільки теж старувата. Підійшли вони ближче, і встановила Альма, що пахне від кожної особини по-своєму, і різниця така сильна, ніби маєш справу з собаками трьох різних порід.

Озирнулася з безмовним бланманжем на Товариша Капітана, той кивнув, дозволяючи, – і помчала Альма, без звуку помчала. На бігу все сподівалася, що хто-небудь з чужих побіжить від неї, і тоді можна буде влаштувати на алеї чудові доганялки. Проте незнайомці залишилися на місці, застигнувши не гірше за бідолаху Сержанта.

Ось уже майже поряд вони, і якраз встигла Альма зміркувати, кого з трьох затримувати. Довговолосий і бородатий у жіночому темному платті і з сумкою на плечі – цей із недоторканих, що їх взагалі чіпати заборонено. Людські суки в серйозних справах, коли не до в'язки, товаришам по службі малоцікаві, а ось крайній праворуч, лисий... Злякався він її, злякався! Не менше за Сержанта, коли той лежки ходячих небіжчиків побачив! А коли злякався, значить, винуватий голубчик! І надто багато різних залізних цацок на себе начепив, без дозволу, напевно... Вона акуратно схопила лисого за неймовірно запорошену штанину, ледве втрималася, щоб не чхнути, рикнула несхвально й потягнула до сослуживців.

– Фу, Альмо! А вам, пане служителю культу, чом би не пред'явити, що там у вас в сумці?

Як скажете, «Фу!» так «Фу!». Вона доставила-таки того, хто завинив, і лягла біля ніг Товариша Капітана,

передчуваючи задоволення від ще однієї його промови – не тільки недосажно розумної, але й своїм владним нахабством чимось близької її собачій душі. Проте, поки божество морщило лоба, збираючись з думками, несподівано подав голос нерухомий, як і раніше, Сержант:

– Ти, писако! – прохрипів він. – Руки на машину, кому говорять!

– На Фросину? – здивувався обвішаний іграшками. – Не зрозумів...

– Ще чого! – викрикнула названа Фросиною.

Вона б ще що-небудь дзвякнула, але нарешті сказав своє вагоме слово Товариш Капітан:

– Кого я бачу? Наш шановний отець Сергій – і в такій компанії? Зібралися випити в холодку біля могилок, а потім груповою розважитись? А чому з самогонкою прийшли? Невже не могли у Фросини шляхетнішим напоєм розжитися? І як це наш горе-редактор спромігся до вас присусідитись?

– Та що це за нісенітниці промовляти зволите? І в пляшці зовсім не... – почав був довговолосий і бородатий, але Фросина перебила його. Взявшись в боки й відштовхнувши вбік лисого, вона завищала:

– І таку маячню несе той вихований товариш капітан, якому я з однієї тільки поваги подарувала в останній візит ваш флакон коньяку? Своїми кровними розрахувалася, ось як! Думаєте, мабуть, що в нас, як за старих часів – усушка, утруска, бій? Закладе тобі жаднюга Сімоніда Максимівна такої бій, таку утруску влаштує, що небо за макове зернятко здасться!

Альма заричала на дурну, безпомилково визначивши, що виє не по ділу. Та обернулася було до неї, проте, зустрівшись з уважним собачим поглядом, заткнулася. На Альму ж хлинула щільна хвиля хімічних запахів, і вона вже невдавано розічхалася. Поки чхала, втратила нитку

суперечки між своїми й чужими, а коли знову взялася вслухуватися, з'ясувалося, що в пляшці не звеселяюча рідина, якою недовго й обпалити носа, а якась «свята вода». Потім люди переговорили вже спокійніше, а там й Альмі знайшлася робота: звеліли показати лисому підземні лежки ходячих трупів.

– Тільки всі фотки післяобід мені на стіл – чи зрозуміло я говорю?

– Господи, та ви хоч знаєте, скільки коштуватиме видрук? Та я з Ваською в «Компьютерленді» ніколи не розраховуюся!

Поки Альма водила лисого від однієї примітно пахучої ями до іншої, прийшла в її крутолобу голову думка, що Товариш Капітан, здається, узяв лисого боягуза на місце Кіндратича, того немолодого, він теж з білим вогнем у коробочці. А Кіндратича – на пенсію – це зрозуміло. Ось тільки цікаво, чи усипляють старичків на пенсії, як заслужених собак у розпліднику? Її веселила здогадка, що дуже скоро Товариш Капітан накаже продовжити гонитву, і вона із задоволенням приймала красиві пози біля кожної могильної ями. Одне Альму турбувало: не вийшли б у неї на карточках очі червоними, як минулого разу.

Розділ 36

Тоді ж. Полудень.

*Між колишнім заводоуправлінням
і головними воротами*

Знімали сцену, у якій героїня Стасі натикається на повішену на воротах Дору Павлівну. Тобто не сцену все-таки, а заготовки до неї.

Тарас порадився зі стурбованим Славиком, і спільно вирішили почати з демократичної іпостасі Дори Павлівни. Понадіялися, що тітка Паша заради святого кіномистецтва покірливо перенесе необхідні процедури, і тоді Алевтині Францівні важче буде відвертати від воріт свого аристократичного носика.

У сторожці Петро Трохимович повернув бронзову рукоятку тумблера, їм же самим колись прикрученого до приладової дошки з текстоліту. Раніше рукоятка сяяла, до блиску відшліфована корявими пальцями покійного сторожа Воніфатича, а зараз зблякла. Електродвигун, проте, завив негайно, стулки воріт поїхали по рейках назустріч одна одній і зімкнулися. А тут і баба Паша з'явилася на ганку в страхітливому гримі, ззаду її ввічливо підштовхувала приємна дама Наталія Денисівна.

Ледве встигли прив'язати до воріт бабу Пашу, з боку камери непомітно, як ззовні, від шосе донісся м'який гуркіт автомобільних движків, посилився, замовк. Пролунав мелодійний, проте ж і настирний сигнал. Виглянув Петро Трохимович із сторожки – а перед воротами білий, довгий, як кишка, «Мерседес-Бенц», за ним два таких саме. Хтось викрикнув пустотливо:

– Відчиняй! Хазяїн приїхали!

Спочатку слухняно пересунув Петро Трохимович рукоятку тумблера ліворуч, а вже тоді пробило йому: якщо бабу Пашу прив'язали між стулок, жінка може й постраждати. Але тут же пролунало вже безперечно начальницьке «Стій!» – і Петро Трохимович з полегшенням душевним зупинив рух щитів. Не без боязні виглянув він у вікно: слава Богу, бабу Пашу ні об стовп, ні об залізний ящик з двигуном не ахнуло, висить собі тихенько якраз перед дальнім стовпом. Тут промайнули одне за одним три довгі тіла «мерсів», яким вистачило місця проїхати і в не розсунені до кінця ворота, і повз тих, хто зібрався за штативом з камерою.

Передній монстр на колесах розвернувся й підїхав до натовпу ззаду. Чорнокостюмний водій вискочив і, схилившись у напівуклоні, відчинив середні дверці. Назовні вибрався повнощокій молодик з акуратною, ніби за модою початку п'ятдесятих, зачіскою, одягнений у легку літню пару. Ліниво прочвалав він повз натовп до воріт і зупинився напроти баби Паші, що від жаху заплающила очі.

– Це що ж таке? – запитав молодий чоловік у простір, підборіддям указуючи на петлю в баби Паші на шиї.

– Муки творчості, Фімочко! – негайно відповів йому з натовпу голос Алевтини Францівни. – Ти б хоч з людьми привітався!

Повнощокій кивнув, а баба Паша розплющила одне око, усміхнулася й промовила:

– З приїздом! А правда, я схожа на Любов Орлову?

Оскільки, окрім двох різців, Наталія Денисівна зачорнила їй всі зуби, які не випали ще в природний спосіб, гарна вийшла усмішка. Друге око смілива прибиральниця розплющити не могла як би не

намагалася: воно ховалося за наліпкою-пухлиною, що вийшла з умілих ручок гримерки.

– Так ми працюємо – чи ні? – пролунав у них за спиною роздратований тенорок оператора. – Я розумію, на «мерси» вирячуватися приємніше... Здорово, Фімо!

Молодий олігарх знову кивнув. А Петро Трохимович, зрозумівши почуте й побачене як керівну вказівку до дії, перевів рукоятку тумблера праворуч. Негайно ж усмішка баби Паші відїхала вбік, і перед носом олігарха опинилася площина проржавілого щита з покрівельного заліза, а в дірі, контурами подібної до Корсики – сіра стрічка шосе, з бур'янами на узбіччі, і ще стирчали з-за пагорбу другі поверхи будинків робітничого селища. Олігарх надув свої й без того повні щоки й на каблуках крутнувся до натовпу.

– Марино! – покликав гучно. – Якщо діти побачать... Те, що на воротах, якщо побачать, я вас негайно ж, на місці, звільню. Повертайтеся знову на шосе. Ну, польові квіти їм покажіть, розкажіть казочку про трьох поросят. Швидко!

Дзвінкі дитячі голоси, що зметнулися було над заводською територією, змовкли, а біля молодого олігарха опинилася його дружина, кремезна така молодиця на ім'я Ліза. Забубоніла впівголоса:

– Та якщо знімають, хай уже знімають, Фімусику. Сам же казав, що година простою тобі обходиться в копійчку. І приділи, будь ласочка, більше уваги бабусі Алевтині, їй тут важко прийшлося.

Він знайшов очима в натовпі Алевтину Францівну, білозубо їй усміхнувся і тут же похнюпився, відвів очі... І голосно:

– Та ви продовжуйте, продовжуйте, Тарасе Андрійовичу! А закінчите епізод, тоді поговоримо.

Вони й продовжили, але раніше довелося бабі Паші ще покататися туди-сюди на воротах. А до подружжя, що спостерігало за роботою українських кінематографістів, приєдналася Стася – як була, у гримі й маючи на собі топ і шорти, колись білі, а зараз перемазані кетчупом і ще біс його знає чим. Вчинивши опір мужньому бажанню Лізи прийняти її в обійми й обсіпати поцілунками, Стася тепло усміхнулася її чоловікові.

– Я ж у гримі, – пояснила гордо.

– Атож, видос у тебе, подруго! І як тобі тут?

– Краще не буває! Знаєш, я взнала так багато нового...

Ліза підморгнула змовницьки й показала очима на Тараса. Стася опустила очки (підведені ліловим, навколо лівого – синяк), крадькома показала два пальці й очима ж – на Степана Клавдійовича. Той, як і раніше, у робочому прикиді, напівсидів-напівстояв на своїй розкладній тростині, а відчувши на собі погляд двох молодих жінок, виправив спину й підняв плечі.

Ліза стиснула губи.

– А душ у вас тут є?

– Є, напевно. Тільки я не тут мешкаю, а в готелі... Теж, звичайно, сарай. А як діти?

– Господи, та як же ще? Четверо, і всі малолітки, з ким-небудь одним завжди не слава Богу... А ти, Фімусику, – обернулася вона до чоловіка, – марно погрожував Маринці. Таку няню, якщо піде, довго доведеться шукати.

– Ти, як завжди, маєш рацію, кохана, – неуважно відповів чоловік.

– Моєму генію щойно спала на думку чергова бізнес-ідея, – впівголоса пояснила Ліза, забувши, що вже не раз просвіщала в цьому розрізі подругу. – Це в Фімусика називається «переносис». Побачить де-небудь при-

йом – і перенесе до себе в рекламу. Останній раз підглянув щось у таксиста, й уявляєш...

– Хіба ви користуєтеся таксі?

– О, це була така пригода! А як тут моя віце-бабуся? Мабуть, шикує вас усіх?

– Є трохи. Взагалі ж поводитьься як чарівна стара леді.

– Н-н-ну, ти ж пам'ятаєш, як вона на своєму ювілеї, трошки напідпитку, розказувала про своє босоніге дитинство у двірницькій в Пітері. До речі, один історик відкриття зробив. Відкрив, що мій Фімусик належить до роду гетьмана, як його, Калнишевського. Знай наших!

– Уже краще б Получеревика. Але це, напевно, дорожче коштує.

Ліза поглянула на подругу дико якимось: пригадувала, напевно, правильне прізвище гетьмана. А втім, яка різниця? Якщо про Калнишевського вже й родовід надруковано. З печаткою.

Розділ 37

Тоді ж, трохи пізніше.

Цех дефекації колишнього цукрового заводу

Неймовірна трійця мерців маялася в порожньому цеху дефекації, очікуючи, коли Петро Трохимович приведе до них кіношників, щоб влаштували оглядини. Добиралися вони до місця кружним шляхом і трохи притомилися в дорозі, особливо Левчук. Ось і повалилися в цеху, хто де стояв, прямо в пил, що накопичувався протягом років.

На рідний завод вони проникли через задні ворота. А спочатку довелося подолати колишнє бурякове поле й вийти на буличник внутрішньозаводської магістралі. По ній у минулі роки, відразу ж після побудови й запуску заводу, безупинно тяглися в сезон вози з дровами й з буряком. Потім завод перейшов на солярку, на дорозі з'явилися цистерни, і вже після війни замість возів загуділи тут вантажівки-полуторки. Пройшли мимо безкрайнього кагатного поля, уже наполовину зарослого травою, минули порожні склади, пропливли праворуч від них величезні резервуари для патоки, з якими варвари, що знищували завод, нічого не змогли або не встигли зробити. Залишками шосе вибрили на задній двір, де, судячи зі старовинної фотографії, колись лежали штабелі дров – нескінченні й за розміром хіба що трохи нижчі від єгипетських пірамід, а на їхній уже пам'яті, за наказом пристрасного вболівальника Гліба Олександровича, були розплановані футбольне й баскетбольне поля.

Що тут скажеш, картини запустіння й розрухи приголомшили мерців. Не дивно, що саме про рідний завод заговорили вони, коли трохи оклемалися. Утім, Левчук почав висловлюватися, ще не відсапавшись остаточно, і тому видавав свої цінні міркування переривчасто:

– Це ж треба... до такого довести... наш чудовий завод...

– Досить нити, Харитоне! – буркнув Порфирій Ісаакович. – Як нам з вами не боляче, але в загибелі нашого заводу була... Вона, погибель, загалом, була в ті часи закономірною.

– Чи не заговорюєтеся ви, Порфирію Ісааковичу? – загрозово протягнув Дерев'янку. – Це ж треба, у чому закономірність знайшли...

Майстер цеху дефекації злився, тому що до глибини серця був уражений та особисто скривджений розбoєм, влаштованим новими власниками заводу в його цеху. Тому він й увівся на триногому табуреті посередині цеху, спиною до головних неподобств, і прямо на нього падав крізь одне з високих вікон золотий світловий конус. Колишній головбух відвів від колишнього майстра очі: виглядали його товариші за нещастям так, що значно пристойніше було б їм ховатися по темних кутках, як, утім, раніше й робили. Чи варто в такому вигляді лізти під софіти кіношників? Передчуття невдачі обпало Порфирія Ісааковича, але він перемігся, зібрався з думками. І відповів куди більш м'яко й ввічливо, ніж збирався ще півхвилини тому.

– Я довше за вас, Семене, землю потоптав, більше встиг побачити, так що краще б вам не злитися на мене, а послухати. Пам'ятаєте, у радянські часи цукру місцями не вистачало, особливо як піде осіння заготівля. А

тоді й населення на Україні було більше. Чи пам'ятаєте ви горді плакати «Нас 52 мільйони»?

– А як же... – підтвердив Левчук і неначебно усміхнувся, а там не зрозумієш його безгубого. – Було таке... Ні, щоб подумати... Що дурне діло нехитре...

– Того сумного року, коли я теж покинув юдоль плачу, населення України складало вже від сили 48 мільйонів. Отже, нехитре, але приємне заняття перестало забезпечувати приріст народонаселення. Уже при вас молодь не наважувалася заводити дітей, а пологовий будинок у Крільчанську простоював. Скільки нас... їх, тобто, українців, зараз, боюся й прикинути. А якщо людей менше, то й цукру для них не потрібно виробляти стільки ж, скільки раніше. От наш завод і став зайвим. Це раз. І ви ж самі бачили, як збіднів народ. А бідняки цукру споживають менше. Це два.

Дерев'янку вищирився:

– Мені ваша логіка до одного місця! Так і уявляю, як ви відкидаєте кісточку на вашій рахівниці! Є й три?

– І чотири теж. А рахівницями давно ніхто не послуговується. Так от, тоді перемогла теза: «Купувати краще, ніж виробляти». Ясно?

– А для кого... Для кого краще, Порфирію Ісааковичу?

– Молодець, Харитоне, в яблучко! Та для комерсантів, що в інших країнах купують, а в нас продають, для них це краще! І для виробників цукру в інших країнах, само собою.

– Так, постійте, не женіть коня! – підкинувся Дерев'янку. – А чом би нам тут, на Україні, не виробляти цукру стільки ж, як і раніше, а надлишки не відвозити за кордон?

– Та тому, Семене, що для цього треба було уму-розуму повчитися, справжній економічній науці, а не нашій політекономії школярській. Нам же тоді нав'язали

капіталізм, а наші спритники почали зі стадії первинного накопичення капіталів, прямо за Марксом. Було легше демонтувати дороге устаткування, збути його за пфеніги на металолом, зате швидко збити копійку. Тоді це головне було...

– І що ж у всьому цьому доброго особисто для мене, якщо хтось збив швидко копійку? – забідкався Левчук. – Знаєте, братики, мені щось назад у могилку закортіло... І плювати мені на те, що для партійного або комсомольського жлоба тоді було головним...

Дерев'янку тільки зітхнув. Вікна цеху починаються високо над підлогою, тому він підійшов до дверей, у котрих сам колись видовбав і засклав оглядове віконце. Виходить воно якраз на будинок заводууправління, та й ворота на виду. Це дозволяло уникнути несподіваного візиту начальства, якщо у нього в цеху творилося щонебудь заборонене або готувалася звичайна п'янка... Ех, була ж колись житуха!

Примружився майстер дефекації, придивився до того, що відбувалося на майданчику біля воріт... У самого потепліло на душі, і захотілося йому друга Харька розвеселити. Знову перетнув він золоті конуси, що висвітили міріади порошинок, і нависнув над розпростертим, як млинець на сковороді, «лейб-пройдисвітом».

– Харько, кінчай придурюватися! Подивися краще, що на площі відбувається. Такого ж ти не бачив, щоб два білі лімузини відразу...

– Я й одного білого не бачив, правду кажучи... Краще, їй-богу, ще полежу, Сеню.

– А погода, погода стоїть яка! За ті дні, що ми... зовні знаходимося, загалом... жодної ж краплі дощу!

Підійшов до дверей головбух, нахилився трошки до віконця, постояв. Плече йому досить мальовничо

замотали залишками плащ-намету, що вціліли після злочасного дуплету з директорської двостволки. Майстру здався він у такому вигляді схожим на живописного італійського жебрака, тільки ось широкополого капелюха не вистачало. Коли ж обернувся Порфирій Ісаакович до товаришів, мав на обличчі вираз скоріше сумовитий.

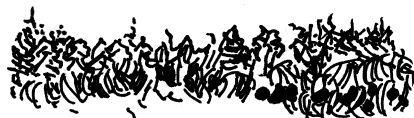
Пожував-пожував головбух синіми губами, та й говорить:

– Знаєте, ця задумка Петра Трохимовича з кінозйомками подобається мені все менше й менше. Боюся, що коли не вийдемо до них, як тільки Харитон Ілліч оговтається, я не зважуся носа висунути. І не чекатимемо їх тут: обтяжлива тут, у цеху, атмосфера. Уже краще ми самі до них підемо.

– Чудово! – Дерев'янку радісно потер руки і, здається, вивихнув при цьому собі великий палець. – Тільки не звідси, не через площу промаршируємо. Краще задами просочимося за контору й з'явимося з-за неї. Ось де буде явлення Христа народу! Потім люди скажуть: «Аналогічний випадок був тільки в місті Одесі!»

– А що там трапилося, в Одесі? – поцікавився головбух підозріло.

– Немає сенсу розповідати, адже ви й слів таких не знаєте.

Розділ 38

Того ж дня, коли нормальні люди на обідній перерві. Площа за заводськими воротами

Біля заводських воріт назрівав конфлікт. Загримована зранку, Алевтина Францівна ледве погодилася, щоб їй на шию наділи мотузяну петлю, а ось висіти на воротах сварливо й навідріз відмовлялася. Довелося Славику нагадати впівголоса Тарасу про необхідність удатися до дипломатії, і Тарас оголосив перерву, щоб олігарх зміг поспілкуватися з народом.

Олігарх почав спілкуватися негайно. Обнявся зі Славиком, потиснув руку Тарасові й Степану Клавдійовичу, поцілував ручку Алевтині Францівні, чмокнув у щічку Стасю й зробив загальний уклін. Решта народу, якій і призначався уклін, ще не зорієнтувалася, чого їй очікувати від великої людини, тому просто витріщалася на нього, на лімузини й на Лізин прикид.

Товстоцокий молодик помовчав трішки, потім сонячно усміхнувся й заговорив напористо:

– Я тут, на зйомках, і чверті години ще не витратив, а вже бачу головну вашу проблему. Швидко та якісно відмитися – ось що вам необхідно! Я негайно ж зв'язуюся з замміністра оборони! Чарівний старий бурбон – ви згодні, Алевтино Францівно? З найближчої військової частини привезуть дивізійний польовий помивочний пункт на десять душів. Солярку мають свою. Під'єднуємо ППП плангами до найближчого водоймища...

– Та тут водопровід є! – викрикнув освітлювач Дімон і сховався за Костю-звукооператора.

– Ще краще! Взагалі ж ця штука призначена для дезактивації особового складу, але воду жене чудово гарячу. А в помитому стані й робота веселіше піде.

– А як щодо авансу, Юхиме Валентиновичу?

Це Клавка запитала, але кіношники, що зібралися біля камери, спочатку на олігарха подивилися, а вже потім – на сміливу Дівчину з веслом і хлопавкою. На обличчі Юхима Валентиновича намалювалася така щира розгубленість безневинної душі перед лицем людської підступності, що й Клавку вони побачили тепер немовби його очима, і спільна думка у всіх промайнула. Нехило б, мовляв, тобі, дівчино, спершу відмитися від кетчупу й крейди, а тоді вже турбувати зайнятих людей своїми дурними запитаннями.

Олігарх прочистив горло, делікатно відкашлявшись, проте залишилося невідомим, чи збирався він висловитися щодо авансу. Тому що пролунав нестямний крик. Це Дімон волав, і вже на бігу.

– Ось вони! Я! Попереджав! Тепер! На нас ідуть!

Продовжуючи вигукувати щось зовсім уже нечленороздільне, Дімон пролетів через ворота й пустився по шосе. Проте ніхто й не думав проважати його очима, окрім хіба що Петра Трохимовича з вікна сторожки, тому що відкрилося нове видовище. Обійшовши курилку, з боку кемпінгу до кіношників наближалися мертві друзі колишнього техкерівника.

Режисер повагався трохи, але передусім вирішив заспокоїти олігарха та його дружину. Наблизився до них і вимовив легким світським тоном:

– Це місцеві приколести, з клубної самодіяльності. Вони по-любительському заgrimувалися під зомбі та прийшли на кастинг: я через нашого сторожа з ними домовився. Тепер і ви візьмете участь заразом, та самотійно, Юхиме Валентиновичу, ухвалите рішен-

ня, чи варто з ними зв'язуватися. А заплатили б, як у масовці... Наталіє Денисівно, прошу підійти! Славику, ти готовий? Це місцева самодіяльність! Усі чули?

– Лізо, друже мій! – покликав впівголоса олігарх, не відриваючи очей від синьолицих лицедіїв, що наближались. – Негайно ж дзвони Марині, щоб вона в жодному разі не поверталася з дітьми сюди.

– О так, дорогий! Але Льонечка сердитиметься, що не покликали на таких дядьків подивитися.

– Я кому сказав... О!

Тут Славик, що до того мовчки придивлявся до прибульців, поплескав Лізу по голому пухкому плечу, пустив у хід знамениту свою усмішку Асіся й заявив поблажливо:

– Загримувалися й одяглися мужички непогано. Хіба що надто традиційно, я б сказав. Ти, Лізонько, тільки не бійся, головне.

Наталія Денисівна, забувши про всяких тобі знатних гостей, висунулася вперед. Шумно втягнула ніздрями повітря, обернулася до режисера й запитала суворо:

– Невже ви не відчуваєте смороду, Тарасе Андрійовичу? Чи у вас нежить?

– Є трошки, – кивнув Тарас. – Тепер і до мене дійшло! Як не дивно, але місцеві ентузіасти сцени пустили в хід одоративну складову. Втім, вони зараз нам самі розкажуть... Здрастуйте, панове!

Живі мерці врізнобій і хрипко відповіли на привітання, проте розповідати нічого не стали. Збиралися з думками, переминаючись з ноги на ногу й соромливо поглядаючи на строкатий натовп. А Славик раптом присвиснув, протиснувся між Костем-звукооператором і крихіткою Марточкою, затесався в юрбу й зник. Тарас здивувався необов'язковості, якраз не притаманній

цьому завжди зосередженому на своїй справі творчому працівникові, але продовжив заповнювати паузу:

– ...не пам'ятаю тільки, Юхиме Валентиновичу, у Парижі чи в Голівуді це було, але побудували тамтешні штукарі в шістдесяті кінотеатр із запахами. Але для нього, здається, і спецфільми знімалися. Ось на екрані, наприклад, з'явилося поле квітучих тюльпанів – нехайно ж у зал полинув їхній аромат.

– Тюльпани не пахнуть, Тарасе Андрійовичу. Хіба що травою, – викарбувала Марточка, неприязно вдивляючись у провінційних колег. – На відміну від цих ось.

– Послухайте, – раптом Ліза заторохтіла. – Я, здається, зрозуміла. Нам зараз добродії самодіяльні артисти розіграють сценку «Чарлі Чаплін, Пат і Паташон». Вони станцюють усі разом, потім Чарлі Чаплін соло. Потім Чарлі дасть ногою під зад довгому Пату й ніби врубить... ну, увімкне його. Я на «Ютубі» разів з десять, напевно, переглянула, до того уморно. А ще...

– Даруйте, мадам, мені доведеться вас перебити, – заявила Наталія Денисівна. – Я звертаюся не до вашого чоловіка, а до Тараса Андрійовича, тому що на знімальному майданчику головний – режисер. Це не з моєї парафії, Тарасе Андрійовичу. Тут не грим, ось вам і Ганночка скаже. Я не знаю, як воно влаштовано, але це й справді трупи. І поганого збереження.

Тут пролунав відчайдушний виск. Виявилося, що чорнява Ганна Вадимівна віддала перевагу саме такому способу підтвердити слова гримерки. Художник-постановник вищала, вчепившись у своє коротко підстрижене волосся, вищала безупинно, роблячи тільки перерви, щоб набрати повітря, тому, якщо щось і говорилося в цей час на знімальному майданчику, мало хто зумів розчутти.

А дещо говорилося й робилося-таки. Товстощокый олігарх висловив думку, що йому показали голографічне кіно. Ліза порадила чоловікові заткнути пельку, щоб не смішити людей. Колишній головбух висказав припущення, що їм, здається, тут не раді. Прибіг Славик, уже з камерою на плечі, почав підштовхувати акторів ближче до мерців, а всіх інших благати, щоб відійшли. Не потрібні вони в кадрі! Стася тим часом, лівою ручкою затискуючи собі носик, правою обійняла Дерев'янка за талію. Студенти-актори всією компанією тримали Панченка, щоб не втік. Левчук забутим тепер жестом просив закурити. Степан Клавдійович обвиснув на своєму сидінні-тростині, проте зумів добути з кишені жменю таблеток, а ось запивати йому довелося коньяком із фляжки, яка знайшлася у Клави-помрежа в тій же наплічній сумці, де вона носила сценарій, інші папери й хлопавку. Тарас насолоджувався ситуацією, уявляючи себе Одиссеєм перед ямою з жертвовною кров'ю, до якої злітаються жахливі тіні мертвих. А ще йому подзвонила, як завжди, дуже вчасно, дружина Лілька. Довідалася підозріло, що там, мовляв, у вас за дитячий крик на лужку, на що Тарас відповів за місцевим звичаєм запитанням. Ніби не знає вона, що на зйомках завжди бедлам? А тут ще спонсор і продюсер пожалували. Обдарували візитом.

Розділ 39

Тоді ж.

На півдорозі від селища цукрового заводу до Крольчанська, неподалік від шосе

На зеленому горбику сиділи в ряд четверо дитинчат від двох до п'яти й няня їхня Марина. Були розсажені дітки відповідно до зразка, що його Марина, яка пододала два курси філфаку, бачила на лекції з української народної творчості. Викладач приходив молодий, язик мав ще не дуже добре підвішений, ось і крутив записи нудних дум та показував слайди. На одному з них, сфотканому зі старої книжки, і побачила Марина, як бабуся в білій хусточці, посадивши на траву чотирьох дитинчат, розповідає їм казку. І теж серед ромашок.

Звичайно ж, повторення тієї фольклорної ідилії вийшло не повне. Там старенька в хусточці, а тут отпадна білявка в стильному, під шийку застебнутому англійському костюмчику. Та з себе видавляючи, щось бурмоче, а Марина з розкішної книжки фірми «А-ба-ба-га-ла-ма-га» читає «з виразом». Там дітки по-різному одягнені, хто у фуражечці, хто в панамці, хто чуприною світить, а ці упаковані – ого-го! Там на мазкій траві сидять, а тут на килимках, принесених Едуардом з лімузина, і сам Едуард на пристойній відстані маячить – вартує. Ну, і навряд чи у бабки-казкарки були подібні клопоти... А ось Марині довелося Льонечку посадити так, щоб не зміг зі свого пістолетика

стрельнути їй в око пластиковою кулькою, а поряд з ним Олечку, щоб ручкою не дотяглася: обожнює увіткнути няні в стегно булавку.

Повернулася Марина думками до казки, читає дзвінким своїм голоском:

– «Тут лисиця і говорить...»

– Лисичка добра, – устряла Сонечка.

– Ага. Ось. «Мужик заходився відкручувати голову вовкові та й зачепив лисицю по голові, і убив її до смерті, приговорюючи: “Старий хліб-сіль забувається!”».

– Лисичку жаль, – запхикала Сонечка.

Марина закусила губку і, залишивши пальчик на сторінці замість закладки, перевернула книжку задньою стороною палітурки вгору, ніби сподівалася там знайти, що відповісти дитині на її зауваження. От же, блін, абсолютно по ділу малятко виступило...

– Маринко, а, Маринко! А он Івасик-Телесик летить!

У голоску Льонечки, вічного пофігіста щодо всіх і всяких казочок, прозвучало таке щире здивування, що й Марина, забувши про все інше, зиркнула в той бік, куди він показував своєю шкодливою ручкою. І дійсно, недалечко летіли по небу два великі гусаки, а під ними, учепившись за їхні червоні лапи, ніякий, звичайно, не Івасик-Телесик, а худий цибатий мужичок у брудному білому костюмі.

Тут замислилася Марина. Як воно буде педагогічніше пояснити діткам? Можна ж сказати, що Івасиків-Телесиків не буває, а можна й збрехати, що це – Івасик-Телесик. Так і не придумала нічого, вирішила промовчати. А Льонечка знову:

– Маринко, а, Маринко! Он Баба-Яга по небу летить, у сміттєвій урні та з мітлою!

Озирнулася Марина, показала дітям в усмішці всі свої білі зубки й попеляла ніжно Льонечці, щоб над нею

не приколювався. І мала в тому рацію. Адже відьма, що гастролювала тоді в Крольчанську, і справді не пролітала тоді над полем в антикварній дубовій ступі. Обернувшись циганкою-спасителькою Есмеральдою, вона їхала по шосе на дамському велосипеді в бік заводу. У рюкзаку за спиною мала дві ікони, дві чорні свічки й майже повну півлітровку приворотного зілля. Промчавши Крольчанськом, три білі «Мерседеси» викликали сенсацію, й Есмеральда сподівалася зрубати бабла на приїжджих зі столиці.

Розділ 40

У той же час.

Площа за заводськими воротами

А за заводськими воротами раптом виск припинився. Природно, що всі присутні, живі й мертві, негайно ж втупилися в Ганночку-художницю. Вона ж безмовно тицяла своїм вказівним пальчиком, довгим, кістлявим, а в чомусь і приємно витонченим, у небо над воротами.

Товстощокий Фіма повалився на коліна:

– Сльози щастя застилають мені очі! Невже це Ти, Ісусе, у всій славі Своїй? Адже земля віддає-таки своїх мерців... Пробач мені за те, що не вірив старому Іоаннові!

Оскільки ж усім іншим сльози щастя зовсім не застилали очі, вони побачили в небі всього лише двох крупних гусаків, між якими в повітрі бовтався неймовірно брудний чоловік. При цьому кіношники майже негайно впізнали в пасажирі свою пропажу, сценариста Веню Безименського. Олігарх придивився, насупився, як скривджена дитина, встав з колін, а дружина, бурчачи, почала обтрушувати йому брюки.

Тим часом гусаки знизилися над площею досить низько, щоб літаючий сценарист зміг відпустити їхні лапи. Він і звалився між воротами й натовпом, трохи не поваливши штатив від камери, що стирчав там сиротливо. Полежав спочатку нерухомо, але тут один із гусаків повернувся, приземлився поряд і пару разів ущипнув аеронавта за худий зад. Веня сіпнувся потерпілим місцем, а гусак, обурено гелгочучи, розбігся, розмахуючи крилами, злетів у повітря і, набираючи висоту, пролетів прямо над головами натовпу.

– Ніколи не міг зрозуміти, як вони там отаке крилами проробляють, – пробурмотів олігарх. – І чому нинішня хвалена нанотехнологія не може відтворити.

– Більше не знайшов про що тобі подумати? – ткнула його дружина в бік ліктиком. – Оговтайся! Подумай про дітей. Адже якщо ти звихнешся, хто буде... Ні, це ж неможливо!

Веня тим часом наближався, і видно вже було, що він обріс жорсткою сивою щетиною і що на голові замість капелюха має кубло, з якого стирчить суха трава, і мало не яєчна шкаралупа звідти біліє. Та це просто диво, що крихка споруда утрималася в нього на голові!

– Такого не буває! – проскрипів раптом Левчук, указуючи на сценариста пальцем з синьою плямою на місці нігтя.

– Не може бути, так може трапитися, Харько, – помітив повчально майстер дефекації і знову обернувся до Стасі, щоб продовжити світську бесіду. – Ми, дівчино, нікого лякати не хотіли. Особисто я мав намір тільки заробити грошенят. На зубну щітку й зубний порошок, без них ось і перед вами ніяково.

– Зубний порошок небезпечний для емалі зубів! – викрикнула злобно Ліза й схопилася руками за голову. – Боже, що за нісенітницю я несучу? Не краще за мого чоловіка...

– Так це ж Ліза! – здивувався Веня, але мляво отак. – Ти-то звідки тут узялася?

Замість відповіді Ліза взяла чоловіка під руку, а Славик, не відриваючись від монітора, спробував пригадати, чи не служила вона в ляльковому театрі. Виявилося, що він ніколи не цікавився, де кантувалася Ліза, поки не вийшла заміж за свого Фімусика.

– Здається мені, Веніаміне Мойсейовичу, – помітив олігарх уїдливо, – що жителі Крольчанська обмазали вас дьогтем, а ось виваляти в пір'ї забули.

– А що таке дьоготь, дорогий? – поцікавилася Ліза.

– Це на мені ніякий не дьоготь, а натуральний мед, – не втрачаючи почуття власної гідності, відповів Веня. – Якщо не вірите, Юхиме Валентиновичу, можете знайти на моєму костюмі місце почистіше й лизнути.

Тарас придивився до нього, навіть прийнявсь, забувши про нежить. Від Вені справді несло нудотно солодким, проте зі спонсором і працедавцем належить розмовляти акуратніше. Він усміхнувся і тому, і другому, знизав плечима, спрямувавши відданий погляд на олігарха, а Веню попросив:

– Ти сядь, друже люб'язний, он хоч би на мій стілець, перепочинь, відсапайся. Ми всі страшенно раді, що ти повернувся, повір. Твоя поява, прилеті ти отак ще півгодини тому, зробила б тут чудову сенсацію, та тільки зараз ми дещо отупіли. Надивилися, либонь. Твій чудовий політ блідне перед тим, на що в нас кастинг перетворився. Ти хоч бачиш, що в нас тут коїться?

– Угу, мертвяки заявилися, – відповідав Веня безтурботно. – Здається мені, годящі. Але сценарій для них, іще раз, переробляти не буду! Після того, що я пережив у дуплі з медом, у мене, схоже, змінилися погляди на життя.

Веня повів чорними сумними очима, розшукуючи стілець, але його випередила бабка Паша. Як була, з вірною шваброю наперевіс, кинулася вона захищати казенну власність. На виразному обличчі Вені намалювалося таке страждання й така образа на черстве людство, що Марточка не витримала. Вихопила

з задньої кишені джинсів чорну пластикову штучку, схожу на велику мобілку, смикнула нею в бік бабки Паші, потім у бік олігарха... І раптом підскочила до Левчука, що роззявив безгубий рот, і ткнула прилад йому в руку!

При цьому вона прокричала щось на кшталт, як ви, мовляв, смієте, Венечку кривдити, але до неї мало хто прислухався. Тому що всі дивилися на людину-млинця. Від нього пішли іскри, на майданчику запахло, ніби на нескошеному лузі під час грози, а потім хлинула хвиля ще більш густого смороду. Тим часом здивований вираз на плоскому, як у монгола, обличчі Левчука змінився виразом раптового задоволення, а потім і щонайповнішого щастя.

Марточка упустила шокер, охнула, стиснула ручками щічки й замішалася в натовп.

– Спасибі, дитинко, – проскрипів Левчук, не без клопоту підняв іграшку й, немов мочалку в лазні, почав совати її під пахви своїх рук-ласт. – Ну, прямо-таки офігенно освіжає!

Дерев'янку відсунув від себе Стасю, з якою позував Славикові мало не в обнімку:

– Я вибачаюся, дівчино, – і раптом вправно вихопив у Левчука шокер. – Ти забув, Харько, що товариш Ленін заповідав нам ділитися!

Але на кого залишки заряду хитрого пристрою подіяли й справді цілюще, так це на колишнього головбуха. Він почав танцювати! Звичайно, далеко було Порфирію Ісааковичу до орденоносця, лауреата Сталінської премії другого ступеня Миколи Черкасова, що протанцював свого Пата не тільки в кліпі, який пригадала Ліза, а й мало не в усіх цирках довоєнного СРСР і на безлічі його естрад і клубних сцен. Проте знімальна група

оцінила дещо судорожний ритм Порфирія Ісааковича й своєрідність його незграбних па. Ліза почала прихлопувати йому, Стася притоптувати, а тітка Паша завела позбавленим приємності фальцетом:

«Не хороніте на могилі, там душі мертвії лежать,
Ей, а схороніте у корчмоньке, де хлопці ходять
пить-гулять.

Мою могилу засадите турецьким міцним табаком,
Ей, а на могилі напишіть, що я гуляла з дураком».

Костя-звукооператор взявся шукати у своєму планшетнику підходящий акомпанемент, проте він же перший, з його музикальним слухом, розпізнав у загальному гаморі нові, тривожні для душі звуки. Замахав на гротескового танцюриста своїми довгими руками, шикнув, закликаючи веселу гоп-компанію втихомирितись, – і ось уже всі почули недалекий собачий гавкіт.

Принишкнув кіношний народ і збився до купи, коли з-за курилки з'явилася вівчарка на повідці, а за нею двоє ментів у формі й троє, два мужика й баба, у штатському. Степану Клавдійовичу довелося шукати по кишенях нову порцію ліків, а Дерев'янку жовчно припустив, що в ментярні нарешті розкопали його жахливий злочин: 1957 року він поцупив пиріжок з лівером ціною в тридцять вісім дореформених копійок у буфеті станції Жмеринка Південно-Західної залізниці.

Коли ж Альма, прямо-таки подихаючи від цікавості, підтягла свою команду ближче, і Сержант, що тримав під пахвою велику чорну книгу, за командою Товариша Капітана спустив вівчарку з повідця, роздивилася вона, що в одного з ходячих мерців у руці невідома зброя, а найспритніший з живих порушників має щось велике й

незрозуміле на плечі. Вона тут же стримала прудкість, усілася на безпечній відстані, висунула язика й озирнулася на своїх. Ті підтяглися до неї, а кіношники почали голосно обговорювати появу в ментовських рядах попа з кадилом, яйцеголового з приладами й розмальованої старушки.

– Та їх капітан по дорозі арештував! – зміркувала художниця Ганночка, і майже всі з нею в душі погодилися. Тільки Левчук похитав сплюснутою головою: він підозрював, що попа підіслала його богомільна Оксана.

Тут капітан Ханенко випнув губу. Потім виконав правою рукою свій знаменитий жест, згодом взявся в боки. І видав слабакам-кіношникам на всю катушку:

– І хто ж тепер насмілиться сказати мені в ці мої чесні очі, що ви тут не порушуєте?

І що можна було на таке відповісти? Проте Ліза підштовхнула свого геніального чоловіка, і він поніс усяку нісенітницю:

– Тут, капітане, відбувається творчий процес. А всі юридичні питання вам зручніше залагодити з моїм адвокатом. Е-е-е... А де, до речі, Едуард?

– Він з Мариною, охороняє твоїх дітей, дорогий, – трагічним шепотом відповіла Ліза.

Поки капітан Ханенко переварював почуте, а головне, намагався зміркувати, чи не звела його цього разу доля зі справжнім олігархом, тим самим, добродійником підполковника Івана Степановича, вперед рішуче виступив колишній головний редактор. Не в останню чергу товстуна подвигла на цей доленосний крок та обставина, що його вперше в житті знімали такою великою, професійною кінокамерою.

– Дорогі мої крольчанці й гості нашого чудового міста! А головне, я до вас звертаюся, дорогі мої співвітчизники, що залишили з невідомих науці причин свої могили

й тим самим, це вже поза сумнівом, прославили наш Крольчанськ! Я знаю, що серед вас знаходиться колишній головний бухгалтер нашого заводу. Ви-то людина освічена! Не соромтеся, вийдіть вперед, щоб я міг сфотографувати вас для науки уфології та зафіксувати ваші фізичні параметри! Та гад я буду, якщо ми всі разом не зрубаємо на цій сенсації капусти! Сто тисяч дияволів мені в печінку!

– Сенечко, вийди до людей, мій голубчику, – і собі почала варнякати Фросина, – не бійся, я не за боржком прийшла... Тобто не тільки за боржком, а ще...

– Заткнися, бабко! – гаркнув тут олігарх, струсив з себе руку дружини, яка спробувала його притримати, встав у боксерську стійку й боксерським же крочком підскочив до уфолога. – Ти як щойно сказав? «Сто тисяч дияволів тобі в печінку», говориш?

Ігор, білий як крейда, тільки кивнув.

– Так, значить, ти і є той самий «Зелений чоловічок»? Колися, тролю смердючий!

Несподіваність викриття до того ошелешила Ігоря, що він навіть і не спробував відмазатись. Мовчання самозваного вченого ще більше розлютило олігарха, він зірвав з себе краватку, спробував порвати – не вийшло, тоді кинув під ноги та взявся топтати.

– Відринь, жінко! Є, є Бог на світі! Є-таки божественна справедливість! О, як мріяв я зустрітись з тобою віч-на-віч, тролю ти затраханій! Знали б ви, як він знущався наді мною на сайті «Гармонія християнського мироустрою», як підло глумився над моїми тонкими богословськими й екзистенціальними міркуваннями, над звіреннями моєї страждаючої душі, він, тупий провінційний виродок! Довелося на кореню купити сайт, щоб тільки заткнути це виверження лайна наполовину з блювотою! Ей, охороно! – й обвів натовп налитими

кров'ю очима. – За кой хрін я вам плачу, запитаю я вас? Хоч притримайте слизняка, щоб я йому врізав на перший раз!

Тут активізувалися три охоронці в чорних костюмах, кожний з радіостанцією на лівому вусі, які до команди хазяїна намагалися розчинитися в натовпі. Один з них стояв біля Костя-звукооператора і, попри чорний костюм і чорну же блямбу у вусі, виглядав, як його брат-близнюк. Другий прикривав господаря та його дружину від живих мертвяків, але під них не маскувався, а косив під ліхтарний стовп. Ще один про всяк випадок стирчав перед Альмою й намагався видати себе за виведеного на прогулянку чорного водолаза. Обмінюючись умовними жестами, два чорнокостюмних умільці прослизнули до Ігоря й заламали руки йому за спину, а третій залишився на лінії між мерцями та своїми господарями.

– І знайти таку вошу не можна! Кращі хакери тебе шукали! Комп зібраний чортзна де з чортзна чого! Оригінал «Windows» був проданий у Могадішо ще в минулому тисячолітті! Отримуй же тепер, поц!

З уфолога посипалися його цацки, він залементував від жаху – і тим допоміг ментові Ханенку струсити з себе заціпеніння. Вражений до самої глибини своєї душі, капітан прошипів:

– Таким чином, значиться? Це у вас соціальна справедливість така? Це вона, ваша, вибачте на слові, політкоректність? Дружинника, представника ЗМІ – хапати? А ти чого стовбичиш, сержанте, чому їх не в'яжеш? А тобі, Альмо, особливе запрошення потрібно?

Сержант й Альма сунулися було вперед, але Сержант зразу ж отримав від одного з чорнокостюмних ліктем у ніс, облився червоною юшкою, упустив з-під пахви чорну книгу й боляче ударився задом об асфальт. Сержантові так давно не давали здачі, що від болю й образи він

заплакав. Альма негайно ж усілася теж, але на такій відстані, щоб лап не віддалили, і почала підвивати. При цьому вона косилася на Товариша Капітана (субординації-то ніхто не відміняв), але божеству було не до команд. Живі мертвяки мовчки, але люто накинулися на нього й заходилися невміло махати руками й ногами. І хоч вони помітно заважали один одному, довгорукому головбуху вдалося таки пару разів дістати смердючим кулаком капітана: спочатку ковзнути кісточками по обтягнутому жирною шкірою твердокамінному лобу, а потім – збити з голови немов приклеєний у звичайний час формений кашкет.

Порикуючи, капітан Ханенко відступав до колишнього заводууправління – аж поки пролаза Левчук не підкотив до бабки Паші, не вихопив у неї швабру й не схитрився засунути її між ногами капітана. Жахливий мент звалився, як кріпосна башта, підсічена підступним підземним вибухом, і Дерев'янку з переможним хрипом застрибнув йому на живіт... Приголомшена до глибини собачої душі, Альма коротко завилала й прикрила лапами морду, щоб не бачити ганьби колишнього свого божества. Баба Паша, залишившись без швабри, стягнула в Алевтини Францівни з шиї мотузку й, склавши в декілька разів, взялася лупцювати Фросину, обзиваючи при цьому чогось ментовською підстилкою. Ліза зі Стасею, обнявшись, з гордістю спостерігали, як розчервонілий Фітусик дубасить комп'ютерного троля.

Кіношники теж не стояли без діла. Наталія Денисівна й Ганночка, що вже заспокоїлася, придивлялися до живих мерців, обмірковуючи деталі гриму й костюмів на майбутнє. Славик і Тарас щосили знімали, Костя-звукооператор забезпечував автономний запис звуку, аж поки раптом не завмер на місці й вголос не виматюкався – довго й закрутисто. Залишивши апарату-

туру, він зник за рогом колишнього заводууправління й незабаром повернувся з пожежною сокирою, вищербленою, у залишках червоної фарби. Розставив довгі ноги Костя-звукооператор і став розмахувати сокирою, грізно поглядаючи на живих мертвяків, але з місця, проте, не рухаючись. Худишка Нателла колотила кулачками по спині товстуна Панченка, а качок Богдан, подругу відтягав, маючи при цьому на обширній фізіономії вираз, що його важкенько було б інтерпретувати. Алевтина Францівна, по-наполеонівськи склавши руки на грудях, презирливо спостерігала за побоїщем, крихітка Марточка шастала в усіх під ногами серед цієї наминачки, розшукуючи свій шокер. Тільки отець Сергій самотньо стояв собі оддалік і засовував кадило в наплічник. Він хвалив себе за те, що додумався наперед не роздувати вугілля в кадилі, а пляшку зі святою водою так і не діставав.

Тим часом у відчинені, як і раніше, ворота вїхала на велосипеді відьма-спасителька Есмеральда. Кинувши чіпкий погляд на сутичку, вона приставила велосипед до паркану, добула з надр своєї довгої чорної спідниці коробочку з візитними картками й почала всучувати їх глядачам, почавши з Алевтини Францівни. Після деякого вагання підійшла вона й до отця Сергія, сунула візитку йому в руку. Той здивовано підняв брови, коли одягнена черницею не попросила у священника благословення, підніс картку до короткозорих очей – і раптом хижо посміхнувся:

– Пресловута Есмеральда власною персоною, це ж треба! А ось я вас, відьмо, святою водою!

Циганка фиркнула, спритно вихопила в нього свою візитку й, уже відходячи, пообіцяла нанести вкрай обтяжливу для чоловіка порчу. Зітхнув отець Сергій елегійно: уже якщо преподобний печерський Мойсей

Угрин, головний православний спец у таких справах, не відгукнувся на його гарячі молитви, не побажав позбавити від плотських спокус, то ця дрібна шахрайка не впорається й поготів.

Ось саме до нього, до отця Сергія, направився по широкій кривій в обхід сутички Петро Трохимович, коли зважився, нарешті, відійти від сторожки. Благословлятися не навчений, він просто поздоровався й зняв капелюха. Потім, підморгнувши пару разів і посмикавши непотрібно підборіддям, зітхнув і заговорив:

– Нічого доброго з цього не вийде, пане священику. Мої співробітники по цукровому заводу кайфують у цей момент, тому що подарували собі ковток свободи, як про те доцент Аристарх Миколайович говорював. Але закінчиться заварушка – і стане нам усім ще гірше, і зовсім заїсть мене жахливий мент Ханенко, хоч сьогодні, ось і ви свідком будете, я й пальцем його не торкнувся. А як кортить!

– Мене прийнято називати «отець Сергій»... Я не в докір якийсь, а так, для порядку. Ви ж техкерівником були отут, на цукровому, а це ваші товариші, загиблі в пікеті двадцять років тому?

– Угу. А мене Петром Трохимовичем кличуть.

– Простіть мені, Бога ради, за те, що не зважився допомогти вам тоді. Молодий був, недосвідчений, з юною дружиною на руках і маленькими дітьми. Тепер уже постараюся захистити вас, коли що. А про ковток свободи ви добре сказали. Тільки ті, кому, як нам з вами, довелося безневинними в критці чалитись, знають страшну ціну, яку доводиться платити за радість бунту. За примарну радість, не угодну Богові, люто переслідвану жестоковийним земним начальством.

– А сьогодні за що вас мент Толька Ханенко закріб?

– Закріб, кажете? Ну, ну... Загітував мене он той лисий, з якого пил вибивають, виганяти бісів з ваших товаришів. Проте вони так здорово вписалися в суспільство живих, що мимоволі думаєш, що в ньому, в суспільстві, злих бісів сидить неміряно, і не вистачить у мене на них на всіх ані ладану, ані святої води. Ментам не до мене зараз, так що я повітріщаюся ще трохи, дивяся бившому, та й побреду у свої палестини. Якраз встигну до обідні.

– Та ви тільки гляньте, святий отець! А я думав, що сьогодні на цукровому заводі скоїлося вже все, що тільки могло скоїтися...

А це древня карета «швидкої допомоги» на повному ході пролетіла через ворота, збила треногу штатива й загальмувала якраз перед бойовищем. З місця поряд з водієм спустилася чорнява жінка середніх літ у білому халаті й рішуче попрямувала до живих мерців, що якраз усілися передихнути на бездвижному капітані Ханенкові.

– Есфір Давидівна! – ахнув Петро Трохимович і смикнув рукою, щоб зняти капелюх з уже непокритої голови. – Зовсім не змінилася! Бойова жінка!

– Звісно, ця пані спуску нікому не дасть, – підтвердив отець Сергій.

А Есфір Давидівна заявила:

– Це що ж ви тут витворяєте? Це я до вас звертаюся, мешканці кладовища! Небачене неподобство! Марш до моргу на всебічне обстеження! Негайно ж!

Незадоволено обернулася вона, тому що в небі застрекотали движки військових вертольотів. У відчинених дверцях переднього сидів омоновець з кулеметом на колінах і бовтав ногами.

– А ну назад! Не треба вас тут! – погрозила омовцям кулачком Есфір Давидівна, – і вертольоти слухняно розвернулися й полетіли геть. Зникли.

– Ну і сильна ж Есфір Давидівна! Але мої хлопці навіть їй не піддадуться! – вигукнув Петро Трохимович й обернувся до співбесідника, чекаючи схвалення своїх слів.

Проте отець Сергій навряд чи й чув його, навряд чи й на вертольоти звернув увагу. Від малої Марточки, ось від кого не відривав він захоплених і боязких очей. Невже не обман зору трапився, і це неземне створіння насправді йому усміхнулося?

Епілог

Тоді ж, на шосе між цукровим заводом і Крольчанськом

Отець Сергій дивився собі під ноги, і його ножища в дешевих сандаліях здавалися йому безглуздо громіздкими й потворними поряд з маленькими ніжками Марти. Духом він здійнявся високо й виявився здатним роздумувати водночас про дуже різні речі. І про те, чи подивиться єпископ крізь пальці на його розлучення, і про те, що не відразу, ведмідь незграбний, здогадався забрати в Марти її рюкзачок. І як добре, що вона не поспішає, і як було приємно сидіти на узбіччі й спостерігати за крихіткою, поки вона збирала придорожні ромашки й плела собі вінок. І сміливо – тому що в мріях – вибудовував він стратегію власного перетворення з тимчасового супутника Марточки, що пообіцяв відвести на автостанцію й посадити на київську маршрутку, на вічного супутника її життя. Щоб вона завжди ось так само базікала, як зараз, поряд з ним, і не має великого значення, про що дзвенить її милий голосок... Не має? Це чому ж не має?

– ...навіть і не бачила його ніколи. Аліменти приходили поштою, а сам ніколи нам з мамою не показувався. Мама думала, наївна, що йому соромно було.

– Відсутність батьківського піклування більш небезпечна для розвитку хлопчика, ніж дівчинки, – обережно зауважив отець Сергій.

– Я знаю. Ходила я (з іншого, правда, приводу) до психоаналітика, і він пояснював, що саме сімейна ситуа-

ція викликала в мене тяжіння до чоловіків, старших за себе... Послухайте, Сергію Михайловичу, а ви впевнені, що я встигну на маршрутку?

– І навіть встигнете попити в мене на доріжку чайку з агрусовим варенням, – сказав він ніби жартома, а сам подивився, як відреагує. Кивнула тільки, слава Богу. І отець Сергій зважився. – А чи не можна довідатися, з якого приводу ви відвідували того самопального фрейдиста?

– Психоаналітика? – перепитала вона, з явним задоволенням вимовляючи мудроване слово.

Отець Сергій відчув безглуздий укол ревнощів, тут же забутий. Тому що маленька кокетливо усміхнулася йому.

– Ви ж теж старший за мене будете, а ходила я, витрачалася по-дурному саме через складні стосунки з чоловіками вашого віку. І зовсім не збираюся детально вам докладати... А що ви там побачили, Сергію Михайловичу?

Він угледів на шосе темну пляму, що наближалася з боку цукрового заводу. Примружився – і здалися йому рухи пішохода знайомими.

– Здається, там Бенько, колишній заводський техкерівник, нас наздоганяє.

– Так, це той дивак, сторож, – підтвердила Марта. – Так про що це ми з вами говорили?

Не бажаючи нагадувати, він судорожно придумував безпечну тему, поки його не виручив Петро Трохимович. Важко топаючи й човгаючи підощвами, той підбіг – і тут же повалився на вигорілу траву узбіччя. Як тільки трохи відсапався, промовив:

– Давно не бігав... Серце... ні до біса не годиться.

– Чим ж ми зобов'язані тому, що ви трудилися нас наздоганяти? – поцікавився отець Сергій. Був він

незадоволений тим, що дивак порушив їхній тет-а-тет з Марточкою, і досадував на себе за це.

– Так ось знайшов я вашу іграшку, дівчино, – і Петро Трохимович обережно дістав з внутрішньої кишені й вручив Марті її шокер. – Я ж бачив, як ви шукали, непокоїлися. Розраховував вас на автовокзалі перехопити... Дорога, напевно, штука.

– От спасибоньки! Та ні, не дуже. Я через інтернет-магазин купила. З шокером себе відчуваєш куди безпечніше.

– А я там ще свою книжку знайшов. Я її на кладовищі залишив, ніби як для буккросінга, а менти на завод чогось принесли. Теж на землі валялася.

– Це чорна така, груба? – пожвавився отець Сергій. – Так це ваша? Дозвольте поцікавитися: навіщо ви на кладовище з книжками ходите?

Петро Трохимович розповів йому всю історію, пов'язану з книжкою «Ленін і Сталін в творчості народів», – і до того здивував, що отець Сергій навіть забув на хвилину про існування Марточки.

– І Юхим Валентинович ось так само здивувався, – кивнув Петро Трохимович. – І уявіть, раптом побажав її купити. За п'ять доларів. От тільки готівки в нього не було з собою, він набрав у своєму мобільнику номер моєї пенсійної картки та перешле на неї.

Марточка фиркнула. Отець Сергій запитав поспішно:

– А навіщо б багачеві купувати цю вашу книгу про Леніна і Сталіна?

– Мене це питання теж цікавило, але ніяково, знаєте, було спитати, – зізнався Петро Трохимович. І додав безтурботно. – Напевно, сподівається з нею мертвих оживляти. Йому ж небіжчиків більше знадобиться, для його партії «Блок живих і мертвих за правду і справедливість» – або як-небудь отак хоче назвати.

Як виявилось, коли бійка стихла, олігарх поставив перед мерцями, що ожили, питання ребром: або вони вступають до його партії, або потрапляють в руки до Есфірі Давидівни, а вже вона їх так у морзі посмугує, що звідти дорога одна – назад у могили. Ну, вони й купилися, більше на обіцянки, що за умови успіху й у парламенті ще позасідають.

– «Блок мертвих і живих», це швидше для комуністів підходить, – серйозно вимовив отець Сергій. – Так значить, олігарх пообіцяв вашим друзям прохідні місця у виборчому списку?

– На зразок того. І сказав, що такі бійці забезпечать перемогу своєї партії в будь-якій парламентській бійці.

– Чоловіки, зараз же припиніть говорити про політику! – пискнула Марточка. – І чом би нам не продовжити путь?

– Здається мені, – боязко вимовив Петро Трохимович, – що я для вас двох типу третій зайвий. Якщо бажано вам, я піду вперед, а ви вже...

Крихітка тільки віями з-під своїх сплетених ромашок закліпала, а отець Сергій запротестував поспішно. Краєм ока побачив він у небі осторонь Крольчанська темну хмаринку, при наближенні вона виявилася зграєю горобців, ось тільки не до птахів небесних йому тоді було. І вже зовсім ніхто не помітив, як піднялася над придорожньою канавою огидна голова чупакабри й відразу ж сховалася. Тим часом Петро Трохимович підбадьорився:

– А ось це вже не про політику, дівчино. Мені здається, вам, отець, як психологові-практику, теж буде цікаво.

– З чого б це я у вас опинився в психологах-практиках?

– А це так про приходських священиків доцент Аристарх Миколайович відзивався. Навіть психотерапевти вони, говорив. Тобто ви.

– О! – це Марточка шанобливо.

– Так от, хотів я знайдену штуку хазяйці повернути, це само собою, але в той же час мені раптом припекло піти з заводу. Останнього разу скоїлося зі мною таке, коли ми року отак.... Біс з ним, неважливо, у якому точно році. Монтували ми центрифугу після ремонту, і ніби мені хтось у вухо шепнув: «Іди геть». Іншими, правда, словами, не при дівчині повторювати...

– «Не стой под стрелой!» – дзвінко проскандувала Марта. – Правильно?

– Ну, загалом-то... Я й відійшов у сторонку. А через кілька секунд на це місце зірвався з крюка ротор, вагою з півтонни...

Не договорив Петро Трохимович, тому що на шосе почувся тонкий писк і злитий шерех тисяч маленьких лапок, а суцільний сірий килим, що наповзав на них з боку Крольчанська, перед сандаліями отця Сергія розбився на два потоки мишей, що пліч-о-пліч, впритул бігли, щоб розсіятися по полю. З міста донісся істеричний собачий гавкіт, але й котячий ор теж. Отцеві Сергію спала на думку безглузда здогадка, що це собаки, раптом збісившись, налякали кішок і мишей. А Марточка завищала, поглянула на одного супутника, на іншого – і раптом підстрибнула й повисла на шиї в Петра Трохимовича.

І ось тоді в небі, з боку Крольчанська, прихованого за горбом, раптово виникла сліпуче біла крапля, і не можна вже було відірвати від неї очей. На льоту вона миттєво витягнулася, потім розбухла спереду в сяючу круглу хмарку... Усе навколо яскраво освітилося, а потім по вухах ударив тріск, схожий на звук полотна, що розривається.

– Лягай! – викрикнув колишній техкерівник, струсив з себе крихітку, кинувся на асфальт, зірвав з носа

й заховав окуляри, а останнім рухом притримав обома руками капелюх на голові.

А ось отець Сергій розгубився й не встиг прикрити собою Марточку. Туга запорошена хвиля пройшла над ними, зірвавши з малої вінок. Інших втрат вони не виявили, коли встали, обтрусилися й здогадалися оглянути один одного. З двох боків, від заводу й від міста, донеслися крики. Отець Сергій не до ладу пригадав, що такі звідусіль чулися в Києві, коли він святковими вечорами поблажливо спостерігав феєрверки.

– Що це було? – прошепотів Петро Трохимович. – Невже наші малахольні вояки знову не туди запустили ракету?

– Це не ракета. Метеорит на зразок Тунгуського... Ні, більше схоже на Чебаркульський, – пробурмотів отець Сергій. – Там, на Уралі, тільки вікна побило, а осколками стекол поранило людей. Ніхто, слава Богу, не загинув. Може й у нас не гірше. Нічого... Ви не бійтеся, Марто.

– Та не боюся я зовсім, – видавила з себе мала. І заплакала.

– Що за нісенітниця? Який ще Чебаркуль? – обурився Петро Трохимович.

– Так ось такий Чебаркуль! Ви, що ж, до ящика зовсім не заглядаєте? – закричав отець Сергій, почервонівши. – І що за пам'ять у вас дірява?

– До якого ще ящика?!

– Корчите з себе юродивого! Господи, прости мені грішному...

– Рідненькі ви мої, перестаньте сваритися, – крізь сльози попросила крихітка. – І зійдіть обидва з дороги. Невже сигналу не чуєте?

А це по шосе стрімко наближалася, тривожно завиваючи, стара карета «швидкої допомоги». Несподівано почала гальмувати й, прокотившись повз

них, зупинилася. Пролунав незадоволений бас, напевно, водія, потім дверці кабіни з брязкотом відчинилися, і висунулася енергійна, як і раніше, Есфір Давидівна.

– Ей, лікарська допомога не потрібна? У вас, чоловіки, вигляд якийсь неадекватний.

Чоловіки, стоячи рядком на узбіччі, синхронно замотали головами, а Петро Трохимович ще й запитав обережно:

– Я вибачаюся, але у вас у кузові чи не мої співробітники? Ті, неживі, у деякому тобто сенсі?

– Дивне неподобство! Навідріз відмовилися від обстеження! Я госпіталізую кіношного старичка з гострою стенокардією й літню даму з іноземним ім'ям та побатькові – не сподобалася вона мені, хоч і бадьориться.

Зникла в кабіні Есфір Давидівна. «Швидка» заревла, прудко піднялася на найближчий пагорб і зникла за ним, залишивши хмарку бензинового гару. Над невидним з дороги Крольчанськом встигли, виявляється, піднятися два стовпи диму. Над узбіччям дороги повисло незручне мовчання.

– Я прошу пробачення, – важко вимовив отець Сергій. – Сам не розумію, звідки злість взялася. Мабуть, перелякався я від душі...

– Це я винуватий, отець. Усе нерви прокляті...

– Ось і добре, що порозумілися, Трохиме Петровичу, – відчув, що голос у нього тремтить, але нічого не міг з цим зробити. – Я от як раз думав... Добрі ми люди, тут, на Україні, мирні. Таких на Землі трохи. Повиступати, побіснуватися, навіть побитися – завжди будь ласка, але... Хіба не дивно, що навіть в багатолюдну, з сильними національними емоціями, Оранжеву революцію обійшлося без жертв? Дехто пішов на посадку після неї, дехто чалиться зараз, але не з колодкою ж на шії! І сьо-

годні якщо й дали по шиї комусь, так це по заслuzі...
Господи, що там ще?

Тепер з боку цукрового заводу почувся легкий і частий стукіт. Обернулися туди чоловіки, примружилися – ментовська вівчарка мчалася до них, без голосу, щосили поспішаючи, і це її кігті стукали по виметеному вибуховою хвилею асфальту. Мимовільно всі троє відступили на крок, але Альма була вже поряд. Проскочила за інерцією мимо, тут же повернулася і, схопивши священника за поділ ряси, потягнула в кювет. Лягла на дно канави й прикрила морду лапами. Тепер уже отець Сергій не сплехував. Уклав він покірну крихітку в канаву, затулив собою, а в очах стояла картинка виду на завод. Ліворуч до башточок його будівель спускалася з небес така ж виблискуюча крапля, як та, що наробила бід у Крольчанську, а праворуч підносилося над заводом щось схоже на чорну кому.

Цього разу спалах блиснув так яскраво, що світло проникло крізь повіки отця Сергія, що заккрив до того ж голову руками. І гримнуло куди сильніше, ніж уперше. Нестерпно гучний тріск розривав, здавалося, барабанні перетинки. Вибухова хвиля ахнула майже зразу ж, і це було справжнє потрясіння, від якого в отця Сергія помутилося в голові. Отямившись, він побачив, що ряса завернулася йому на голову, а коли невірними руками обсмикнув її, знайшов під собою дівчину в туніці й джинсах. Не відразу пригадав, хто така, проте порадів: хоч і лежить нерухомо, але явно ціла. Цього разу в Бенька знесло-таки капелюх і відірвало правий рукав піджака. Собаку протягнуло далі по канаві, і тепер скуйовджена псина поверталася до нового господаря з винуватим і збентеженим виразом на морді. Хитаючись, піднявся отець Сергій на невірні ноги.

На місці цукрового заводу кублилося море вогню, що дивним чином набуло форми червоної троянди з чорними краями пелюсток. Потім на його очах піднявся класичний «гриб», тепер з вогню й диму, розбавленого пилом. Над верхньою кромкою полум'яної хмари здіймалися якісь предмети, короткозорим священиком не розпізнані. У полі біля шосе, ближче до заводу, яскраво палала верхівка самотнього сухого дуба. І здалося отцеві Сергію, що звідти пахнуло підгорілим медовим пряником. Крихітка, колишній техкерівник і вівчарка стояли вже поряд з ним.

– Боже мій! Болід був більший за перший і вибухнув над самою землею. Там ніхто не вижив! – прокричав він і не почув свого голосу. Перехрестився й воззвав так же беззвучно. – Господи, упокой їхні душі!

Потім слух повернувся до нього.

– Я бачила, як перекидався в повітрі білий «мерседес»!

– Привиділося, дівчино! То патоковий резервуар парив у хмарах, що твій паперовий літачок!

Про що вони? Звідки така нечутливість, бездушність? Ні, щоб задуматися, чому загинули саме ці люди? Тому що «сім пар нечистих», тому що влаштували нові Содом і Гоморру? Отчого ж не метнув Господь свій перун у розпусний, тавро ніде поставити, Амстердам або в той же Лас-Вегас? Знову в тебе, Господи, слов'яни в усьому винні? І чому спасся він, найбезнадійніший грішник із крольчанців?

Тут відчув отець Сергій, що крихітка тримає його за руку, і почув:

– Сергію, отямся! Тут десь мають бути діти. Насамперед маємо знайти дітей, миленький.

2013 р.

ДОДАТОК

**Епілог до повісті
«Оживлення мерців по-українськи»***

Два неземні створіння, інопланетяни Цгак і Квак переглянулися. Телепатично здійснивши запит на згоду напарника, Цгак легким зусиллям волі вимкнув монітор електронного нанотелескопа й подумки заявив Кваку:

– Набрид уже мені цей серіал. Пора придумати щонебудь новеньке.

Квак відповів теж телепатично:

– Може візьмемо цього побитого мужичка, на нас схожого, до себе? Влаштуємо бідоласі семінар з його улюбленої уфології?

Цгак промовчав. Вони взагалі не сперечалися між собою, Цгак і Квак, а рішення приймали, зливаючись думками й розмислюючи сумісно, чие міркування ґрунтовніше. Від себе зазначу, що Квак здорово перебільшував, коли заявив про те, що колишній головний редактор на них схожий. Так, згоден, голови в них, у всіх трьох, лисі й загострені догори, і насправді схожі, зате Цгак і Квак, на відміну від землянина, мають по чотири руки й по чотири ноги кожний, і зазначте: руки без ліктів, а ноги без колін. До того ж я не певний, що це саме Квак запропонував викрасти нещасного Ігоря, а

* За рік після написання роману автор переробив його в повість, у тексті котрої, крім іншого, ним майже цілком було вилучено сюжетну лінію, пов'язану з кінематографістами. Завершується повість сценою знайомства отця Сергія з Марточкою на фоні бійки біля заводських воріт: «...Невже не обман зору трапився, і це неземне створіння насправді йому усміхнулося?». Після цього ним подано епілог, який наводимо тут повністю (Прим. ред.).

не Цвак: надто вже вони, інопланетяни, на наш людський погляд, схожі один на одного – ну прямо одне обличчя!

Цвак і Квак, якщо по-нашому, це ніби як космонавти-дослідники, а їхня космічна станція ось уже тиждень висить над Крольчанськом на геостаціонарній орбіті. Знизу їх не видно, тому що зовні станція оброблена зао технологією Stells, а над ними ніхто, власне, крім інопланетян, і не літає.

Помовчали вони, а потім Цвак (чи це все-таки Квак був?) і говорить:

– Навряд чи варто було витратити час на ці повторні спостереження. Мало тобі було Оранжевої революції? Хіба не стало вже тоді нам ясно, що за люди українці?

– Раз уже ти порушив це питання, ти й формулой, – телепатично запропонував Квак.

– Милі вони люди, таких на Землі трохи. Повиступати, побіснутися, навіть побитися – завжди будь ласка, але навіть у багатолюдну Оранжеву революцію обійшлося без єдиної жертви! Дехто сів після неї, дехто сидить зараз, але не з колодкою ж на шії! І сьогодні-то якщо й дали по шії комусь, так це по заслuzі.

– Одного ухайдокали все-таки.

– Трошки допомогли перебратися в інший світ. Але якщо б і прикінчили цю сволоту, моє враження про українців не змінилося б.

– Що ж, пропоную для чистоти експерименту повисіти тиждень над Львовом.

На тому й домовилися.

2015 р.

ЗМІСТ

Пролог, у якому дещо відбувається в містечку Крольчанську на лівобережній Україні 6 липня 199... року, близько шостої години ранку	3
Розділ 1, уже про наші дні. Знову літо, знову 6 липня. Пополудні. На трасі між Києвом і Крольчанськом	9
Розділ 2. Тоді ж. У Крольчанську, на непоказній вулиці Першого травня, у половині будиночка, що належить Петрові Трохимовичу	19
Розділ 3. Того ж дня. Біля автозаправки неподалік Крольчанська	25
Розділ 4. День неначе той же. Стрілки на годиннику розповзаються, але пил на склі вікна світиться червоним. Спальня Петра Трохимовича	31
Розділ 5. 6 липня 201..., чверть на дев'яту вечора, колишній зал для нарад заводууправління – нині в кемпінгу «Цукерочка»	35
Розділ 6. Під тією ж датою. За чверть години до опівночі. Цвинтар на околиці Крольчанська, у трьох кілометрах від цукрозаводу	49
Розділ 7. 7 липня. Чверть на першу ночі. Крольчанськ. Номер для VIP готелю «На хвилях Лубеді»	61
Розділ 8. Та ж ніч, близько другої години. Колишній цукровий завод. Тінь від сторожки відразу за воротами	75

Розділ 9. 7 липня. Пізній ранок. Центр Крільчанська. Ресторан «На хвилях Лубеді»	87
Розділ 10. Того ж дня. Тоді ж. Спальня в будиночку Петра Трохимовича	93
Розділ 11. Того ж дня. Перед полуднем. Кімната № 4 в кемпінгу «Цукерочка»	103
Розділ 12. Того ж дня. Полудень. Двір цукрозаводу, потім коридор перед кімнатою «4» кемпінгу «Цукерочка»	117
Розділ 13. Тоді ж, пополудні. Кімната «4» кемпінгу «Цукерочка»	125
Розділ 14. Тоді ж. Крільчанське районне відділення поліції. Кабінет капітана Ханенка	133
Розділ 15. Того ж дня. Час післяобідній. Крільчанське міське кладовище	143
Розділ 16. Тоді ж. Курилка перед кемпінгом «Цукерочка»	159
Розділ 17. Того ж дня. Околиця міського кладовища в Крільчанську	167
Розділ 18. Того ж вечора. Під тильною стіною заводоуправління	177
Розділ 19. Того ж вечора. Магазинчик «У тітки Сіми»	187
Розділ 20. 8 липня 201... Початок першої години ночі. Зал ресторану «На хвилях Лубеді»	201
Розділ 21. Тією ж ніччю. Тоді ж. Кладовище. Ділянка 199... року, поминальна альтанка	211
Розділ 22. Тією ж ніччю. Крільчанськ. Спальня в будинку священника при Хрестовоздвиженській церкві	221

Розділ 23. <i>Тією ж нічю. Сторожка колишнього цукрового заводу</i>	229
Розділ 24. <i>Тією ж нічю. Курилка біля кемпінгу «Цукерочка»</i>	237
Розділ 25. <i>Тією ж нічю. Шосе між селищем цукрозаводу й заводом</i>	241
Розділ 26. <i>10 липня 201... Вже розвиднилось. Крольчанськ. Кухонька в готельці офіціантки Каті</i>	253
Розділ 27. <i>Тоді ж рано-вранці. Крольчанськ. Хрестовоздвиженська церква</i>	261
Розділ 28. <i>Того ж ранку. Дупло дуба-патріарха неподалік від шосе</i>	269
Розділ 29. <i>Того ж ранку. Сторожка цукрового заводу</i>	277
Розділ 30. <i>Того ж ранку, але пізніше. Крольчанськ, квартира Ігоря Беседко, колишнього головного редактора колишньої газети «Голос Крольчанська»</i>	289
Розділ 31. <i>Того ж пізнього ранку. Курилка в кемпінгу «Цукерочка»</i>	301
Розділ 32. <i>Тоді ж. Магазинчик «У тітки Сіми»</i>	309
Розділ 33. <i>Той же пізній ранок. Біля головних воріт колишнього цукрового заводу</i>	319
Розділ 34. <i>Тоді ж. Крольчанськ. Хрестовоздвиженська церква</i>	325
Розділ 35. <i>Тим же ранком. Пів на одинадцять. Чергова частина Крольчанського райвідділення поліції</i>	337
Розділ 36. <i>Тоді ж. Полудень. Між колишнім заводоуправлінням і головними воротами</i>	347

Розділ 37. <i>Тоді ж, трохи пізніше. Цех дефекації колишнього цукрового заводу</i>	353
Розділ 38. <i>Того ж дня, коли нормальні люди на обідній перерві. Площа за заводськими воротами</i>	359
Розділ 39. <i>Тоді ж. На півдорозі від селища цукрового заводу до Крольчанська, неподалік від шосе</i>	365
Розділ 40. <i>У той же час. Площа за заводськими воротами</i>	369
Епілог. <i>Тоді ж, на шосе між цукровим заводом і Крольчанськом</i>	383
Додаток	393
Епілог до повісті «Оживлення мерців по-українськи»	395

В інтерв'ю газеті «Вечірній Київ» 2011 року С. К. Росовецький, який для кожного свого роману чи п'єси шукав нову жанрову форму, стверджував: «Я не соромлюся своєї роботи в жанровій або масовій літературі, більш того, саме вона видається мені надзвичайно важливим засобом для естетичного розвитку сучасного читача, повернення його, не побоюся високих слів, до гуманістичних ідеалів класики».

Літературно-художнє видання

Росовецький Станіслав Казимирович
МЕРЦІ ОРДЕНОНОСНОГО ЦУКРОЗАВОДУ

Роман

Редактор: *Ю. Б. Дядищева-Росовецька*
Комп'ютерна верстка: *С. С. Росовецький*
Коректор: *Ю. Б. Дядищева-Росовецька*
Дизайн обкладинки: *С. К. Росовецький*

У виданні використано графіку С. К. Росовецького

На авантитулї фотографія С. К. Росовецького
авторства С. М. Саломатїна

Підписано до друку 12.02.2025 р.
Друк офсетний.

Папір офсетний. Ум. др. арк. 32,66
Формат 70 x 100 1/16
Наклад 300 прим.

ФОП Саломатїн Сергій Миколайович

Тел. +38 067 209 50 44

E-mail: salomatin.sergii@gmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої
справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції

серія ДК №7496

дата видачі 27.10.2021 р.